

TILINPÄÄTÖS 2019

SISÄLTÖ

TOIMINTAKERTOMUS

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	1
Pormestarin katsaus	2
Vuoden 2019 tavoitteet, toimenpiteet ja toteutusohjelmat.....	5
Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	12
Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys.....	17
Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	20
Kunnan henkilöstö	24
Ympäristöasiat.....	28
Muut ei-taloudelliset asiat	32
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	32
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan	34
kehittämiseen vaikuttavista seikoista	45
Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	45
2. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	47
Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	47
Toiminnan rahoitus.....	51
3. RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	53
4. KOKONAISTULOT- JA MENOT	56
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	57
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	57
Konsernin toiminnan ohjaus.....	57
Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	58
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	58
Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	60
6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	68
Tilikauden tuloksen käsittely	68

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

7. Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	
Käyttötalouden osan taulukoiden lukuohje.....	69
Kuntatoimiala	70
Kunnanviraston johto	71
Keski-Uudenmaan Ympäristökeskus	74
Yhteiset palvelut	77
Asiakas ja henkilöstöpalvelut	80
Hallintopalvelut.....	82
Talouden ohjaus.....	84
Kehittäminen ja tietohallinto	86
Sivistys.....	88
Kasvatus- ja sivistyslautakunta:	
Sivistyksen tukipalvelut.....	93
Varhaiskasvatus	94
Oppiminen	96
Vapaa-aikalautakunta:	
Kulttuuri	100
Vapaa-aika	103

TILINPÄÄTÖS 2019

Kasvu- ja ympäristö.....	105
Kuntakehityslautakunta:	
Toimialueen kehittäminen- ja hallinto.....	110
Elinvoima, asuminen ja kehittäminen.....	111
Rykmentinpuisto	112
Kuntasuunnittelu.....	113
Tekninen lautakunta:	
Yhdyskuntatekniikka.....	114
Tilapalvelut.....	116
Rakennusvalvonta	118
Tuloslaskelman toteumavertailu.....	120
Toimintamenot- ja tulot, toteumat 2018-2019.....	121
Sisäinen tuloslaskelma, toteumat 2012-2019 ja talousarvio 2020	122
Investointien toteutuminen	123
Rahoitusosan toteutuminen	132
Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteumavertailusta	133
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	
Tuloslaskelma	136
Rahoituslaskelma	137
Tase	138
Konsernilaskelmat.....	139
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	142
TYTÄRYHTIÖT	161
ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	172
Liikelaitoksen erillistilinpäätös	
Vesihuoltoliikelaitos.....	173
Liikelaitoksen vaikutus kunnan talouteen	202
Tuloslaskelma	203
Rahoituslaskelma	205
Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätökset	208
KESKI-UUDENMAAN SOTE-KUNTAYHTYMÄ.....	229
VUOSITAVOITTEIDEN SEURANTA	243
ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT.....	273

Tilinpäätös 2019

Tuloslaskelma, yhteenveto

1 000 €	TP 2018	E2019 OVK2	TP 2019	E2019 ja TP 2019	TP 2018/ TP 2019 muutos- muutos- % %
Myyntivoitot	5 549	8 179	9 756	19,3 %	75,8 %
Toimintatulot	67 300	58 986	63 299	7,1 %	-6,1 %
Toimintamenot	-265 097	-268 215	-275 625	2,8 %	4,0 %
Toimintakate	-191 867	-200 996	-202 303	0,8 %	5,6 %
Verotulot	179 203	180 917	182 523	0,9 %	1,9 %
Valtionosuudet	24 291	23 555	25 429	8,0 %	4,7 %
Vuosikate	11 725	3 217	5 455		
Tilikauden yli-/ali- jäämä	-2 316	-12 115	-19 930		

Luvuissa mukana peruskunta ml. vesilaitos ilman konserni- ja osakkuusyhtiöitä sekä yhteisyhteisöjä.

Vertailukelpoisissa toimintatuloissa- ja menoissa mukana sisäiset erät. Laskelma ei sisällä kunnan ja vesilaitoksen välisiä eliminointi- ja oikaisukirjauksia. Vuoden 2018 toimintatulot- ja menot eivät sisällä 62,143 Meur Keu Sote kuntayhtymään liittyvää ns. kauttakulukulaskutusta (ei vaikutusta toimintakatteeseen).

PORMESTARIN KATSAUS VUOTEEN 2019

Tuusulassa toimintavuotta on määrittänyt edelleen moninaiset talouden haasteet. Kunnan keskeisin tulonmuodostus, eli veroluonteiset tulot kokivat verohallinnon uudistusten takia tulomenetyksiä. Historiallisen huono taloudellinen tulos oli tulomenetysten lisäksi pitkälti alaskirjausten ja sote-menoilytysten muovaama. Alaskirjaukset johtuivat käynnissä olevasta palvelukiinteistömurroksesta ja tiloista luopumisesta, sote-menojen ylitykset pääosin erikoissairaanhoidon ennakoitua suuremmasta käytöstä.

Sote-uudistus käynnistyi syksyllä Uudenmaan erillisratkaisun selvityksillä ja työssä päästiin lopulta alueelliseen yhteisymmärrykseen valtion kanssa. Sote-uudistusta jatketaan maakuntamallin mukaisilla aluejaoilla ja Uudenmaan osalta alue jaetaan viiteen osaan. Keski-Uudenmaan alue on oma itsehallintoalueensa jatkovalmistelussa ja Hus ratkaistaan erillislainsäädännöllä.

Keusote-kuntayhtymä on vastannut 1.1.2019 alkaen kaikista tuusulalaisten sote-palveluista. Palvelurakenteessa ei ole toimintavuoden aikana tehty mainittavia muutoksia.

Joukkoliikenteen järjestämisen siirryttyä HSL-kuntayhtymän toiminnaksi vietiin toimintavuoden aikana käytäntöön linjastomuutospäätökset. HSL-kuntayhtymä kehittää edelleen Tuusulan joukkoliikennettä, ja linjastoja tullaan jossain määrin muokkaamaan edelleen tavoitteena siten saada Tuusulaan entistä parempi joukkoliikennenympäristö.

Tuusulan kunnan organisaatorakennetta uudistettiin ja 1.1.2019 alkaen siirryttiin yhden toimialan malliin. Kuntatoimiala jakaantuu kolmeen toimialueeseen: Kasvu ja ympäristö, Sivistys ja Yhteiset palvelut. Päätöksenteossa aloitti vuoden alusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta.

Vuonna 2018 hyväksyttyä kuntastrategiaa vietiin teoiksi sujuvuuden, hyvinvoinnin ja vireyden päämäärien sekä niitä toteuttavien 32 valtuustokauden tavoitteen mukaisesti. Keskeinen ohjenuora strategian toteuttamiselle on kasvun mahdollistaminen.

Toimipisteiden sisäilmaongelmat ovat edelleen määrittäneet paljon käytännön toimintaa. Palvelurakennetta uudistetaan, ja palvelurakenteen uudistuksen yleissuunnitelmaa

on asteittain toteutettu. Uusilla toimitiloilla mahdollistetaan luopuminen vanhasta oirehtivasta rakennuskannasta. Edessä on historiallinen rakennuskannan uudistaminen.

Asuntomessut 2020 on määrittänyt paljon koko organisaation työskentelyä. Asuntomessujen valmistelu jatkui toimintavuoden aikana suunnitelmien mukaisesti. Messualueen tonttien rakentajat ovat hyvässä vauhdissa ja monipuolinen messualue on rakentumassa aikataulun mukaisesti. Messualueen ympäristökin alkaa olla kevään viimeistelyjä vaille valmis.

Vuosi 2019 oli vuoden 2018 tapaan Tuusulassa kasvun edellytysten luomisen vuosi, ja Uuden Tuusulan palvelurakenteelle luotiin hyvää perustaa.

Rakentaminen ja kasvu kehyskuntien keskitasoa

Helsingin seutukunnan asukasluvun kehitys oli 1,1 %, kasvuprosentin ollen hienoisessa laskussa edellisiin vuosiin verrattuna. Tuusulan asukasmäärä väheni edellisvuodesta 59 henkilöllä, mikä tarkoittaa -0,1 % kasvua edelliseen vuoteen. Asukasluku oli vuoden päättyessä 38 605 (Tilastokeskus, ennakkotieto).

Tuusula kunta käytti talonrakennukseen n. 5,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 valmistui mm. Etelä-Tuusulan sosiaali- ja terveysasemalla akuutin tilojen muutostyöt, Jokelan kirjaston parannustyöt ja kalustaminen sekä uusien oppimisympäristöjen edellyttämiä muutostöitä. Lähiliikuntapaikkoja rakennettiin Lepolan ja Rusutjärven kouluille sekä Kellokosken yläasteen piha kunnostettiin. Riihikallion ja Ruotsinkylän kouluille hankittiin ajanmukaiset väistötilat. Kunnantalon väistötilojen kunnostustyöt aloitettiin kunnan omistamassa Tuuskodossa sekä Sahankulman vuokratiloissa. Ensimmäiset muutot väistötiloihin tapahtui marraskuussa. Sisäilmaongelmia korjattiin useassa eri kiinteistössä. Lisäksi toteutettiin useita rakennus- ja LVIS-teknisiä parannustöitä.

Etelä-Tuusulan lukio- ja kulttuurirakennus Monion hankinta keskeytettiin. Syksyn aikana Monion urakkamuoto muutettiin kokonaisurakaksi ja aloitettiin erikoissuunnittelijoiden kilpailutus. Rakentaminen pyritään aloittamaan v. 2021 keväällä.

Päiväkoti Martta Wendelinin toteutussuunnittelu alkoi loppuvuodesta 2019 ja rakentaminen saataneen käyntiin v. 2020 loppupuolella.

Kirkonkylän koulukampuksen toteutussuunnittelu alkoi myös v. 2019 lopussa ja rakennustöiden aloitus on keväällä 2021.

Riihikallion, Rykmentinpuiston ja Lahelan monitoimikampusten tarve- ja hankesuunnittelut ovat käynnissä.

Tuusulaan valmistui rakennuksia yhteensä 208 (2018: 168). Valmistuneiden asuntojen määrä oli 190, joista uusia asuntoja oli 175 (2018: 81/73). Rakennuslupia ja ilmoituksia myönnettiin yhteensä 456 (2018: 428). Myönnettyjen rakennuslupien kerrosala oli 120 356 kem² (2018: 47 789 kem²).

Kuntasuunnittelu

Vuoden 2019 maanmyyntitulot olivat noin 10,4 milj.€ ja tontinmyyntitavoite ylitettiin noin 0,9 milj.€. Myös maankäyttösopimuskorvauksia oli tuloutettavissa noin 0,6 M€ yli arvioidun. Vuoden 2019 aikana omakotitonttutuotantoa luovutettiin pääasiassa Anttilanranta I:n, Lahelanpelto II:n, Puustellinmetsän ja Jokelan Peltokaaren alueilta. Neuvotteluita käytiin eri toimijoiden kanssa kaikilla kunnan omistamilla asemakaava-alueilla myös tuottajamuotoisista asuntotuotantototeista. Tonttitarjonnan ollessa kunnassa laajempi, tontinmyynnin odotetaan edelleen pysyvän vähintään samalla hyvällä tasolla.

Kunta hankki maata mm. Focus-alueella, Vaunukankaan alueella ja Riihikalliolla. Maanhankinnan kokonaismäärä oli noin 101 ha ja maanhankintameno noin 3,3 M€. Lisäksi maanhankintarahaa käytettiin yhteensä noin 0,5 M€ Rykmentinpuiston osamaksuihin.

Vuoden 2019 aikana hyväksyttiin asemakaavat: Upokaskuja, Kirkonmäki, Isokarhunkierto, Päiväkoti Martta Wendelin, Högberginhaara 10, Kirkonkylän kampus, Ydinkeskusta 8067, Sulan työpaikka-alue I, Häriskivi, Höylääjäkuja 1 ja Jätintie. Lainvoiman saivat Etelä-Tuusulan asemakaavat: Upokaskuja, Kirkonmäki, Högberginhaara 10, Päiväkoti Martta Wendelin, Jätintie, Kirkonkylän kampus, Isokarhunkierto, Urheilupuisto ja Ydinkeskusta kortteli 8067. Lisäksi Kellokosken taajaman Linjapuisto II –asemakaava

sai lainvoiman. Lisäksi saatiin päätökseen Anttilan tilakeskuksen Europan 15 -kilpailu.

Asuinrakentamista saatiin lainvoimaiseksi 40 213 kem² ja työpaikkarakentamista 84 034 kem². Viimeisen 10 vuoden aikana on asuinrakentamista kaavoitettu keskimäärin 70164 kem² ja työpaikkarakentamista 40 294 kem².

Koko kunnan kattava yleiskaava 2040:n ehdotus eteni vuoden 2019 alussa kuntakehityslautakunnasta kunnanhallitukseen. Kaavaehdotus oli nähtävillä ja keräsi laajalti mielenkiintoa. Yleiskaavasta saatiin runsaasti palautetta, jonka pohjalta kaavaa ryhdyttiin edelleen kehittämään.

Hyrylän keskustaan suunniteltua palvelukeskusta koskien valittiin yhteistyökumppaniksi NREP Oy ja tehtiin tarkennettuja tavoitteita koskeva päätös. Hanketta koskeva asemakaavan muutos asetettiin vireille.

Rykmentinpuisto

Rykmentinpuistossa tapahtui vuoden 2019 aikana merkittäviä edistysaskelia. Ohjelmaisesti toimiminen on mahdollistanut kokonaisvaltaista alue- ja kaupunkikehitystä ja verkostomaista kumppanuuskehittämistä. Tärkein virstanpylväs oli alueelle muuttaneet ensimmäiset uudet asukkaat!

Asuntomessualueella oli joulukuussa rakenteilla 33 rakennusta. Muualla Rykmentinpuistossa oli vireillä uudishankkeina yhdeksän kerrostalokorttelia, yksi rivitalomaista kortteli sekä 2 palveluhanketta. Näistä on rakenteilla viisi kohdetta. Toteutusta on tulossa sekoittuneesti eri hallintamuotoina. Asuntomessujen valmistelu on edennyt mallikkaasti. Rykmentinportin työpaikka-alueen kehittäminen on edennyt aikataulussa: asemakaava-ehdotus on valmisteltu nähtävillä oloa varten, infran yleissuunnittelu valmistunut ja kaukolämpöputki on siirretty.

Taideohjelma on käynnistynyt mallikkaasti, taiderahaa kerättiin vuoden loppuun 2019 mennessä yli 516 000 euroa.

FOCUS, Kehä IV

Kaavoitustyötä on edistetty Focus- liikekeskuksen ja Kehä IV:n asemakaavojen osalta.

Maanomistajien kanssa on neuvoteltu raakamaanhankintaan liittyen, neuvotteluja jatketaan. Neuvotteluja on käyty Finavia Oyj:n ja Vantaan kaupungin kanssa synergiaetujen löytämiseksi, neuvotteluja jatketaan. YIT Oyj:n kanssa on käyty neuvotteluja Focus Liikekeskus – asemakaavan toteuttamiseen liittyen.

Asfalttiaseman siirron osalta neuvotteluosapuoleksi tulee YIT Oyj:n tilalle vuoden 2020 alussa uusi toimija Peab Oy.

Tilikauden tulos oli alijäämäinen

Tuusulan kunnan vertailukelpoiset toimintakulut olivat 249,0 milj. euroa (2018: 235,6 milj. euroa), 5,7 % suuremmat edellisvuoteen verrattuna. Nettoinvestoinnit olivat 38,5 milj. euroa ja vuosikate 5,5 milj. euroa (2018: 11,7 milj. euroa),

mikä riitti kattamaan vain 35,1 % 15,5 milj. euron poistoista.

Tilikauden tulos oli 19,9 milj. euroa alijäämäinen (2018: alijäämä 2,3 milj. euroa). Ilman kertaluonteisia alaskirjauksia ja arvonalennuksia kunnan tulos olisi ollut 10,1 milj. euroa alijäämäinen.

Verotulot kasvoivat 1,9 %:a ja valtionosuudet toteutuivat 4,7 % edellisvuotta suurempina.

Kunnan omavaraisuusaste laski 48,3 %:iin (2018: 56,4 %). Lainakanta kasvoi 27,8 milj. eurolla ollen vuoden lopussa 126,4 milj. euroa. Tuusulan kunnan lainamäärä asukasta kohden oli 3 274 euroa, kun keskimääräinen lainakanta MannerSuomen kunnilla oli 3 048 euroa/asukas.

Esitän päätöksentekijöille ja henkilökunnalle parhaat kiitokseni tuusulalaisten hyväksi tehdystä työstä.

Arto Lindberg
pormestari

ME TEEMME YHDESSÄ UUTTA TUUSULAA – KUNTASTRATEGIA 2018 – 2021

Tuusulan kuntastrategiaa uudistettiin osallistavassa prosessissa vuosien 2016-2018 aikana. Tuusula siirtyi pormestarimalliin kesäkuussa 2017. Uuden strategian perustasta päätettiin joulukuussa 2017 ja strategia-kokonaisuudesta päätettiin maaliskuussa 2018. Työn tuloksena syntyi ”Me teemme yhdessä uutta Tuusulaa” – kuntastrategia vuosille 2018-2021. Strategian uudistamistyöhön osallistui laaja joukko luottamushenkilöitä, kuntalaisia ja viranhaltijoita erilaisten osallistuvien työpajojen, seminaarien ja kyselyiden kautta.

Strategiaperusta

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 11.12.2017 Tuusulan strategiaperustaan kuuluvat vision, toimintatavat ja päämäärät.

Visio

Tuusulan visiona on ”Vireä, kasvava ja hyvinvoiva Tuusula”.

Tuusula on vireä, yhteistyöstään tunnettu hyvinvoivien ihmisten kunta. Tuusula kasvaa ja houkuttelee puoleensa niin asukkaita, yrityksiä kuin matkailijoita.

Päämäärät

Tuusulan kolme päämäärää ovat Sujuva Tuusula, Hyvinvoiva Tuusula ja Vireä Tuusula.

Sujuva Tuusula

Tuusulassa asiat sujuvat – olennaiseen keskittyen, ihmisten ja yritysten tarpeet ymmärtäen.

Hyvien palvelujen lisäksi sujuvuutta arkeen tuovat toimiva joukkoliikenne ja uudet liikkumisen muodot sekä digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Luomme yhdessä sujuvan arjen puitteet.

Hyvinvoiva Tuusula

Tuusulassa ihmiset, ympäristö, yhteisöt ja yritykset voivat hyvin ja luovat hyvinvointia ympärilleen.

Edistämme turvallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Otamme vastuuta itsestämme ja toisistamme.

Lähellä oleva luonto lisää onnellisuutta. Huolehdimme, että Tuusulan kaunis luonto voi hyvin.

Vireä Tuusula

Tuusulalaiset ovat kunnan suurin voimavara. Tuusulassa riittää tekemistä ja tapahtumia. Kulttuuri, matkailu, liikunta- ja harrastusmahdollisuudet luovat vireyttä Tuusulaan.

Tuusulan sopivan kaupunkimaiset keskustat ja maaseudun kylät ovat omaleimaisia, viihtyisiä ja vireitä.

Tuusula kansainvälistyy. Yksi avaintekijöistä menestykseen on lentokentän läheisyyden hyödyntäminen.

Kasvamme ja lisäämme rakentamista kestävästi kehittyen.

Toimintatapa

Yhteinen toimintatapamme on ”Me teemme yhdessä uutta”.

Me tuusulalaiset

Me olemme asukkaita, kuntalaisia, yhteisöjä, luottamushenkilöitä ja kunnan työntekijöitä. Me teemme Tuusulan tarinan ja tulevaisuuden. Olemme ylpeitä Tuusulasta ja viestiminen kuuluu meille kaikille!

Teemme parempaa huomista

Suunnittelemme asiat huolella ja ketterästi. Saamme tuloksia aikaan ja arvostamme onnistumisia. Voimme vaikuttaa ja tehdä pieniä asioita joka päivä.

Autamme ja kannustamme toisiamme sekä kerromme myönteisiä tarinoita Tuusulasta.

Yhdessä tekemällä pärjäämme

Saamme voimaa yhteistyöstä, jota rakennamme jokaisessa kohtaamisessa.

Luomme sallivuuden kulttuuria, jossa kunnioitetaan erilaisuutta.

Tarvitsemme kaikkien ideat käyttöön. Yhdessä olemme enemmän.

Uutta syntyy luovasti ja rohkeasti ideoiden

Uutta syntyy rohkeudesta yrittää ja erehtyä. Olemme edelläkävijöitä ja suuntaamme

tulevaisuuteen. Iloitsemme yhdessä pienistäkin onnistumisista!

Valtuustokauden tavoitteet ja vuositavoitteet

Valtuustokauden tavoitteet on johdettu strategian visiosta, päämääristä ja yhteisestä toimintatavastamme. Tavoitteita laatiessa on huomioitu pormestariohjelma sekä osallistavan strategiaproessin aikana esiin nousseita keskeisiä asioita. Valtuustokauden tavoitteita on 32.

Valtuustokauden tavoitteiden arviointi

Valtuustokauden 32 tavoitteen arvioinnin yhteenveto on alla. Tilinpäätöksen liitteissä, sivulla 323 alkaen, on vuositavoitteiden ja toimenpiteiden tarkempi seuranta.

Sujuva

1. Uudistamme kuntaa, palveluita ja organisaatiota, ottaen huomioon Maakuntauudistuksen ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän, varmistaen tuusulalaisten lähipalvelut (etenemisaste 4)

Organisaatiouudistus toteutui 1.1.2019 ja sen käyttöönotto on edennyt hyvin. Keusoten toiminnan käynnistyminen ei ole vielä merkittäväällä tavalla vaikuttanut tuusulalaisten lähipalveluiden tarjontaan, mutta edunvalvontatyötä tulee jatkaa tiiviisti Keusoten tarkastellessa palvelukriteereitään ja –verkkoaan. Kaupallisten palveluiden osalta työssä on edetty lähipalveluiden tarpeen arvioinnin, Hyrylän kehittämissuunnitelmien sekä liike- ja palvelukeskuksen suunnittelun osalta. Työ on kuitenkin vielä kesken ja se tulee jatkumaan lähivuosien ajan.

2. Palvelumme ovat laadukkaita ja saavutettavia (etenemisaste 3)

Kuntalaisten tyytyväisyyttä kunnan palveluihin mitattiin kesällä 2019 toteutetussa kyselyssä ja sen mukaan tyytyväisyys on monin paikoin noussut tai pysynyt samalla tasolla vuoteen 2017

verrattuna. Eniten kehitettävää nähdään joukkoliikenteen palveluissa.

Keusote-kuntayhtymässä painopiste on ollut kuuden kunnan yhteisen toiminnan käynnistämässä, palvelukriteereiden yhdenmukaistamisessa sekä niiden toteutumisen varmistamisessa. Vaikutuksia kuntalaisten kokemaan palvelutyytyväisyyteen ei ole mitattu.

3. Mahdollistamme sähköisen asioinnin keskeisissä kuntapalveluissa ja sähköisten palveluiden käyttö lisääntyy. Uudistamme tapojamme tehdä työtä digitalisaation avulla (etenemisaste 3)

Palvelunhallintajärjestelmän käyttöönottoprojekti on siirtynyt vuodelle 2020 ja eri vaihtoehtoja asiakashallintajärjestelmäksi on tutkittu ja projektin etenemissuunnitelmaa on valmisteltu. Sähköisen palveluiden kehittämisen pohjaksi valmistuu kunnan digiroadmap kevään 2020 aikana. Verkkomaksamisen toteutus on edennyt suunnitellusti.

4. Parannamme Tuusulan monimuotoista sisäistä ja kuntien välistä liikennettä sekä liikkumisen ekosysteemiä. Joukkoliikenteen osuus kasvaa ja kehitämme uusia liikkumisen muotoja yhteistyössä HSL:n kanssa (etenemisaste 2,5)

Pyöräliikenteen edistämässä ei ole edetty pyöräliikenteen edistämissuunnitelman mukaisesti. Kevyen liikenteen opastuksen parantamisessa on kuitenkin edetty. Pysäkkikatoksia on uusittu ja pysäkki-informaatiota on parannettu. HSL:n linjastot uudistuivat elokuussa 2019. Epinkosken puuttuva katuosuus saatiin liikennekäyttöön ja se on mahdollistanut linjojen uuden reitityksen. Liikkumisen ekosysteemin suunnittelussa ei ole edetty.

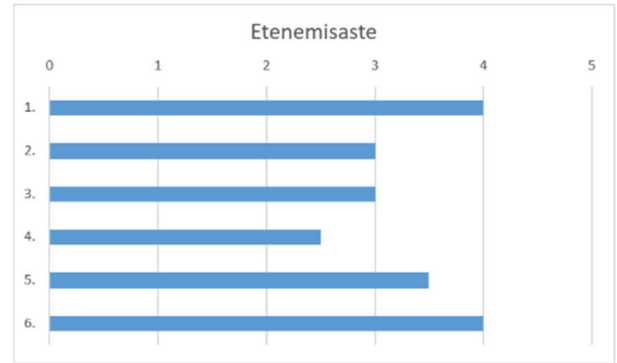
5. Olemme osaava ostaja ja paikallisten markkinoiden kehittäjä (etenemisaste 3,5)

Paikallisia yrittäjiä on tavattu vuoden varrella erilaisissa tilaisuuksissa, mutta Uudenmaan Yrittäjien kanssa järjestetty hankintailta ei toteutunut vähäisen osallistujamäärän takia. Yrittäjille on myös tarjottu mahdollisuutta osallistua Tuusulan asuntomessuille kesällä 2020. Hankintoja on jaettu tarkoituksenmukaisesti osiin, jolloin myös pienemmillä yrityksillä on mahdollisuus tarjota. Kunnallistekniikan suunnittelussa on otettu käyttöön dynaaminen hankintajärjestely, mikä on mahdollistanut mukaantulon kesken puitesopimuskauden.

6. Lisäämme seudullista ja kuntien välistä yhteistyötä ja selvitämme kuntaliitoksen mahdollisuuden (etenemisaste 4)

Kunnan edunvalvontasuunnitelman tavoitteet on määritetty ja niissä on tarpeen mukaan otettu huomioon seudullinen yhteistyö. Suunnitelman toteutumista on seurattu ja ohjattu kunnanhallituksessa.

Alueellisen HYTE-työn rakenteet, toimintamallit ja tavoitteet luotiin vuoden 2019 aikana. Alueellinen HYTE-ryhmä käynnisti toimintansa ja kunnan HYTE-ryhmän alatyöryhmät muodostettiin ja niihin nimettiin Keusoten edustajat. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2019.

Hyvinvoiva

7. Edistämme tuusulalaisten hyvinvointia, arjen sujuvuutta, elämän vireyttä ja elämänlaadun paranemista (etenemisaste 5)

Tuusulan hyvinvointikertomus laadittiin ja hyväksyttiin kesäkuussa 2019 ja hyvinvointisuunnitelma tavoitteinen hyväksyttiin joulukuussa 2019 ja suunnitelman toteutus käynnistyi. Yhteistyötä eri tahojen välillä on tiivistetty monin tavoin eri foorumeilla. Pitkäaikaistyöttömien työllistämisrahan toimintamallin luominen ja käyttöönotto onnistui ja siitä saatiin hyviä kokemuksia.

8. Siirrämme palveluiden painopistettä ennaltaehkäiseviin ja kotiin vietäviin matalan kynnyksen palveluihin (etenemisaste 5)

Virtuaalisen perhekeskuksen malli määritettiin ja avattiin. Malli on todettu toimivaksi ja se on tiivistänyt yhteistyötä eri tahojen välillä.

9. Olemme varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kärkikunta (etenemisaste 4,5)

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmien mukainen työ ja tavoitteet ovat edenneet suunnitellusti. Monion rakennuttaminen on uudessa kilpailutuksessa, sillä ensimmäisestä kilpailutuksesta valittiin. Martta Wendelinin hankesuunnitelma hyväksyttiin ja kaava vahvistui. Toteutussuunnittelu on käynnistynyt. Riihikallion ja Kirkonkylän hankkeiden hankesuunnitelmat ovat edenneet suunnitellusti. Riihikallion ja Ruotsinkylän koulujen väistötilat hankittiin ja otettiin käyttöön.

Ruotsinkylän koulu jatkaa toimintaansa Lahelan yhtenäiskoulun valmistumiseen saakka. Palveluverkon ohjausryhmä on ohjannut palveluverkon uudistamistyötä ja Iloisen Oppimisen Tuusula -oppimisympäristöjen pedagogisen rakentamisen käsikirja valmistui joulukuussa. Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma Taika-Kultsu valmistui ja se otetaan käyttöön keväällä 2020. Nuorten aikuisten kulttuurikasvatussuunnitelman valmistelu käynnistyy keväällä 2020. Osallistuvaa suunnittelua ja palvelumuo-toilun menetelmiä on hyödynnetty mm. pihojen ja lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa, väistö-tilojen ja uusien oppimisympäristöjen suunnittelussa. A2 kielivalikkoa on laajennettu ja kielikylvyn kehittämishanke on käynnissä.

10. Takaamme tuusulalaisille nuorille jatkokoulutuspaikan tai työllistymispolun (etenemisaste 5)

Koulunuorisotyö mallinnettiin kohdennetun ja alueellisen nuorisotyön sekä opetuksen yhteistyönä ja malli otettiin käyttöön syksyllä 2019. Mallin vakiinnuttaminen on vuoden 2020 tärkeimpiä tavoitteita.

11. Kehitämme Tuusulan liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Tuusulalaiset liikkuvat ja harrastavat enemmän ja monipuolisesti (etenemisaste 5)

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan avustusten jakoperusteet uudistettiin yhteistyössä 3. ja 4. sektorin kanssa ja ne hyväksyttiin syksyllä 2019. Yhteisön käytössä olevien tilojen ja yhteisötilojen selvitystä on valmisteltu ja se valmistuu vuonna 2020.

12. Vahvistamme tuusulalaisten turvallisuuden ja osallisuuden tunnetta sekä varmistamme kasvavan Tuusulan turvallisuuden (etenemisaste 3,5)

Uuden turvallisuusjohtamisen mallin käyttöönto käynnistyi koulutuksin ja harjoituksin sekä ohjeistuksia päivittämällä. Kuntaan palkattiin työsuojelupäällikkö viemään mallia käytäntöön työturvallisuuden osalta. Jokelan vanhan paloaseman korvaava uusi paloasema on suunniteltu ja uusi sijainti sovittu. Vuoden 2019 aikana

järjestettiin turvallisuusiltoja ja vuonna 2020 kuntalaisille tarjotaan turvallisuuskoulutusta.

13. Otamme toiminnassamme huomioon luontoarvot ja ympäristön. Huolehdimme, että luonto voi hyvin ja se on läsnä kuntalaisten arjessa (etenemisaste 3,5)

Viheralueiden hoitoluokitusta on nostettu kolmella alueella, mutta viheralueiden hoidon määrärahan tason nosto ei toteutunut toivotusti, sillä puistojen pinta-alan kasvua ei huomioitu määrärahoista päätettäessä. Tuusulanjärven kunnostushanke siirrettiin Keski-Uudenmaan Ympäristökeskuksen vastuulle ja hanketta on laajennettu. Tuusulanjärven ekologinen tila nousi vuonna 2019 välttävästä tyydyttävään. Tuusulanjärven valuma-alueen VILKKU Plus-hanke on edennyt yhteistyössä viljelijöiden kanssa.

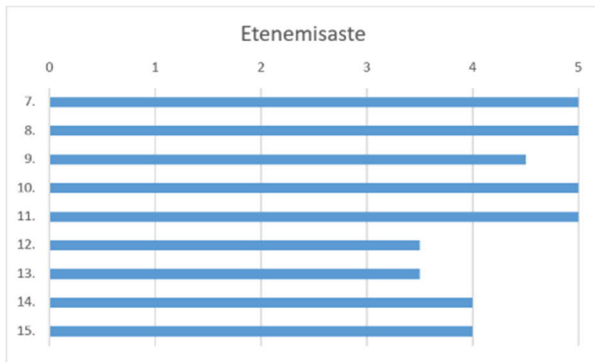
14. Edistämme kestävästä kehitystä kaikessa toiminnassa. Vähennämme hiilidioksidipäästöjä ja lisäämme uusiutuvan energian osuutta energiankulutuksesta (etenemisaste 4)

Tuusula oli mukana Kesto-hankkeessa hankkeessa (Kestävyden johtaminen ja toimeenpano paikallistasolla), jossa tavoitteena on luoda kestävä kehityksen johtamisen malleja kuntiin. Hanke jatkuu keväälle 2020. Valtuusto päätti syksyllä 2018, että kunta lähtee mukaan sitoumus2050, joka toteuttaa kestävä kehityksen kansallisia tavoitteita. Sitoumusta ei vielä ole tehty. Kunnan "5T:n" malli rakennushankkeisiin: Terveellinen, Turvallinen, Toiminnallinen, Taloudellinen ja Tilatehokas on kestävä rakentamisen linjaus. Selvitämme Joutsenmerkin käyttöönottamista uudisrakennukselle

15. Johdamme ihmisiä innostaen ja yhdessä uutta tehden. Tuusulan kunta on vetovoimainen työnantaja ja kunnan henkilöstö voi hyvin (etenemisaste 4)

Henkilöstöä sitoutettiin oman toiminnan kehittämiseen mm. Kehityskeskusteluissa, joiden teemana oli kuntastrategian yhteydessä määritetty yhteinen toimintatapa "me teemme yhdessä uutta". Vuoden aikana toteutettiin

kyselyt henkilöstölle pormestarimallin käyttöön-
otosta sekä henkilöstön työtyytyväisyydestä ja –
hyvinvoinnista.

Vireä

16. Kasvamme vahvasti ja hallitusti.
Tavoittelemme nopeampaa väestönkasvua,
monimuotoista asumista ja laadukasta
elinympäristöä (etenemisaste 4)

Kunta ei ole saavuttanut strategiansa mukaisia kasvutavoitteita kuluvalle valtuustokaudella. Toimenpiteitä kasvun mahdollistamiseksi on tehty. Yleiskaava 2040 saatiin julkisesti nähtäville ja palautteen sekä jatkosuunnittelun myötä todettiin tarve uuden kaavaehdotuksen laatimiselle. Uusi ehdotus on valmisteilla. Seurantakaudella kunnan omistukseen siirtyi 45 hehtaaria maata. Vuoden 2019 alussa määritellyn kaavoitusprosessin aikataulu on pitänyt melko hyvin. Vuonna 2019 aikana myönnettyjen rakennuslupien kerrosala oli 120 356 kem², joka oli 72 567 kem² edellisvuotta enemmän.

17. Vahvistamme elinvoimaa keskustojen monipuolisia palveluita ja viihtyvyyttä kehittämällä (etenemisaste 3)

Keskustojen elinvoiman edistämässä keskityttiin Hyrylän keskustan kehittämiseen. Kunnan uusien toimintatilojen määrästä tehtiin esitys ja toimitilojen sijoittumista keskustan alueella suunniteltiin skenaarioiden avulla. Toimitilanhankkeeseen liittyvien toimijoiden kanssa neuvoteltiin, suunnitteluvaraus tehtiin ja asemakaava on vireillä. Keskustojen vetovoimatekijöiden määrittely ja toimenpidesuunnitelma niiden vahvistamiseksi on suunnitteilla. Elinvoimaindeksin seuranta ei tehty.

18. Vahvistamme yritystoiminnan edellytyksiä ja työpaikkojen syntymistä aktiivisella elinkeinopolitiikalla, kaavoituksella ja edistämällä liikennehankkeita (etenemisaste 3)

Yritystoiminnan edellytysten parantamisessa ja työpaikkojen synnyttämisessä ei ole onnistuttu suunnitellusti. Vuonna 2019 työpaikka-alueiden kaavoitusta edistettiin aktiivisesti. Sulan työpaikka-alueen ensimmäinen asemakaava hyväksyttiin ja Rykmentinpuiston työpaikka-alueen asemakaavaehdotus käsiteltiin kuntakehityslautakunnassa. Esitettyjä yritysalueiden kaavoja valmisteltiin käynnistettäväksi, mutta kokonaisuutena työpaikka-alueiden kaavavarantoa edelleen on liian vähän.

19. Vahvistamme Etelä-Tuusulan kasvua. Tiivistämme ja eheyttämme Hyrylän keskustaa ja Rykmentinpuistoa (etenemisaste 4)

Hyrylän keskustan kehittäminen on edennyt pääosin suunnitellusti. Onnistumisiin voi lukea korttelin 8067 asemakaavamuutos ja maankäytösopimus, jotka hyväksyttiin. Suutarintien sopimukset valmisteltiin ja vanha paloasema purettiin, mutta kaavavalitus on hidastanut asian etenemistä. Rykmentinpuisto 3: asemakaavaehdotus oli nähtävillä ja infran yleissuunnitelma valmistui.

20. Tiivistämme Jokelan keskustaa rataa tukeutuen ja vahvistamme taajaman vetovoimatekijöitä (etenemisaste 3)

Jokelan keskustan kehittämisessä ei ole edetty suunnitellusti. Jokelan keskustan yleissuunnitelmaluonnos valmistui, mutta se edellyttää vielä jatkosuunnittelua ja käsittely siirtyi vuodelle 2020. Konduktöörinkujan asemakaavan muutoksen hyväksyminen siirtyi vuodelle 2020. Jokelan paloasemalle on löydetty uusi sijainti, mutta vanhan paloaseman tontin kaavoitus ei ole edennyt. Vanhan paloaseman käytettävyyttä ja korjauskelpoisuutta tutkitaan. Taajaman vetovoimatekijöitä: sijaintia radanvarressa ja puutarhakaupunkimaista luonnetta lampineen ei ole pystytty täysin hyödyntämään.

21. Vahvistamme Kellokosken omaleimaisuutta ja vetovoimaa Ruukin ja Sairaalan aluetta sekä keskustaa kehittämällä (etenemisaste 3)

Kellokosken keskustan kehittäminen ei ole edennyt suunnitellusti. Päivittäistavarakauppojen tonttien kehittäminen ei ole edennyt. Keskusta-alueen kerrostalokorttelin toteuttamista on tutkittu yhteistyössä Tuusulan kunnan kiinteistöjen kanssa. Muita kiinnostuneita toimijoita ei ole. Kellokosken sairaalan uusiokäyttöprojektin vetovastuu on HUS:illa ja kunta on varautunut tekemään alueelle kaavamuutoksen. Kalliomaan koulu siirtyi sairaala-alueelle kesällä 2019.

22. Mahdollistamme kylien täydennysrakentamisen ja elinvoimaisuuden sekä maaseutumaisen ympäristön (etenemisaste 3)

Kylien elinvoimaa on edistetty alueellisissa kehittämisverkostoissa sekä osallistuvan budjetoinnin keinoin.

23. Kansainvälistymme ja luomme sille edellytyksiä (etenemisaste 3)

Kansainvälistymissuunnitelman laadinta käynnistyi ja se tulee valmistumaan keväällä 2020. Tuusulan verkkosivujen sisältöjä ei ole kehitetty ruotsin- ja englanninkielisten sivujen osalta vuoden 2019 aikana.

24. Hyödynnämme lentokentän ja metropolialueen tarjoamat kasvun mahdollisuudet asumisessa ja elinkeinotoiminnassa. (etenemisaste 5)

Lentokenttään liittyvää edunvalvontaa tehdään lentokenttäyhteistyön verkostoissa. Lentokentän ja metropolialueen kasvun mahdollisuuksia ei olla onnistuttu hyödyntämään riittävästi.

25. Kehitämme lentokenttään tukeutuvaa FOCUS aluetta ja edistämme vahvasti Kehä IV toteutusta (etenemisaste 3)

Alueen kaavoitusta on edistetty ja se on etenemässä ehdotusvaiheeseen vuoden 2020 aikana. Kehä IV toteutus- ja rahoitusmalleja selvitetään ja selvitys hankkeen toteutusvaihtoehtoja valmistuu 2020

alkupuolella. Kunta hankki Focus-alueelta 18,1 ha määräalaa ja teki esisopimuksen 10,2 ha määräalasta sekä käynnisti lunastusmenettelyn kahden kiinteistön osalta. Focus-alueen tulevan liikekeskuksen alueen maanomistajien kanssa on käyty neuvotteluja. Alueen viestinnän ja markkinoinnin toimet odottavat kaavan etenemistä, sillä mitään konkreettista myytävää ei vielä ole.

26. Panostamme kulttuuritarjonnan monipuolisuuteen ja laatuun, ja matkailu alueella lisääntyy. Luomme mahdollisuuksia kulttuuriliikunnalle. (etenemisaste 4)

Kulttuuritarjonnan monipuolisuuteen on panostettu ja matkailu alueella on lisääntynyt. Yhteistyö Tuusulanjärven toimijoiden kanssa on tiivistä. Pop up-kulttuuritoimintaa ja liikkumisen mahdollisuuksia on pyritty luomaan eri tavoin. Kulttuuri ja luontokohteiden viestintää on tiivistetty. Valtakunnalliset Kotiseutu-päivät järjestettiin Tuusulassa kesällä 2019 ja tapahtuma onnistui hyvin.

27. Kehitämme Tuusulanjärven ja Tuusulan jokivarsien sekä vesistöjen (Jokelan lammet ja Rusutjärvi) virkistyskäyttöä ja saavutettavuutta (etenemisaste 3)

Tuusulanjärven ja -joen ranta-alueiden suunnittelussa ja toteutuksessa on edetty. Yleissuunnitelmaa on laadittu osissa, mutta koko järven kattavaa suunnitelmaa ei ole vielä voitu valmistella. Fjällbon toteutus eteni suunnitellusti ja valmistui vuonna 2019. Tuusulanjärven rantareittien toteuttaminen ei ole edennyt suunnitellusti. Itärannan reitti on toteutettu osin ja länsirannan reitti odottaa suunnitelman laatimista. Kelluvan rantareitin suunnittelu ei ole edennyt asemakaavanmuutoksen takia.

28. Kehitämme Tuusulan Urheilupuistoa Helsingin seudun parhaaksi omaehtoisen harrastamisen ja aktiivisen urheilun ympäristöksi ja tapahtumapaikaksi (etenemisaste 4)

Urheilupuiston kehittäminen on edennyt monilta osin suunnitellusti. Alueen reitistöjä on parannettu, kevyen liikenteen yhteyden ja kuntoporaat on edennyt toteutussuunnitteluun. BMX

radan tarveselvitys on valmis ja toteutussuunnitelmat valmistuvat 2020. Pysäköintialue valmistui vuonna 2019. Selvitys monitoimihallin toteutusvaihtoehdoista ja konserniyhtiöiden kehittämissuunnista valmistui. Tavoitteena on johtaa koko urheilukeskusta kokonaisuutena yhden yhtiön ja Tuusulan kunnan yhteistoimintana.

29. Uudistamme ja tehostamme kunnan palveluverkkoa kuntalaislähtöisesti päämääränä modernit, terveet ja turvalliset toimintaympäristöt sekä kohtaamisten mahdollistaminen (etenemisaste 3)

Kunnan palveluverkon uudistaminen on edennyt. Monion rakennuttaminen on uudessa kilpailutuksessa, sillä ensimmäisestä kilpailutuksesta. Sote-aseman pysäköintiä järjestettiin uudelleen liikennemerkein, mutta tilamuutoksia ei toteutettu

30. Olemme edelläkävijä osallisuuden edistämässä ja yhteisöllisessä toiminnassa uudistaen samalla toimintatapojamme. Kehitämme kumppanuuksia ja verkostajohtamista (etenemisaste 4,5)

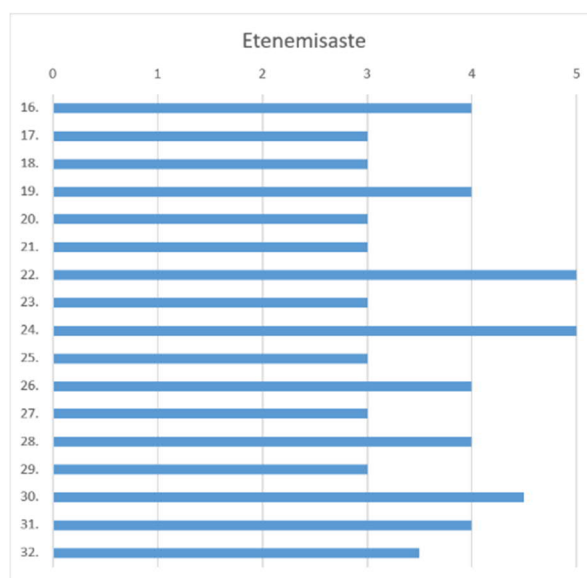
Kunnan osallisuusmallia vietin teoiksi monin tavoin. Pidimme avoimia kunnanhallituksen kokouksia, kehitimme kunnan asiakaspalvelua, keräsimme tietoa asukkaiden palvelutyytyväisyydestä, teimme osallistuvaa kehittämistä, teimme päätöksiä yhdessä osallistuvassa budjetoinnissa ja mahdollistimme asukkaiden omaehtoista toimintaa. Päivitimme osallisuuskalenteria, johon on päivitetty tiedossa olevat, sekä käynnistyneet että tulevat, osallistuvat prosessit ja tilaisuudet. Osallisuuspelejä laajempi käyttöönnotto siirtyi vuodelle 2020 ja peli viedään yksiköihin pelattavaksi syyskuusta 2020 alkaen. Toteutimme alueellisten kehittämisverkostojen toiminnan väliarviointin toukokuussa kehittämisverkostojen kanssa. Kehittämisverkostojen uudet ydintiimit nimettiin kesällä ja ne aloittivat toimintansa.

31. Uudistamme kunnan brändiä ja parannamme kunnan tunnettuutta (etenemisaste 4)

Uuden brändin mukainen uusi ilme on otettu käyttöön suurilta osin. Käytäntöön viemistä jatketaan vuonna 2020. Kunnan kaikki viestintä on uutta brändiä tukevaa. Kunnan brändin lanseeraussuunnitelman toimenpiteitä edistettiin ja vuoden 2020 markkinointisuunnitelmaa valmisteltiin. Kunnan tunnettuuden lisäämiseksi on viestitty aktiivisesti ja sosiaalisen median sekä liikkuvan kuvan merkitys on kasvussa.

32. Parannamme kunnan tuottavuutta ja talouden tasapainoa (etenemisaste 3,5)

Tontinmyynnin tulotavoitteet saavutettiin. Kunnan vajaakäytössä olevien kiinteistöjen myyntiä valmisteltiin ja käsittelyssä oli eri puolilla kuntaa sijaitsevien kehitettävien kiinteistöjen kaava. Kunnan palveluverkkosuunnitelmaan sisältyviä päiväkotij- ja kouluhankkeita edistettiin suunnitellusti. Investointien osalta haettiin uusia toteutus- ja rahoitusmuotoja, Rykmentinpuiston ja Lahelan monitoimikampuksien osalta toteutusta harkitaan elinkaarimalleina. Kehä IV:n osittaista ulkopuolista rahoitusta on selvitetty. Rykmentinpuiston työpaikka-alueen kaavaehdotus saatiin nähtäville vuonna 2019, mutta tontit eivät olleet vielä luovutettavissa. Raakamaahankintaa tehtiin määrällisesti yli vuositavoitteen.

KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET

Valtuusto

Valtuusto piti vuonna 2019 yhdeksän kokousta ja yhdeksän valtuustoasioiden informaatiotilaisuutta. Lisäksi pidettiin sekä keväällä että syksyllä kaksipäiväinen valtuuston seminaari.

Valtuuston kokoonpano v. 2019 oli seuraava:

Puheenjohtajat

1-5/2019

Ruut Sjöblom puheenjohtaja, Kok.

Kim Kiuru I varapuheenjohtaja, SDP

Kati Lepojärvi II varapuheenjohtaja, Tupu

6-12/2019

Kati Lepojärvi puheenjohtaja, Tupu

Kim Kiuru I varapuheenjohtaja, SDP

Kari Kinnunen II varapuheenjohtaja, Kok.

Tuusulan Sosialidemokraattinen (SDP rp) valtuustoryhmä (13 valtuutettua)

Jerry Airikka

Aarno Järvinen

Kim Kiuru

Aila Koivunen

Merja Kuusisto 9.12. saakka, mistä lukien Petra Kela

Päivö Kuusisto

Arto Lindberg

Karita Mäensivu

Ulla Palomäki

Jani Peltonen

Jere Pulska

Emmi Sirniö

Jorma Sulander

Kokoomuksen valtuustoryhmä (11 valtuutettua)

Jukka Ahlgren

Kari Kinnunen

Henri Koskela

Janne Mellin

Mika Mäki-Kuhna

Jouko Riola

Lilli Salmi

Ilmari Sjöblom

Ruut Sjöblom

Sami Tamminen

Laura Åvall

Tuusulan Puolesta ry:n valtuustoryhmä (10 valtuutettua)

Matti Alanko

Kari Friman

Sari Heiskanen 11.11. saakka, mistä lukien Markus Meckelborg

Elisa Laitila
 Kati Lepojärvi
 Liisa Palvas
 Jussi Salonen
 Raimo Stenvall
 Margita Winqvist
 Anna Yltävä

Tuusulan Keskustan valtuustoryhmä (5 valtuutettua)

Satu Heikkilä
 Antti Kaikkonen
 Taina Ketvel
 Ari Nyman
 Anu Åberg

Perussuomalaisten Tuusulan valtuustoryhmä (3 valtuutettua)

Pasi Huuhtanen
 Johanna Sipiläinen
 ryhmästä eronnut Eetu Niemelä 28.1. saakka, mistä lukien Tommi Partanen

Vihreä valtuustoryhmä (3 valtuutettua)

Eeva-Liisa Nieminen
 Ilona Toivanen
 Sanna Tuhkunen

Tuusulan vasemmisto valtuustoryhmä (2 valtuutettua)

Pekka Heikkinen
 Seppo Noro

Vastuullinen oikeisto valtuustoryhmä (2 valtuutettua)

Sanna Kervinen
 Ulla Rosenqvist

Svenska folkpartiet i Tusby fullmäktige grupp (1 valtuutettu)

Monica Avellan

Kristillisdemokraattisen puolueen valtuustoryhmä (1 valtuutettu)

Lea Ahonen

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus piti tarkastelujaksolla 32 kokousta, joista neljä oli julkisia. Lisäksi pidettiin kaksipäiväinen kunnanhallituksen seminaari helmikuussa ja kesäkuussa.

Kunnanhallituksen kokoonpano v. 2019 oli seuraava:

1-5/2019

Puheenjohtajat

Arto Lindberg, puheenjohtaja, SDP
 Jussi Salonen, 1. varapuheenjohtaja, Tupu
 Mika Mäki-Kuhna, 2. varapuheenjohtaja, Kok.

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Päivö Kuusisto, SDP
 Pekka Heikkinen, Vas.
 Vesa Lundberg, Kok.

Jäsenet

Kari Friman, TuPu
 Sari Heiskanen, TuPu
 Outi Huusko, Vihr.
 Aila Koivunen, SDP
 Ari Nyman, Kesk.
 Jani Peltonen, SDP
 Ulla Rosenqvist, Vast. oik.
 Lilli Salmi, Kok.
 Johanna Sipiläinen, PS
 Sami Tamminen, Kok.

Liisa Palvas, TuPu
 Veikko Seuna, TuPu
 Annika Lappalainen, Vihr.
 Karita Mäensivu, SDP
 Pentti Mattila, Kesk.
 Elina Väänänen, SDP
 Satu Heikkilä, Kesk.
 Sarianna Laitinen, Kok.
 Pasi Huuhtanen, PS
 Tapani Miettinen, Kok.

6-12/2019**Puheenjohtajat**

Arto Lindberg, puheenjohtaja, SDP
 Mika Mäki-Kuhna, 1. varapuheenjohtaja, Kok.
 Jussi Salonen, 2. varapuheenjohtaja, Tupu

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Päivö Kuusisto, SDP
 Sakari Simola, Kok.
 Kari Friman, Tupu

Jäsenet

Satu Heikkilä, Kesk.
 Pekka Heikkinen, Vas.
 Pasi Huuhtanen, PS
 Annika Lappalainen, Vihr.
 Pentti Mattila, Kesk.
 Karita Mäensivu, SDP
 Tuija Reinikainen, Tupu
 Jouko Riola, Kok.
 Lilli Salmi, Kok.
 Elina Väänänen, SDP

Ulla Rosenqvist, Vast. oik.
 Liisa Palvas, Tupu
 Johanna Sipiläinen, PS
 Outi Huusko, Vihr.
 Ari Nyman, Kesk.
 Aila Koivunen, SDP
 Veikko Seuna, Tupu
 Katja Nordström, Kok.
 Sarianna Laitinen, Kok.
 Jani Peltonen, SDP

Konsernijaosto

Konsernijaosto piti tarkastelujaksolla 9 kokousta.

Konsernijaoston kokoonpano v. 2019 oli seuraava:

1-5/2019**Puheenjohtajat**

Arto Lindberg, puheenjohtaja, SDP
 Mika Mäki-Kuhna, varapuheenjohtaja, Kok.

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Päivö Kuusisto, SDP
 Vesa Lundberg, Kok.

Jäsenet

Satu Heikkilä, Kesk.
 Pekka Heikkinen, Vas.
 Sarianna Laitinen, Kok.
 Annika Lappalainen, Vihr.
 Jussi Salonen, Tupu

Ari Nyman, Kesk.
 Liisa Palvas, TuPu
 Lilli Salmi, Kok.
 Outi Huusko, Vihr.
 Kari Friman, TuPu

6-12/2019**Puheenjohtajat**

Arto Lindberg, puheenjohtaja, SDP
 Mika Mäki-Kuhna, varapuheenjohtaja, Kok.

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Päivö Kuusisto, SDP
 Sakari Simola, Kok.

Jäsenet

Jussi Salonen, Tupu
 Pekka Heikkinen, Vas.
 Outi Huusko, Vihr.
 Sarianna Laitinen, Kok.
 Satu Heikkilä, Kesk.

Kari Friman, Tupu
 Liisa Palvas, Tupu
 Annika Lappalainen, Vihr.
 Lilli Salmi, Kok.
 Ari Nyman, Kesk.

Lautakuntien, rakennusvalvontajaoston ja vesihuoltoliikelaitoksen johtokunnan puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat**Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta**

Aarno Järvinen, SDP	puheenjohtaja
Pekka Ruotsalainen, Kok.	varapuheenjohtaja

Kasvatus- ja sivistyslautakunta

Jussi Salonen, Tupu	puheenjohtaja
Laura Åvall, Kok.	varapuheenjohtaja

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta

1-5/2019

Yrjö Kivinen, Kok.	puheenjohtaja
Jaana Hono, SDP	varapuheenjohtaja

6-12/2019

Sanna Piironen, Kok.	puheenjohtaja
Riitta Harkimo, SDP	varapuheenjohtaja

Keskusvaalilautakunta

Krista Pirttinen, SDP	puheenjohtaja
Elsi Luhtala, Kesk.	varapuheenjohtaja

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Janne Mellin, Kok.	puheenjohtaja
Anna Yltävä, Tupu	varapuheenjohtaja

Kuntakehityslautakunta

Mika Mäki-Kuhna, Kok.	puheenjohtaja
Liisa Sorri, Tupu	varapuheenjohtaja

Rakennusvalvontajaosto

Päivö Kuusisto, SDP	puheenjohtaja
Tiia Kaukolampi, Kok.	varapuheenjohtaja

Tarkastuslautakunta

Eetu Niemelä, PS	puheenjohtaja, 28.1.2019 saakka
Tommi Partanen, PS	puheenjohtaja, 28.1.2019 - 10.6.2019
Seppo Noro, VAS	puheenjohtaja, 10.6.2019 alkaen
Jere Pulska, SDP	varapuheenjohtaja

Tekninen lautakunta

Raimo Stenvall, TuPu
Marjut Kylliäinen, Kesk.

puheenjohtaja
varapuheenjohtaja

Vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta

Matti Oksanen, Kok.
Margita Winqvist, Tupu

puheenjohtaja
varapuheenjohtaja

Kunnan johtoryhmä 31.12.2019

kansliapäällikkö Harri Lipasti, puheenjohtaja
pormestari Arto Lindberg
kunnansihteeri Tuula Hyttinen
kuntakehitysjohtaja Marko Härkönen
vs. viestintäpäällikkö Paula Kylä-Harakka
sivistysjohtaja Virpi Lehmusvaara
johdon assistentti Minna Mäkitalo
vs. henkilöstöjohtaja Tanja Rontu-Hokkanen
talousjohtaja Markku Vehmas

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

YLEINEN JA OMAN ALUEEN TALOUDELLINEN KEHITYS

Yleinen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden tilanne on epävarma, vuodesta 2020 maailmantalouden ennustetaan elpävän hyvin hitaasti. Euroalueen näkymiä varjostaa Saksan teollisuuden heikko kysyntä. Euroalueen talouskasvu kiihtyy vuoden 2019 yhdestä prosentista noin puoleentoista lähivuosien aikana. Yhdysvaltojen talouskasvu hidastuu jonkin verran. Kiinan talouden riskit kasvavat yhä ja varjostavat kasvunäkymiä.

Vuonna 2019 Suomen BKT:n ennustetaan kasvaneen VM:n arvion mukaan 1,6 %. Asuinrakennusinvestoinnit supistuivat, mutta myös tuotannollisten investointien kasvu hidastui kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu työllisyyden kohentuessa sekä ansiotason noustessa. Viennin kasvu hidastuu kokonaisuutena, kasvua tukee palveluviennin ja laivatoimitusten hyvä kehitys. Vuonna 2020 Suomen BKT:n kasvu hidastuu VM:n arvion mukaan 1,0 prosenttiin.

Työllisyys kääntyi jälleen kasvuun vuoden 2019 syksyllä alkuvuoden heikomman työllisyyskehityksen jälkeen. Työllisten määrän arvioidaan kasvaneen prosentin v. 2019, koko vuoden työllisyysasteen noustessa keskimäärin 72,6 prosenttiin. Työttömyys väheni ja koko vuoden 2019 työttömyysaste laski 6,7 prosenttiin. Matalahko työttömyysaste on lisännyt työmarkkinoiden kireyttä. Vuonna 2020 työllisyyden kasvua alkaa vähitellen hidastaa myös työvoiman kysynnän heikentyminen asuntorakentamisen vähentyessä ja vientinäköymien synkentyessä.

Vuonna 2019 yksityisen kulutuksen kasvua tuki ansiotason nousu sekä työllisyyden koheneminen. Vuonna 2020 ansiotason nousu ylläpitää palkkasumman kasvua työllisyyden kasvun hidastuessa. Ansiotason kasvua kiihdyttää tilapäisesti julkisen sektorin lomarahaleikkausten päätyminen.

Vuonna 2019 vienti kasvoi palveluviennin ja laivatoimitusten seurauksena. Teollisuuden tavara viennin kasvu oli vaatimatonta. Vuoden 2019 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä kokonaisviennin määrä kasvoi 4,8 % ja palveluviennin 10,5 %. Suomen vientikysyntä kasvaa ainoastaan 0,8 % v. 2020 Euroopan ja kehittyvien talouksien heikentyneiden näköymien takia. Euroopan osuus Suomen viennistä on merkittävä, joten Suomen vientikysyntä kehittyvä maailmankaupan kehitystä heikommin

Suomen taloudessa vallinnut hyvä suhdanne on kohentanut julkisen talouden tilaa. Alijäämä on pienentynyt kolmen vuoden ajan, ja julkinen velka suhteessa BKT:hen on laskenut 60 prosentin tuntumaan. Suhdanteen viiletessä julkisen talouden rahoitusaseman koheneminen on kuitenkin pysähtynyt. Lisäksi hallituksen etupainotteisesti päättämät menolisäykset kasvattavat alijäämää vuodesta 2020 alkaen. Velkasuhde kääntyy uudelleen nousuun vuosikymmenen alussa. Julkissa taloudessa on edelleen vaikeita rakenteellisia ongelmia. Väestön ikääntyminen on jo kasvatanut eläkemenoja ja kasvattaa tulevaisuudessa myös hoito- ja hoivamenoja. Paikallishallinnon tulot eivät riitä kattamaan kasvavia menoja, sillä investoinnit pysyvät mittavina ja sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluntarve jatkaa kasvuaan.

Kauppakonfliktin syveneminen on edelleen keskeisin maailmantalouden näkymiä varjostava riski. Riski teollisuustuotannon laskua seuraavasta taantumasta Euroopassa on edelleen merkittävä. Yksikkötyökustannusten kehitys voi heijastua vientiin epäsuotuisasti, jos kustannusten nousu Suomessa on nopeampaa kuin kilpailijamaissa. Asuinrakennusinvestointien ennustettua nopeampi lasku heikentäisi talouskasvua.

Alla on esitetty vuoden 2019 keskeisten ennustelukujen toteutuminen.

	TA 2019	TP 2019
BKT:n muutos	1,1	1,6
Kuluttajahintojen muutos	1,4	1,1
Työttömyysaste, %	6,9	6,7
Lyhyet korot (Euribor 3 kk)	0,0	-0,4
Pitkät korot (valtion obligaatio 10 v.)	1,0	0,1

Lähde: Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus 17.12.2018 ja 18.12.2019.

Suomen 2019 talous kehittyi hieman ennusteista suotuisammin. Työllisyyden kehittyminen oli selvästi ennusteita parempaa. Suomen kohtuullisen hyvä kansantalouden tilanne ei heijastunut positiivisesti kuntatalouteen; kunnallisverotulojen kehitys oli heikkoa ja samanaikaisesti kun sote-menojen kasvuvauhti kiihtyi.

Kunnallistalouden kehitys

Ennakkotietojen mukaan kuntien yhteenlaskettu vuoden 2019 tulos heikkeni edellisvuodesta noin 100 milj. euroa ja oli noin 200 milj. euroa alijäämäinen. Tulos olisi painunut vielä selvästi heikommaksi ilman merkittäviä kertaluonteisia yhtiöiden myynnistä saatuja myyntivoittoja sekä kiky-leikkauksen kompensoinnin aikaistamiseen liittyviä valtionosuuksia. Helsingin kaupunki teki lähes 400 milj. euron positiivisen tuloksen, kun taas muut isot kaupungit jäivät selkeästi miinukselle. Kolme neljästä Manner-Suomen kunnasta teki vuonna 2019 negatiivisen tuloksen. Heikon tuloksen taustalla on toimintamenojen kasvu sekä verorahoituksen heikko kehitys.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintakulut kasvoivat viime vuonna 3,9 prosenttia. Valtaosa menolisäyksestä aiheutui sote-menojen voimakkaasta kasvusta.

Kuntien verotulot kasvoivat 2,6 prosenttia ja valtionosuudet 2,1 prosenttia. Verotulojen kasvua hidasti verokorttiuudistuksen ja tulorekisterin käyttöönoton aiheuttama tilitysvaje. Verotulojen tilitysvajeen vuoksi kunnilta jäi saamatta arviolta peräti 400 miljoonaa euroa verotuloja.

Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa kuvaava toiminnan ja investoinnin rahavirta painui miinukselle 2,13 mrd. euroon. Investoinnit kasvoivat edellisvuodesta 8,7 prosenttia. Kunnat ja kuntayhtymät investoivat vuonna 2019 yhteensä 5,25 miljardilla euroa, joka on yli 400 miljoonaa enemmän kuin edellisvuonna. Kuntien investoinneista reilu kolmannes tapahtui Helsingissä, Espoossa, Tampereella ja Vantaalla. Kuntayhtymien investoinneista valtaosa selittyi sairaanhoitopiirien investoinneilla.

Kuntien ja kuntayhtymien katettiin pääosin lainarahalla. Kunnat ja kuntayhtymät ottivat viime vuonna lisälainaa peräti 2,4 miljardia euroa. Verotulojen tilitysvajeen aiheuttama verotulojen maksun viivästymä lisäsi osataan kuntien lainakantaa. Yhteensä kuntatalouden velka asettui noin 21,8 miljardiin euroon. Kunnilla on nyt lainaa keskimäärin 3 360 euroa asukasta kohti.

Helsingin seutukunnan ja KUUMA-kuntien kehitys

Tuusulan asukasluku oli vuoden päättyessä 38 605 (ennakkotieto). Asukasmäärä väheni edellisvuodesta 59 henkilöllä, mikä tarkoittaa -0,1 % kasvua edelliseen vuoteen. Vuonna 2018 kasvu oli 0 %, vuonna 2017 0,2 %, vuonna 2016 0,4 % ja vuonna 2015 0,7 %.

Tuusulan viime vuosien väestönkasvu on ollut hidasta. Vuodesta 2012 lähtien kasvu on jäänyt alle yhden prosentin. Vuosien 1996 - 2017 keskimääräinen väestönkasvu oli noin 1,2 %.

Koko Helsingin seutukunnan väestönkasvu vuonna 2019 oli 1,1 % (vuonna 2018 1,2 %, 2017

1,3 %). Helsingin seutukunnan kunnista väkimäärä kasvoi suhteellisesti eniten Vantaalla (2,4 %). KUUMA-kuntien väestönkasvu oli vuonna 2018 keskimäärin 0,5 % ollen lähes samalla tasolla edellisten vuosien kanssa (2018: 0,6 %,

2017: 0,6 %, 2016: 0,6 %). KUUMA-kunnissa kasvu oli suhteellisesti nopeinta Sipoossa (2,5 %) ja Keravalla (1,3 %).

Seuraavassa taulukossa on tietoja Helsingin seutukunnan väestömuutoksista 2019:

	Luonnollinen väestön lisäys	Kuntien välinen nettomuutto	Netto-maahanmuutto	Kokonaismuutos	Väestönmuutos, %	Väkiluku 31.12.2019
Helsingin seutukunta	3853	8020	7866	19745	1,1	1572798
Espoo	1525	2410	2176	6103	2,0	289735
Helsinki	1257	1783	3548	6665	0,7	654707
Hyvinkää	-108	-15	79	-49	-0,1	46455
Järvenpää	73	204	41	301	0,7	43711
Karkkila	-48	-12	17	-46	-0,7	8732
Kauniainen	-5	141	50	182	2,0	9797
Kerava	52	328	120	500	1,3	36754
Kirkkonummi	22	217	52	291	0,7	39553
Lohja	-174	-215	55	-332	-0,8	45964
Mäntsälä	-8	31	18	37	0,1	20723
Nurmijärvi	117	189	30	326	0,7	42991
Pornainen	10	-44	-1	-34	-0,8	5034
Sipoo	25	443	29	499	2,5	21165
Siuntio	21	-26	17	10	0,2	6144
Tuusula	19	-125	50	-59	-0,1	38605
Vantaa	1022	2820	1567	5394	2,4	233560
Vihti	53	-109	18	-43	-0,2	29168

Lähde: Tilastokeskus (ennakkotieto)

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kuntien alueella oli joulukuun lopussa yhteensä 72 578 työttöntä työnhakijaa. Tämä on 229 (0,3 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Uusien avoimien työpaikkojen määrä oli edelleen selvässä kasvussa. Ilman ammattia olevien työttömien määrän kasvu jatkui. Työttömyyden lasku oli Uudellamaalla Manner-Suomen kolmanneksi hitainta.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 8,5 %. Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli alueella yhteensä 6 683, mikä on 177 (-2,6 %) vähemmän kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömiä alueella oli 22 375, mikä on 44 (-0,2 %) vähemmän kuin vuoden 2018

joulukuun lopussa. Ulkomaalaisia työttömiä alueella oli 13 288, mikä on 440 (-3,2 %) henkilöä vähemmän kuin viime vuonna. Uusia avoimia työpaikkoja oli joulukuun aikana haussa 20 621 eli 4017 (+24,2 %) enemmän kuin vuotta aiemmin.

Tuusulassa työttömien kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 209 henkilöä (2019: 1 235) ja 6,2 % työvoimasta (2018: 6,3). Työttömien määrä laski Tuusulassa edellisvuoteen verrattuna 2,1 %. Työttömistä miehiä oli 56,4 %. Pitkäaikaistyöttömiä (yli 1 vuotta työttömänä olleita) oli 401 henkeä (2018: 403), eli 33,4 % työttömistä. Alle 25-vuotiaita oli työttömänä 114 henkeä, mikä on saman verran kuin edellisvuonna. Avoimia työpaikkoja oli vuoden lopussa 152, mikä oli 97 edellisvuoden lukua suurempi.

OLENNAISET MUUTOKSET KUNNAN TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Verorahoituksen kehitys

Kaikkien kuntien yhteenlasketut 2018 verotulot vähenivät 0,5 %. Kunnallisverotulot laskivat 0,8 %, kun veroperustemuutokset, kilpailukykysojimus sekä pääomatulojen nopea kasvu laskivat kunnallisveron tuottoa. Tuloveroprosenttiaan vuodelle 2018 korotti 53 kuntaa ja laski 6 kuntaa. Kuntien yhteisöverotulot laskivat 0,6 %. Edellis-

vuoden yhteisöverot olivat poikkeuksellisen korkeat (yksittäisestä yrityskauppa). Kiinteistöverotulot kasvoivat 2,2 %.

Tuusulan verotulojen kehitys verolajeittain 2015 – 2018 oli seuraava:

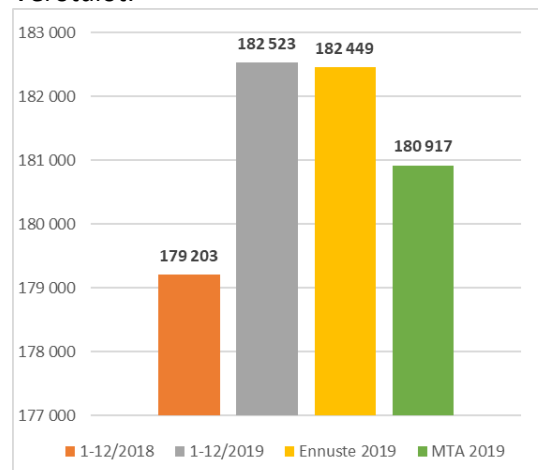
Tuusulan verotulojen kehitys, milj. euroa

1000 euroa	2016	muutos %	2017	muutos %	2018	muutos %	2019	muutos %
Kunnallisvero	161 188	3,4	159 903	-0,8	161 181	0,8	164 111	1,8
Yhteisövero	6 531	-10,5	7 652	17,2	7 817	2,2	8 148	4,2
Kiinteistövero	8 700	4,6	9 985	14,8	10 205	2,2	10 264	0,6
Yhteensä	176 419	2,9	177 540	0,6	179 203	0,9	182 523	1,9

Verotulot toteutuivat 3,3 milj. euroa (1,9 %) edellisvuotta korkeampina. Verotulot olivat yhteensä 182,5 milj. euroa, joka alitti alkuperäisessä talousarviossa ennakoitun määrän 7,4 milj. eurolla.

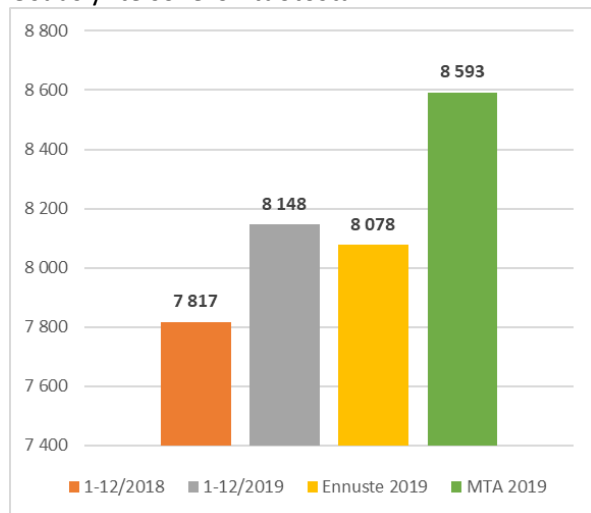
Tuusulan kunnallisverotulot alittivat talousarvion 6,9 milj. eurolla. Yleinen talouden hyvä tilanne ja suotuisa ansiotulojen kehitys eivät näkyneet kunnan verotuloissa vuonna 2019 ja ennakonpidätysten kertymät jäivät selvästi ennakoitusta. Verotulojen kasvua hidasti verokorttiuudistuksen ja tulorekisterin käyttöönoton aiheuttama tilitysvaje. Verotulojen tilitysvajeen vuoksi kunnilta jäi saamatta arvion mukaan peräti 400 miljoonaa euroa verotuloja.

Verotulot:

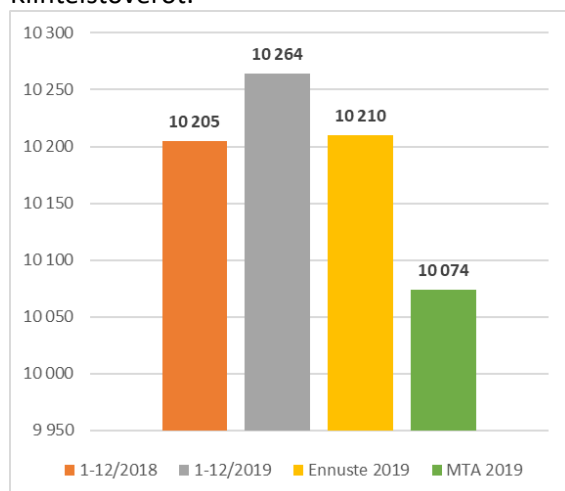
Yhteisöverotuloja kertyi Tuusulassa 0,3 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Talousarvion mukaisesta ennusteesta jäätin kuitenkin 0,4 milj. euroa. Koko maassa kumulatiiviset yhteisöveron tilitykset kasvoivat 2,4 prosenttia. Vuonna 2019 tuusulaisten yhteisöveroa maksavien yritysten määrä laajeni edellisvuosien tapaan. Vuositasolla vaihtelua aiheuttaa muutokset yksittäisen suurimpien veronmaksajien maksamissa veroissa.

Osuus yhteisöveron tuotosta:

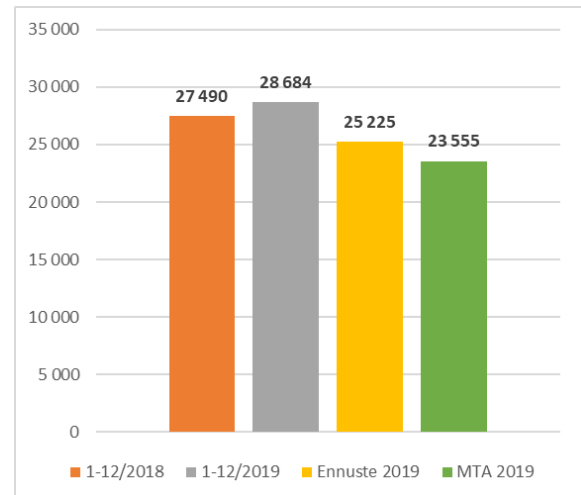
Kiinteistöverotulot kasvoivat edellisvuodesta 0,1 milj. euroa. Kasvu johtui pääosin kunnassa tapahtuneen rakennuskannan kasvusta.

Kiinteistöverot:

Valtionosuudet, 25,4 milj. euroa, toteutuivat n. 1,1 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Valtionosuudet ylittivät muutetun talousarvion 1,9 milj. eurolla. Valtionosuuksia lisäsivät ylimääräisen kiky-leikkauksien sekä veroleikkauksien kompensointi kunnille. Toisaalta kuntien valtionosuuksia leikkasivat kustannusjaon tarkistukset sekä valtionosuusindeksin jäädytys.

Valtionosuudet:

Kunnan kokonaistalouden toteutuminen (kunta ja vesihuoltoliikelaitos yhteensä)

Talousarvio toteutui kokonaisuutena selvästi talousarviota heikommin ja vuoden 2018 tulos jäi 19,9 milj. euroa alijäämäiseksi. Talousarviossa tuloksen arvioitiin olevan 0,2 milj. euroa alijäämäinen. Edelliseen vuoteen verrattuna tulos heikentyi 17,6 milj. euroa. Ilman kertaluonteisia alaskirjauksia ja arvonalennuksia kunnan tulos olisi ollut 10,1 milj. euroa alijäämäinen.

Vertailukelpoiset ulkoiset toimintatuotot lisääntyivät edellisestä vuodesta 3,1 milj. euroa (7,1 %) 46,4 milj. euroon. Budjettia parempaan kasvuun vaikuttivat keskeisesti käyttöomaisuuden ja osakkeiden myyntivoitot, joita kertyi 9,0 milj. euroa (poikkeama talousarvioon nähden + 1,8 milj. euroa). Kunnalle tuloutui korvauksia maankäyttösopimuksista 3,4 milj. euroa (+ 0,6 milj. euroa). Lisäksi toimintatuottoja kertyi ennakoitua enem-

män mm. rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksujen sekä muista yhdyskuntapalvelujen maksuista (yhteensä + 0,6 milj. euroa).

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä vertailukelpoisten ulkoisten toimintamenojen kasvu oli 5,7 % (13,4 milj. euroa), kun vuonna 2018 menojen kasvu oli 4,8 %. Menokasvusta 10,8 milj. euroa oli Keusoten kuntaosuuden ja 3,1 milj. euroa henkilöstökulujen lisäystä. Toimintamenojen kasvua lisäsivät osaltaan sisäilmaongelmiin liittyvät kustannukset; Hyökkälän, Kirkonkylän ja Riihikallion koulujen väistötilojen kustannukset olivat yhteensä 1,5 milj. euroa. Lisäksi sisäilmatutkimuksiin käytettiin 0,4 milj. euroa.

Kunnan ulkoisten nettomenojen (toimintakate) vertailukelpoinen kasvu oli 5,4 %. Toimintakattetta lisäsi keskeisesti sote-menojen nopea kasvu. Toisaalta käyttöomaisuuden myyntivoittojen ja maankäyttökorvausten hyvä kehitys lievensi toimintakatteen kasvua.

Vuosikate oli 5,5 milj. euroa (11,7 milj. euroa 2018). Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat kasvaneiden investointien myötä 2,1 milj. eurolla 15,6 milj. euroon.

Kunnan vuoden investoinnit olivat yhteensä 39,7 milj. euroa (2018: 36,4 milj. euroa). Investoinnit jouduttiin rahoittamaan pääosin velalla; lainamäärä kasvoi 27,8 milj. euroa. Kunnalla oli lainaa vuoden lopussa 126,4 milj. euroa, josta pitkäaikaisten, kiinteäkorkoisten lainojen osuus oli 85 milj. euroa.

Merkittävät poikkeamat tilinpäätös- **vuoden talousarvioon**

Verorahoitus alitti kokonaisuutena budjetin 5,4 milj. euroa. Verotuloja kertyi 7,1 milj. euroa alle talousarviossa arvioidun määrän ja valtionosuuksia tilitettiin kunnalle 1,7 milj. euroa suunniteltua enemmän.

Talousarvion lisättiin toimintakatetasolla määrärahoja ensimmäisen osavuosikatsauksen yhteydessä 1,8 milj. euroa. Toisen osavuosikatsauksen yhteydessä lisäys oli 0,3 milj. euroa. Toimintakate

toteutui 1,3 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana.

Toimintatuotot toteutuivat budjetoitua paremmin. Tähän vaikutti keskeisesti 1,8 milj. euroa budjetoitua suuremmat käyttöomaisuuden ja osakkeiden myyntivoitot. Lisäksi maankäyttökorvauksia kertyi 0,6 milj. euroa budjetoitua enemmän. Lisäksi toimintatuottoja kertyi hieman ennakoitua enemmän kasvussa ja ympäristön sekä yhteisten palveluiden toimialueilla. Sivistyksen toimialueella sitova toimintakate toteutui talousarvion mukaisesti. Ulkopuolista rahoitusta saavia hankkeita (1,1 milj. euroa) ei budjetoitu tuloihin eikä menoihin.

Kunnanviraston johdossa Tuusulan budjetoima Keusoten maksuosuus ylittyi merkittävästi, noin 8,2 miljoonaa euroa, nousten yhteensä 115,5 milj. euroon. Ylityksestä pääosa oli erikoissairaanhoidon kulukasvua. Keusoten raportoimat 2019 talousarvion luvut eivät ole yhtenäisiä kunnan talousarvioon nähden. Keusoten ilmoittamassa maksuosuudessa ei ole huomioitu laboratorion ja röntgenin vuoden 2019 laskuttamatta jääneitä 112 000 euron vuokratuottoja. Keusoten maksuosuuden lisäksi kunnanviraston johdon vastualueelle kirjattiin 0,4 milj. euron myyntituottoja Tuusulan Keusotelle tuottamista ICT-palveluista. Tämän ohella kunnan henkilöstömenoihin kirjattiin eläkemenoperusteisia Kuel-maksuja 1,3 milj. euroa, jotka kohdistuvat ennen vuotta 2019 Tuusulan kunnan palveluksesta poistuneeseen sotehenkilöstöön.

Sivistyksen toimialueella toimintakate toteutui alkuperäisen talousarvion mukaisesti. Muutettuun talousarvioon nähden toimintakate toteutui 0,2 milj. euroa parempana. Ulkopuolista rahoitusta saavia hankkeita (1,1 milj. euroa) ei budjetoitu tuloihin eikä menoihin. Lasten hoidon tuet jäivät noin 0,15 milj. euroa alle talousarvion. Koulukuljetuksiin varatun määrärahan ylitys oli noin 0,12 milj. euroa. Vapaa-aikapalveluissa toimintatuotot alittuivat noin 0,16 milj. euroa, mm. uimahallin kävijämäärän laskun vuoksi. Samalla toimintamenot ylittyivät vajaat 0,2 milj. euroa pääasiassa kunnossapitomenojen kasvun vuoksi. Ruokapalveluissa ennakoitua pienemmistä ateriämääristä johtuen määrärahoja säästyi noin 0,3 milj. euroa.

Kasvun ja ympäristön toimialueen toimintakate toteutui 1,4 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana (+ 2,3 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden).

Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion 1,3 milj. euroa. Toimintatuottojen ylitys johtui lähinnä maankäytön sopimuskorvausten (+ 0,6 milj. euroa), rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksujen (+ 0,4 milj. euroa) sekä muiden yhdyskuntapalvelujen maksujen (+ 0,3 milj. euroa) ylityksistä.

Toimintakulut alittivat muutetun talousarvion 0,7 milj. euroa. Merkittävimpiä alituksia olivat HSL-kuntaosuus (+ 0,4 milj. euroa), ulkoiset vuokratulot (+ 0,5 milj. euroa) sekä Rykmentinpuiston ja asuntomessujen rakentamiseen liittyvät kustannukset (+ 0,5 milj. euroa). Gasumin maakaasuputken siirrosta Rykmentinportin alueelle aiheutui noin 1,0 milj. euron kustannukset vuodelle 2019.

Yhteisten palveluiden toimialueella toimintakate toteutui lähes 0,9 milj. euroa budjetoitua pienempänä (+ 1,0 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden).

Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion vajaat 0,8 milj. euroa. Suurimmat toimintatuottojen ylitykset olivat maahanmuuttoon valtiolta saadut korvaukset 0,26 milj. euroa sekä työllisyyspalveluiden palkkatuki 0,13 milj. euroa, joka näkyy määräraaikaisten työntekijöiden henkilöstökuluissa menoina. Holhoustoimen edunvalvonnan maksutuotot ylittyivät lähes 0,1 milj. euroa.

Toimintamenot alittivat muutetun talousarvion 0,2 milj. euroa. Toimintamenojen alituksia saavutettiin lähinnä eläkemenoissa sekä palveluiden ostoissa.

Kertaluonteiset alaskirjaukset olivat 7,4 milj. euroa ja arvonlennukset 2,4 milj. euroa.

- Tulevien 2 - 3 vuoden aikana on suunniteltu purettavan sisäilmaongelmien vuoksi tyhjennettyjen Kirkonkylän, Riikikallion ja Ruotsinkylän koulujen koulurakennuksia sekä kunnantalo. Purettavien kohteiden jäljellä olevat tasearvot kirjattiin alas, mikä tarkoittaa yhteensä 7,4 milj. euron kuluerää normaalien sumu-poistojen lisäksi.

- Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymän (Kuves) peruspääomaa on alennettu vuosina 2017 ja 2018 aikaisempien vuosien alijäämän kattamiseksi. Kirjanpitolautakunnan kuntajäsenistö antoi Kuvesin omistajakunnille aikaisemmasta tulkinnasta poikkeavan lausunnon peruspääoman alentamisen kirjaamisesta kuntien kirjanpidossa. Lausunnon perusteella Kuvesin peruspääoman arvon alentuminen tulee kirjata tulosvaikutteisesti, vaikka yhteisön tulonmuodostuskyky on pysynyt ennallaan. Tuusulan osuus Kuvesin peruspääoman alentamisesta on noin 2,0 milj. euroa.
- KOy Hyrylän Ostoskeskus niminen kunnan tytäryhtiö purettiin tilakauden aikana, josta aiheutui 0,4 milj. euron alaskirjaus (yhtiön osakkaiden tasearvo ylitti 0,4 milj. eurolla arviokirjan mukaisen tontin ja rakennusten arvon).

Investointeja toteutui 39,7 milj. euron edestä. Alkuperäisen talousarvion mukaiset bruttoinvestoinnit olivat yhteensä 44,4 milj. euroa. muutetun talousarvion mukaan investointien oli määrä nousta yhteensä 43,8 milj. euroon. Investointeja toteutui lopulta 36,4 milj. euron edestä.

Kunnan rakennusinvestointien määrä alitti talousarvion 6,7 milj. euroa, jääden 5,5 milj. euroon. Keskeinen syy investointien toteutumiseen huomattavasti määrärahoja alhaisemmalla tasolla oli Etelä-Tuusulan lukio/monitoimirakennuksen osalta tehty valitus, jonka johdosta rakennustöiden aloitus lykkääntyi.

KUNNAN HENKILÖSTÖ

Henkilöstötavoitteista

Kuntatason henkilöstötavoitteet on määritelty kuntastrategiassa sekä vuosittaisissa talousarvioissa. Vuotta 2019 leimasivat organisaatioon ja henkilöstöön liittyneet suuret muutokset. Keski-Uudenmaan sote kuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2019. Lähes kolmasosa kunnan henkilöstöstä siirtyi kuntayhtymään eli sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö sekä neljä henkilöä tukipalveluista. Alkuvuoden muutoksen siirtymävaiheen tavoitteena oli tukea kuntayhtymän toiminnan aloittamista sekä varmistaa kunnan ja kuntaorganisaation rajapintojen toimivuus. Muutoksella oli kunnan osalta vaikutuksia mm. yhteistoimintaorganisaation kokoonpanoon.

Kunnan uusi organisaatorakenne tuli voimaan vuoden vaihteessa. Alkuvuodesta uudet rakenteet ja toimintaa vakiinnutettiin. Muutoksia liittyen henkilöstöön tapahtui kaikilla toimialueilla. Johtamisjärjestelmää ja johtamisen foorumeita on tarkasteltu vielä alkuvuodesta. Konkreettisia toimenpiteitä olivat mm. kokousten ja johtoryhmien kokoonpanojen ja toimintatapojen muodostaminen erityisesti kuntatoimialalla ja yhteisissä palveluissa. Muutoksen seuraavaa vaihetta toimintatapojen kehittämistä toteutetaan.

Alkuvuodesta neuvoteltiin paikallinen järjestelyerä, joka maksettiin 1.1.2019 alkaen. Paikallinen järjestelyerä oli 1,2 prosenttia kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES) palkkasummasta, 0,9 prosenttia OVTES:n piiriin kuuluvien palkkasummasta, 0,7 prosenttia lääkärисopimukseen kuuluvien palkkasummasta, 0,9 prosenttia kunnallisen teknisen (TS) henkilöstön palkkasummasta sekä 1,2 prosenttia kunnallinen tuntipalkkaisen (TTES) henkilöstön osalta palkkasummasta. Paikallista järjestelyerää kohdennettaessa ensisijaisia tavoitteita olivat paikallisten palkkausepäkohtien korjaaminen sekä tuloksellisuutta edistävien toimintojen ja tehtävien uudelleenjärjestelyjen tukeminen.

Merkittäviä henkilöstöön vaikuttavia asioita olivat

haastavat sisäilmaongelmat. Kunnantalosta päätettiin luopua juuri sisäilmaongelmien vuoksi ja väistötiloiksi kunnantaloon henkilöstölle valittiin tilat Sahankulmassa sekä Tuuskoto. Väistötiloihin siirtymistä valmisteltiin koko syksy. Sahankulman väistötilat saatiin käyttöön jo marraskuussa.

Työhyvinvoinnin edistämiseksi helmikuussa järjestettiin yhdestoista omatoimiseen liikuntaan kannustava Hikihelmiä hangella haastekisa. Kunnan työsuojelun toimintaohjelma hyväksyttiin Kunnanhallituksessa. Kunnassa on alkuvuodesta päivitetty työturvallisuuden osalta riskien arvioinnit sähköiseen työturvallisuusilmoitusjärjestelmään. Kunnan organisoimiin työhyvinvointikoulutuksiin työyhteisöillä oli mahdollista osallistua. Noin neljäsosa henkilöstöstä on suorittanut työhyvinvointikortin oman sisäisen kouluttajan kouluttamana.

Palvelussuhteet ja henkilöstömäärä 31.12.2019

Vuonna 2019 henkilöstömäärä kasvoi edellisvuoteen verrattuna 19, (kun soten henkilöstömäärä 608 31.12.2018 on huomioitu luvussa). Valtuuston päätöksellä lisättiin vuodelle 2019 palvelussuhteiden määrää 25 palvelussuhteella. Keskeisinä perusteina henkilöstömuutoksille ovat olleet uusien strategian mukaisten kehittämishankkeiden vaatimat resurssit, palvelutuotannon siirtämiset ostopalveluista itse tuotetuksi palveluksi, panostus ennaltaehkäiseviin palveluihin oppilaan tuessa ja sosiaalihuollossa sekä lisäksi panostus velvoitettyöllistettäviin.

Kunnassa oli vuoden 2019 lopussa palvelussuhteita yhteensä 1667, joista vakituisia palvelussuhteita oli 1265 (75,9 %) ja määräaikaista 268 (16,10 %). Palvelussuhdemäärässä on mukana 31.12.2019 vakinainen henkilökunta, määräaikaisten ja sijaisien, oppisopimuskoulutukset ja velvoitettyöllistetyt. Henkilöstömäärässä vuonna 2018 on mukana vielä sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö.

Jos vain vakituiset ja määräaikaisten huomioidaan,

on henkilöstömäärä v. 2019 1533 henkilöä. Velvoitettyölistettävien ja oppisopimusopiskelijoiden tukeminen on kunnan kokonaisbudjetin sekä myös

työnantajakuvan kannalta järkevää. Määräaikaisten työsuhteiden määrä on selkeästi noussut, sillä vuoden 2018 luvuissa on vielä soten henkilöstö.

Palvelussuhteet 31.12.	12/2018	%	12/2019	%	Muutos
Vakituiset	1 759	78,0 %	1 265	75,9 %	-28,1 %
Miehet	288	12,8 %	274	16,4 %	-4,9 %
Naiset	1 471	65,2 %	991	59,4 %	-32,6 %
Muut määräaikaiset	270	12,0 %	268	16,1 %	-0,7 %
Sijaiset	203	9,0 %	112	6,7 %	-44,8 %
Työllistetyt	20	0,9 %	19	1,1 %	-5,0 %
Muut	2	0,1 %	2	0,1 %	
Oppisopimussuhteiset	2	0,1 %	1	0,1 %	-50,0 %
Yhteensä	2 256	100,0 %	1 667	100,0 %	-26,1 %

Palvelussuhteitten määrä palvelussuhdetypeittäin/ toimialueittain 31.12.2019

	vakinaiset	määräaikaiset ja sijaiset	oppisopimus	työllistetyt	yhteensä
Kuntatoimiala (yleishallinto ja johto)	48	15	2	0	66
Yhteiset palvelut	72	7		10	89
Sivistystoimi	961	334		7	1312
Kasvu ja ympäristö	166	14	1	1	182
Vesihuoltoliikelaitos	17				17
Yhteensä	1760	473	4	20	1667

Henkilötyövuodet 2019 ja vertailu

Henkilötyövuosilaskenta antaa edellä olevaa vuoden viimeisen päivän palvelussuhteiden tai henkilöstömäärää paremman tiedon henkilöstömäärästä ja henkilöstön työpanoksesta, sekä niiden kehittymisestä. Henkilötyövuosiseuranta on tehty vuodesta 2012 lukien. Henkilötyövuodet (HTV 3) tarkoittavat tässä todellista tehtyä vuositöaika, jossa on otettu huomioon vähennyksinä mahdolliset osa-aikaisuudet ja osavuoden työskentelyt sekä myös vuosilomat, sairauspoissa-

olot yms.

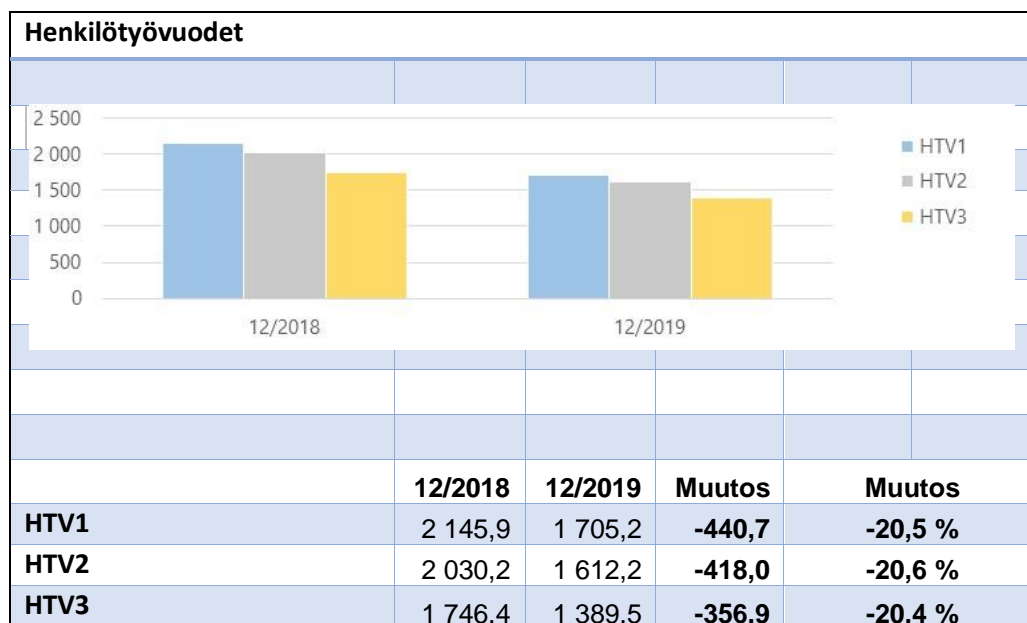
Työpanosta mittaava henkilötyövuosien määrä (htv3) muuttui edellisvuoteen verrattuna -356,9 henkilötyövuodella. Tosin suhteessa htv3 (huomioiden soten poistuman) lisäys on 21,3 htv:ta. Työpanosta nosti palvelussuhteiden määrän kasvu. Muutos oli prosentuaalisesti kuitenkin vain 0,9%.

Organisaatiouudistuksen tuomat muutokset vaikuttavat myös työpanokseen liittyviin lukuihin

ja eivät ole siten täysin aiempiin vuosiin verrattavassa, puhumattakaan Keski-Uudenmaan sote kuntayhtymään siirtyneistä henkilöistä. Suurim-

pina muutoksina olivat Ruokapalveluiden siirtymisen Sivistystoimen alle, Yhteisten palvelujen organisaation muodostaminen sekä henkilöstösiirrot / muodostaminen Kuntatoimialalle.

Henkilötyövuodet koko kunta 2018-2019

HTV1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti/100)

HTV2 = palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti/100)

HTV3 = palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä / 365 * (osa-aika-%/100)

Henkilöstömenot

Vuoden 2019 henkilöstömenot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 2,5 milj. eurolla, jos soten luvut huomioidaan vuoden 2018 mukaan (lähde Kuntari) ja alla olevan taulukon mukaan 25,35

prosenttia. Kunnan palkkamenoja nostivat henkilöstömäärän kasvu, ja järjestelyerän maksaminen. Mutta kokonaisuutena henkilöstökulujen laskuun vaikuttivat avoimet, täyttämättömät palvelussuhteet, useimmiten rekrytointivaikeuksien vuoksi.

Menot 1000 €	2019	kasvu ed. vuodesta %	2018	kasvu ed. vuodesta %	2017	kasvu ed. vuodesta %
Palkat	59 913	-25,75 %	80 686	4,73 %	76 873	0,77 %
Sivukulut	15 285	-23,74 %	20 043	-3,07 %	20 659	-11,07 %
Yhteensä	75 197	-25,35 %	100 729	1,17 %	99 549	-1,74 %

Sairauspoissaolot

Vuonna 2019 sairauspoissaolot nousivat keskimäärin. Henkilöstöllä sairauspoissaoloja oli keskimäärin 14,4 kalenteripäivää henkilöä kohden (vuonna 2018 13,7 päivää). Sairauspoissaolojen kokonaismäärä laski verrattuna vuoteen 2018 luonnollisesti henkilöstömäärän siirryttyä Keusoteen. Henkilöstön poissaolot olivat kalenteripäivinä laskettuna yhteensä 24 061 kalenteripäivää (vuonna 2018 30 934 kpv). Suhdeluku 14,4 kuvaa selkeää nousua sairauspoissaoloissa.

Lyhyiden sairauspoissaolojen (1- 3 päivää) määrä oli henkilöä kohden keskimäärin 4,0 päivää (vuonna 2018: 3,9) ja osuus sairauspoissaoloista oli 27,7 %. Henkilökunnasta 27,6 %:lla ei ollut lainkaan sairauspoissaolopäiviä (22,6 % vuonna 2017).

Työtaturmien aiheuttamat sairauspäivät lisääntyivät verrattuna vuoteen 2018 ja niitä oli 1177 kalenteripäivää. Sivistystoimen työtaturmista johduneet poissaolot lisääntyivät huomattavasti ja erityislasten aiheuttamat tapaturmat lisääntyivät huomattavasti.

Henkilöstöriskeistä

Osana kunnan riskienarviointia arvioitiin vuodelle 2019 myös kunnan henkilöstöriskejä. Tuntuvin riskinä tunnistettiin, henkilöstön riittävä osaamisen kehittäminen ja uudistuskyky sekä työhyvinvointi. Henkilöstöriskinä nähtiin sisäilma-asioihin liittyvät riskit sietämättöminä, jotka kuormittavat monin eri tavoin henkilöstöä.

Henkilöstöriskien toteutumista on pyritty varmistamaan henkilöstölle riittävät mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen. Kunnassa kouluttautumiseen kannustetaan ja koulutuksiin on budjettoitu. Esimerkkeinä mainittakoon myös sisäiset koulutukset, kuten monipuoliset Veso-päivät ja sisäinen työhyvinvointikorttikouluttaja, jonka ansiosta noin 400 työntekijää on suorittanut työhyvinvointikortin. Työhyvinvoinnin tilaa seurattiin syksyllä järjestettävällä henkilöstökyselyllä. Kyselyn tulokset olivat parantuneet vielä entisestään.

YMPÄRISTÖASIAT

Tuusulan kunta ottaa ympäristöasiat huomioon läpäisyperiaatteella kaikissa keskeisissä toiminnoissaan. Erityisesti ympäristöasiat otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa, jäte- ja vesihuollossa, kiinteistöhuollossa sekä vesienhoidossa ja vesien-suojelussa.

Jäljempänä on aihealueittain ja toiminnoittain kerrottu keskeisimmistä ympäristöasioista vuodelta 2019. Yksityiskohtaisempaa tietoa kunnan ympäristöasioista on eri toiminta- ja palvelualueiden toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedoissa.

Ilmastonsuojelu ja energiatehokkuus

Tuusulan kunnan ilmastotyön tavoitteita on määritelty vuonna 2010 hyväksytyssä Keski-Uudenmaan strategisessa ilmasto-ohjelmassa. Ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi kasvihuonekaasupäästöjen 25 %:n vähennys vuosien 2006-2020 aikana, minkä kunta on seurantatietojen perusteella saavuttamassa. Kunta osallistui ympäristökeskuksen johdolla KUUMA-ilmastoryhmän toimintaan. Ilmastoryhmä julkaisi kuntien kasvihuonekaasulaskennan tulokset ja esitteli kuntien ilmastotyötä KUUMA-ilmastokatsauksessa, Tuusula osallistui myös Julkisten kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamisen -hankkeeseen ja KUUMA-kuntien strategisen ilmastohjelman päivittämiseen. Energiatehokkuushankkeessa oli mukana kunnan 15 palvelukiinteistöä, joissa toimi 26 koulutettua ekotukihenkilöä.

Kunnan kiinteistöissä on tehty energiatehokkuustoimenpiteitä vuonna 2019. Kiinteistöissä on otettu käyttöön aurinkosähköä. Kaudelle 2017 - 2025 on solmittu energiatehokkuussopimus (TEM) ja sen toteutumista seurataan. Tuusulan asuntomessujen suunnittelussa on otettu ilmasto ja energiatehokkuus huomioon puurakentamisella, aurinkoenergian käytöllä ja nollaenergiataloilla.

Polttoaineiden ja sähkönhankinnassa huomioidaan ilmastoasiat ja käytetään mm. ”vihreää” sähköä.

Ruokahävikkiä pyritään vähentämään myymällä ylimääräruokaa oppilasruokailun jälkeen.

Maankäytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus

Kaavoitus ja kunnallistekninen suunnittelu

Asemakaavojen valmistelussa huomioidaan järjestelmällisesti mukaan ekologisesti kestävä yhdykskunnan rakentuminen. Asemakaavaselostuksessa on aina mukana ekologisen kestävyuden osuus, jossa avataan kaavaratkaisuun liittyviä kestäviä ratkaisuja esimerkiksi joukkoliikenteestä, puurakentamisesta tai viherrakenteesta. Asemakaavojen vaikutustenarviointiin otetaan järjestelmällisesti mukaan ilmaston muutoksen varautumiseen ja sopeutumiseen liittyvä arviointi. Asemakaavoja valmisteltaessa selvitetään hulevesien käsittelytarvetta ja tarvittaessa on edellytetty hulevesien viivyttämistä tai käsittelyä asemakaavamääräyksin. Puurakentamisen määräyksiä otettiin käyttöön viimeisimmissä asemakaavoissa esimerkiksi Häriskiven ja Pellavmäen asemakaavoissa.

Luokitelluilla pohjavesialueilla maankäyttöä suunniteltaessa selvitettiin vaikutuksia pohjaveteen lähinnä imeytymisen muutoksen osalta. Vaikutuksia pyritään vähentämään edellyttämällä imeyttämistä ja välttämällä riskitoimintojen sijoittamista pohjavesialueille. Uusia kaavoja tai kaavamuutoksia suunniteltaessa selvitettiin suunnittelu- ja lähialueen luontoarvoja. Maankäyttöä suunniteltaessa on näitäkin arvoja edellytetty säilytettäväksi lain edellyttämällä tavalla. Tämän lisäksi pyritään löytämään ja säilyttämään sellaisia luontoarvoja, joiden säilyttäminen ei aiheuta erityistä ristiriitaa muun maankäytön kanssa tai katsotaan luontoarvon säilyttämisen olleen tarpeen tästä huolimatta.

Laadittiin yhteistyöllä eri tahojen kanssa Hyrylän ja Rusutjärven pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivitys, joka asetettiin julkisesti nähtäville.

Nummenkylän ja Kellokosken pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittämisestä tehtiin sopimus Järvenpään kaupungin, Keski-Uudenmaan Vesi Kuntayhtymän, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry:n sekä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa.

Rakentamisen ohjaus ja rakennusvalvonta

Tuusulassa tehdään rakennetun ympäristön siisteysvalvontaa sekä ohjataan rakentamista toimenpideluvilla ja maisemaluvilla, erityisesti Tuusulanjärven ranta-alueella.

Ympäristönsuojeluviranomaisen toiminta

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ja ympäristölautakunta vastaavat Tuusulan kunnan ympäristön-

suojeluviranomaisen toiminnasta. Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvat ympäristönsuojelun lupa- ja valvontapalvelut. Ympäristönsuojeluviranomainen vastaa omalta osaltaan myös kunnan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta sekä ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä (so. ympäristönsuojelun yleistehvät).

Ympäristönsuojelun luvat ja valvonta

Tuusulan alueelle myönnettiin vuonna 2019 kaksi maa-aineslupaa ja kaksi ympäristölupaa. Kaikki luvat ovat koskeneet olemassa olevaa toimintaa ja sen muuttamista. Lisäksi Tuusulan alueelle on rekisteröity vuoden aikana neljä ympäristönsuojelulain mukaisesti rekisteröitävää toimintaa ja käsitellyt 11 kertaluonteista toimintaa koskevaa ilmoitusta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottavana on kolme ympäristölupaa, joissa toiminnanharjoittajana on Tuusulan kunta. Tuusulan kunnalla oli vuoden 2019 lopussa vireillä kaksi ympäristölupahakemusta.

Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatoimet Tuusulan kunnan alueella ovat vuonna 2019 kohdistuneet erityisesti pohjavesialueella oleviin toimintoihin ja naapurushaitta-asioiden käsittelyyn. Osa pohjavesialueilla tehdystä valvonnasta on koskenut toimintaa, josta on aiheutunut merkittävää pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Valvontaviranomaisen tietoon on tullut useampi tapaus, jossa toimintaa on harjoitettu ilman tarvittavaa ympäristölupaa. Viranomaisen tietoon tuli vuonna 2019 poikkeuksellisen monta erityisen häiritsevää melua ja tärinää koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä.

Ympäristönsuojeluviranomaisen lupa- ja valvontapalveluista kertyi vuonna 2019 maksutuloja Tuusulasta kaikkiaan 52 906,50 euroa.

Ympäristönsuojelun yleistehvät

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on vuoden 2019 alusta vastannut Tuusulanjärven kunnostushankkeesta. Järven vesiensuojelutoimenpiteitä laajennettiin valuma-alueen maatalouteen ympäristökeskuksen vetämässä VILKKU Plus – hankkeessa ja Luonnonvarakeskuksen koordinoimassa Tuusulanjärven KUITU-hankkeessa.

Kunta on lisäksi ympäristökeskuksen koordinoimana toteuttanut tai osallistunut vuonna 2019 seuraaviin ympäristönsuojelun suunnittelua ja ympäristöntilan seurantaan koskeviin hankkeisiin:

- Vantaanjoen vesistöalueen yhteistarkkailu

- haja-asutusalueiden jätevesineuvonta pohjavesi- ja ranta-alueilla
- Uudenmaan alueellinen ilmanlaadun seuranta
- Tuusulan pohjavesialueiden seurantatyöryhmä
- Hyrylän ja Rusutjärven pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittäminen.

Yhdyskuntatekninen huolto

Vesihuolto

Vuoden 2019 aikana saneerattiin 5000 m vesijohdot, yksi jätevesipumppaamo, 650 m jätevesiverkkoa ja 40 jätevesikaivoa. Näillä toimilla on tähdätty hukaveden vähentämiseen, energiatehokkuuteen sekä jäteveden vuotovesien vähentämiseen ja toimintavarmuuden parantamiseen.

Vesihuolto päivystää ympäri vuorokauden ja kouluttaa jatkuvasti siihen osallistuvaa henkilöstöä, jotta jätevesipumppaamoiden ja -verkoston häiriöihin päästään reagoimaan ilman viivettä ja jotta ylivuotoja vesistöihin ei pääsisi tapahtumaan.

Kaavoitus- ja suunnitteluhankkeissa tuodaan esille vesihuollon ja ympäristön näkökantaa niin, että tavoitteena on tiivis yhdyskuntarakenne ja viettöviemäritratkaisuihin tähtäävät ratkaisut, jotta turhilta pumppaamoilta vältyttäisiin ja koko verkoston elinkaari huomioitaisiin ratkaisuja valitessa.

Jätehuolto

Kunnan kiinteistöjen jätehuollossa kiinnitettiin erityistä huomiota lajitteluun vuoden 2019 aikana. Roskaantuneiden alueita siivottiin n. päivän verran kuukaudessa ja siirtokehotuksen saaneista 305:stä romuajoneuvosta 66 vietiin romutettavaksi vuoden 2019 aikana.

Kunnan ympäristövastuut

Kunnalla on maa- ja vesialueiden omistajana sekä ympäristöön vaikuttavana toiminnanharjoittajana erilaisia ympäristövastuita. Sillä on myös toissijainen vastuu kaikista kunnan alueella olevista pilaantuneista maa-alueista, jos pilaajia tai alueiden omistajia ei saada velvoitettua kunnostustoimenpiteisiin.

Kuntametsät, viher- ja virkistysalueet

Tuusulan kunnan omistamia talousmetsiä on noin 1100 ha. Puistometsiä kunta omistaa noin 400 ha. Hakkuusuunnitelman mukainen kokonaiskertymä vuodelle 2019 oli yhteensä noin 4 800 kiintokuutiometriä. Kokonaiskertymästä pystykaupan osuus on noin 2 600 kiintokuutiometriä ja hankintakaupan

osuus noin 2 200 kiintokuutiometriä. Pystykaupassa ostaja huolehtii puunkorjuusta ja puun kuljettamisesta. Hankintakaupassa metsänomistaja vastaa puiden kaatamisesta ja niiden toimittamisesta tienvarteen.

Pystykauppaan sisältyvät hakkuukohteet sijaitsivat Ruotsinkylässä, Maantiekylässä ja Rusutjärvellä. Pystykaupan sekä hankintakaupan kohteiden valinta perustuu kunnan metsä- ja puistometsäsuunnitelmien pohjalta tehdyn metsänhoitoyhdistyksen esitykseen.

Hankintakauppaan sisältyvät metsäkohteet sijaitsivat Rusutjärvellä, Lahelassa ja Uudessakylässä. Kohteissa tehtiin esiharvennushakkuita ja kasvatushakkuita. Puistometsien hakkuukohteisiin haettiin maisematyöluvat. Näitä kohteita tehtiin eri puolilla Tuusulaa. Työt tehtiin metsurityönä ja pienillä metsätyökoneilla, puistometsien hoidon ja ulkoilukäytön kannalta tarpeellisina siistimis- ja hoitohakkuina. Viherpalvelut-yksikkö tiedotti toimenpiteistä rajanaapureille ennen hakkuiden aloittamista. Lisäksi tehtiin useita pienimuotoisia metsäpuistojen siistimistöimenpiteitä eri puolilla Tuusulaa. Toimenpiteitä ei suoriteta 15.04.–15.07. välisenä aikana, jolloin on eläinten lisääntymiskausi. Lisäksi korjuun ajoituksessa huomioidaan maaston kantavuus sekä hakkuutapa. Avohakkuuta pyrittiin välttämään.

Tuusulan kaikissa viherurakoissa tarkistetaan puistosekä liikennekatuvihreän hoitoluokituksia ja kunnossapitotyöt tehdään uusien luokitusten mukaan ja tiedot on viety maankäytön järjestelmään.

Fjällbonpuiston, Kaukjärvenpuiston sekä Rykmentinpuiston suunnitelmia aloitettiin tai viimeisteltiin vuoden 2019 aikana. Vuoden aikana rakennettiin myös Fjällbonpuisto ja aloitettiin Rykmentinpuiston rakentamista.

Tuusulanjärviprojekti

- Vuonna 2019 aloitettiin Tuusulanjokilaakson kehittäminen. Alueelle laadittiin luontoselvitys ja sen perusteella luonnonhoitosuunnitelma.
- Tuusulanjärven lintuveden Natura-alueen hoitosuunnitelman toteuttamiseksi anottiin ja saatiin kunnan rakennusvalvonnasta 10 vuoden maisematyöluva yhteistyössä muiden alueen maanomistajien kanssa.
- Esteettömän lintutornireitin suunnitelmia täsmennettiin ja tilattiin lisäsuunnittelua Sipti Oy:ltä.

- Sarvikallion virkistysalueelle toteutettiin uusia reittejä, rakenteita ja viitoituksia yhteistyössä Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen kanssa.
- Pappilan venevalkama kunnostettiin.
- Tuuskodon edustalle perustettiin koirien uimaranta OSBU-hankkeena.
- Fjällbon puiston laituripaviljongista tehtiin arkkitehtuurikilpailu ja voittajatyö PLIP PLAP –laituri toteutettiin.
- Anttilan tilakeskuksen aluetta suunniteltiin Europan 15 –arkkitehtuurikilpailussa ja alueen ranta-alueelle tilattiin tarkempi suunnitelma kilpailussa toiseksi sijoittuneelta 60°North –ryhmältä.

Kaukjärvenpuiston ruovikkosaarekkeen poistamiseksi sekä Tuuskodon edustalle anottiin ruoppauslupaa AVI:sta. Ruoppausta tarvitaan myös Kelluvan rantareitin ja uimarannan toteuttamiseksi.

Kunta ympäristöön vaikuttavana toiminnanharjoittajana ja luvanhaltijana

Tuusulan kunnalla on ympäristölupa kiviaineksen murskaamiseen Puustellinmetsän asemakaava-alueella. Murskaustoimintaa ei harjoitettu alueella vuoden 2019 aikana kunnan toimesta.

Tuusulan kunta laittoi viireille vesilain mukaisen ympäristölupahakemuksen Tuusulanjärvellä suoritettavista ruoppauksista. Ruoppaukset pyritään suorittamaan vuoden 2020 aikana.

Lahelanpelto II:n rakentamisen ympäristövaikutuksia pohjaveteen on seurattu säännöllisesti. Merkittäviä vaikutuksia ei ole havaittu.

Käytöstä poistetut jätteenkäsittelyalueet ja pilaantuneet maa-alueet

Terrisuon entinen kaatopaikka sekä Nuppulinnan maankaatopaikka ovat säännöllisen tarkkailun alla. Kunta poisti Bostonipuistosta puiston rakentamisen yhteydessä löytynyttä asbestipitoista rakennusten purkujätettä kesällä 2019. Uusia pilaantuneita maa-alueita, joissa kunnostusvastuu on kunnalla, löytyi Ruotsinkylästä ja Sulan alueelta. Ruotsinkylän laittomasta kaatopaikasta jätettiin kunnostuksen edellyttämä pima-ilmoitus Uudenmaan ELY-keskukseen. Sulan alueen löydöstä tutkitaan. Molemmat kohteet on kunnostettava vuoden 2020 aikana ja niille tulaa hakemaan erillisrahoitusta osavuositarkastusten yhteydessä.

Rusutjärvellä kunta tuki taloudellisesti niittoja, laskeutusaltaan ruoppausta ja Sarkkilanojan kunnostusta.

Vesistöt

Kunta tukee yhdessä Järvenpään kaupungin kanssa Tuusulanjärven kunnostamista ja ekologisen tilan parantamista Tuusulanjärven kunnostushankkeen kautta. Hanketta vetää nykyään Keski-Uudenmaan ympäristökeskus Tuusulan kunnan ja Järvenpään kaupungin erillisrahoituksella. Järvenpään kaupungin ja Tuusulan kunnan maankäyttöjen yhteistyönä tilattiin asiantuntijalausunto Tuusulanjärven ulkoisen kuormituksen vähentämisen mahdollisuuksista maankäytöllisin ratkaisuin. Keravanjoen virkistyskäyttöä turvattiin tekemällä patoaltaassa kasvillisuusniittoja. Tuusulanjoella tehtiin katselmus, jossa arvioitiin joessa 2000-luvun alussa tehtyjen kunnostustoimenpiteiden nykytilaa. Katselmuksen perusteella laadittiin toimenpideohjelma joen varteen ja tulvatasanteille levittäytyneen puuston poistamiseksi.

Tuusulanjärveen laskevista Mäyräojasta ja Piilinojasta käynnistettiin yleissuunnittelu, jossa tavoitteena on ojien kautta järveen päätyvän ravinne- ja kiintoainekuormituksen vähentäminen.

MUUT EI-TALOUDELLISET ASIAT

Tuusulan kunnalla ei ole erillistä vastuullisuusraportointia. Korruption ja lahjonnan torjumisesta kunta huolehtii osana kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyjä. Tuusulan kunnalla on käytössä kuntalain edellyttämä sidonnaisuusrekis-

teri, jossa on julkaistu tarkastuslautakunnan kokouksessaan 3.3.2020 Tuulalta tarkastamat sidonnaisuusilmoitukset.

ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Kunnan väestön kasvu on pysähtynyt viimeisen parin vuoden aikana. Laskusuunnassa oleva syntyvyys ja pienehkö nettomaahanmuutto eivät ole riittäneet kompensoimaan negatiiviseksi kääntynyttä kuntien välistä muuttovoittoa. Muuttovoiton sekä väkiluvun kasvun ennakoidaan kääntyvän kasvuun vuosien 2020 – 2021 aikana, kun Etelä-Tuusulan rakentaminen on vilkastunut erityisesti 2020 Asuntomessualueella sekä muun Rykmentinpuiston alueella.

Tulevien vuosien asuinrakentamisen kasvua tukee kunnan parantunut tonttivaranto Etelä-Tuusulassa; tonttivarannot riittänevät kattamaan lähivuosien kysynnän ja kunnan tontinmyyntitulojen arvioidaan kehittyvän myönteisesti lähivuosina. Kolmen omaileimaisen kuntakeskuksemme, Hyrylän, Jokelan ja Kellokosken, kehittämistyötä jatketaan.

Laaja-alaisempaa kasvua tukevat keskeisesti suunnitteilla olevat Hyrylän keskustan kaupallisten palveluiden vahvistaminen sekä kunnan palveluverkon modernisointi. Tuusulanjärven virkistyskäyttöä ja Urheilukeskusta kehitetään voimallisesti. Lisäksi on tärkeää löytää ratkaisuja Jokelan sekä Kellokosken sairaalan ja Ruukin alueen kehittämiseksi. Vahvasti kehittyvä varhaiskasvatus ja koulutus ovat Tuusulan kehittämisen ja vetovoiman kärkiä.

Suomen hyvänä säilynyt taloustilanne on vahvistanut Tuusulan ja lähiseudun yritysten toimintaedellytyksiä sekä parantanut työllisyyttä. Tuusula on lähellä täystyöllisyyttä ja avoimien työpaikkojen määrä on ollut kasvussa. Etelä-Tuusulan työpaikka-alueiden kaavoituksen sujuva eteneminen mahdollistaa kunnan elinvoiman kehittymistä ja työpaikkaomavaraisuuden tulevaa kasvua. Kunta jatkaa erityisesti nuorien sekä pitkäaikaistyöttömien poluttamista työmarkkinoille. Tavoitteena on edistää alueen työnantajien työvoimatarpeiden ja työttömien työnhakijoiden kohtaamista.

Käyttötalouden vahvistaminen edellyttää, että kunnan toimintamenojen vuotuinen kasvu pysyy hyvin maltillisena taloussuunnitelmakaudella. Väestön ikääntyminen ja ikäihmisten palvelutarpeiden nopea kasvu lisää kunnan toimintamenojen kasvupaineita lähivuosina. Keusoten toiminnan palvelukyvyyn kehittäminen sekä talouden tasapainottaminen on ratkaisevan tärkeää sekä kuntalaisten että kunnan talouden näkökulmasta. Tuusula panostaa yhdessä Keusoten kanssa Hyte-työhön, tavoitteena hyvän elämän edellytyksien tarjoaminen kaikille kuntalaisille, kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen.

Tuusulalaisten palvelutarpeet kehittyvät ja monimuotoistuvat tulevina vuosina. Kunta osallistaa kuntalaisia sekä yrityksiä yhä enemmän palveluiden sekä toimintansa kehittämiseen. Palvelut pyritään tuomaan yhä paremmin kuntalaisten saataville jatkamalla palveluiden digitalisointia sekä uudistamalla kunnan asiakaspalvelua. Tavoitteena ovat entistä sujuvammia ja tehokkaampia palveluprosesseja sekä kuntalaisille että kunnan sisäisesti.

Kunnan (ml. vesihuoltoliikelaitos) vuoden 2020 talousarvio 3,8 milj. euroa on alijäämäinen. Kohtuullisen hyvän taloudellisen toimintaympäristön heijastuu myönteisesti kunnan verotulokertymään, tonttikauppaan ja rakentamiseen sekä pienentää menopaineita esimerkiksi työllisyydenhoidossa. Kunnan lähivuosien taloutta rasittavat voimakkaasti kasvavat sote-menot sekä palveluverkon uudistamisen myötä kasvavat käyttötalouden menot ja velkarasite.

Tuusulan valtuuston joulukuussa 2019 hyväksymällä kasvun ja talouden hallintaohjelmalla pyritään hallitsemaan ja tasapainottamaan kunnan taloutta pitkäjänteisesti. Ohjelmalla tähdätään kunnan tulorahoituksen vahvistamiseen, velkaantumisen hidastamiseen sekä myöhemmässä vaiheessa lainakannan vähentämiseen. Keskeisinä tavoitteina on turvata

kunnan strategian mukaisten kasvu- ja palveluverkkoinvestointien toteuttaminen, välttää ajautuminen palveluiden karsimiseen sekä ehkäistä tarvetta veroasteen kiristämiseksi. Ohjelman toteuttamista jatketaan kuluvan vuoden aikana ja ohjelma toimii myös vuoden 2021 talousarvion laadinnan tukena.

Kunnan investointitahti jatkuu lähivuodet huomattavan korkealla tasolla. Liikenneväylien ja muun infran rakentamiseen panostetaan. Tuusulan palveluverkko on monilta osin elinkaarensa päässä ja investointeihin tuovat lisävauhtia koulujen ja päiväkotien sisäilmaongelmat. Suurten investointien ja tulorahoituksen epätasapainosta aiheutuvaa velkaantumista hallitaan vahvemalla tulorahoituksella sekä palveluverkkosuunnitelman mukaisella, huolellisella pitkän tähtäimen investointien suunnittelulla. Samalla kunnan on tärkeä vapauttaa pääomia vajaa-käyttöisistä kiinteistöistä. Mahdollisuuksien mukaan pyritään suosimaan vuokratilojen käyttöä sekä realisoimaan kunnan omaisuutta.

Muutokset maailman ja Suomen taloudessa heijastuvat nopeasti myös Tuusulan talouteen. Budjetoidun verokertymän saavuttaminen edellyttää, että maamme talous pysyy noin 1 - 1,5 % vuotuisella kokonaistuotannon kasvu-uralla.

Koronaviruksen eteneminen vaikuttaa merkittävästi niin koko yhteiskuntamme kuin Tuusulan kunnan

toimintoihin ja talouteen. Suomen talous ajautuu ainakin lyhytaikaiseen taantumaan, tuoreimpien talousennusteiden mukaan Suomen 2020 bruttokansantuote laskee 4 - 5 %.

Kuntaliiton alustavan arvion mukaan koronaepidemia heikentää kuntien taloutta vuonna 2020 merkittävästi, vähintään 1,5 mrd eurolla. Epidemian myötä kuntien kunnallis- ja yhteisöverotulot romahtavat yli 700 milj. euroa. Sote-menojen kasvu heikentää kuntataloutta vähintään 400 milj. euroa. Maksu- ja myyntituottojen pieneneminen vähentää kuntien tuloja noin 200 milj. euroa. Lisäksi muut talousvaikutukset, esimerkiksi pelastustoimen kustannusten kasvu, heikentävät kuntataloutta yli 100 milj. euroa.

On mahdollista, että todelliset epidemian vaikutukset ovat vielä arvioitua huomattavasti suuremmat. Epidemian kuntatalousvaikutusten suuruuteen vaikuttavat keskeisesti poikkeusolojen laajuus ja kesto sekä valtion tukitoimenpiteet kuntasektorin suuntaan. Joka tapauksessa on selvää, että koronaepidemia heikentää merkittävästi Tuusulan kunnan taloutta vuonna 2020.

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kunnan ja kuntakonsernin strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa, seuranta- ja arviointia. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio-, toiminnan ja talouden seuranta- ja tilinpäätösprosessiin.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat päätökset

Tuusulan valtuusto hyväksyi 31.3.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joka sisältää periaatteet kunnanhallituksen velvollisuudesta ohjeistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimeenpanosta, lauta- ja johtokuntien velvollisuudesta valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa sekä johtavien viranhaltijoiden velvollisuudesta toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan.

Riskienhallinnan tavoitteet

Nykyinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisen malli otettiin käyttöön loppuvuodesta 2014. Vuosina 2015–2017 työn keskeisenä tavoitteena oli sulauttaa riskienhallinta yhä kiinteämmäksi osaksi kunnan toiminnan suunnittelua ja tavoitteiden asetantaa, vakiinnuttaa riskienhallinnan uudistunut toimintamalli ja juurruttaa sitä toimialueelta palvelualueille. Vuonna 2018 tehtiin sisäisen valvonnan sisäinen tarkastus, jossa nostettiin esiin tarve vahvistaa strategian ja riskienhallinnan välistä yhteyttä, sekä kuntatasolla tunnistettujen riskien ja toimialueiden tunnistamien riskien yhteyttä. Tarkastuksessa nähtiin myös tarve yhä paremmin tunnistaa riskien hallintakeinoja ja seurata niiden kehittymistä. Näiden

huomioiden käytäntöön vieminen jatkui myös vuonna 2019.

Kuntaan kohdistuvat riskit

Kunta- ja toimialueetasolla sekä tytäryhtiöissä on tunnistettu ja arvioitu kuntaan ja sen toimintaan liittyviä riskejä. Riskeille on määritelty hallintakeinot ja toimenpiteet, joilla pyritään ennaltaehkäisemään ja pienentämään riskin todennäköisyyttä ja seurausta. Riskiympyrälle (ks. kuva seuraavalla sivulla) on kuvattu kuntatasolla merkittävimmät riskit liittyen kuntalaisten ja kunnan hyvinvoinnin edellytysten turvaamiseen.

Riskit jaotellaan strategisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin, toiminnallisiin riskeihin ja vahinkoriskeihin.

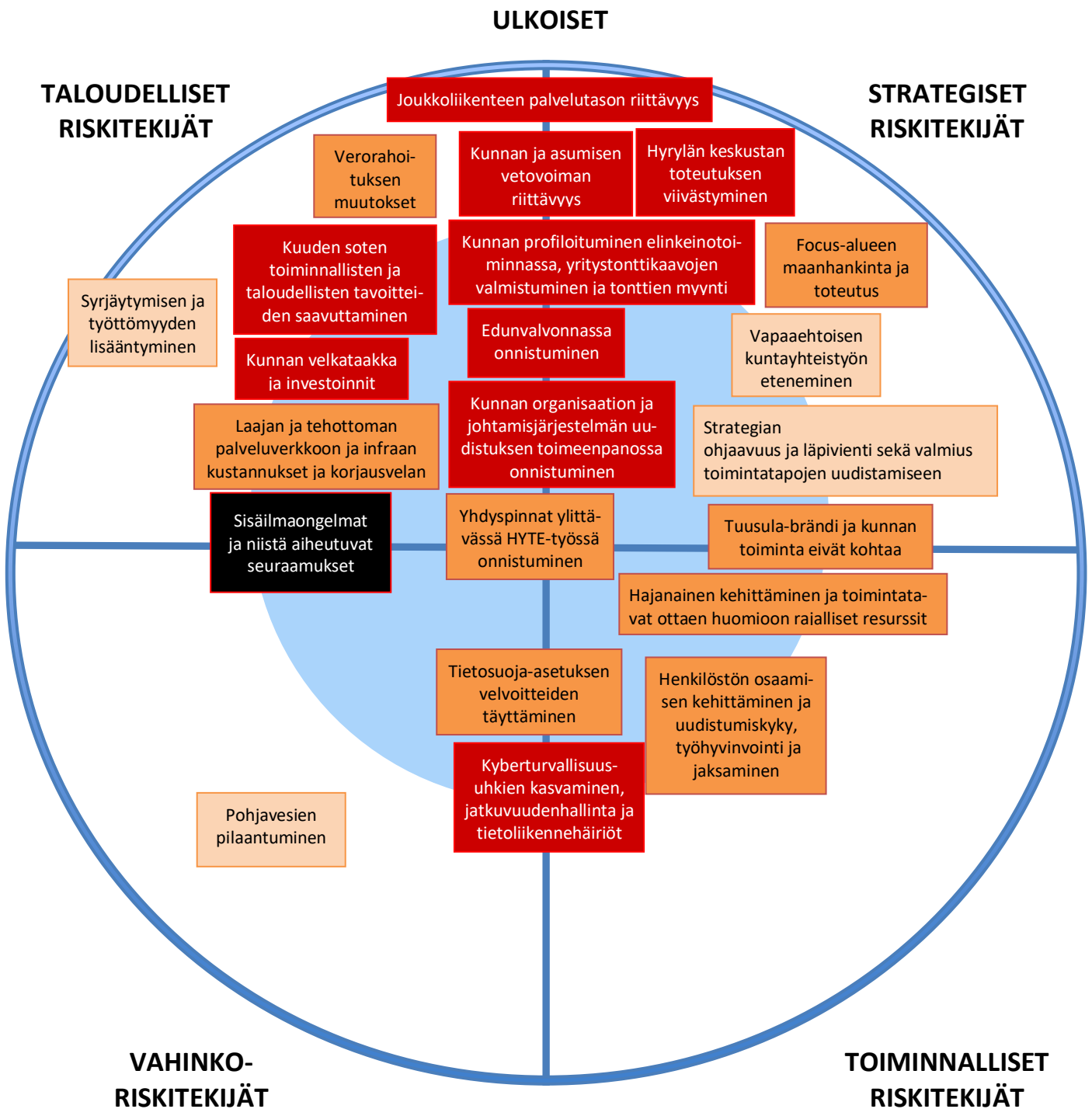
Strategiset riskit uhkaavat kunnan tavoitteiden ja strategian toteuttamista vaarantaen toiminnan edellytykset ja vision toteutumisen. Riskit liittyvät keskeisesti strategian toteuttamisen mahdollisuuksiin ja etenkin ulkoisen toimintaympäristön muutoksiin.

Taloudelliset riskit liittyvät sisäisiin tai ulkoihin taloudellisiin tekijöihin, sijoituksiin, rahoitukseen sekä rahoitusmarkkinoihin.

Toiminnalliset riskit liittyvät palvelujen jatkuvuuteen ja riippuvuuksiin, henkilöstön toimintaan ja osaamiseen, organisaation sisäisiin prosesseihin sekä asiakasprosesseihin, palvelun epäonnistumiseen, tietojärjestelmiin, sopimuksiin sekä myös väärinkäyttöksiin ja muuhun lainvastaiseen toimintaan.

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, monesti vakuuttamiskelpoisista, tapahtumista joista voi seurata onnettomuus, rikkoontuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

Tuusulan kunnan riskiympyrä 2019

Kohtalainen riski

Tuntuva riski

Merkittävä riski

Sietämätön riski

Riskien merkittävyyttä kuvataan nelioportaisella asteikolla kohtaisesta riskistä tuntuvaan, merkittävään ja sietämättömään riskiin.

Strategisten riskit ja niiden hallinta vuonna 2019

Riskien kehitystä on arvioitu seuraavalla asteikolla:

- Riskin merkittävyys laskenut
- Riskin merkittävyys noussut
- Ei muutosta

Strategiset riskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot	Riskien seuranta 31.12.2019
<p>Kunnan asumisen ja vetovoiman riittävyys</p>	<p>Riskinä kunnan hidas tai negatiivinen väestönkasvu. Syntyvyyden ja kuolleisuuden erotus, eli syntyneiden enemmitys pienenee. Kunta kärsii muuttotappiosta. Hallintakeinoina kunnan brändin vahvistaminen, asumisen ja elämisen ratkaisujen monimuotoisuus, työpaikkojen luominen, tehokas kaavoitus ja tonttitarjonta, toimivat liikenneyhteydet ja joukkoliikenne sekä hyvät ja monipuoliset palvelut.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: </p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Palveluverkon kehittämisen hankkeet ovat käynnistyneet aikataulussa lukuun ottamatta Moniota. Kunnan imago ja vetovoima asuinkuntana vahvistuu, kun saadaan eteenpäin uusia koulu- ja päiväkotihankkeita (Martta Wendelin päiväkotitoiminta). Niille on jo saatu jopa kansainvälistä uutisointia (Monio) sekä hyvät sisäilmaongelmien ratkaisumallit (Joutsenmerkkien tavoittelu, Terveet Tilat2020, Satakuntahanke, Ratkaistaan yhdessä-hanke, Kuiva-Ketju10). Resurssien lisääminen. Tietoisella brändityöllä, markkinointiviestinnällä ja aktiivisella viestinnällä positiivisista onnistumisista tuetaan kunnan brändin positiivista kehitystä. Tonttivaranto on kehittynyt ja sillä on edellytyksiä edelleen parantua. Akuuttia tonttipulaa on enää Etelä-Tuusulan työpaikkatonttien osalta. Tuusulanjärven virkistyskäytön kehittämistyötä jatketaan: Koko Tuusulanjärven alueelle laaditaan virkistyskäytön yleissuunnitelma. Lisäksi laaditaan ja aikataulutetaan yksityiskohtaisempia suunnitelmia eri osakohteille.</p>

<p>Kunnan profiloituminen elinkeinotoiminnassa, yritystonttikaavojen valmistuminen ja tonttien myynti</p>	<p>Yritystoiminnan mahdollisuuksien luominen. Määrittelemme elinkeinopolitiikan tahtotilan ja millaisia toimijoita tavoittelemme. Profiloimme kuntaa ja eri yritysalueita. Edistämme aktiivisesti uusien yritysalueiden ja tonttien kaavoitusta sekä tonttien myyntiä.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Yritystontteja on luovutettavissa Pohjois-Tuusulassa, mutta ei Etelä-Tuusulan alueella. Henkilöresurssien vaje vaihtuvuus- ja rekrytointisyistä lisää riskejä. Uusi elinkeino-ohjelma on tekeillä ja vuoropuhelu sidosryhmien kanssa on aloitettu. Priorisoidaan keskeisiä työpaikka-alueita kaavoittamisessa ja yhdyskuntatekniikan toteuttamisessa.</p>
<p>Kunnan organisaation ja johtamisjärjestelmän uudistuksen toimeenpanossa onnistuminen</p>	<p>Riski kohdistuu organisaatiouudistuksen toimeenpanoon, organisaation ohuuteen sekä organisaation kehittämisresurssien vähäisyyteen. Hallintakeinoina riittävien resurssien varmistaminen, organisaatiokulttuurin ja toimintatapojen uudistaminen sekä henkilöstön osaaminen. Muutoksen johtaminen ja seuranta tärkeää: määritellään toimenpiteet, vastuutaan tekeminen ja seuranta.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Toimintatapojen uudistamiseen keskitytään läpi valtuuskauden, poikkihallinnollinen tekeminen, yhteinen ymmärrys ja tieto kokonaisuuksien ja projektien sisällöstä, omasta roolista niissä ja etenemisestä. Esimerkkeinä Kasvun ja ympäristön poikkihallinnolliset prosessit, kunnan asiakaspalvelun ja -lähtöisyyden kehittäminen, henkilöstön kehittäminen. Tärkeää on varmistaa laadukas hankesuunnittelu ja riittävät resurssit. Kunnassa toimii keskitetty asiakaspalvelu, joka palvelee kuntalaisia monikanavaisesti. Osallisuus toimii vahvasti kuntalaisten näkökulmien esiintuojana palveluiden kehittämisessä, (esim. Osbu). Kokonaisuuksien ja projektien hahmottamiseksi on kunnassa otettu käyttöön Tavoite- ja kehittämissalkku työväline/järjestelmä, joka tekee kehittämisestä näkyvää. Poikkihallinnollisen yhteistyön kehittämistä jatketaan. Digitalisaatiota jatketaan ja Digiroadmap valmistuu keväällä 2020.</p>
<p>Hyrylän keskustan toteutuksen viivästyminen</p>	<p>Hyväksymme Yleiskaava 2040:n, noudatamme kaavoituksen työohjelmaa, edistämme Hyrylän keskustan yleissuunnitelman toteuttamista ja</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista:</p>

	<p>aktiivista vuoropuhelua mahdollisten toteuttajien kanssa.</p>	<p>Resursoidaan riittävästi Kuntasuunnittelun ja Yhdyskuntatekniikan palvelualueita. Hankkeita priorisoidaan aiempaa paremmin. Keskustan yleissuunnitelmaa ei ole hyväksytty, mutta hankekaavoja on valmisteltu ja hyväksytty. Aktiivista vuoropuhelua on käyty merkittävimpien kehittämisalueiden osalta toteuttajien kanssa.</p>
<p>Edunvalvonnassa onnistuminen</p>	<p>Keskeisiä edunvalvonnan kohteita ovat mm. kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt (mm. HSL, Keusote), strategiset maankäytön linjaukset (MAL 2050 työ, lentokenttä ja yhteistyö Vantaan kanssa, Kellokosken sairaalan alueen kehittäminen yhteistyössä HUS:n kanssa) sekä liikennehankkeet (mm. Kehä IV kärkihankkeeksi ja toteutukseen ja lentorata ja asema Tuusulan) sekä alueella toimivat oppilaitokset (mm. Keuda). Edunvalvonnan tavoitteista, toimenpiteistä ja vastuuhenkilöistä päättäminen.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Edunvalvontasuunnitelmat hyväksyttiin valtuustossa 6/2019, varmistetaan niiden tarvittavat päivittämiset ja toteutumiset. Keusoten suoraa ohjausta on vahvistettu, kuntajohtajat ja talousjohtajat ohjaavat säännöllisissä yhteispalaverissa toiminnan ja talouden valmistelua ja seurantaa. Yhteistyö Keudan kanssa tulee tiiviimmin osaksi Kuuma-kuntien sivi-verkostoa.</p>
<p>Joukkoliikenteen palvelutason riittävyys</p>	<p>Joukkoliikenneverkon kehittäminen ja monipuolistuminen yhteistyössä HSL:n kanssa, varmistamme suorien yhteyksien säilymisen ja luomme sujuvat yhteydet ratayhteyksien kautta. Varmistamme, että HSL:n linjastosuunnitelma palvelee Tuusulan alueella liikkumista ja tuusulalaisten kulkemista. Parannamme joukkoliikenneinfraa, viemme toteutukseen pyöräilyn edistämisen suunnitelman. Uusien liikkumisen muotojen ja liikkumisen ekosysteemin luominen yhteistyössä HSL:n kanssa.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: HSL-linjastot käynnistyi 1.9.2019 lukien, toimivuutta arvioidaan vuoden 2020 aikana.</p> <p>Riskinä on oppilaskuljetuksissa laadukkaiden palveluiden tuottaminen koko kunnan alueella.</p>
<p>Yhdyspinnat ylittävissä HYTE-työssä onnistuminen</p>	<p>Varmistamme, että kuntatason tavoitteet ja toimintamallit ovat toimivat ja selkeät. Rakennamme yhteistyötä eri yhdyspinnoilla ja organisaatorajat ylittäen luoden hyvät yhdyspintarakenteet ja toimintamallit. Sote-yhteistyön toimivuus, palveluiden saatavuus. Henkilöstötilaisuuudet ja riittävä viestintä Kuiden soteen liittyen, vahva muutosjohtajuus.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Loppuvuodesta 2019 yhdessä tehty Hyvinvointisuunnitelma, jota on sitouduttu noudattamaan.</p> <p>Johtoryhmävalmennus ja muutosjohtamisen valmennus pidettiin henkilökunnalle palveluverkkomuu- tosten vuoksi.</p> <p>Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on vuoden 2019 kuntakohtaisissa kehittämiskeskusteluissa esittänyt kaikille sopijakunnilleen, että nämä ottaisivat ympäristökeskuksen mukaan HYTE-ohjelmiensa valmisteluun.</p>

		Ympäristökeskuksen toimialaan kuuluvien ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tavoitteina on kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Sopijakunnat eivät ole toistaiseksi tehneet yhteistyötä ympäristökeskuksen kanssa HYTE-ohjelmien valmistelussa.
Tuusula-brändi ja kunnan toiminta ja teot eivät kohtaa	Riskinä, että kuntalaisten odotukset kunnan toimintaa ja palveluita kohtaan ovat ristiriidassa kunnan tekojen kanssa. Meidän on onnistuttava siinä, mitä lupaamme. Tekojen ja toiminnan laatu on kyettävä nostamaan, kulttuurimuutosta on läpivietävä ja asiakaspalvelulupauksen tavoitteet täytettävä. Tämä edellyttää hyvää johtamista ja muutoksen määrätietoista läpivientiä. Myös tavoitteiden ja resurssien on oltava tasapainossa.	Riskin kehityssuunta: ● Kuvaus riskin hallintakeinoista: Hillitään uusien projektien aloittamista ja varmistetaan, että jo luvatut saadaan tehtyä. Kunnan viestinnän lisäksi muut toiminnot huolehtivat osaltaan siitä, että kaikki positiiviset asiat tulevat viestittyä. Kunnassa jokaisen tulisi myös tiedostaa oma mainelähettilään roolinsa: olemme sitä väistämättä kaikki omissa verkostoissamme.
Focus-alueen maanhankinta ja toteutus	Käynnistämme Kehä IV:n tiesuunnitelman/ katusuunnitelman laadinnan välillä Tuusulanväylä-Myllykyläntie. Hyväksymme Focus-liikekeskuksen sekä Kehä IV- asemakaavat.	Riskin kehityssuunta: ● Viimeistelemme Kehä IV/Mt 152 AVS/YVA:n päivittämisen. Toteutamme Kehä IV:n rahoitusvaihtoehtojen vertailun. Hyväksymme Focus-liikekeskus ja Kehä IV – asemakaavat. Kuvaus riskin hallintakeinoista: Lisäresursointia hankittu Kehä IV:n toteutus- ja rahoitusvaihtoehtojen suunnitteluun.
Vapaaehtoisen kuntayhteistyön eteneminen	Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen, toteutus ja mahdollinen käynnistäminen lähikuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa kuntatoimialan ohjaamana. Liittyy kunnan muuttuvaan rooliin.	Riskin kehityssuunta: ● Kuvaus riskin hallintakeinoista: Vaatii vielä priorisointia ja etenemissuunnitelmiin sitoutumista.
Strategian ohjaavuus ja läpivienti sekä valmius toimintatapojen uudistamiseen	Uuden organisaatorakenteen johtamisjärjestelmän käyttöönotossa sekä uuden strategian toimeenpanossa on kiinnitetty huomiota yhteisten linjausten tekemiseen ja niihin sitoutumiseen. Kunnan on yhä enemmän priorisoitava toimintaansa ja kehitystyötä kehittämissalkun johtamisen kautta sekä vietävä eteenpäin toimintatapojen muutosta. Henkilöstön vaihtuvuuden kautta tulisi myös ohjata resursseja suorittavasta työstä asiantuntijatyöhön ja kehittämiseen. Kehittämisesurssin ja asiantuntijoiden riittävyys varmistettava keskeisillä osa-alueilla, esim. sisäilma- ja palveluverkkoasioiden kehittämisessä.	Riskin kehityssuunta: ● Kuvaus riskin hallintakeinoista: Strategisten tavoitteiden sisältö ja ymmärrys samalla tavalla varmistettava vuorovaikutuksella ja yhteisillä kuvauksilla ja työskentelyalustoilla. Yhteistyö ja vuorovaikutus paitsi viranhaltijoiden ja eri toimintojen kesken, niin myös luottamushenkilöiden ja poliittisen johdon kanssa perustuttava yhteiseen ymmärrykseen ja tietoon sekä johdonmukai-

		seen toteutukseen. Strategian toteutuksessa kuvataan keskeiset kokonaisuudet ja toimenpiteet toteutuksessa.
--	--	---

Toiminnalliset riskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot	Riskien seuranta 31.12.2019
Kyberturvallisuuskasvaminen, jatkuvuudenhallinta ja tietoliikennehäiriöt	Riskien hallitsemiseksi on vahvistettu osaamista sekä vastuutettu tehtäviä tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyen, jatkuvuudenhallinnan edellytyksistä huolehtimiseen ja varautumiseen. Myös kunnan laatimissa sopimuksissa kiinnitetään huomiota jatkuvuuden hallintakeinoihin.	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Valmiusharjoitus järjestettiin vs. johtoryhmälle aiheeseen liittyen. Kaikille työntekijöille suunnattu verkossa tehtävä tietoturvakoulutus. Lisäksi Siem/Soc-tietoturvahallintajärjestelmä hankittiin. Toteutetaan säännöllisin väliajoin ICT-tietoturva-auditointeja.</p>
Hajanainen kehittäminen ja toimintatavat ottaen huomioon rajalliset resurssit	Kehittämisen toimintamallien uudistaminen ja käyttöönotto. Toimintatapojen uudistaminen. Tavoitteiden ja tekemisen priorisointi.	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kehittämishankkeita on todella paljon.</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Kehittämissalkun käyttöönotto loppuvuodesta 2019. Priorisointi ja lisäresurssien kohdentaminen. Kehittämisen fokusointi niin, että aloitetut asiat viedään loppuun saakka konkreettiseksi toiminnaksi. Kuhunkin tilanteeseen sopivan menetelmän valinta, sama kehittämismalli ei toimi kaikissa asioissa. Joka-päiväisessä työssä tehtävä pienkehittäminen sekä prosessien sujuvoittaminen. Kuvataan kunnan kehittämismalli ja kehittämisen menetelmät.</p>
Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja uudistumiskyky, työhyvinvointi ja jaksaminen	Uudistumiskyvyn ja tavoitteiden saavuttaminen, hyvä johtaminen ja henkilöstön osaamisesta huolehtiminen. Muutostilanteissa osallisuuden ja yhteisöllisyyden varmistaminen ja yhteiskehittäminen. Esimiesten ja henkilöstön kouluttaminen, henkilöstön osaamisen kehittämisohjelma kytkettynä käynnissä oleviin muutoksiin. Palveluverkon suunnittelussa yhteisöllinen työskentely ja hyvä viestintä mahdollistaa ennakointia ja muutokseen varautumista.	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Yhä uudet kehittämishankkeet tulee resursoida ja tiedostaa kuntasektorin ns. jatkuvat, lakisäätiset tehtävät ja veloitteet.</p> <p>Johtoryhmävalmennus ja johtamisen kehittämisen työryhmä</p>

		<p>perusopetuksessa muutoksessa oleville johtoryhmille sekä varhaiskasvatuksen yksiköille.</p> <p>Oppimisympäristöjen ja palveluverkon toimialueet ylittävä ohjausryhmä. Työhyvinvointiohjelman toteuttaminen; uusittu ohje uhka- ja väkivaltilanteista, hyväksytty työsuojelun toimintaohjelma. Kunnantalon väistötilanteessa erilaiset henkilöstöinfot ja työpajat. Työhyvinvointikysely alkusyksystä. Erilaiset koulutukset tarpeiden mukaan Microsoft Teamsistä, verkko-koulutus alusta esimiehille Eduhouse yms. Kehittämisesrusseihin on panostettu ja uuden kehittämisjohtajan myötä vahvistettu laajaa kehittämisesosaamista. Kunnassa osaamisen kehittämistä tuetaan. Tärkeissä tehtävissä työskenteleville on mahdollistettu laajojakin koulutuskokonaisuuksia. Kunnassa opetushenkilöstölle järjestetyt Veso-päivät ovat olleet monipuolisia ja laadukkaita. Sisäistä kouluttamista on lisätty, kunnan oma työhyvinvointikorttikouluttaja on kouluttanut jo n. 400 työhyvinvointikorttia.</p>
--	--	--

Vahinkoriskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot	Riskien seuranta 31.12.2019
Sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuvat seuraamukset	<p>Sisäilmaongelmien ennaltaehkäisy pienentää terveydellistä ja taloudellista riskiä. Ennaltaehkäiseviä toimia ovat rakennusten kunnon seuranta kattavilla kuntotutkimuksilla sekä kiinteistöjen korjausvelan vähentäminen riittäväillä ja oikea-aikaisilla korjauksilla, jotka pohjautuvat perusteellisiin kuntotutkimuksiin ja korjaussuunnitelmiin.</p> <p>Palveluverkon uudistuminen, yksikkökohtaiset nopeat ratkaisut ja suunnitelma korvaavien tilapäisten tilojen löytämiseksi pienentävät terveydellistä ja taloudellista riskiä.</p> <p>Kunnantalon käytöstä luopuminen ja tarvittaessa</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Tietoon perustuva nopea reagointi sisäilma-asioissa.</p> <p>Kiinteistöjen kunnon jatkuva seuranta. Toimivat sisäilmaprosessit sekä sisäilmaohjeen noudattaminen. Tehokas viestintä.</p> <p>Kunnan sisäilmatyöryhmän työskentely on tehostunut ja kohdekohtaiset sisäilmatyöryhmät toimivat</p>

	<p>väistötilojen löytäminen. Uusien toimitilojen suunnittelun ja toteutuksen edistäminen.</p> <p>Yhteisten toimintatavat sekä sujuvat prosessit kunnan eri toimijoiden välillä sekä avoin viestintä vahvistavat toimintaa sisäilmaongelmien vähentämiseksi.</p>	<p>hyvin. Tilapalvelut seuraa alan kehitystä aktiivisesti ja mm. rakennusten sisäilmaolosuhteiden mittarointi on toteutuksessa. Sisäilmatyön tueksi on saatu lisäresursointia. Palveluverkkosuunnitelman edistyminen suunnitelmien mukaan.</p>
<p>Tietosuojaselostuksen velvoitteiden täyttäminen</p>	<p>Vuonna 2018 voimaan tullut GDPR-asetuksen myötä tietosuojaan liittyy kohtalainen riski henkilötietojen käsittelijöiden osaamiseen, sähköisiin palveluihin sekä kunnan omien rekisterien osalta. Näihin liittyen on tehty yksityiskohtaisia riskiarvioita ja riskien ehkäisy-suunnitelmat. Riskinä on henkilötietojen asetusten vastainen ja huolimaton käsittely, joka johtuu usein osaamisen puutteista. Riskin ehkäisemiseksi jatketaan koulutuksia vuonna 2019. Sähköisiin palveluihin liittyen on laadittu tietosuojaselosteet ja varmistetaan, että ne ovat ajantasaiset ja huolehditaan henkilöstön osaamisesta sekä selkeistä prosesseista</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Verkkokoulutus koko henkilökunnalle, työsuojeluvaltuutetun tuki sekä ohjeistus henkilöstölle.</p>
<p>Pohjavesien pilaantuminen</p>	<p>Tuusulassa on koko Keski-Uudenmaan vesihuollon kannalta tärkeitä pohjavesialueita sekä niihin liittyviä tekopohjavesilaitoksia, minkä vuoksi kunnalla on omaa aluettaan merkittävämpi vastuu pohjaveden suojelussa. Kunnan keskeisin tapa edistää pohjaveden suojelua on sen ottaminen huomioon maankäytön suunnittelussa ja yhdyskuntarakentamisessa. Kunnassa toimii pohjavesialueiden seurantatyöryhmä, joka raportoi toiminnastaan kunnanhallitusta. Tuusulassa on isoja pohjavesialueita ja pohjavesien pilaantuminen on riski, jonka hallitsemiseksi tehdään määrätietoisesti töitä kunnassa ja yhdessä yhteistyökumppaneiden sekä kuntalaisten kanssa.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Pohjaveden pilaantuminen ja sen antoisuuden heikkeneminen ovat sekä sisäisiä toiminnallisia riskejä että ulkoisia vahinkoriskejä. Yhdyskuntarakenteen tiivistyminen tärkeillä pohjavesialueilla vaarantaa pohjaveden puhtautta ja antoisuutta.</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Pohjaveden suojeleminen ja siihen liittyvä hulevesien hallinta ovat maankäytön suunnittelun keskeisiä suunnittelulähtökohtia ja yhdyskuntarakentamisen reunaehtoja. Kunta teettää kaikilta tärkeiltä pohjavesialueilta geologiset rakennese-lvitykset ja ylläpitää niiden ajantasaisia suojelusuunnitelmia sekä teettää tarvittaessa pohjavesialueiden haavoittuvuus- ja riskianalyysejä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pohjaveden suojelua koskevien selvitysten ja suunnitelmien toimeenpanoon kaavoituksessa, kunnallisteknisessä rakentamisessa sekä rakentamisen ohjauksessa ja valvonnassa. Kunta on mukana Uudenmaan ELY-keskuksen koordinoimassa hankkeessa, jossa kehitetään eri kaavatasojen käyttömahdollisuuksia pohjavesien suojelussa.</p>

Taloudelliset riskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot	Riskien seuranta 31.12.2019
Keusoten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen	Sote-palvelujen siirtyminen vuoden 2019 alusta Keski-Uudenmaan soteen on muutos, jonka käynnistysvaiheessa on riskiä yhteistyön toimivuudessa ja palveluiden saatavuudessa. Jo käynnissä olevien yhteisten hankkeiden jatkaminen sekä hyvien yhdyspintarakenteiden ja toimintamallien luominen pienentävät riskiä. Yhdyspintatyöskentelyn ja ohjausmallin rakentaminen, toimeenpano ja hiominen huomioiden asiakaskokemuksen ja palveluiden sekä talouden näkökulmat.	Riskin kehityssuunta: ● Kuvaus riskin hallintakeinoista: Vaikuttaminen Keusoten kanssa erikoissairaanhoidon kustannusten kehitykseen, linjauksiin palveluiden verkosta ja muista tuottavuutta parantavista kehittämis- ja tehostamistoimista. Yhteistyön edellyttämä työpanos resursoitava ja vastuutettava selkeästi.
Kunnan velkataakka ja investoinnit	Palveluverkkosuunnitelma ja 10 vuoden investointisuunnitelma palveluverkon kehittämiseksi. Rakentamishankkeiden priorisointi ja aikataulut, vaihtoehtoiset toteutus- ja rahoitustavat.	Riskin kehityssuunta: ● Isoja hankkeita on paljon. Kuvaus riskin hallintakeinoista: Kasvun ja talouden hallintaohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen. Investointien priorisointi ja aikataulut väestö- ja lapsiennusteet huomioon ottaen. Rahoitus ja korkoriskien hallinta pitkäaikaisella varainhankinnalla. Tarkastellaan ulkoisten investointitahojen käyttöä ja vuokramalleja uusissa toimitiloissa. Kunnan velkataakka on viime vuosina kasvanut ja jatkaa vielä kasvamistaan useamman vuoden ajan, kunnes investointitahti rauhoittuu ja Etelä-Tuusulan yritystonttivarantoa päästään myymään. Lisääntyvä työpaikkarakentaminen heijastuu positiivisesti kunnan verotulokertymään työpaikkaomavaraisuuteen.
Verorahoituksen mahdolliset muutokset	Kunnan taloudellisen toimintaympäristön riskit liittyvät etenkin verorahoituksen mahdollisiin muutoksiin sekä maakunta- ja sote-uudistukseen ja sen rahoitusratkaisuun. Suurin osa kunnan tulopohjasta perustuu verotuloihin ja valtionosuuksiin. Hallintakeinoina kunnan vetovoimasta ja väestönkasvusta huolehtiminen sekä aktiivinen elinkeinopolitiikka ja yritystonttikysyntään vastaaminen.	Riskin kehityssuunta: ● Kuvaus riskin hallintakeinoista: Profiloidaan, millaisia asukkaita Tuusulaan toivotaan, ja määritellään tämän asiakaskunnan tarpeet ja toiveet suhteessa vetovoimaiseen asumisympäristöön. Kunnassa on merkittävään suuria yritystonttialueita kaavoitusvaiheessa. Ensin

		<p>saadaan Sulan alueen ”yritystonttikylä” ja työpaikka-alue. Seuraavaksi saadaan Focus alueen (Kehä IV ympäristö). Focusesta saadaan logistiikka- ja tuotantotontteja. Varanto riittää useaksi vuodeksi.</p>
<p>Laajan ja tehotoman palveluverkon kustannukset ja korjausvelan kasvu</p>	<p>Toteutamme hyväksytyä palveluverkkosuunnitelmaa vuosille 2018 – 2028 ja tehostamme samalla tilankäyttöä. Valmistelemme ja toteutamme kunnan toiminnan kannalta ei-keskeisten kiinteistöjen ja rakennusten myyntiä.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Ei-keskeisiä kiinteistöjen ja rakennusten määrä on runsas.</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Palveluverkkosuunnitelman päivittäminen. Tilojen tehokas ja monipuolinen käyttö. Tarpeettomien kiinteistöjen, joita voidaan korvata esim. koulutilojen käyttöoikeuksilla, kehittäminen ja realisoiminen. Kiinteistökannan kpl-määräinen radikaali vähentäminen tarpeen. Keskityttävä niihin toimitiloihin, joita todella tarvitaan.</p>
<p>Syrjäytymisen ja työttömyyden lisääntyminen</p>	<p>Aktiivinen HYTE-työ tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kesken sekä aktiivinen elinkeinopolitiikka ja työllistämistoimenpiteet.</p>	<p>Riskin kehityssuunta: ●</p> <p>Vaikeimmin työllistettävien määrää saatu vähennyttä vain vähän, kunnan palveluilla ei voida auttaa tehokkaasti vaikeimmassa asemassa olevia työttömiä eteenpäin. Kuitenkin edistämällä ja edesauttamalla Keusoten hallinnassa olevia keinoja, voimme hallita vaikeimmin työllistettävien määrän kasvua.</p> <p>Kuvaus riskin hallintakeinoista: Tiiviin, saumattoman yhteistyön luominen Keusoten toimijoihin ja kunnan toiveiden / tavoitteiden selkeä viestiminen avaintoimijoille sosiaali- sekä terveyspalveluiden suuntaan.</p>

SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arviointi

Vuoden 2019 talousarvion ja käyttösuunnitelman tavoitteet johdettiin kuntastrategian pohjalta.

Varojen käyttöä ja toiminnan tuloksellisuutta arvioitiin pääsääntöisesti kunnanhallitukselle ja valtuustolle tuotettujen osavuosisikatsuksiin ja kuukausiraportointiin perustuen. Kuntatasoisten vuositavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen etenemistä seurattiin osavuosisikatsausten yhteydessä.

Sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan ohjaus

Kunnan toiminnan ja talouden kokonaisuudesta vastaa kunnanvaltuusto. Valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, konserniohjauksen periaatteista sekä hallinnon järjestämisen perusteista. Tuusulan kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty valtuustossa 31.3.2014.

Hallituksen ja lautakuntien, johtavien viranhaltijoiden ja esimiesasemassa olevan henkilöiden tehtävänä on ohjata henkilöstöä ja toimintaa tavoitteiden ja hyväksytyjen toimintatapojen mukaisesti. Ohjauksen tulee kohdistua johtamisen, päätöksenteon, hallinnon ja taloudenhoidon asianmukaisuuteen, toiminnan laatuun, tavoitteiden saavuttamiseen ja riskienhallinnan toimivuuteen.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Sisäinen valvonta on kunnan ja hallinnon omaa valvontaa, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tavoitteiden saavuttamista, tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Ennaltaehkäisevät toimet

Ennaltaehkäisevä valvonta perustuu Tuusulan kuntastrategiaan, päämääriin, toimintatapamme pohjalta määriteltyihin toimintatapoihin sekä ohjeisiin. Strategiassa on määritelty tavoitteet ja

toimenpiteet liittyen palveluiden, talouden, elinkeinojen, maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämiseksi. Jokaiselle strategiakauden vuodelle on määritelty vuositavoitteet, joilla ohjataan organisaation ja henkilöstön toimintaa haluttuun suuntaan. Organisaatiokulttuuri, johtamistapa ja suhtautuminen yhteisiin päämääriin, tavoitteisiin ja ohjeistuksiin luovat perustan sisäiselle valvonnalle ja riskienhallinnalle.

Päivittäinen valvonta

Päivittäisellä valvonnalla tarkoitetaan päivittäisen toiminnan ohjausta ja seuranta. Päivittäistä toimintaa ohjataan johto- ja hallintosäännöillä, henkilöstön vastuiden ja valtuuksien määrittelyllä sekä toimenkuvien, hyväksymisvaltuuksien ja varamiesmenettelyjen määrittelyllä sekä työohjeilla. Esimiesten tehtävänä on seurata päivittäisen toiminnan lain sekä ohjeistuksien mukaisuutta.

Talouden seuranta, rahoituksen valvonta, hyväksymisoikeudet ja investoinnit

Toimi- ja palvelualueet vastaavat taloutensa raportoinnista. Toimialueet raportoivat taloudelliset luvut kuukausittain. Toimialueiden talousvastaavat tarkastavat toimialueidensa kuukausitulokset ja toimittavat ne edelleen kunnan talouden ohjaukselle. Talouden kehitystä ja riskejä käydään läpi kuukausittain kunnan johtoryhmässä sekä toimialueiden johtoryhmissä. Kunnan tulos raportoidaan pääsääntöisesti kuukausittain kunnanhallitukselle.

Toimintamenojen, merkittävien sopimusten ja investointien hyväksymisoikeudet on määritelty valtuuston hyväksymän hallintosäännön sekä talousarviossa hyväksytyjen kunnanhallituksen, lautakuntien ja viranhaltijoiden toimivaltuuksien mukaisesti.

Investoinnit käsitellään toimialueiden ja kunnan johtoryhmässä valtuuston hyväksymän investointisuunnitelman mukaisessa raamissa. Investointien seuranta hoidetaan toimialueiden talousvastaavien toimesta osavuosisikatsausten yhteydessä.

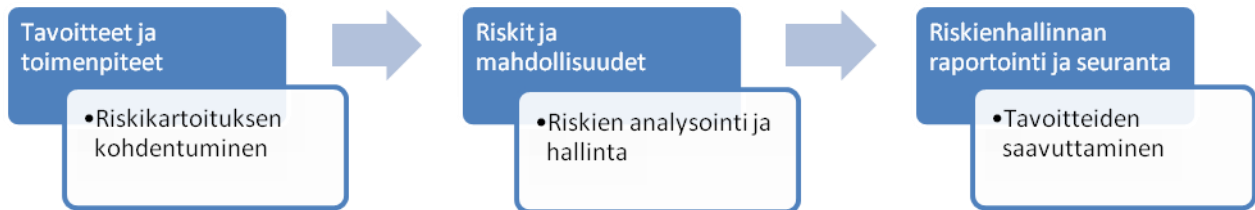
Riskienhallinnan järjestäminen

Tuusulan kunnan riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja on kehitetty kuntatasoisesti vuodesta 2014 alkaen. Uudistetut ja yhtenäiset menettelytavat otettiin käyttöön vuoden 2015 alussa. Toimialueilla on tehty riskikartoitukset sekä suunniteltu toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi. Vuoden 2017 talousarvion yhteydessä arvioitiin tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä riskejä. Vuoden 2019 talousarviossa selkiytettiin riskien

seurantaa sekä riskiarvioiden ja –toteumien välistä yhteyttä.

Riskienhallinnan prosessi

Riskejä ja toteuttamatta jääviä mahdollisuuksia kartoitetaan, analysoidaan ja niiden hallintamenettelyt määritellään talousarvioprosessin yhteydessä samalla, kun määritellään vuositavoitteita ja toimenpiteitä.

Merkittävälle riskille määritellään riskien kartoittamisen ja analysoinnin yhteydessä toimenpiteet, joilla pyritään ennaltaehkäisemään ja hallitsemaan eli pienentämään riskin todennäköisyyttä ja seurausta. Riskienhallinnan onnistumista arvioidaan osavuosisikatsausten yhteydessä samalla, kun arvioidaan vuositavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Toimintakertomuksessa kerrotaan, miten menneen vuoden tavoitteet ja toimenpiteet saavutettiin, miten riskejä onnistuttiin hallitsemaan ja mistä syistä joidenkin tavoitteiden tai riskien hallinnassa ei mahdollisesti onnistuttu suunnitellusti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuu ja seuranta

Valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja linjauksista.

Hallitus ja lautakunnat seuraavat ja arvioivat päätöksenteon laatua, suunnitelmien toteutumista, riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tavoitteiden saavuttamista mm. elimille toimittavan toiminnallisen ja taloudellisen raportointitiedon, esityslistojen, pöytäkirjojen, päätösten ja suunniteltujen toimenpiteiden vaikutusten sekä riskiarviointien ja -raporttien perusteella.

Kansliapäällikkö, johtavat viranhaltijat sekä palvelualueiden ja -yksiköiden esimiehet vastaavat kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja valvonnan viemisestä käytäntöön sekä säännöllisestä raportoinnista hallitukselle ja lautakunnille vähintään

osavuosisikatsausten ja toimintakertomuksen laadinnan yhteydessä.

Tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa kunnanhallitus antaa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kunnanhallituksen riskiarviot ja selonteot perustuvat kuntaorganisaation, toimielinten ja tytäryhteisöjen hallitusten toimintakertomuksiinsa antamiin selontekoihin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, niissä havaittuihin puutteisiin ja toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi.

SISÄISEN VALVONNAN KEHITTÄMINEN TALOUSSUUNNITTELUKAUDELLA

Tuusulan kunnan sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan menettelyjä ja ohjeistusta ollaan uusimassa. Tavoitteena on erityisesti parantaa toimialueilla tapahtuvaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnittelua ja raportointia. Uusittu ohjeistus tuodaan kunnan päätöksentekuelinten käsittelyyn maaliskuussa 2020.

2. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

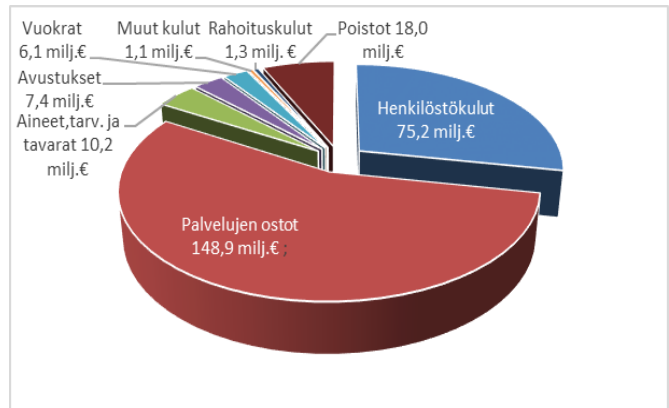
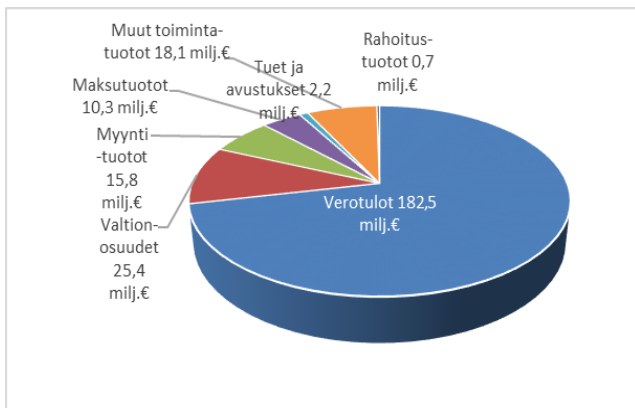
Tilikauden tuloksen muodostuminen

Toimintakate osoittaa, kuinka paljon toimintameinoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli kertomusvuonna -202,3 milj. euroa eli nettokäyttömenot kasvoivat 10,4 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Verorahoitus kokonaisuutena (= verotulot + valtionosuudet) kasvoi 4,5 milj. euroa eli 2,2 %.

Toimintatuottojen ja toimintakulujen suhdeluku nousi hieman vuoden 2018 18,4 %:sta 18,6 %:iin. Suhdeluvulla osoitetaan, paljonko toiminnan kuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuloilla.

Vuosikate, % poistoista = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot}$ käyttöomaisuudesta. Poistot käyttöomaisuudesta tarkoittavat tuloslaskelmaan merkittyjä poistoja. Tunnusluku kertoo, kuinka hyvin kunnan vuosikate riittää suunnitelmapoistojen rahoittamiseen.

Vuosikatteen kautta voidaan määritellä kunnan taloudellinen tila. Kunnan talous on ylijäämäinen, kun vuosikate riittää suunnitelmapoistoihin ja pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiin. Kertomusvuoden vuosikate oli 5,5 milj. euroa, mikä riitti kattamaan 15,5 miljoonan euron poistoista vain 35,1 %:a.

KUNNAN JA LIIKELAITOKSEN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
	1 000 €		1 000 €	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	15 784		78 148	
Maksutuotot	10 254		15 085	
Tuet ja avustukset	2 234		1 348	
Muut tuotot	18 136	46 408	10 876	105 457
Valmistus omaan käyttöön		266		380
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-59 913		-80 686	
Henkilösivukulut	-1 771		-2 917	
Eläkekulut	-13 513		-17 126	
Palvelujen ostot	-148 943		-165 518	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 233		-13 006	
Avustukset	-7 360		-11 228	
Muut toimintakulut	-7 245	-248 978	-7 223	-297 705
TOIMINTAKATE		-202 303		-191 867
Verotulot		182 523		179 203
Valtionosuudet		25 429		24 291
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	102		262	
Muut rahoitustuotot	1 063		1 051	
Korkokulut	-863		-710	
Muut rahoituskulut	-497	-194	-505	98
VUOSIKATE		5 455		11 725
Poistot ja arvonalentumiset				
Poistot	-15 526		-13 465	
Arvonalentumiset	-9 858	-25 384	-576	-14 041
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				
TILIKAUDEN TULOS		-19 930		-2 316
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)				
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)				
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)				
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)		-19 930		-2 316
 TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		 2019		 2018
Toimintatuotot / toimintakulut, %		18,6 %		35,4 %
Vuosikate / poistot, %		35,1		87,1
Vuosikate, € / asukas		141		303
Asukasmäärä		38 605		38 644

V.2018 toimintatuotot ja toimintakulut sisältävät Keu SoTe kuntayhtymän kuittauslaskutukseen liittyvät tapahtumat 62,143 Meur. Kirjauksilla ei vaikutusta toimintakatteeseen, ja tilikauden tulokseen.

Vertailukelpoinen toimintatuottojen/toimintakulujen suhde v.2018:

18,6 %

18,4 %

TULOSLASKELMAN ANALYYSI

Kunnan tilikauden 2019 tulos oli 19,9 milj. euroa alijäämäinen. Alkuperäinen talousarvio oli 0,17 milj. euroa alijäämäinen eli tilikausi toteutui 19,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota huonompana (sis. kunta ja Vesihuoltoliikelaitos). Ilman Vesihuoltoliikelaitosta kunnan alijäämä oli 21,8 euroa.

Tilikauden aikana tehtiin yhteensä 11,9 milj. euron arvosta talousarvioon tulosta heikentäneitä muutoksia. Tilikausi toteutui 7,8 milj. euroa huonompana muutettuun talousarvioon verrattuna (alijäämä 12,1 milj. euroa MTA 2019). Muutetussa talousarviossa ei oltu huomioitu alaskirjausten 7,4 milj. euroa sekä arvonalentumisista johtuneita 2,4 milj. euron kirjauksia. Jos alaskirjauksiin ja arvonalentumisiin tehtyjä kirjauksia ei huomioida, toteutui tilikausi 2,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempana.

Edelliseen vuoteen verrattuna tulos heikentyi 17,6 milj. euroa. Heikentyneeseen tulokseen vaikutti keskeisesti sisäilmaongelmiaisista kouluista johtuvat 7,4 milj. euron alaskirjaukset sekä arvonalentumiset 2,4 milj. euroa.

Vuosikate toteutui 5,5 milj. euron, mikä riitti kattamaan vain 35,1 % 18,0 milj. euron poistoista.

Tilikauden tulosta paransi 0,6 milj. euron asfalttikartelliin liittyvän erän purku taseesta tulokseen.

Tuusula koordinoi Länsi- ja Keski-Uudenmaan kuntien yhteistä #uuttakoulua –hanketta, ja hankkeeseen osallistui 16 kuntaa ja yli 50 koulua. Vuonna 2019 hankkeelle kirjatut tuotot olivat n. 0,63 milj. euroa. Kaikkiaan Sivistyksen toimialueelle kirjattiin rahoitusta saaneita hankkeita tuottoihin ja kuluihin yhteensä n. 1,1 milj. euroa. Hankkeilla ei vaikutusta toimintakatteeseen. Hankerahoja ei sisällytetty vuoden 2019 talousarvioon.

Toimintamenot

Vertailukelpoiset toimintamenot kasvoivat 13,4 milj. euroa (5,7 %) vuoteen 2018 nähden (v.2018 tiedoissa ei huomioitu Keusote kuntayhtymään liittyvää 62,143 milj. euron kuittauslaskutusta).

Keusote kuntayhtymältä ostetut palvelut toteutuvat 115,5 milj. euron mukaisina. Tämä toteuma sisältää vuotta 2019 koskeneen 112 000 euron vuokratuoton laboratorion ja röntgenin osalta; tätä erää ei ole otettu huomioon Keusoten tilinpäätöksessä.

1. osavuositarkastuksessa lisättiin Apotin käyttökuluihin 0,691 milj. euroa ja 2.toisessa osavuositarkastuksessa tehtiin 1,5 milj. euron lisäys Erikoissairaanhoidon.

Toimintamenoihin kirjattiin 0,95 milj. euroa liittyen Gasumin maakaasuputken siirtoon Rykmentinpuiston työpaikka-alueella (Valtuusto 13.5.2019 § 53/ 1,2 milj. euron lisämääräraha).

Toimintatulot

Pysyvien vastaavien myyntivoittoja kirjautui n. 9,8 milj. euron edestä, ja ne toteutuivat 1,6 milj. euroa talousarviota suurempina (8,2 milj. euroa TA 2019).

Maankäyttösopimuskorvauksia maksettiin kunnalle 3,4 milj. euroa, mikä oli 0,6 milj. euroa alkuperäistä talousarviota (2,8 milj. euroa TA 2019), ja 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota (2,8 milj. euroa MTA 2019) suurempi.

Verorahoitus

Verotulot nousivat edellisvuodesta 3,3 milj. euroa (1,9 %). Verotulot toteutuivat lopulta 1,6 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Kunnallisverojen kertymiseen liittyi koko vuoden aikana merkittävää epävarmuutta johtuen verokorttiuudistuksesta sekä tuloverorekisterin käyttöönottoon liittyvistä ilmoitusongelmista.

Valtionosuudet toteutuivat 25,4 milj. euron suuruisina ja 1,9 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. 1,7 milj. euron valtionosuusmuutos johtui hallituksen budjettiriihessä (17.9.2019) tekemästä päätöksestä siirtää kertaluonteisen valtionosuuskompensaation maksatus vuodesta 2020 vuodelle 2019. Valtionosuuteen tuli lisäksi 0,2 milj. euron lisäys 31.12.2019 (OKM) tarkistuksessa.

Poistot, arvonalentumiset ja alaskirjaukset

Suunnitelman mukaisia poistoja (15,5 milj. euroa) ja arvonalentumisia (9,9 milj. euroa) kirjattiin yhteensä 25,3 milj. euroa, mikä oli 10,0 milj. euroa talousarvioon varattua määrää suurempi (15,3 milj. euroa TA 2019), ja 11,3 milj. euroa edellisvuoden toteumaa suurempi määrä.

Arvonalentumisia tehtiin 9,9 milj. euron arvosta, KUVES:n kuntayhtymäosuusien osalta peruspääoman alaskirjaus 2,0 milj. euroa ja KOy Hyrylän Ostoskeskuksen purkautumistappion kirjaus 0,4 milj. euroa.

Lisäksi alaskirjauksia tehtiin noin 7,4 milj. euron arvosta liittyen lähivuosien aikana purettaviin kiinteistöihin: Kirkonkylän koulu 3,9 milj. euroa, Riihikallion koulu 2,0 milj. euroa, Ruotsinkylän koulu 0,4 milj. euroa ja kunnantalo 1,1 milj. euroa.

Käyttötalouden tulot ja menot eivät ole suoraan vertailukelpoisia vuoteen 2018 nähden Sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisen siirryttyä vuoden 2019 alusta pois kunnan omasta toiminnasta palveluiden ostoksi Keusote kuntayhtymältä. Vuoden 2018 tulot ja menot sisältävät myös kunnan ja Keusote kuntayhtymän välisen kauttakululaskutuksen, jolloin sekä tuloihin ja menoihin kirjattiin 62,143 milj. euroa (toimintakatteeseen ei vaikutusta). Lisäksi vuoteen 2018 verrattaessa vuoden 2019 tietoja, vaikuttaa toimialuetasolla vertailukelpoisuuteen v.2019 tehty organisaatiouudistus.

TOIMINNAN RAHOITUS

Toiminnan rahoituksen riittävyyttä tilikauden aikana arvioidaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Jäljempänä olevassa taulukossa on kunnan ja liikelaitoksen rahoituslaskelma sekä siitä lasketut tunnusluvut.

Investointien tulorahoitusprosentti (= $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$). Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman käyttöomaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Investointien tulorahoitusprosentti -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella.

Lainanhoitokate (= $\text{Vuosikate} + \text{korkokulut}$) / ($\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset}$) kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi, riittää tulorahoitus lainojen hoitoon. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa. Kunnan lainanhoitokate laski kertomusvuonna alle yhden ja oli 0,4. Kunnan lainakanta koostuu kertaluonteisista lainoista, tästä johtuen on tunnusluvussa käytetty lainan-

lyhennys laskettu laskennallisista vuosilyhennyksiä käyttäen, joka saadaan jakamalla 31.12. lainakanta kahdeksalla.

Kassan riittävyys päivissä kertoo kunnan maksuvalmiuden tilanteesta, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Jos luku on negatiivinen, menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä voidaan seurata laskemalla toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuoden ajalta. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen.

Rahavarat 31.12., (=Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset) Rahavarat olivat vuoden lopussa 16 464 000 euroa.

KUNNAN JA LIIKELAITOKSEN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2 019	2 018
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	5 455	11 725
Satunnaiset erät, netto		
Tulorahoituksen korjauserät	-9 807	-6 170
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-39 678	-36 400
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 156	1 339
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	10 837	6 472
Toiminnan ja investointien rahavirta	-32 037	-23 034
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset-/vähennykset+	3 818	-393
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000	15 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 213	4 708
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 308	-336
Rahoituksen rahavirta	38 913	18 979
Rahavarojen muutos	6 876	-4 055
Rahavarat 31.12., 1000 €	16 464	9 588
Rahavarat 1.1., 1000 €¹	9 588	13 643
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
	2 019	2 018
Investointien tulorahoitus -%	14,2	33,4
Lainanhoitokate	0,4	1,0
Kassan riittävyys, pv²	12,2	13,1
Asukasmäärä	38 605	38 644
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-87 967	-64 128

¹ Vuoden 2018 tiedoissa vertailukelpoisuuden vuoksi jätetty kassan riittävyyttä laskettaessa toimintakuluissa huomioimatta Keu SoTe kuntayhtymän kuittausmenettelyssä kirjatut toimintakulut

3. RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Kunnan taloudellista asemaa ja rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Omavaraisuus -% [=100*(oma pääoma + pois-toero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)] laski kertomusvuonna 48,3 %:iin. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Vuonna 2018 kuntien keskimääräinen omavaraisuus oli 59,6%:a.

Suhteellinen velkaantuneisuus -% [=100*(vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot] kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tuusulassa tunnusluvun arvo oli kertomusvuonna 70,3 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Lainakanta 31.12. [=vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)]. Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Vuonna 2019 kunnan lainakanta oli 126,4 milj. euroa.

Lainat €/asukas ilmaisee asukaskohtaisen lainamäärän jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätöspäivän asukasmäärällä. Kunnan lainakanta oli 3 274 eur/asukas.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. [=vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) + vuokravastuut]. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnalla on vierasta pääomaa lainamäärän lisäksi, kun lainamäärään on lisätty vuokravastuut.

Lainat ja vuokravastuut €/asukas ilmaisee asukaskohtaisen lainojen ja vuokravastuiden määrän jakamalla määrä tilinpäätöspäivän asukasmäärällä. Kunnan lainojen ja vuokravastuiden määrä oli 3 924 eur/asukas.

Lainasaamiset 31.12. [= sijoituksiin merkityt lainasaamiset ja muut lainasaamiset]. Vuonna 2019 lainasaamisten määrä oli 3,4 milj. euroa.

KUNNAN JA LIKELAITOKSEN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2018	2019	2018
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA			VASTATTAVAA	
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	326 217	316 271	A. OMA PÄÄOMA	168 351
I Aineettomat hyödykkeet	109	412	I Peruspääoma	127 516
Aineettomat oikeudet	109	412	IV Muut omat rahastot	0
Muut pitkävaik menot	0	0	V Ed. tilikausien yli-/ alijäämä	60 765
II Aineelliset hyödykkeet	289 670	276 538	VI tilikauden yli- / alijäämä	-19 930
Maa- ja vesialueet	66 530	62 481		
Kiinteistöjen liittymismaksut	44	44		
Rakennukset	114 890	125 339		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	101 442	83 934	B. POISTOERO JA VAPAAEHT VARAUKSET	1 100
Koneet ja kalusto	3 393	3 145	Poistoero	0
Muut aineelliset hyödykkeet	292	269	Vapaaehtoiset varaukset	1 100
Ennakkomaksu ja keskeneräis.	3 080	1 326		
III Sijoitukset	36 437	39 321	C. PAKOLLISET VARAUKSET	1 291
Osakkeet ja osuudet	32 998	32 064	Muut pakolliset varaukset	1 291
Muut lainasaamiset	3 413	7 231		
Muut saamiset	26	26		
B. TOIMEKSIANTOJEN VARAT	32	55	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 583
Valtion toimeksiannot	0	25	Valtion toimeksiannot	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	32	30	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 583
			Muut toimeksiantojen pääomat	0
C. VAIHTUVAT VASTAAVAT	29 908	22 574	E. VIERAS PÄÄOMA	183 831
I Vaihto-omaisuus	882	891	I Pitkäaikainen	100 137
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	882	891	Lainat rah ja vak.laitoksilta	85 000
II Saamiset	12 562	12 094	Lainat julkisyhteisöiltä	0
Pitkäaikaiset saamiset	1 656	409	Muut velat	3 629
lainasaamiset	66	86	Liittymismaksut	11 508
muut saamiset	10	10	II Lyhytaikainen	83 694
muut siirtosaamiset	1 580	313	Lainat rah ja vak.laitoksilta	36 300
Lyhytaikaiset saamiset	10 905	11 685	Lainat julkisyhteisöiltä	0
myyntisaamiset	7 033	4 458	Lainat muilta luotonantajilta	5 086
lainasaamiset	0	0	Saadut ennakot	5 062
muut saamiset	1 493	1 199	Ostovelat	16 031
siirtosaamiset	2 379	6 028	Muut velat	1 588
III Rahoitusarvopaperit	0	0	Siirtovelat	19 627
Osakkeet ja osuudet	0	0		
IV Rahat ja pankkisaamiset	16 464	9 588		
VASTAAVAA YHTEENSÄ	356 156	338 899	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	356 156
			TASEEN TUNNUSLUVUT	2019
			<i>Omavaraisuusaste, %</i>	2018
			<i>Suhteellinen velkaantuneisuus -%</i>	48,3
			<i>Kertynyt yli/alijäämä, 1000 €</i>	70,3
			<i>Kertynyt yli/alijäämä, €/asukas</i>	40 835
			<i>Lainat €/asukas</i>	51 196
			<i>Lainakanta 31.12., 1000 €</i>	1 058
			<i>Lainat ja vuokravastuut 31.12.</i>	3274
			<i>Lainat ja vuokravastuut €/asukas</i>	126 386
			<i>Lainasaamiset 31.12., 1000 €</i>	98 599
			<i>Asukasmäärä</i>	151 483
				111 086
				3 924
				2 875
				3 413
				7 231
				38 605
				38 644

TASEEN ANALYYSI

Kunnan taseen loppusumma oli tilinpäätöshetkellä 356,2 milj. euroa, mikä oli 17,3 milj. euroa enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Oma pääoma pieneni 18,2 milj. euroa ja omavaraisuus laski 8,2 prosenttiyksikköä edellisvuoden 56,4 %:sta ja oli vuoden lopussa 48,3 %.

Vastaavaa

Pysyvien vastaavien tasearvo kasvoi kokonaisuudessaan 9,9, milj. euroa edellisvuodesta. Maa- ja vesialueiden hankinnat ylittivät myytyjen maa-alueiden arvon tilikaudella 4 milj. eurolla. Taseen suurin omaisuususerä, 35 %:a taseesta, on pysyvien vastaavien rakennukset. Rakennusten tasearvo pieneni tilikaudella 10,4 milj. euroa, tähän vaikuttaa poistojen lisäksi koulurakennusten sekä kunnantalon alakirjaukset, yhteensä 7,4 milj. euroa. Kiinteät rakenteet ja laitteet kasvoivat uusinvestointien myötä edellisen vuoden tilinpäätöshetkestä 17,5 milj. euroa. Sijoitukset pienenivät 2,9 milj. euroa. Osakkeisiin ja osuuksiin vaikutti vähentävästi KUVES:n kuntayhtymäosuuksien peruspääoman alaskirjaus 2,0 milj. euroa ja KOy Hyrylän Ostoskeskuksen purkautumisen vuoksi tehty osakkeiden alaskirjaus 2,3 milj. euroa. Osakkeita ja osuuksia lisäävästi vaikutti kunnan vuokra-asuntorahaston purkamisen yhteydessä tehty sijoitus Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy:n sijoitetun vapaan pääoman rahastoon yhteensä 3,4 milj. euroa.

Vaihtuvien vastaavien tasearvo kasvoi 7,3 milj. euroa edellisen vuoden tasosta. Vaihtuvien vastaavien kasvusta merkittävin muutos oli rahoissa ja pankkisaamisissa. Rahoja ja pankkisaamisia oli tilinpäätöshetkellä 6,9 milj. euroa enemmän kuin edellisen vuoden lopussa.

Vastattavaa

Kunnan oma pääoma heikkeni tilikaudelle 18,2 milj. euroa. Omaa pääomaa heikensi tilikauden tulos, joka oli 19,9 milj. euroa alijäämäinen. Oma pääomaa vahvistava kirjaus, 1,7 milj. euroa, tehtiin Kiljavan Sairaala Oy:lle vuosina 2012 - 2018 maksettujen ja kuluksi kirjattujen yhtiövastikemaksujen kaltaisten pääomasijoitusten osalta, jotka oikaistiin takautuvasti osaksi kunnan omistamien yhtiön osakkeiden hankintahintaa.

Lisäksi oman pääoman sisällä tehtiin tilikaudella kirjauksia muut omat rahastot erän ja edellisten vuosien ylijäämän välillä. Taseen oman pääoman erästä

muut omat rahastot siirrettiin Vesihuoltoliikelaitoksen perustamisen yhteydessä syntynyt ja kohdentamatta jääneen rahaston arvo 3 milj. euroa sekä purkautuneen kunnan vuokra-asuntorahaston arvo 6,4 milj. euroa edellisten tilikausien ylijäämiin. Tilikauden päättyessä kunnan ja liikelaitoksen yhteenlaskettu ylijäämä oli yhteensä 40,8 milj. euroa.

Vieras pääoma kasvoi yhteensä 35,3, milj. euroa. Pitkäaikainen vieraspääoma kasvoi 23,3 milj. euroa ja lyhytaikainen 12 milj. euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin tilikaudella 30 milj. euroa ja vuonna 2020 erääntyvä 10 milj. euron lainaerä siirrettiin lyhytaikaisiin lainoihin. Kunnan lainakanta kasvoi edelliseen tilinpäätöksen tilanteesta 27,8 milj. euroa ja asukaskohtainen lainakanta kasvio 722 euroa.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	1 000 € 2019	%	1 000 € 2018	%
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	46 408,5	8,8	105 457,5	21,4
Verotulot	182 522,9	34,7	179 203,0	36,3
Valtionosuudet	25 429,4	4,8	24 291,1	4,9
Korkotuotot	102,2	0,0	261,8	0,1
Muut rahoitustuotot	575,7	0,1	563,6	0,1
Tulorahoituksen korj.erät	-9 807,2	-1,9	-6 169,9	-1,3
Satunnaiset tuotot		0,0		0,0
Investoinnit				
Rahoitusos. investointeihin	1 155,9	0,2	1 339,1	0,3
Käyttöomaisuuden myyntitulot	10 837,1	2,1	6 472,3	1,3
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	6 818,3	1,3	3,8	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000,0	5,7	15 000,0	3,0
Lyhytaik. lainojen lisäys	232 129,1	44,1	166 966,9	33,8
Oman pääoman lisäykset		0,0		0,0
Kokonaistulot yhteensä	526 171,8	100,0	493 389,3	100,0
MENOT		%		%
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	248 978,0	47,3	297 704,7	59,9
- Valmistus omaan käyttöön	-266,3	-0,1	-380,1	-0,1
Korkokulut	862,8	0,2	710,0	0,1
Muut rahoituskulut	9,4	0,0	17,6	0,0
Satunnaiset kulut		0,0		0,0
Pakollisten varausten muutos		0,0		0,0
Investoinnit				
Investointimenot	39 677,6	7,5	36 400,4	7,3
		0,0		
		0,0		
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	3 000,0	0,6	396,4	0,1
Pitkäaik. lainojen vähennys	0,0	0,0	0,0	0,0
Lyhytaik. lainojen vähennys	234 342,4	44,5	162 259,0	32,6
Oman pääoman vähennykset	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokonaismenot yhteensä	526 603,8	100,0	497 108,1	100,0

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma sisältää kunnan ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Laskelmassa esitetään varsinaisen toiminnan sekä investointien tulot ja menot, rahoitustoiminnan rahan lähteet ja niiden käyttö.

Vuoden 2019 ja 2018 tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään johtuen v.2019 sotepalveluiden siirtymisestä pois kunnan omasta toiminnasta Keusote kuntayhtymältä ostettavaksi palveluksi. Lisäksi vuoden 2018 toimintatuotot- ja kulut sisältävät Keusote kuntayhtymään liittyneen 62,143 milj. euron kauttakululaskutuksen.

Täsmäytys:

Kokonaistulot-Kokonaismenot -431 953,0 erotus

Muut maksuvalmiuden muutokset 7 308 189,00

Rahavarojen muutos -6 876 236,00

431 953,0

5. Kuntakonsernin toiminta ja talous

5.1 Konserniyhteisöt

Tuusulan kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt ja yhteisöt sekä kunnan omistusosuus:

Tytäryhtiöt	Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy	100
	Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus	100
	Kiinteistö Oy Riihikallion Päiväkotikeskus	100
	Tuusulan Kansanopiston Oy	91
	Kellokosken Jäähalli Oy	74
	Kiinteistö Oy Tuusulan Vanha Kunnantalo	67
	Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo	62
	Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan Paloasema	60
	Tuusulan Tenniskeskus Oy	53
	Tuusulan Jäähalli Oy	51
	Tuusulan Tekonurmi Oy	51
	Jokelan Tekonurmi Oy	51
	Kuntayhtymät	Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Keski-Uudenmaan vesi kuntayhtymä		24,6
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä		19,8
Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä		16,5
Eteva kuntayhtymä		4,1
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä		3,2
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä		3,0
Uudenmaan liitto kuntayhtymä		2,9
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä		2,3
Osakkuusyhtiöt	Keski-Uudenmaan Työterveys Oy	33,8
	Uudenmaan Työterveys Oy	32,2

5.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Tuusulan valtuusto hyväksyi Tuusulan konserniohjeen 13.11.2017 § 193.

Konserniyhtiöille on asetettu vuosittaiset toiminnalliset tavoitteet. Kaikki tytäryhtiöt raportoivat lisäksi seuraavat tunnusluvut tilinpäätöksensä yhteydessä konserniraportointia varten:

- Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %
- Nettotulos %
- Omavaraisuusaste %
- Suhteellinen velkaantuneisuus %
- Lainamäärä/asukas

Lisäksi tytäryhteisöt raportoivat riskeistä annetun erillisohjeen mukaisesti.

Konserniohjaus on määritelty konserniohjeessa ja hallintosäännössä. Konserniohjeen mukaisesti konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konsernijaosto, pormestari, kansliapäällikkö ja talousjohtaja. Konsernijohto voi antaa ohjeita eri yhteisöjen hallintoelimiin valituille henkilöille. Kansliapäällikkö tai talousjohtaja käyttävät puhevaltaa kunnanhallituksen puolesta ja arvioivat omistajapo-

litiikan ja konsernin tavoitteiden toteutusta sekä konsernirakenteen kehittämistarpeita.

Tytäryhteisöjä johtaa sen hallitus tai muu sitä vastaava elin, johon kunnan konsernijaosto nimeää jäsenet yhtiökokousedustajansa kautta. Kansliapäälliköllä tai talousjohtajalla tai muulla kunnanhallituksen erikseen nimeämällä edustajalla on aina läsnäolo- ja puheoikeus yhtiön hallituksen kokouksissa.

5.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy tuottaa asiakkailleen turvallisia, laadukkaita ja kohtuuhintaisia koteja erilaisiin asumisen tarpeisiin. Yhtiö saavutti vuoden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa. Yhtiö vakavaraisuus koheni, kun vuoden 2019 alussa yhtiön vuokra-asuntorahastoon perustuva rahoitusmalli purettiin ja samalla yhtiön omaa pääomaa vahvistettiin muuntamalla kunnan antamia lainasaamisia oman pääoman ehtoiksi sijoituksiksi.

Tuusulan kunta perusti yhdessä Nurmijärven kunnan kanssa Keski-Uudenmaan Työterveys Oy:n ja Uudenmaan Työterveys Oy:n. Yhtiöt tarjoavat työterveyspalveluita osakaskuntien henkilöstölle sekä toimialueen yrityksille ja yrittäjille. Yhtiöiden toiminta käynnistyi vuoden 2018 alussa. Yhtiöiden toiminta laajeni, kun Mäntsälän kunta liittyi yhtiöiden osakkaaksi syyskuussa 2018 ja Lohjan kaupunki, Karkkilan kaupunki, Vihdin kunta ja Perusturvakuntayhtymä Karviainen 1.1.2020 lukien. Yhtiöiden operatiivinen toiminta kehittyi v. 2019 suunnitellusti mutta taloudellisia tavoitteita ei saavutettu. Laajentuneen asiakaspohjan myötä yhtiöillä on paremmat edellytykset tuottaa palveluitaan jatkossa entistä laadukkaammin ja kannattavammin.

Kunta omistaa *KOy Riihikallion Lähipalvelukeskuksen* osakekannan. Yhtiön toiminta-ajatuksena on omistaa ja vuokrata *KOy Riihikallion palvelukeskuksessa* sijaitsevia liiketiloja sekä omistaa ja hallita omistamiaan tontteja. Vuonna 2017 yhtiön omistamat tilat saatiin vuokrattua kokonaisuudessaan. Yhtiön viimeisen tontin myyntineuvottelut jatkuvat vuonna 2020. Yhtiön tavoitteena on minimoida toiminnan kustannuksia ja kääntää toiminta voitolliseksi lähivuosien aikana.

Koy Riihikallion päiväkotikeskus omistaa tilat, joissa toimii kunnan päiväkotit. Päiväkotikeskuksen sisäilmakorjaukset ja muut takuukorjaukset saatet-

tiin päätökseen vuonna 2018. Neuvottelut rakennusyrityksen kanssa korjauskustannusten, vuokranmenetyksen ja yhtiölle aiheutuneen muun taloudellisen vahingon korvaamisesta olivat yhä kesken tilikauden päättyessä. Päiväkotikeskuksen sisäilma-seuranta on jatkettu kunnan sisäilmatyöryhmässä. Tutkimuksia ja korjaustöitä jatketaan vuoden 2020 aikana.

Koy Lahelankankaan kiinteistössä tehtiin sisäilmatutkimuksia. Tutkimuksissa tehtyihin havaintoihin ja henkilökunnan oireiluihin perustuen hallitus on käynnistänyt kaikkien lattiamattojen uusimisen.

Kiinteistö Oy Hyrylän ostoskeskuksen purkumenetely saatettiin päätökseen ja yhtiön toiminnot liitettiin kunnan toimintoihin.

Kunta jatkoi vuoden 2019 aikana pääoman käytön tehostamista ja kunnan ydintoimintoihin kuulumatoman omaisuuden realisoimista. Tähän liittyen kunta myi omistamansa asunto Oy Vesitorninpuiston osakkeet 0,3 milj. euron kauppahinnalla.

5.4 Arvio konsernin tulevasta kehityksestä

Konserniyhtiöiden toimintaan ei kokonaisuutena ole odotettavissa merkittäviä muutoksia vuonna 2020. Tytäryhtiöiden kasvuhankkeet saattavat aiheuttaa tarpeita konsernirakenteen kehittämiseksi, kuten uusien tytäri- tai osakkuusyhteisöjen perustamiselle tai purkamiselle tai yhtiöiden yhdistämiselle. Lokakuussa käynnistettiin toimenpiteet *Jokelan Tekonurmi Oy:n* purkamiseksi sekä toimintojen sulauttamiseksi kunnan toimintoihin.

5.5 Konsernivalvonnan järjestäminen

Valtuusto määrittelee omistajapolitiikan linjaukset sekä hyväksyy vuosittaisissa talousarvioissa tytäryhteisöille kunnan strategiaan sekä yhteisön liiketoimintaan pohjautuvia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Tytäryhteisön hallitus vastaa yhteisön asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Tytäryhteisöt toimittavat kuntaan sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuus-

tekijöistä. Kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymien on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaa varten kunnalle kolmannesvuosittain raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajat raportoivat yhtiöiden toiminnasta kunnan osavuositarkastusten yhteydessä.

Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kunnan konsernijaosto päättää hallitusjäsenehdokkaiden nimeämisestä tytäryhteisöjen hallituksiin. Hallitusjäsenehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasavertaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallituksiin voidaan nimetä kuntakonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

Tytäryhteisöjen hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi

Tytäryhteisön velvollisuus hankkia kunnan ennakkokanta

Yhteisön hallituksen on hankittava jo asian valmisteluvaiheessa konsernijohtajan kanta yhtiön näkökulmasta merkittäviin toimenpiteisiin, kuten tuleviin konserni- ja yhtiöjärjestelyihin, merkittäviin muutoksiin liiketoiminnassa sekä merkittäviin investointeihin ja sitoumuksiin.

Tavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Vuodelle 2019 asetetut tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti. Yhtiökohtainen selvitys on tilinpäätöskirjan liitteessä.

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen tulee selvittää tukipalveluja (esimerkiksi hallinto-, taloushallinto-, maksuliike-, tietohallinto-, materiaali-, ateria-, tilapalveluja) hankkiessaan konsernin muiden yhteisöjen tarjoamat palvelut ja niiden kilpailukykyisyys. Hankintalain mukaan kuntien lisäksi myös kuntien määräysvallassa olevien yhteisöjen tulee kilpailut-

taa hankintansa. Hankinnoissa on noudatettava hankintalain-säädäntöä ja Tuusulan kunnan hankintasäädäntöä soveltuvin osin.

Muuan muassa maksuliikenteen ja likviditeetin hallinnassa on käytössä konsernitili. Rahoituksen osalta kunta on erillisen harkinnan mukaan tukenut tytäryhteisöjä takauksilla, vuonna 2017 päätettiin taakusten antamisesta Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy:n lainarahoituksiin.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Kukin tytäryhtiö vastaa omasta riskienhallinnastaan. Vahinkovastuu on tytäryhteisöillä. Tarvittavat vakuutukset otetaan konsernin johdon määräämästä vakuutusyhtiöstä, kun se on konserniedun mukaista. Tytäryhtiöt raportoivat toiminnastaan konserniohjeen mukaisesti kolme kertaa vuodessa. Myös kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat soveltuvin osin kunnan tytäryhteisöjen käytössä.

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut
KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	246 461	249 921
Valmistus omaan käyttöön	266	369
Toimintakulut	-455 018	-448 721
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	19	-162
Toimintakate	-208 272	-198 593
Verotulot	182 381	179 050
Valtionosuudet	41 693	40 116
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	43	56
Muut rahoitustuotot	518	483
Korkokulut	-1 643	-1 591
Muut rahoituskulut	-355	-312
Vuosikate	14 365	19 209
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 209	-21 976
Tilikauden yli- ja alipariarvot	-16	-60
Arvonalentumiset	-7 452	-6
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-16 311	-2 834
Tilinpäätössiirrot		-12
Tilikauden verot	-8	20
Laskennalliset verot	-110	-201
Vähemmistöosuudet	110	145
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-16 320	-2 882
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2019	2018
<i>Toimintatuotot / toimintakulut, %</i>	<i>54,2 %</i>	<i>55,7 %</i>
<i>Vuosikate / poistot, %</i>	<i>62 %</i>	<i>87 %</i>
<i>Vuosikate, €/asukas</i>	<i>372</i>	<i>497</i>
<i>Asukasmäärä</i>	<i>38 605</i>	<i>38 644</i>

V.2018 toimintatuotot ja toimintakulut sisältävät Keu SoTe kuntayhtymän kuittauslaskutukseen liittyvät tapahtumat 49,839 Meur (eliminoitu omistusosuuden mukainen osuus). Kirjauksilla ei vaikutusta toimintakatteeseen, ja tilikauden tulokseen. Vertailukelpoinen toimintatuottojen/toimintakulujen suhde v.2018:

<i>Toimintatuotot / toimintakulut, %</i>	<i>54,2 %</i>	<i>50,2 %</i>
--	---------------	---------------

KONSERNITULOSLASKELMAN ANALYYSI

Konsernituloslaskelma osoittaa kuntakonsernin tilikauden tuloksen yhtenä kokonaisuutena, ja se kuvaa koko kuntakonsernin kannattavuutta. Konsernitilinpäätöksessä konserniin kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksistä vähennetään konsernin sisäiset erät, ja vähemmistöosakkaiden osuudet toiminnan tuloksesta.

Kuntakonsernin tulos heikkeni vuodesta 2018 ja tilikauden tulos muodostui 16,3 milj. euroa alijäämäiseksi, mikä oli edellisvuotta 13,5 milj. euroa huonompi. Tulokseen vaikutti kunnan 17,6 milj. euroa huonompi tulos edelliseen vuoteen verrattuna. Kunnan heikentyneeseen tulokseen vaikutti keskeisesti sisäilmaongelmaisista kouluista johtuvat 7,4 milj. euron alaskirjaukset sekä arvonalentumiset 2,4 milj. euroa. Lisäksi Keusoten maksuosuus ylittyi

budjetoidusta merkittävästi, noin 8,2 miljoonaa euroa, nousten yhteensä 115,5 milj. euroon. Ylityksestä pääosa oli erikoissairaanhoidon kulukasvua.

Tilikauden alijäämä oli verojen, vähemmistöosuuksien ja tilinpäätössiirtojen jälkeen 16,3 milj. euroa.

Toimintakatteeksi muodostui -208,3 milj. euroa, mikä oli 9,7 milj. euroa edellisvuotta heikompi.

Nettomenojen kasvu oli 4,9 prosenttia.

Konsernin vuosikate toteutui 14,4 milj. eurona, mikä oli 4,8 milj. euroa edellisvuotta heikommin. Vuosikate kattoi poistot 62 prosenttisesti. Poistot ja arvonalentumiset toteutuivat 8,7 milj. euroa edellisvuotta suurempina, 30,7 milj. eurona.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Toiminnan rahoituksen riittävyyttä tilikauden aikana arvioidaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Jäljempänä olevassa taulukossa on konsernin rahoituslaskelma ja siitä lasketut tunnusluvut vuonna 2019.

Investointien tulorahoitusprosentti = $100 \times \text{Vuosisikate} / \text{Investointien omahankintameno}$. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman käyttöomaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Investointien tulorahoitusprosentti -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella.

Lainanhoitokate (= Vuosisikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset) kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Jos luku on negatiivinen, menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä voidaan seurata laskemalla toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuoden ajalta. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen.

Kassan riittävyys(pv) = $365 \text{ pv} \times \text{rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$. Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla.

TUUSULAN KUNTAKONSERNI

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2 019	2 018
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	14 365	19 209
Satunnaiset erät		
Tilikauden verot	-8	20
Tulorahoituksen korjauserät	-10 070	-6 978
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-57 795	-50 442
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 156	1 402
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	17 765	9 145
Toiminnan ja investointien rahavirta	-34 587	-27 644
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset-/vähennykset+	318	-349
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	40 728	18 120
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 205	-2 542
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 908	3 998
Oman pääoman muutokset	40	-14
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	390	316
Vaihto-omaisuuden muutos	5	53
Saamisten muutokset	-18 117	-982
Korottomien velkojen muutokset	20 431	8 931
Rahoituksen rahavirta	42 498	27 531
Rahavarojen muutos	7 911	-113
Rahavarat 31.12., 1000 €	29 356	21 445
Rahavarat 1.1., 1000 €	21 445	21 558

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

<i>Investointien tulorahoitus -%</i>	25,4	39,2
<i>Lainanhoitokate*</i>	0,6	0,9
<i>Kassan riittävyys, pv*</i>	14,8	17,5
<i>Asukasmäärä</i>	38 605	38 644
<i>Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €</i>	-94 535	-60 403

* korjattu v.2018 lainanhoitokate ja kassan riittävyys

KONSERNIRAHOITUSLASKELMAN ANALYYSI

Konsernin rahoituslaskelma kuvaa konsernin toiminnasta aiheutuvia rahavirtoja ilman kuntakonsernin sisäisiä liiketapahtumia. Vuoden 2019 aikana konsernin rahavarat lisääntyivät 8 milj. eurolla. Rahavarat olivat 31.12.2019 29,4 milj. euroa. Konsernin vuoden 2019 toiminnan rahavirta toteutui 3,1 milj. euroa negatiivisena, mikä oli 14,8 milj. euroa edellisvuotta heikompi.

Tulorahoituksen korjauserissä vuosikatetta oikaistaan kuntakonsernin pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja –tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien, osakkuusyhteisöiltä saatujen osinkojen sekä pakollisten varausten muutosten osalta. Tulorahoituksen korjauserien vaikutus toiminnan rahavirtaan oli 10,1 milj. euroa negatiivinen.

Konsernin investointeihin käyttämä rahavirta oli -31,5 milj. euroa, mistä kunnan investoinnit olivat -20,3 milj. euroa. Investointien rahoitusosuudet toteutuivat 1,2 milj. euron mukaisina, mikä koostuu kokonaan kunnan rahoitusosuuksien määrästä. Investointimenojen tulorahoituksen riittävyys tunnusluku oli 25,4 prosenttia, luku heikkeni edellisen

vuoden tasosta 13,8 prosenttia. Tunnuslukuun vaikutti edelleen korkea investointitaso, sekä tulorahoitukseen vaikuttaneiden toimintakulujen nousu.

Kuntakonsernin lainanhoitokate oli tilinpäätöshetkellä 0,6 mikä on edellisvuotta heikompi (2018 0,9). Kun tunnusluku on suurempi kuin 2, on konsernin lainanhoitokyky hyvällä tasolla. Tunnusluvun ollessa 1-2, on lainanhoitokyky tyydyttävällä tasolla. Vuoden 2019 kunnan pitkäaikaisen lainan lisäys 30 milj. euroa vaikutti heikentävästi konsernin tunnuslukuun.

Kassan riittävyys oli tilinpäätöshetkellä 14,8 päivää, kun se oli 17,6 päivää vuonna 2018 ja 22,1 päivää vuonna 2017.

Konsernin omavaraisuus- % [=100*(oma pääoma + konsernireservi + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)]

Tunnusluku mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämäisten tulosten sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä.

Konsernin lainakanta 31.12.: [=vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)]

Konsernin lainat €/asukas: Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla konsernin lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12. [=sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset]

Kuntakonsernin taseen loppusumma oli 483,8 milj. euroa ja 127,6 milj. euroa eli 35,8 % suurempi kuin emoyhteisön taseen loppusumma. Erosta valtaosa johtui kunnan kokonaan tai osittain omistamien vuokrataloyhtiöiden omaisuudesta ja pääomasta. Vuokratalojen omistus lisäsi ennen kaikkea kunnan vierasta pääomaa: kun emokunnan lainakanta oli vuoden lopussa 126,4 milj. euroa oli kunta-konsernin lainakanta 202,4 milj. euroa. Vuokratalot eivät kuitenkaan asiallisesti rasittaneet kunnan taloutta, sillä lainojen korot ja lyhennykset kuten talojen hoitomenukin maksettiin kertyneillä vuokrilla.

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	31.12.2019	31.12.2018		31.12.2019	31.12.2018
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	415 110	395 814	A. OMA PÄÄOMA	186 071	200 708
I Aineettomat hyödykkeet	5 088	5 139	I Peruspääoma	127 516	127 516
Aineettomat oikeudet	3 021	3 317	III Arvonkorotusrahasato	0	0
Muut pitkävaik menot	1 918	1 679	IV Muut omat rahastot	1 484	9 342
Ennakkomaksut	149	144	V Ed. tilikausien yli- / alijäämä	73 392	66 732
II Aineelliset hyödykkeet	403 583	385 760	VI tilikauden yli- / alijäämä	-16 320	-2 882
Maa- ja vesialueet	70 322	66 311			
Rakennukset	199 904	208 167	B. VÄHEMMISTÖOSUUDET	1 505	1 616
Kiinteät rakenteet ja laitteet	108 874	91 097			
Koneet ja kalusto	11 012	10 322	C. PAKOLLISET VARAUKSET	2 274	2 552
Muut aineelliset hyödykkeet	661	656	Eläkevaraukset	20	23
Ennakkomaksu ja keskeneräis.	12 811	9 205	Muut pakolliset varaukset	2 254	2 529
III Sijoitukset	6 439	4 915	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 978	1 731
Osakkuusyhteisöosuudet	991	941	Valtion toimeksiannot	115	137
Osakkeet ja osuudet	5 237	3 446	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 780	1 501
Muut lainasaamiset	3	321	Muut toimeksiantojen pääomat	83	94
Muut saamiset	208	208	E. VIERAS PÄÄOMA	292 001	232 047
B. TOIMEKSIANTOJEN VARAT	272	415	I Pitkäaikainen	172 361	142 530
Valtion toimeksiannot	25	162	Lainat rah ja vak.laitoksilta	154 242	126 980
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	167	163	Lainat julkisyhteisöiltä	65	67
Muut toimeksiantojen varat	80	90	Saadut ennakot	0	0
C. VAIHTUVAT VASTAAVAT	68 447	42 425	Lainat muilta luotonantajilta	3 949	4 269
I Vaihto-omaisuus	2 042	2 047	Ostovelat	2	2
Aineet ja tarvikkeet	1 564	1 609	Muut velat/Liittymismaksut	14 067	11 179
Keskeneräiset tuotteet	478	438	Siirtovelat	0	0
Valmiit tuotteet / tavarat			Laskennalliset verovelat	36	33
Ennakkomaksut			II Lyhytaikainen	119 640	89 517
II Saamiset	37 049	18 933	Lainat rah ja vak.laitoksilta	43 609	31 189
Pitkäaikaiset saamiset	2 935	2 819	Lainat julkisyhteisöiltä	339	339
myyntisaamiset	0	0	Lainat muilta luotonantajilta	154	100
lainasaamiset	2 603	2 714	Saadut ennakot	6 703	7 869
muut saamiset	14	106	Ostovelat	28 563	17 881
siirtosaamiset	318	0	Muut velat	4 309	5 680
Lyhytaikaiset saamiset	34 114	16 114	Siirtovelat	35 190	25 794
myyntisaamiset	13 953	7 482	Laskennalliset verovelat	773	665
lainasaamiset	0	0			
muut saamiset	5 339	2 637			
siirtosaamiset	14 823	5 995			
III Rahoitusarvopaperit	3 269	2 825			
Osakkeet ja osuudet	8	8			
Sij. Rahamarkkina-instrumentteihin	1 312	687			
Muut arvopaperit	1 948	2 129			
IV Rahat ja pankkisaamiset	26 087	18 620			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	483 829	438 654	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	483 829	438 654
			TASEEN TUNNUSLUVUT	2019	2018
			omavaraisuusaste, %	39,0	46,6
			suhteellinen velkaantuneisuus, %	60,8	47,8
			kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	57 072	63 850
			kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/as	1 478	1 652
			lainat, €/as	5 242	4 217
			lainakanta 31.12., 1000 €	202 358	162 944
			Lainat ja vuokravastuut 31.12.	202 390	162 975
			Lainat ja vuokravastuut €/asukas	5 243	4 217
			lainasaamiset 31.12., 1000 €	3	321
			asukasmäärä	38 605	38 644

KONSERNITASELASKELMAN ANALYYSI

Kuntakonsernin taseen loppusumma oli 483,8 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen nähden oli 45,2 milj. euroa, josta pysyvien vastaavien kasvu oli 19,3 milj. euroa ja vaihtuvien vastaavien kasvu 26 milj. euroa.

Konsernin oma pääoma heikkeni tilikaudella 14,6 milj. euroa. Omaa pääomaa heikensi konsernin tilikauden alijäämä 16,3 milj. euroa ja vahvisti kunnan omaa pääomaan tehty Kiljavan Sairaala Oy:lle osakkeita oikaiseva kirjaus 1,7 milj. euroa.

Konsernin omavaraisuusaste heikkeni edellisestä vuodesta ja oli tilikauden lopussa 39 prosenttia. Vieraspääoma kasvoi 60 milj. euroa, joista pankkilainojen osuus oli 39,7 milj. euroa. Lainakanta oli vuoden lopussa 202,4 milj. euroa ja asukaskohtainen lainamäärä 5 242 euroa, nousten edellisestä vuodesta 1 025 euroa/asukas. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli vuoden lopussa 60,8 prosenttia

eli koko vuoden käyttötuloista tarvittaisiin 60,8 prosenttia vieraan pääoman takaisinmaksuun, edellisen vuoden vastaava luku oli 47,8 prosenttia.

6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMIS- TOIMENPITEET

KUNNAN JA VESIHUOLTOLIIKELAITOKSEN TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Kunnan tilikauden tulos muodostui - 19 929 722,28 euroa alijäämäiseksi.

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että

- Vesihuoltoliikelaitoksen perustamisessa syntynyt ja kohdentamatta jäänyt erä Muut omat rahastot 3 047 237,52 euroa siirretään taseen omaan pääomaan edellisiltä tilikausilta kertyneisiin yli-/alijäämiin.
- tilikauden 2019 alijäämä - 19 929 722,28 euroa siirretään taseen omaan pääomaan edellisiltä tilikausilta kertyneisiin yli-/alijäämiin.

Käyttötalouden taulukoiden lukuohje

Talousarvio	= Alkuperäinen talousarvio
Ta-muutos	= Valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon
Ta + Muutos	= Alkuperäinen talousarvio + Valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon
Toteuma	= Tilinpäätös
TA Tot - %	= Toteuma-% alkuperäiseen talousarvioon
Tot - %	= Toteuma-% muutettuun talousarvioon
MTA Poikkeama	= Tilinpäätösarvojen ero muutettuun talousarvioon
Tot. 2018	= Edellisen vuoden tilinpäätös
Muutos-% 2018/2019	= Muutos edellisestä vuodesta

Toimintatulot ja toimintamenot sisältävät sisäiset tulot -ja menot

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	5000	-500	4500	6000		133,3 %	1500	4500	33,3 %
Toimintakulut	-200000	10000	-190000	-180000		94,7 %	10000	-170000	5,9 %
Toimintakate	-195000	9500	-185500	-174000		93,8 %	11500	-165500	5,1 %
Henkilöstö 31.12.	20		20	18		90,0 %	-2	17	5,9 %

1) Tuotot ovat plus-merkkisiä ja kulut miinus-merkkisiä   2) Poikkeama sarake = Toteuma - TA+ Muutos

Tulojen	ylitys	+
	alitus	-
Menojen	ylitys	-
	alitus	+
Määrien	ylitys	+
	alitus	-

TOIMINNAN KUVAUS**Olellaiset tapahtumat toiminnassa**

Vapaamuotoinen lyhyt kuvaus talousarviovuoden merkittävimmistä asioista. Toimialuesivuille yhteenveto koko toimialueenn tärkeimmistä asioista.

Tunnusluvut

Sitovat talousarvioon otetut määrätavoitteet ja niiden toteutuminen sekä mahdollisia muita tunnuslukuja perusteluiksi ja informaatioksi aikaisemmilta vuosilta.

Olellaiset määrärahan ylitykset Toteumatietojen lisäksi selvitetään valtuuston asettamien tavoitteiden ja toteutuneen toiminnan merkittävimpien erojen syyt sekä määrärahapoikkeamat ja tuloarviopoikkeamat.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Sekä mahdolliset tilikauden aikana ja sen jälkeen tapahtuvat, toimintaa koskevat, olellaiset asiat (esim. lainsäädännön muutokset).

Toteutuneiden investointien vaikutus palvelutuotantoon

Toimialue tasolla kerrotaan merkittävimpien toteutuneiden investointien vaikutus palvelutuotantoon.

KUNTATOIMIALA

Yleishallinto- ja johdon tuki

KUNNANVIRASTON JOHTO

sisältää YLEISHALLINTO JA JOHDON TUKI

Toimialue

Vastuuhenkilö: kansliapäällikkö Harri Lipasti

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	5 956	250	6 206	7 208	121,0	116,1	1 002	16 372	-56,0
Toimintakulut*	-117 861	-2 448	-120 309	-127 907	108,5	106,3	-7 598	-26 282	386,7
Toimintakate	-111 905	-2 198	-114 103	-120 699	107,9	105,8	-6 596	-9 910	1118,0
Henkilöstö 31.12.	48		48	47,2	98,1	98,1	-0,9	44,1	7,0

* = Sitova taso

Taulukon tiedot v.2019 organisaatiarakenteen mukaiset 1) ja 2):

1)v.2018 tieto sisältää Strategisen suunnittelun ja kehittämisverkostojen tiedot.

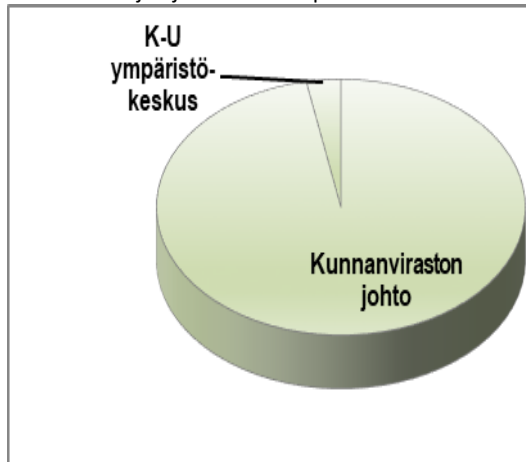
2)v.2018 tieto sisältää vaalit, Tarkastustoimen, kunnanhallituksen, ja toimikunnan tiedot.

V.2019 lähtien kunnan Keusote kuntayhtymältä ostamat sotepalvelut kirjattu kunnanviraston johdon alle.

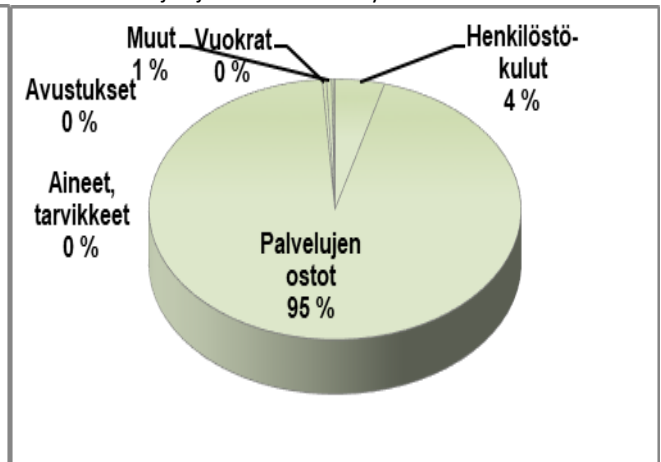
Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.

HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

Toimintakulujen jakautuminen palvelualueittain

Toimintakulujen jakautuminen tiliryhmittäin

TOIMINTA-AJATUS JA TEHTÄVÄT

Kansliapäällikkö johtaa ja kehittää kunnan toimintaa pormestarin alaisuudessa sekä johtaa Kuntatoimialaa ja vastaa ko. toimialalle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta ja toiminnan asianmukaisuudesta. Kansliapäällikkö johtaa myös kunnan johtoryhmää. Kuntatoimialalla on lisäksi kaksi apulaispormestaria, jotka toimivat kunnanhallituksen varapuheenjohtajina ja vastuulautakuntiensa puheenjohtajina.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMIALUEELLA

Kunnan operatiivisen johtamisen rakenteet ja organisaatio uudistettiin 1.1.2019 lukien. Keskeisiä tavoitteita oli tiivistää kunnan strategiaan

perustuvaa toiminnan ja talouden johtamista mm. siirtymällä yhden toimialan malliin ja keskittämällä tukipalveluita. Vuonna 2019 on jatkettu kunnan johtamisjärjestelmän kehittämistä mm. poikkihallinnollisen ja yhteisen työskentelyn kehittämisellä sekä johtamisen foorumeiden ja kehittämisen johtamisen toimintamallin määrittelyllä ja toimeenpanolla.

Luottamushenkilöjohdon ja viranhaltijaorganisaation rooleja ja yhteistyön sujuvuutta arvioitiin keväällä itsearvioinnin menetelmin. Keväällä toteutettiin poliittisen johtamisjärjestelmän väliarviointi laajoin kyselyin ja yhteisissä työskentelyissä. Väliarvioinnin perusteella

valtuusto hyväksyi kokouksessaan 2.9.2019 jatkotoimenpiteet johtamisjärjestelmän kehittämiseksi.

Kuntastrategian onnistunutta toteuttamista varmistettiin alkuvuodesta arvioimalla kunnan johtoryhmän toimesta vuositavoitteiden hyvän toteuttamisen riskejä ja määrittelemällä lisätoimenpiteitä. Edelleen määriteltiin strategian erityiset toimenpiteet vaativat painopisteet kuluvalle ja vuodelle 2020. Painopistealueiksi tunnistettiin yhdeksän kokonaisuutta:

1. Kasvu, väestö ja yritykset
2. Sivistyksen palveluverkon uudistaminen ja toiminnan kehittäminen
3. Hyrylän keskustan kehittäminen
4. Jokelan kehittäminen
5. Tuusulanjärven kokonaisuus hyvinvoinnin ja elinvoiman näkökulmasta
6. Urheilukeskuksen kehittäminen ja lisääntyvät vapaa-ajan mahdollisuudet
7. Asuntomessut 2020 ja Tuusulan kunnan tavoitteet messuille
8. Johtamisen ja toimintatapojen kehittäminen
9. Tuusulalaisten hyvinvoinnin edistäminen

Talousarviovuodelle asetetut vuositavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti.

Kevääseen 2019 mennessä laadittiin erilliset edunvalvontakortit keskeisille kunnan edunvalvonnan kohteille. Edunvalvontakortit sisältävät mm. edunvalvonnan tavoitteet, toimenpiteet ja vastuut. Edunvalvonnan kokonaisuus ja keskeiset toimenpiteet hyväksyttiin valtuustossa kesäkuussa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta käynnisti toimintansa tammikuussa 2019. Lautakunta kokoontui tammi-joulukuun aikana 11 kertaa. Lautakunnan toiminnan käynnistymisen rinnalla lautakunta on mm. ohjannut vuonna 2019 valmistuneiden Tuusulan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman laadintaa, yhteistyön rakentamista Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän suuntaan, asukkaiden hyvinvointia edistävien avustusten hakua, osallistuvaa budjetointia ja yhteisötilojen sekä yhteisöjen käytössä olevien tilojen käyttöä.

Kunnan osallisuusmallin teoiksi viemistä ja uusien osallisuuden muotojen käyttöönottoa jatkettiin. Marraskuussa 2018 käynnistyneen kuntatasoisen osallistuvan budjetoinnin toteutusta vietiin eteenpäin. Osallistuvan budjetoinnin menetelmällä oli vuonna 2019 jaossa 90 000€ valittujen ideoiden toteuttamisiin. Vuoden 2020 osallistuva budjetointi 100 000€ käytöstä käynnistyi loka-marraskuussa 2019 ideoiden keruulla. Ideahaku tuotti lähes 800 ideaa.

Kunnanhallituksen alkuvuonna 2019 hyväksymää brändin jalkauttamisen suunnitelmaa toteutettiin kattavasti vuonna 2019. Tammikuussa julkaistiin uuden, kaikkien kuntalaisten kotiin jaettava lehden ensimmäinen numero. Vuoden aikana julkaistiin yhteensä neljä lehteä. Viestintää tehdään lehden lisäksi muun painetun materiaalin ja markkinointimateriaalin, verkkosivujen, Eventz-kalenterin, tapahtumien, tiedotteiden, uutiskirjeiden, uusien kuntalaisten kirjeen, infonäyttöjen ja sosiaalisen median välityksellä.

Valtuusto piti tarkastelujaksolla yhdeksän kokousta ja yhdeksän valtuustoasioiden informaatiotilaisuutta. Lisäksi pidettiin sekä keväällä että syksyllä kaksipäiväinen valtuuston seminaari. Keväällä pidetyssä seminaarissa pääpaino oli uudessa kuntastrategiassa ja valtuustokauden ja poliittisen johtamisjärjestelmän uudistuksen väliarvioinnin tarkastelussa. Syksyllä pidetyssä seminaarissa käsiteltiin mm. v. 2020 talousarviota. Syksyllä oli kaksi valtuuston iltakoulua, joista ensimmäisessä esiteltiin asuntomessuja ja toisessa Tuusulan kunnan yritysalueita.

Kunnanhallitus piti tarkastelujaksolla 32 kokousta, joista neljä oli julkisia. Lisäksi pidettiin kaksipäiväinen kunnanhallituksen seminaari helmikuussa ja kesäkuussa. Seminaareissa käsiteltiin mm. kuntastrategiaa, v. 2020 talousarvion suunnittelua ja organisaatorakenteen ja johtamisjärjestelmän uudistamisen väliarviointia.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä

1.1.2019 lukien kunnan palvelutoiminnan järjestämisessä toteutettiin olennainen muutos, kun sosiaali ja terveystalouden tuottaminen siirtyi Keski-Uudenmaan sote – kuntayhtymälle (Keusote). Muutoksessa kunnan sosiaali- ja terveystalouden henkilöstö, noin 530 henkilöä, siirtyy liikkeen luovutuksella kuntayhtymän palvelukseen. Toimintojen ja henkilöstön siirtyminen Keusotelle

onnistui hyvin. Keusoten toiminnan ja talouden omistajaohjauksen rakenteita ja toimintamalleja vahvistettiin edelleen vuoden 2019 aikana. Toiminnan ja talouden ohjauksen keskeisinä toimijoina ovat paitsi Keski-Uudenmaan soten hallintoon, yhtymähallitus ja yhtymävaltuusto, nimetyt luottamushenkilöt niin myös säännölliset kuntajohtajakokoukset ja talousjohtajakokoukset.

Toiminnan ja talouden arviointia vaikeutti vuonna 2019 se, että Keusote ei vuoden aikana pystynyt vielä antamaan luotettavaa kuntakohtaista toiminnan ja talouden raportointia. Keusoten budjetoitu maksuosuus vuodelle 2019 oli Tuusulan kunnan osalta 107,2 milj. euroa (toimintakate). Tuusulan budjetoima Keusoten maksuosuus ylittyi merkittävästi, noin 8,4 miljoonaa euroa. Tästä pääosa oli erikoissairaanhoidon kulukasvua. Lisäksi kunnanviraston johdon vastuualueelle kirjattiin 0,4 milj. euron myyntituottoja Tuusulan Keusotelle tuottamista ICT-palveluista. Tämän ohella kunnan henkilöstömenoihin kirjattiin eläkemenoperusteisia Kuel-maksuja 1,3 milj. euroa, jotka kohdistuvat ennen vuotta 2019 Tuusulan kunnan palveluksesta poistuneeseen sote-henkilöstöön. Keusoten ilmoittamassa v.2019 toteutuneessa maksuosuudessa ei ole huomioitu laboratorion ja röntgenin vuoden 2019 laskuttamatta jääneitä 112 000 euron vuokratuottoja. Kunnan raportoimassa v.2019 toteutuneessa maksuosuudessa tämä erä on huomioitu.

Olellaiset määrärahojen ylitykset

Keski-uudenmaan soten toiminnasta maksettava maksuosuus ylittyi merkittävästi. Muilta osin pysyttiin talousarviossa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan johdon erityisenä painopisteenä on varmistaa edelle mainittujen yhdeksän kuntastrategian painopistealueen mukaisten tavoitteiden toimeenpano ja toteutuminen vuonna 2020.

Omistajaohjauksessa on keskeistä olla tukemassa Keusoten toiminnan ja talouden lyhyen ja pidemmän aikavälin toimenpiteiden toteuttamista niin, että jo vuoden 2020 aikana saadaan kustannusten kasvua hillittyä sekä määriteltyä uskottavat toimenpiteet toiminnan ja talouden pidemmän aikavälin tasapainon saavuttamiseksi.

KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS

Palvelualue

Vastuhenkilö: ympäristökeskuksen johtaja Risto Mansikkamäki

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	3 935		3 935	3 861	98,1	98,1	-74	3 651	5,8
Toimintakulut	-3 935		-3 935	-3 861	98,1	98,1	74	-3 651	5,8
Toimintakate*	0		0	0			0	0	
Henkilöstö 31.12.	38,1		38,1	38,6	101,3	101,3	0,5	37,3	3,5

* = Sitova taso

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.

HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS	(1000 €)			(1000 €)	(1000 €)
	TP 2018	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	Poikkeama
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	3 129	3 305	3 305	3 364	59
Maksutuotot	522	630	630	497	-133
Tuet ja avustukset					
Muut toimintatuotot	0				
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	3 651	3 935	3 935	3 861	-74
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-2 208	-2 255	-2 255	-2 332	-77
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-515	-501	-501	-521	-20
Muut henkilösivukulut	-78	-83	-83	-68	15
Palvelujen ostot	-538	-767	-767	-636	131
Aineet,tarvikkeet, tavarat	-68	-70	-70	-61	9
Avustukset		-4	-4	0	4
Vuokrat	-231	-235	-235	-222	12
Muut toimintakulut	-13	-20	-20	-20	0
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 651	-3 935	-3 935	-3 861	74
TOIMINTAKATE*	0	0	0	0	0

	TA 2019	MTA 2019	Tot. 31.12.2019	Erotus	Tot.-%
Toimintatuotot	3 934 668	3 934 668	3 897 431	-37 237	99,05
Toimintakulut	-3 934 668	-3 934 668	-3 860 560	74 108	98,12
Toimintakate	0	0	36 871	36 871	

Ympäristökeskuksen positiivinen toimintakate merkitään siirtovelaksi ja palautetaan yhteistoimintasopimuksen mukaisesti sopijakunnille ottamalla huomioon kuntakohtaiset tulot ja menot. Tasoituslaskelmalla toimintakate palautetaan alkuperäisen talousarvion mukaiseksi (0 €).

Kirjanpito tietojen perusteella sopijakuntien maksuosuuksien palautukset /lisämaksut ovat seuraavat:

	TA 2019	TP 2019	Palautus/ lisämaksu(-)
Järvenpää	668 688,48	639 236,40	29 453,94
Kerava	520 648,44	531 842,71	-11 199,23
Mäntsälä	426 238,85	452 801,19	-26 601,69
Nurmijärvi	755 305,76	749 184,14	6 143,13
Tuusula	834 001,75	794 947,62	39 075,07
Yhteensä	3 204 883,28	3 168 012,05	36 871,23

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt:

Hallinto
Ympäristövalvonta
Ympäristönsuojelu
Terveysvalvonta
Eläinlääkintähuolto

Toiminnan kuvaus ja tehtävät

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huolehtii yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien sekä Järvenpään ja Keravan kaupunkien ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon tehtävistä sekä muista sille hallinto- ja toimintasäännöillä osoitetuista tehtävistä. Sopimuksen piirissä olevat palvelut tuotetaan laadukkaina ja taloudellisina sekä sisällöltään mahdollisimman tasapuolisesti.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tavoittelee seudullisesti terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä sekä monipuolista ja ekologisesti kestävä luonnonympäristöä. Päämäärään päästäkseen ympäristökeskus tuottaa laadukkaita viranomaispalveluita sekä toimii ympäristöasioissa aktiivisena yhteistyökumppanina Keski-Uudenmaan kuntien ja seutukunnan muiden toimijoiden kanssa.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella tilikauden aikana

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta hyväksyi kesäkuussa ympäristökeskuksen strategisen tavoiteohjelman vuosille 2020 – 2023. Tavoiteohjelma on laadittu yhteistyössä ympäristökeskuksen sopijakuntien kanssa. Tavoiteohjelman keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa ympäristökeskuksen toimialaan kuuluvan viranomaisvalvonnan tehostaminen, ympäristönsuojelun lupapalveluiden sujuvoittaminen, sopijakuntien sisäilmaprosessien kehittäminen ja vesistöjen ekologisen tilan parantaminen.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta on käsitellyt Vantaanjoen vesienhoidon toimenpideohjelmaa 2017 – 2027 sekä ympäristökeskuksen sen pohjalta tekemää erillistä Keski-Uudenmaan toimenpideohjelmaa, jossa on esitetty kaikkiaan 38 ympäristökeskuksen sopijakunnille kohdennettua vesienhoidon toimenpidettä. Keski-Uudenmaan toimenpideohjelman painopisteiksi on nostettu:

- pelloilta tulevan vesistökuormituksen vähentäminen
- yhdyskuntien jätevesien käsittelyn tehostaminen ja jätevesiyliuotojen

minimoiminen (esim. Nurmijärvi kirkonkylän puhdistamo)

- haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostaminen varsinkin pohjavesi- ja ranta-alueilla
- pohjavesiä suojeleva maankäytön suunnittelu
- vesistöjen ekologisen tilan parantaminen, kuten järvien valuma-alueiden kunnostaminen
- arvokkaiden pienvesien turvaaminen
- vesienhallinnan kehittäminen (esim. hyvät hulevesikäytännöt, tulvariskien torjunta ja jatkuvatoimisen vedenlaadun mittauksen laajentaminen)
- kalakantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta antoi lausuntonsa Järvenpää ja Tuusulan yleiskaavaehdotuksista. Lausunnoissaan lautakunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti pohjavesialueiden ja luontokohteiden huomioon ottamiseen sekä vesiensuojelua ja -hoitoa tukevaan maankäyttöön. Ympäristölautakunta on antanut lausunnon myös ehdotuksesta jätelautakunta Kolmenkierron toiminta-alueen uusiksi jätehuoltomääräyksiksi sekä lausunnon ehdotuksesta jätehuollon palvelutasoksi.

Terveysvalvonnan palveluyksikkö aloitti uutena palveluna sopijakuntien tilapalveluiden kanssa vuosittain käytävät yhteistapaamiset sopijakuntien palvelukiinteistöjen sisäilma-asioista.

Ympäristövalvonnan palveluyksikköä ovat lupa- ja valvonta-asioiden lisäksi työllistäneet vuonna 2019 edelleen vesihuollon vapautushakemukset sekä niihin liittyvät hallintopakotoimet.

Ympäristökeskus on kilpailuttanut sopijakuntien löytöeläinpalvelut, jota koskeva sopimuskausi päättyi vuoden 2019 lopussa. Riihimäkeläinen Eläinten Auttajat ry / Onnentassu jatkaa palveluntuottajana.

Olellaiset määrärahan ylitykset/alitukset

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen palvelualueen toimintakate on ennen sopijakuntien yhteistoimintakorvausten palautuksia 36 871,23 euroa positiivinen. Ympäristökeskuksella ei siten ole sitovuustason (so. palvelualueen toimintakate) määrärahaylityksiä. Palvelualueen 2019 toimintakate on kuitenkin oleellisesti pienempi kuin ympäristökeskuksen aiempina toimintavuosina.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Ympäristökeskuksen tehtäväkokonaisuuteen ei ole lähivuosina odotettavissa oleellisia muutoksia. Vuoteen 2023 mennessä saattaa kuitenkin tulla tarve tarkistaa ympäristökeskuksen toiminta-alueita. Samanaikaisesti Ympäristökeskuksen hallinnon palveluyksikössä tulee eläköitymisen johdosta merkittäviä henkilöstöjärjestelyitä.

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimintaa vuonna 2019 ovat ohjanneet seuraavat ympäristökeskuksen strategiaa täydentävät tavoitteet. Myös sellaiset palvelusitoumukset ja toiminnalliset päämäärät, joille palvelusuunnitelmassa ei ole asetettu erillisiä tavoitteita, ovat ympäristökeskuksen toimintaa ohjaavia.

Yhteiset palvelut

YHTEISET PALVELUT

Toimialue

Vastuhenkilö: Talousjohtaja Markku Vehmas

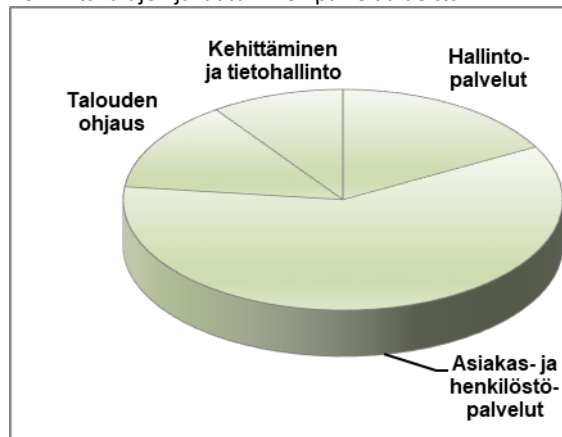
1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	2 450	-87	2 396	3 153	128,7	131,6	758	2 468	84
Toimintakulut*	-13 634	-67	-13 701	-13 466	98,8	98,3	234	-11 434	17,8
Toimintakate	-11 183	-154	-11 305	-10 313	92,2	91,2	992	-8 966	15,0
Henkilöstö 31.12.	80,9		80,9	72,2	89,2	89,2	-8,7	61,5	17,4

* = Sitova taso

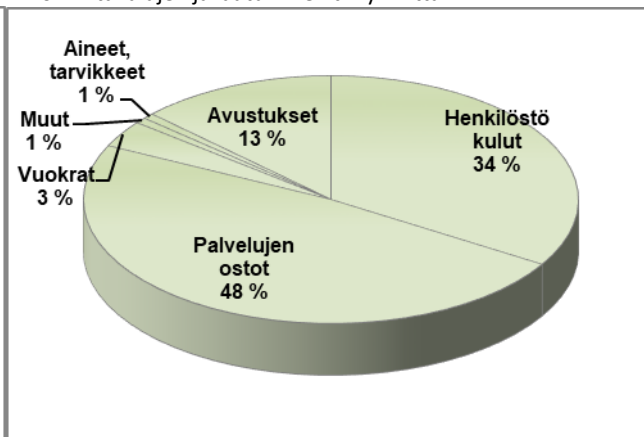
Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötöyvuosien (htv3) mukaan.

HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

Toimintakulujen jakautuminen palvelualueittain

Toimintakulujen jakautuminen tiliryhmittäin

OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMIALUEELLA

Yhteiset palvelut toimialueen toiminta käynnistyi 2019 vuoden vaihteessa. Yhteiset palvelut koostuvat neljästä palvelualueesta: Talouden ohjaus, hallintopalvelut, asiakas- ja henkilöstöpalvelut sekä kehittäminen ja tietohallinto. Uuden toimialueen tavoitteena on tuottaa parempaa palvelua niin kuntalaisille kuin kunnan sisäisille asiakkaille. Toiminnan laatua ja tehokkuutta parannetaan keskittämällä tukipalveluita sekä uudistamalla palveluprosesseja. Keskeisenä muutostavoitteena on palveluiden vastuiden selkeyttäminen, kuntatasoisen kehittämisen vauhdittaminen sekä kehittämistyön tuloksellisuuden parantaminen.

Yhteisten palveluiden ensimmäinen toimintavuosi eteni suunnitellusti. Toimialue ja palvelualueet järjestäytyvät uusien organisaatio- ja johtamisrakenteiden mukaisesti. Osassa yksiköitä tehtävät ja esimiesvastuut säilyivät entisellään.

Tekemisessä ja arjen työssä on pyritty avoimemman ja kehitysmuotoisemman toimintakulttuurin edistämiseen. Vuoden aikana työn kuormitus oli useassa yksikössä korkealla tasolla mm. Keusoten irrottautumisen toimeenpanoon liittyvien tehtävien sekä uusien palveluratkaisujen ja työtapojen uudistamisen vuoksi.

Toimialueen toimintakate toteutui lähes 0,9 milj. euroa alkuperäistä budjettia pienempänä. Määrärahojen poikkeamat on avattu palvelualueiden teksteissä.

Asiakas- ja henkilöstöpalveluissa resursseja suunnattiin työhyvinvoinnin ja työsuojelun kehittämiseen, uusi työsuojelupäällikkö aloitti kunnan palveluksessa kesäkuussa. Henkilöstöpalveluiden keskitettyä tukea uudistettiin ja toimialueita kunnantalon sisäilmaongelmiin liittyvissä asioissa työterveyden kanssa.

Maahanmuuttotiimin asiakkaina oli ensi kertaa myös työperäisen maahanmuuton kautta tulleita asiakkaita, kun tähän asti palvelut ovat keskittyneet lähinnä kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden tukemiseen. Työllisyyspalveluissa edistettiin palkkatuetun työn tarjoamista Kelan työmarkkinatuen kuntaosuuslistalla oleville työttömille työnhakijoille. Ohjaamossa kehitettiin psykososiaalisen tuen mallia ja psykologipalvelu tuotiin nuorten saataville.

Hallintopalveluissa toimitettiin eduskuntavaalit ja europarlamenttivaali sekä niihin liittyvät ennakoöänestykset. Holhoustoimen edunvalvontapalvelut yksikkö toimi uusitulla nimellä ja vain yleiseen edunvalvontaan keskittyvällä tehtäväkentällä, kun talous- ja velkaneuvonta siirtyi oikeusaputoimistolle ja sosiaali- ja potilasasiamiehen tehtävät Keski-uudenmaan sotelle vuoden alussa. Vuoden aikana valmisteltiin edunvalvonnan asiakashallinnan tietojärjestelmän vaihtamista. Tietosuojatyötä kehitettiin mm. laatimalla henkilörekistereihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvia tietosuojavaikutusten

arviointeja, kouluttamalla henkilöstöä ja laatimalla henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjeistoa

Talouden ohjauksessa kehitettiin johdon raportointipalvelua Kuntaria. Raportista tehtiin informatiivisempi sekä visuaalisempi lisäämällä seurannan kannalta kiinnostavia suoritettietoja sekä grafiikkaa. Uudet toiminnan ja talouden seurannan kuukausiraportit otettiin käyttöön maaliskuussa. Palvelualueella jatkettiin talouden prosessien uudistamista ja keskittämistä sekä valtionhallinnon julkisen talouden raportoinnin muutoksien eli Kuntatieto-ohjelman toteuttamista.

Kehittäminen ja tietohallinto palvelualueella keskeisenä kehittämisasiana oli kuntatasoisen kehittämismallin uudistaminen, jonka osana valmisteltiin kehittämis- ja tavoitesalkkujärjestelmän käyttöönotto. Toisena keskeisenä painopisteenä oli Keusoten toiminnan jatkuvuuden ja ICT palveluiden häiriöttömän toiminnan turvaaminen sekä laadukkaan käyttäjätuen tarjoaminen uuden kunnan ja Keusoten henkilöstölle siirtymävaiheessa.

ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Toimialueella keskitytään vuoden 2020 aikana palvelukyvyyn parantamiseen prosesseja ja tietojärjestelmiä uusimalla. Työn alla ovat mm. kuntatasoisen kehittämissalkun sekä palvelunhallintaratkaisun käyttöönotto, sähköinen asianhallinta sekä päätöksenteko sekä digitaalisten prosessien kehittäminen. Henkilöstöpalveluiden

tavoitteena on osaltaan tukea johtamisen, toimintatapojen uudistumista ja henkilöstön hyvinvointia. Toimialueella työstetään kunnan talouden tasapainottamistoimia, kasvun ja talouden hallinnan ohjelman toimeenpanoa sekä toiminnan ja talouden raportoinnin kehittämistä.

ASIAKAS- JA HENKILÖSTÖPALVELUT

Palvelualue

Vastuhenkilö: Vs. henkilöstöjohtaja Tanja Rontu-Hokkanen

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	1 004		1 004	1 519	151,3	151,3	515	895	69,7
Toimintakulut	-8 153	-98	-8 251	-8 056	98,8	97,6	195	-3 841	109,7
Toimintakate	-7 149	-98	-7 247	-6 537	91,4	90,2	710	-2 946	121,9
Henkilöstö 31.12.	37,9		37,9	36,5	96,3	96,3	-1,4	24,3	50,2

Taulukon tiedot v.2019 organisaatorakenteen mukaiset:

V.2018 tieto ei sisällä Ruokapalvelut yksikön tietoja. Ruokapalvelut yksikkö siirtyi v.2019 Sivistyksen toimialueelle.

V.2018 tieto sisältää Työllisyys- ja maahanmuuttopalveluiden-, Turvallisuus ja varautuminen-, sekä

Asiakaspalvelut yksiköiden tiedot.

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Palvelualue tuottaa, huolehtii ja toteuttaa palveluja yllämainituissa palveluyksiköissä mm. seuraavissa tehtävissä:

- Henkilöstöpalvelut toteuttaa koko henkilöstöä koskevia johtamiseen, osaamiseen ja työkykyyn liittyviä keskitettyjä toimenpiteitä ja koulutusta yhdessä toimialueiden, työsuojelun, työterveyshuollon ja henkilöstön kanssa
- Turvallisuuspalvelut huolehtii kunnan kokonais-turvallisuuden ylläpidosta sekä suunnittelee kunnan ja kuntalaisten arjen turvallisuutta lisääviä toimenpiteitä
- Työllisyyspalvelut tuottaa palveluja kaikille tuusulalaisille työttömille työnhakijoille jotka kokevat tarvitsevansa apua työnhaussa tai oman polun löytämisessä työmarkkinoille
- Maahanmuuttopalveluiden tavoitteena on tarjota kunnassa oleville maahanmuuttajille neuvontaa ja ohjausta.
- Ohjaamopalvelut tuottavat 16 – 29 –vuotiaille nuorille Ohjaamon, etsivän nuorisotyön ja Starttipajan palveluita ja tukea kohti aktiivista elämää.
- Kunnan keskitetty asiakaspalvelu TuusInfo palvelee kuntalaisia, matkailijoita, yrityksiä ja yhteisöjä sekä kunnan työntekijöitä.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Uusi palvelualue aloitti toimintansa vuoden vaihteessa. Alkuvuosi sujui uusien yksiköiden toimintaa tarkastellen ja yksiköiden välistä synergiaa luoden. Alkuvuodesta on muodostettu johtamisen rakenteet, jotta palvelualueen päälliköillä on tarvittavat foorumit asioiden eteenpäin viemiseksi (näistä ovat esimerkkinä

yhteisten palveluiden johtoryhmä, hytelautakunnan sekä työsuojelutoimikunnat). Jotta toimintoja on saatu selkeytettyä ja asioita kehitettyä, säännölliset palaverit erityisesti henkilöstöjohtajan ja päälliköiden välillä ovat tuoneet tehokkuutta.

Asiakaspalvelu/ Tuusinfo jatkoi toimintansa kehittämistä ja käytännön työssä yksikköä työllisti henkilökorttiuudistukset uuden brändin mukaisiksi, Chat-palvelun käyttöönotto, HSL:n vyöhykemuutos ja uuden henkilön rekrytointi.

Henkilöstöpalvelut organisoivat uudelleen yksikön rooleja ja työtehtäviä. Turvallisuuspäällikkö siirrettiin Henkilöstöpalveluiden alle ja alkuvuodesta lähdettiin työstämään integraatiota työsuojelun ja turvallisuuden välillä.

Vuonna 2019 maahanmuuttotiimin asiakkaina oli ensi kertaa myös työperäisen maahanmuuton kautta tulleita asiakkaita, nykyiset palvelut ovat keskittyneet lähinnä kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden tukemiseen.

Työllisyyspalveluiden palveluvalikko laajentui vuoden alussa koskemaan velvoitetyöllistettävien työllistämistä. Myös palkkatuen hakeminen keskitettiin henkilöstöpalveluilta työllisyyspalveluille. Työllisyyspalveluissa on otettu käyttöön uusi asiakastietojärjestelmää.

ONNI-hanke (Ohjaamoiden psykososiaalisen tuen kehittämisen hanke) laajentui vuoden 2019 alusta myös Tuusulaan. Ohjaamopalvelut aloitti huhtikuussa 3X10D- itsearviointikyselyn testin yhdessä ONNI-hankkeen ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Starttipajan opinnollistamishanke

eteni suunnitellusti. Yhteistyöoppilaitokseksi lupautui Keuda. Ohjaamopalvelut oli mukana kutsunnoissa elokuussa 2019.

Valmiussuunnitelman yleinen osa päivitettiin YTS:n ja uuden organisaation mukaiseksi, ohjaamaan toimialueiden valmiussuunnittelua.

Turvallisuuspalveluissa konsultoidaan toimialoja pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien laadinnassa ja päivittämisessä yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. Varautumista laajamittaisen tietoverkon häiriöön harjoiteltiin laajennetussa kunnan johtoryhmässä. Joulukuussa otettiin käyttöön SIEM/SOC (tietoturvaopikkeamien havaitseminen) palvelu.

Olellaiset määrärahojen ylitykset/alitukset

Toimintatuotoissa suurin ylitys Maahanmuutto yksikön valtiolta saadut täyden korvauksen

perusteen korvaukset 0,2 milj. euroa sekä Työllisyyspalveluiden saama palkkatuki oli 0,1 milj. euroa, joka näkyy määräaikaisten työntekijöiden henkilöstökuluissa menoina.

Henkilöstömenoissa oli alitusta eläkekuluissa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Palvelualueella toteutetaan vahvasti digitalisointia eli prosessit tullaan sähköistämään. Samoin prosessikokonaisuuksia kuvataan ja kehitetään hyödyntäen kehittämissalkkua.

Palvelualueella kehitetään myös asiakaspalvelua, esimerkiksi matalan kynnyksen palveluilla kehittäen asiakaspalvelun saavutettavuutta kuntalaisille sekä keskitetyn asiakaspalvelun merkitystä ns. yhden luukun periaatteen mahdollistajana niin kuntalaisten kuin henkilöstönkin suuntaan.

HALLINTOPALVELUT

Palvelualue

Vastuhenkilö: Kunnansihteeri Tuula Hyttinen

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	984	-54	930	1 061	107,8	114,1	131	1 087	-2,4
Toimintakulut	-2 276	38	-2 238	-2 297	100,9	102,6	-59	-4 027	-43,0
Toimintakate	-1 292	-17	-1 309	-1 236	95,7	94,5	73	-2 940	-58,0
Henkilöstö 31.12.	17		17	15,1	88,8	88,8	-1,9	18,7	-19,3

Taulukon tiedot v.2019 organisaatorakenteen mukaiset 1) ja 2):

1) v.2018 tieto ei sisällä seuraavien yksiköiden tietoja: Materiaalihallinto ja hankinnat, Asiakaspalvelut, vaalit, valtuustarkastustoimi, kunnanhallitus ja toimikunta.

2) v.2018 tieto sisältää sos.- ja potilasasiamiespalvelut, ja talous- ja velkaneuvonnan tiedot. Vuodesta 2019 lähtien sosiaali- ja potilasasiamiespalvelut siirtyivät Keusote kuntayhtymän hoidettavaksi, ja talous- ja velkaneuvonnan palvelut valtiolle.

V.2018 tieto ei täysin vertailukelpoinen v.2019 tietojen kanssa johtuen v.2018 kirjauksista liittyen valtion erillisiin sotepalveluiden osalta. Vuonna 2018 tuotettiin sotepalvelut kunnan omana toimintana. Vuodesta 2019 kunta ostanut sotepalvelut Keusote kuntayhtymältä, ja ne kirjataan Kunnanviraston johdon alle.

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Palvelualue tuottaa, huolehtii ja toteuttaa palveluja edellä mainituissa palveluyksiköissä mm.

seuraavissa tehtävissä:

- hoitaa Yhteisten palveluiden toimialueen osalta palvelualueiden ja palveluyksiköiden tehtävien koordinoimista ja yhteistoimintaa
- järjestää kunnanhallituksen, konsernijaoston ja valtuuston päätöksenteon vaatiman perusmateriaalin ja tarvittavat kokoukset sekä huolehtii päätösten täytäntöönpanosta ja vaaleihin liittyvistä viranomaistehtävistä
- järjestää yleiset edunvalvontapalvelut kolmen kunnan yhteistoimintana
- huolehtii kunnan organisaation tarvitsemista juridisista palveluista
- vastaa asiakirjahallinnon ohjauksesta ja neuvonnasta

hittämispalveluiden kanssa. Asiakirjahallinnon prosessien ohjeistamista, ohjaamista ja valvomista on jatkettu mm. ohjeistusta päivittämällä, koulutusta järjestämällä ja ydinprosesseja kuvaamalla.

Tietosuojatyötä kehitettiin mm. laatimalla henkilörekistereihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvia tietosuojavaikutusten arviointoja, kouluttamalla henkilöstöä ja laatimalla henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjeistusta. Tietosuojavastaava yhdessä tietoturva- ja tietosuojaryhmän kanssa laati ensimmäisen tietotilin päätöksen. 1.1.2020 voimaan tulleen tiedonhallintalain toimeenpaneminen organisaatiossa on käynnistetty.

Holhoustoimen edunvalvontapalvelut palveluyksikkö on toiminut uusitulla nimellä ja vain edunvalvontaan keskittyneellä tehtävällä sosiaaliasiamiehen tehtävien ja talous- ja velkaneuvonnan siirryttyä Keusotelle v. 2019 alussa.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Palvelualueella hoidettiin pääosa keskusvaalilautakunnalle kuuluvista 14.4.2019 toimitettujen eduskuntavaalien ja 26.5. 2019 toimitettujen europarlamenttivaalien viranomaistehtävistä.

Sähköisen arkistointijärjestelmän hankkimiseen liittyvää alustavaa kartoitustyötä on tehty yhdessä ke-

Olellaiset määrärahojen ylitykset/alitukset

Palvelualueella pysyttiin talousarvion puitteissa. Holhoustoimen edunvalvonnan palvelumaksu tuotot nousivat 94 000€. Tuotot muodostuvat päämieheltä perittävästä edunvalvontapalkkiosta ja valtion maksamasta päämieskohtaisesta korvauksesta. Päämiesmäärän tasaisesti kasvaessa toteuma (esim. vuodelta 2019) on vuosittain ylittänyt talousarviossa käytetyn viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen (TP2017) mukaiset tuotot.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Päätöksenteon tukipalveluiden keskittämisen selvitystyötä jatketaan.

Tunnusluvut

Vuoden 2019 lopussa edunvalvonnan päämiehiä oli 825, kun vuotta aikaisemmin oli 798.

Päämiesten määrä on ollut lievässä kasvussa ja uusien päämiesten arvioidaan olevan aiempaa

keskimäärin haasteellisempia ja työllistävämpiä kuin aiemmin, mikä asettaa yksikön toimintakyvylle jatkuvan haasteen. Yksikön tehokkuusluku myönnetyin resurssein (825:11) on yleisen edunvalvonnan alalla varsin korkea (75).

Vuosittilait päämiesten tulojen ja omaisuuden hoidosta tehdään keväisin 31.5. mennessä. Digi- ja väestötietoviraston tileistä tekemien huomautusten määrän tavoitellaan olevan vähäinen.

TALOUDEN OHJAUS

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Talousjohtaja Markku Vehmas

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	371	0	371	476	128,4	128,4	105	380	25,4
Toimintakulut	-1809	80	-1729	-1 794	99,1	103,7	-65	-2 227	-19,5
Toimintakate	-1438	80	-1358	-1 317	91,6	97,0	41	-1 847	-28,7
Henkilöstö 31.12.	15		15	11,4	76,0	76,0	-3,6	9,6	18,8

Taulukon tiedot v.2019 organisaatorakenteen mukaiset:

V. 2018 tiedot eivät sisällä Turvallisuus ja varautuminen-, ICT-palvelut-, Strateginen suunnittelu ja kehittäminen yksiköiden tietoja.

V.2018 tieto sisältää Materiaalihallinto ja hankinnat yksikön tiedot.

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Taluspalveluiden palveluyksikkö vastaa kunnan päätöksenteossa ja palvelutuotannossa tarvittavien kuntaa koskevien taloustietojen hankinnasta, ylläpidosta ja analysoinnista, talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelusta ja toteutuksen seurannasta, taloushallinnon järjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta, laskentatiedon kokoamisesta, rahoituksen suunnittelusta ja järjestämisestä. Yksikössä koordinoidaan toimialojen talousarvion valmistelua kunnanhallituksen talousarviokehyspäätöksen mukaisesti sekä seurataan kunnan talousarvion toteutumista, huolehditaan rahoitussuunnittelusta sekä likviditeetin hallinnasta.

Controller-palveluiden palveluyksikön toimintaa kehitettiin osana talouden ohjausta; painopisteenä tiedonvaihdon ja toiminnan suunnitelmallisuuden parantaminen sekä talouden kehittämishankkeiden tehokkaampi läpiviemi.

Materiaalihallinnon ja hankintojen palveluyksikkö tarjoaa hankintojen kilpailutus- ja asiantuntija-palveluita kaikille toimialueille.

Konsernivalvonnan ja omistajaohjauksen palveluyksikössä huolehditaan kuntakonsernin konserniohjauksesta kunnanhallituksen antaman ohjeituksen mukaisesti. Palveluyksikössä valvotaan kunnan määräysvallassa olevien yhtiöiden toimintaa ja tuloksen kehittymistä sekä seurataan niiden hallitustyöskentelyä ja tehdään tarvittaessa esityksiä toiminnan kehittämisestä. Kunnalla oli vuoden 2019 lopussa 12 tytäryhtiötä ja kaksi osakkuusyhtiötä. Li-

säksi kunta on jäsenenä yhdeksässä kuntayhtymässä. Palveluyksikössä valvotaan myös kuntakonsernin ulkopuolisia osakeomistuksia. Yksikkö vastaa eri kuntayhtymien yhteistoimintaosuuksista ja jäsenmaksuista.

Ollennaiset tapahtumat palvelualueella

Taluspalveluiden palveluyksikössä koordinoitiin alkuvuoden aikana edellisen vuoden toimintakertomuksen sekä tilinpäätöksen laatimista. Palveluyksikössä koottiin kunnan tilinpäätös sekä tasekirja ja tase-erittelyt sekä jatkettiin tilinpäätöskirjan informatiivisuuden, luettavuuden ja visualisuuden kehittämistä. Palveluyksikössä käynnistettiin valmistautuminen valtionhallinnon suunnittelemaan julkisen talouden tilastotiedon keruun muutoksiin. Palveluyksikössä jatkettiin valtionhallinnon julkisen talouden raportoinnin muutoksien eli Kuntatieto-ohjelman toteuttamista. Palveluluokitus hyväksyttiin vuoden 2019 lokakuussa ja vuoden 2020 talousarviotiedot raportoidaan valtiokonttorille uuden palveluluokituksen mukaisina.

Kunnan yleislaskutuksen keskittäminen taluspalveluyksikköön eteni suunnitelman mukaisesti. Keskittämisen yhteydessä yleislaskutusprosessia yhdenmukaistettiin sekä automatisoitiin ottamalla käyttöön uusi Excel-muotoinen myyntilaskulomakepohja. Lomakkeen avulla manuaalinen tiedonsyöttö järjestelmään jää laskutusprosessista pois ja näin prosessista saadaan tehokkaampi. Joulukuun loppuun mennessä 88 %:a yleislaskutuksessa oli keskitetty taluspalveluyksikköön.

Ostolaskujen tiliöinnin keskittämisestä talouspalvelut yksikköön jäätin hieman alkuperäisestä suunnitelmasta, johtuen osin yksikön henkilöstömuutoksista. Vuoden 2019 lopussa talouspalveluihin oli keskitetty 16 %:a koko kunnan ostolaskujen tiliöintitehtävistä.

Päättävän valtuustokauden työskentelyn ja strategian toteutumisen arviointia toteutettiin alkuvuoden aikana. Uuden strategian ja uuden Tuusulan rakentamista edistettiin mm. määrittelemällä valtuustokauden tavoitteet sekä indikaattorit.

Ollennaiset määrärahan ylitykset/alitukset

Palvelualueen toimintamenot pysyivät vuoden 2019 talousarvion puitteissa. Myyntituotoissa 0,06 milj. euroa tuottojen ylitys keskusvaraston laskutuksesta Keusotelle.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2019 keskeisenä painopisteenä oli Talouden kuntatasoisen talouden ohjuksen vahvistaminen, jota osaltaan tulee toiminnan ja talouden raportoinnin työvälaineiden parantaminen (mm. kuukausiraportin uudistaminen). Taloushallinnon tehtäviä ja prosesseja kehitetään edelleen osana kuntatasoista tukipalveluiden kehittämistä. Myyntilaskutuksen sekä ostolaskujen käsittelyn toimintojen keskittämistä jatketaan Talouspalveluihin.

KEHITTÄMINEN JA TIETOHALINTO

Palvelualue

Vastuhenkilö: Kehittämiskojohtaja Teemu Laakso

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	91	0	91	97	106,6	106,6	6	106	-8,3
Toimintakulut	-1 396	-87	-1 482	-1 320	94,6	89,1	162	-1 339	-1,4
Toimintakate	-1 305	-87	-1 391	-1 223	93,7	87,9	168	-1 233	-0,8
Henkilöstö 31.12.	11		11	9,2	83,6	83,6	-1,8	8,9	3,4

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.

HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Kehittäminen ja tietohallinto palvelualue huolehtii kunnan kehittämisen kokonaisohjauksesta sekä tietohallinnosta edistämällä asiakaslähtöisten palveluiden kehittämistä sekä uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Toiminnan keskiössä ovat prosessien kehittäminen ja digitaaliset palvelut. Palvelualue tarjoaa kehittämisen tukea (mm. projektihallinta) muulle organisaatiolle sekä kehittää ja hallinnoi kuntatasoista kehittämissalkkua. Palvelualue vastaa kunnan palveluarkkitehtuurin kehittämisestä, tietoteknisistä standardeista ja ohjeista, tietotekniikan keskitetyistä hankintasopimuksista sekä tietoturva-toiminnan johtamisesta. Sen keskeisenä tehtäväalueena on ICT-palveluiden (käyttäjätuki, ICT-laitepalvelut, tietoliikenne- ja puhepalvelut) tuottaminen ja kehittäminen.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Keskeisiä kehittämissasioita olivat kuntasoisen kehittämismallin uudistaminen, jonka osana käynnistettiin kuntatasoisen kehittämis- ja tavoitesalkkujärjestelmän käyttöönotto. Toisena keskeisenä painopisteenä oli Keski-Uudenmaan soten toiminnan jatkuvuuden ja ICT palveluiden

häiriöttömän toiminnan turvaaminen sekä laadukkaan käyttäjätuen tarjoamisen uuden kuntayhtymän henkilöstölle siirtymävaiheessa.

Olellaiset määrärahojen ylitykset/alitukset

Palvelualueen toimintamenot pysyivät vuoden 2019 talousarvion puitteissa.

Säästöä saavutettiin palveluiden ostoissa 0,15milj. euroa, osin kehittämissuunnitelman toteuttamatta henkilöresurssien puutteen vuoksi.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Palvelualueen painopisteitä tulevat olemaan salkunhallinnan toimintamallien luominen mahdollistamaan hallitut ja tehokkaat kehittämisen toteutukset, digitaalisten palveluiden kehittämissuunnitelman tekeminen tukemaan vaikuttavaa kunnan palveluiden kehittämistä sekä lean-kehittämisen pilotoitinkokeilu sujuvoittamaan prosesseja ja niiden jatkuvaa parantamista.

Keski-Uudenmaan soten toiminnan jatkuvuuden ja ICT palveluiden häiriöttömän toiminnan turvaaminen tulee edelleen olemaan keskeistä siirtymävaiheen jatkuessa.

Tunnuslukuja								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kunnan päätoimisten atk-työntekijöiden määrä, 31.12	8	8	8	8	9	8	8	8
Työasemien kokonaismäärä, josta	2534	2600	2550	2670	2740	3032	3620	3816
- hallinnon työasemien määrä	1113	1105	1100	1130	1190	1296	1348	1349
- opetuksen työasemien määrä	1421	1495	1450	1540	1550	1727	2272	2512 sis. Chromebookit
Kunnan tiloissa olevien palvelimien kokonaismäärä, kpl	37	50	52	51	52	54	41	40 +kamera-palvelimet 44
Kunnan käytössä olevien sovellusten ja perustyökaluohjelmien kokonaismäärä, kpl	118	127	127	127	127	127	141	123
Kunnan verkkoon liitettyjen toimipisteiden määrä, kpl	97	96	96	96	96	95	95	95
HelpDesk-järjestelmään kirjattujen tapausten kokonaismäärä, kpl	4556	4555	5672	4139	5262	5857	6426	9670

Sivistys

SIVISTYS

Toimialue

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja Virpi Lehmusvaara

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	12 426	0	12 426	13 497	108,6	108,6	1 071	12 489	8,1
Toimintakulut	-96 841	-190	-97 031	-97 857	101,0	100,9	-827	-93 855	4,3
Toimintakate*	-84 415	-190	-84 605	-84 360	99,9	99,7	245	-81 366	3,7
Henkilöstö 31.12.	1147,5		1147,5	1044,7				1039,7	0,5

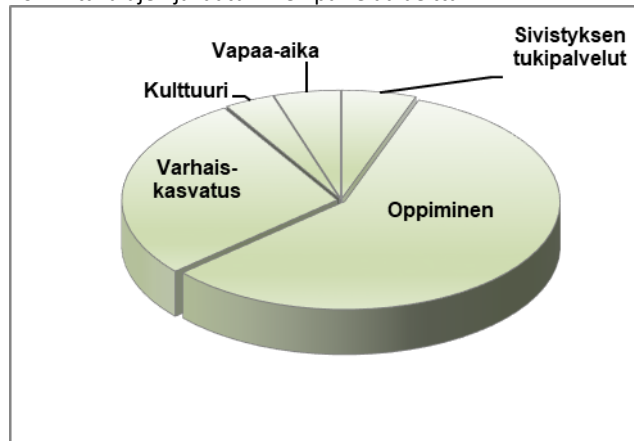
* = Sitova taso

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.

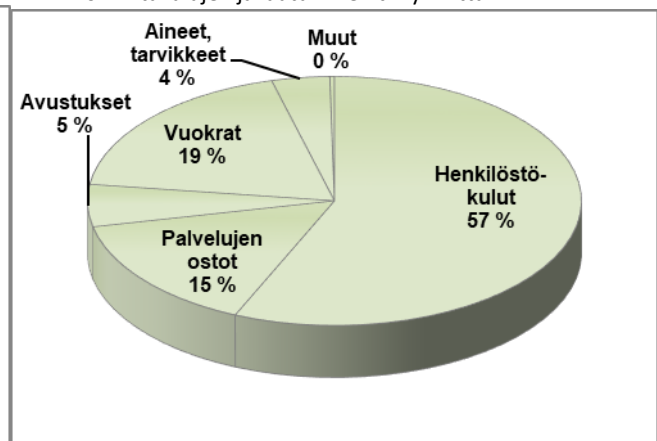
HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

- 1) Tuotot ovat plus-merkkisiä ja kulut miinus-merkkisiä
- 2) Poikkeama = Toteuma – TA+Muutos

Toimintakulujen jakautuminen palvelualueittain

Toimintakulujen jakautuminen tiliryhmittäin

TOIMINNAN KUVAUS

Toimialueen toimielimet:

- kasvatus- ja sivistyslautakunta
- kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Toimialueen palvelualueet:

- varhaiskasvatus
- oppiminen
- kulttuuri
- vapaa-aika
- sivistyksen tukipalvelut
- ruokapalvelut (yksikkö)

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Tuusulan kunnan sivistyksen toimialue luo pohjan elinikäiselle oppimiselle ja kehittymiselle sekä hyvälle elämälle. Toimialue tarjoaa mielenkiintoisia mahdollisuuksia oppimiseen, henkiseen kasvuun,

yhdessä oloon, taiteesta nauttimiseen ja tuottamiseen sekä vapaa-aikaan ja liikunnallisiin elämyksiin. Edistämme yhdessä aktiivista elämäntapaa, yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä.

Olellaiset tapahtumat toimialueella

Sivistyksen toimialueen toimintaa ja kehittämistä ohjaavat laaditut kehittämissuunnitelmat sekä varhaiskasvatukseen ja oppimiseen että kulttuuriin ja vapaa-aikaan.

Palveluverkko

Sivistyksen toimialalla palveluverkkosuunnitelman eteneminen on toteutettu yhteistyössä Tuusulan tilapalveluiden ja kaavoituksen kanssa. Kokonaisuudessa hankkeet ovat edenneet kunnan palveluverkkosuunnitelmassa hyväksytyjen aikataulujen

mukaisesti lukuunottamatta Moniota, lukio ja kulttuuritalo – hanketta. Saimme hyväksytyksi Martta Wendelin –päiväkodin hankesuunnitelman, Kirkonkylän hankesuunnitelman, Riihikallion strategisen suunnitelman, Halosenniemen kehittämissuunnitelman, Urheilukeskuksen kehittämissuunnitelman ja BMX-radan tarveselvityksen. Urheilukeskuksen kehittämissuunnitelman pohjalta loppuvuodesta käynnistettiin toteutussuunnitelma ja tarkempi työohjelma tuleville vuosille.

Päiväkoti Martta Wendelin ja Kirkonkylän kampuksen toteutussuunnittelu käynnistyivät loppuvuodesta 2019. Väistötilat valmistuivat sekä Riihikallion että Ruotsinkylän kouluihin ja ne otettiin käyttöön elokuussa 2019. Kirkonkylän koulun ruokailu toteutetaan kokonaan väistötiloissa valmistuneen keittiön myötä. Jokelan koulukeskuksen strategista kehittämissuunnitelmaa laadittiin vuoden 2019 aikana ja se tulee hyväksyttäväksi keväällä 2020. Jokelan monitoimitalon perusparannus, johon liittyy toiminnallisia parannuksia, tehtiin Jokelan kirjaston tiloihin. Pääkirjaston peli- ja satuhuone saatiin valmiiksi. Loppuvuodesta 2019 käynnistyi Rykmentinpuiston ja Riihikallion monitoimikampusten hankesuunnittelu.

Monio, lukio ja kulttuuritalon, elinkaarimallineuvottelut saatiin päätökseen ja valtuusto hyväksyi hankkeen toteuttajaksi Skanska-Caverion ryhmittymän, joka tarkoitti, että rakentaminen piti alkaa syksyllä 2019. Kesällä vastaanotimme YIT Oy:n oikaisuvaatimuksen ja valituksen markkinaoikeuteen. Vastineet markkinaoikeudelle ja oikaisuvaatimukseen valmisteltiin heinä- ja elokuun aikana ja ne olivat kunnanhallituksen ja valtuuston käsittelyssä elo- ja syyskuussa 2019. Elinkaarimallihankinta keskeytettiin kunnanvaltuuston päätöksellä 7.10.2019 ja kunnanhallitus päätti kokouksessaan 25.11.2019 uudeksi toteutusmuodoksi kokonaisuuden pääurakan. Monion erityissuunnittelu laitettiin kilpailutukseen vuoden 2019 lopussa.

Toimialueella valmistui palvelumuotoilun keinoin varhaiskasvatuksen ja koulujen oppimisympäristörakentamisen Iloisen oppimisen Tuusula –käsikirja. Työssä oli mukana asiantuntijoita, esimiehiä, ope-

tushenkilöstöä, oppilaita ja huoltajia. Iloisen oppimisen Tuusulan –käsikirja täydentää jo hyväksyttyä palveluverkkosuunnitelmaa.

Uusiin päiväkoteihin, Martta Wendelin ja Kirkonkylän kampus, valittiin esimiehet.

Kalliomaan ALVA-opetuksen pilotti toteutui suunnitelmien mukaisesti. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) toiminnan muutosten vuoksi Kalliomaan koulun tilat siirtyivät kesällä 2019 Ohkolan tiloista Kellokosken sairaalan alueelle. Koulu toimii kartanon päärakennuksessa ja talousrakennukseen on tehty aineenopetustiloja. ALVA-konsultaation piirissä on ollut yli 100 oppilasta lukuvouden 2018-2019 aikana. Pilotissa käynnistyi toinen lukuvuosi. Tavoitteena on vakinaistaa ALVA-malli ja luoda vahva yhteinen malli vaativan erityisen tuen järjestämiseen. Vuoden 2019 lopussa valmisteltiin kolmivuotinen yhteistyösopimus vaativan erityisen tuen ja oppilashuollon järjestämiseen. Olemme mukana (VIP-verkostossa) vaativan erityisen tuen ohjaus- ja palveluverkostossa kehittämässä tuen muotoja.

Hankkeet ja kehittäminen

Tuusula koordinoi Länsi- ja Keski-Uudenmaan kuntien yhteistä #Uttakoulua –hanketta. Isoimpina tavoitteina hankkeessa on johtamisen kehittäminen, yhteisöllisen hyvinvointityön kehittäminen ja toimintakulttuurin muutos. #Uttakoulu -hanke käynnistyi keväällä 2019 sekä projektipäällikön että projektikoordinaattorin rekrytoinneilla. Kouluilla hanke käynnistyi elokuun alussa ja mukana on 16 kunnasta yli 50 koulua, jotka osallistuvat hankkeen prosessikoulutuksiin ja kehittämistointintaan syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana. Hankkeeseen kuuluvat kuntien ja kumppaneiden rahoitusosuussirrot on tehty elokuussa.

Sivistystoimessa tehtiin useita valtione erityisavustushakemuksia Opetushallitukseen. Osa rahoituspäätöksistä tuli 12.4.2019. Hakemukset koskevat lukion, peruskoulun ja varhaiskasvatuksen kehittämistä. Saimme rahoitusta mm. seuraaviin kohteisiin ja näiden osalta kehittäminen aloitettiin elokuussa 2019.

- Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation edistämiseen, 68 320 euroa
- Valtionavustukset kaksikielisen opetuksen laajentamiseen, Kieli-Kievari, 25 000 euroa
- Valtionavustus kielten tutoropettajatoiminnan kehittämiseen, 10 000 euroa
- Valtion erityisavustus koulun kerhotoiminnan tukemiseen, 30 000 euroa
- Valtion erityisavustus koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin esi- ja perusopetuksessa, 186 250 euroa
- Valtion erityisavustus lukiouudistuksen toimeenpanon tukemiseen, 72 252 euroa
- Yleissivistävän koulutuksen kansainvälistyminen, kansainvälistymisen kehittämissuunnitelmat, Globaalikasvatuksen poluista tienviitoiksi, 10 000 euroa
- KuumaTVT-verkosto alueellisen tutoroinnin kehittäjänä, 209 000 euroa (yhteinen hanke, vetäjänä Nurmijärvi)

Tuusulan kunta on ollut pitkään mukana valtakunnallisessa liikkuva- koulu hankkeessa ja saimme tunnustuksen hyvin tehdystä työstä liikunnallisuuden edistämiseen.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma hyväksyttiin ja otetaan käyttöön elokuussa 2019. Varhaiskasvatuksessa käynnistyi myös hallinnon kokeilu Pellan päiväkodissa ja Mainingin päiväkodissa. Mattilan päiväkodin toiminta päättyi. Lapset siirtyivät Hyrylän alueen muihin ryhmiin huoltajien toiveiden mukaisesti. Esiopetusta ei järjestetä enää Pajalan ns. Puukoulussa ja tämän rakennuksen käytöstä luovuttiin.

Koulunuorisotyön malli on valmisteltu ja otetaan käyttöön syksyllä 2019. Koulujen ruokailuryhmät ovat käynnistyneet kaikissa kouluyksiköissä. Palvelusopimukset päivitettiin ruokailupalveluiden kanssa.

Taiteen perusopetuksen tarjonta laajeni. Tuusula käynnisti yhteistyössä KETO Ry:n kanssa tanssitaitteen ja sirkustaiteen perusopetuksen ja toiminta käynnistyi 1.8.2019. Tanssitaiteelle on tilat Rykmentinpuiston ruokalan salissa.

Toimialueella on edistetty uuden sähköisen perhekeskusmallin kehittämistä, osallistuvan budjetoinnin toteuttamista, HYTE-työn kehittämistä, Thinking portfolio -kehittämissalkun käyttöönottoa sekä käynnistetty kunnan kansainvälistymissuunnitelman laadinta. Osana palveluverkon kehittämistä on luotu mallia Tuusulan lapsivaikutusten arvioinnille. Uusi perhepalvelut sivusto avautui elokuussa 2019. Lasten, nuorten ja perheiden LANUPE kehittämis- ja johtamisyhteistyötä käynnistettiin ja tehtiin Keusoten kanssa.

Sisäilmatyö on keskeisessä roolissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen terveellisten ja turvallisten oppimisympäristöjen järjestämistä. Jatkettiin kehittämistyötä kehittämissuunnitelmissa sekä Satakunta- ja Ratkaistaan yhdessä -hankkeissa, kohdekohtaista sisäilmatyötä tehtiin 10 kohteessa sekä vahvistettiin viestintää avaamalla uudet verkkosivut. Toteutettiin Satakunta –oirekysely Kirkonkylän, Vaunukankaan ja Hyrylän koulujen oppilaille ja henkilöstölle. Sisäilmakysymyksistä järjestettiin yhteistyössä Vanhempainliiton ja Ratkaistaan yhdessä- hankkeen kanssa Erätauco-keskusteluilta huoltajille syksyllä 2019.

Kulttuuri- ja museopalveluiden sekä vapaa-aikapalveluiden henkilökuntaa siirtyi Tuuskodon tiloihin vuoden kevään aikana. Halosenniemen kehittämissuunnitelma on hyväksytty. Skidiviikkoja järjestettiin ja lasten kulttuuritapahtumat olivat keskiössä. Kulttuuripalveluiden keskeisenä tehtävänä oli järjestää Kotiseutupäivät 7.-11.8.2019 ja ne onnistuivat tavoitteiden mukaisesti. Päivät keräsivät Tuusulaan n. 3000 vierailijaa. Taiteiden yö lisäsi myös kävijämäärää. Tuusula viikko tarjosi monipuolista kulttuuritarjontaa. Kirjastot kasvattivat lainamääriä ja palvelun käyttäjiä oli aiempia vuosia enemmän. Tapahtumia järjestettiin kirjastoissa myös huomattavasti edellistä vuotta enemmän, vaikka Jokelan kirjasto oli remontin vuoksi pois käytöstä useita viikkoja.

Kesäkuussa 2019 toteutettiin puistoruokailupilotti Riihikallion Kotkanpuistossa.

Henkilöstöasiat

Järjestelyvaraeräneuvottelu käytiin laajasti alkuvuoden aikana sekä kunnallisen virkaehtosopimuksen että opetusalan virkaehtosopimusten osalta. Suurimpina kohderyhminä olivat koulun kehittämiseen ja erityiseen tukeen ohjata määrärahat, ruokapalveluiden henkilökunta, koulunkäynnin ohjaajat, koulusihteerit, varhaiskasvatuksen henkilökunta ja kirjaston työntekijöitä. Rehtoreiden työn vaatavuuden arviointia (TVA) koskeva asiakirja hyväksyttiin kunnanhallituksessa.

Tuusulan ruokapalvelut siirtyivät sivistyksen toimialalle vuoden 2019 alusta lukien ja perheohjaajat ovat osa Kasvun ja Oppimisen tuen yksikköä. Varhaiskasvatuksessa aloitti työskentely perheohjaaja ja rekrytoimme myös kaksi taidepedagogia, joiden tehtävänä on toimia varhaiskasvatustalouksissa uutena tuen muotona. Uudet vakanssit oppilaanohjaukseen ja yläkoulun erityiseen tukeen olivat haettavina ja valitut henkilöt aloittivat työskentelyn lukuvuoden 2019-2020 alusta.

Mattilan päiväkodin varhaiskasvatuksen henkilöstöä siirtyi Tuusulan kunnan muihin varhaiskasvatuksen yksiköihin. Paijalan koulun esiopetusryhmä siirrettiin pois Paijalan koulun vanhasta rakennuksesta.

Osaamisen kehittäminen

Niiden koulujen johtoryhmille käynnistettiin vuoden alusta johtoryhmävalmennus, joita suurimmat palveluverkon muutokset koskettavat. Toimintakulttuurin ja johtamisen muutosta viedään eteenpäin palveluverkon ohjausryhmän tuella. Teams-järjestelmästä toteutettiin pilotit palveluverkon ohjausryhmälle ja rehtoreille. Koulutusta järjestettiin hallinnolle ja lautakunnalle.

Varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilöstölle järjestettiin koulutusta yhteisen koulutuskalenterin kautta. Jokainen perusopetuksen opettaja sai valita, yhden tai useamman kolmen tunnin koulutuksellisen veson koulutuskalenterista. Kouluttajina toimi paljon koulujen omaa henkilöstöä. Aloitimme ensimmäistä kertaa laajemman koulunkäynninohjaajille suunnattu koulutustarjonnan. Koulutusta tarjottiin säännöllisesti koulujen loma-

aikoina. Kulttuurin ja vapaa-aikapalveluiden koko henkilöstölle järjestettiin yhteinen koulutus- ja kehittämispäivä 29.5.2019. Kerran kuukaudessa toteutetut esimiesamat vahvistivat yhteistä strategista ja operatiivista johtamista.

Talous

Sivistyksen toimialueella sitova toimintakate toteutui talousarvion mukaisesti. Ulkopuolista rahoitusta saavia hankkeita 1,1 milj. euroa ei budjetoitu tuloihin eikä menoihin.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Sivistyksen toimialueen talousarvion suhteen keskeisimmät muutokset tulevat varhaiskasvatuksesta vuonna 2020. Hallitusohjelman kirjaukset liittyen henkilöstömitoitukseen voivat vaikuttaa varhaiskasvatuksen talousarvioon. Kehittämiseen haemme vuosittain hankeavustuksia ja avustusten saaminen vaikuttaa toimintatuloihin ja -menoihin.

Toteutuneiden investointien vaikutus palvelutuotantoon

Palveluverkkosuunnitelman toteutuminen aikataulun mukaisesti vaikuttaa investointien toteutumiseen. Investoinnit toteutuivat Moniota lukuun ottamatta suunnitelman mukaisesti.

SIVISTYKSEN TUKIPALVELUT

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja Virpi Lehmusvaara

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	6 170		6 170	6 229	101,0	101,0	60	6 123	1,7
Toimintakulut	-5 804	-32	-5 836	-5 456	94,0	93,5	380	-5 558	-1,8
Toimintakate	366	-32	334	773	211,3	231,5	439	565	36,9
Henkilöstö 31.12.	64		64	51,7				55,0	-6,0

V.2018 tiedot sisältävät Ruokapalvelut yksikön tiedot. Ruokapalvelut yksikkö siirtyi v.2019 lähtien Sivistyksen toimialueelle.

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.

HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

Tiedot eivät ole vertailukelpoisia v.2018 nähden johtuen henkilöstö- ja taloushallinnon keskittämisestä yhteisiin palveluihin sekä sivistyksen organisaatiomuutoksesta. V.2019 ei sisällä näiden henkilöiden kuluja.

TOIMINNAN KUVAUS

Sivistyksen tukipalvelut sisältää seuraavat palveluyksiköt:

- Toimialueen hallinto
- Ruokapalvelut

Olellaiset määrärahan ylitykset/alitukset

Talousarviossa vuoden 2019 aterioiden määräksi arvioitiin 2 193 344 kpl. Ruokapalveluiden toteutuneiden suoritteiden määrä oli 2 008 870 eli 184 474 kpl (-8,4 %) arvioitua vähemmän. Toteuttamattomista suoritteista johtuen elintarvikemäärärahoja säästy n. 300 000 euroa.

Avustukset	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019
Taito Etelä-Suomi ry, käsityökoulu	17 085	17 085	17 085	17 085	17 085
Taito Etelä-Suomi ry, käsityökeskukset	14 110	14 110	14 110	14 110	14 110
Jokelan kansalaisopisto	45 645	45 645	45 645	45 645	45 645

TUNNUSLUVUT

	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
Ateriat kpl	2 114 865	2 100 323	2 117 970	2 016 816	2 008 870
muutos %	-0,87	-0,38	0,46	-3,57	-0,39
Bruttomenot €/ateria	2,49	2,54	2,49	2,55	2,65
muutos %	0,4	2,01	- 5,5	6,25	3,92
Valmistuskeittiot kpl	5	5	5	5	4
Jakelukeittiot kpl	39	38	39	38	37

VARHAISKASVATUS

Palvelualue

Vastuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Hannamari Halinen

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	2 837	0	2 837	2 744	96,8	96,8	-92	2 706	1,4
Toimintakulut	-27 407	0	-27 407	-27 107	98,9	98,9	300	-26 915	0,7
Toimintakate	-24 570	0	-24 570	-24 362	99,2	99,2	208	-24 208	0,6
Henkilöstö 31.12.	385		385	297,9				299,8	-0,6

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.

HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

TOIMINNAN KUVAUS

Varhaiskasvatuksen palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt:

- Kunnallinen varhaiskasvatus
- Esiopetus
- Yksityinen varhaiskasvatus

Olennaiset tapahtumat palvelualueella

Kunnallista varhaiskasvatusta on 15 päiväkodissa, joissa toimii 80 lapsiryhmää. Perhepäivähoitajia on 28. Ostopalvelupäiväkoteja on yksi ja yksityistä palvelua tuottavia päiväkoteja 10.

Alku vuoden aikana varhaiskasvatuksen palvelualueella keskeistä on ollut palveluverkkouudistuksen edistäminen ja siihen liittyvien muutostoimenpiteiden huomioiminen tulevaisuudessa ja toteuttaminen käytännössä. Palveluverkkosuunnitelmaan kuuluvan Mattilan päiväkodin toiminta lakkasi 30.6.2019, lisäksi Paijalan koulun yhteydessä toiminut esiopetuksen toiminta lakkasi tilojen sisäilmaongelmien vuoksi. Uusiin yksiköihin, päiväkotit Martta Wendelin ja Kirkonkylän kampus, rekrytoitiin esimiehet sisäisenä hakuna kunnan nykyisistä varhaiskasvatusyksikön johtajista.

Johtajuuteen ja palveluverkkomuutokseen liittyviä asioita on työstetty yhdessä esimiehistä koostuvissa oppimisympäristö- ja johtamisen työryhmissä. Keväällä vierailtiin Vantaalla uudessa päiväkodissa ja kalustevalmistajan näyttelytiloissa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen kehittämiseksi. Työryhmät ovat ottaneet käyttöönsä

Teams-sovelluksen. Sovellukseen saatiin koulutusta kevään aikana. Syksyllä Pellavan, Mainingin ja Hyökkälän varhaiskasvatusyksiköissä käynnistyi johtajuuteen liittyvät kehittämiskokeilut. Kokeilujen pohjalta suunnitellaan tulevaisuuden johtajuusmallia, jossa pedagoginen johtaminen on keskiössä. Varhaiskasvatuksen johtamiskokonaisuudet tulevat uudistettaviksi palveluverkon muuttamisen myötä. Asia on esitelty esimiehille.

Kirkonkylän kampuksen strateginen suunnitelma on saatu päätökseen. Päiväkotit Martta Wendelinin hankesuunnitelma on hyväksytty kunnanhallituksessa. Hankkeen suunnittelun kilpailutus käynnistettiin keväällä 2019 tontin asemakaavan vahvistuttua.

Varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön kansallinen tietovarantojärjestelmä Varda. Järjestelmästä säätää varhaiskasvatuslaki. Tiedot kunnan palveluita järjestävistä yksiköistä ja palveluissa olevista lapsista siirtyvät varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän kautta Vardaan. Tulevaisuudessa Varda tarjoaa kunnille ajantasaista tietoa ja mahdollistaa tutkimuksen teon kansallisella tasolla. Varda tulee koskemaan myös yksityisiä palveluntuottajia.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty. Suunnitelma hyväksyttiin kesäkuun lautakunnassa. Keskeiset muutokset suunnitelmassa koskevat syksyllä voimaan tullutta varhaiskasvatuslakia. Lapsia ja huoltajia tavattiin ja osallistettiin suunnitelman teossa laskiaisriehan yhteydessä ja Pehmolelun yökylä -vierailulla Hyrylän kirjastolla. Paikallinen suunnitelma koskee myös osaa

yksityisiä palveluntuottajia. Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelmaa on tehty yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa. Henkilöstölle on tehty suunnitelmaan liittyvä kysely. Suunnitelma valmistui syksyllä ja sen tueksi on suunniteltu aiheeseen liittyviä koulutuksia seuraavalle toimintakaudelle. Suunnitelma täydentää paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Osallistuminen palveluihin on lisääntynyt. Syntyneiden lasten määrän laskusta huolimatta palveluissa on ollut enemmän lapsia kuin edellisellä vuonna. 1-3-vuotiaiden lasten osallistumisprosentti on noussut 3% ja 3-5-vuotiaiden 8% vuodesta 2016. Sitä voivat selittää asiakasmaksuihin tulleet helpotukset, Tuusulan korkea työllisyysaste ja hyvä työllistymistilanne. Varhaiskasvatus on ollut yhä enemmän esillä viimeisten vuosien aikana ja sen myönteisistä vaikutuksista lapsiin on puhuttu yhä enemmän. Myös se on voinut vaikuttaa rohkaisevasti ja tuoda lisää lapsia palveluihin. Pienten lasten lisääntyminen varhaiskasvatuksessa vaikuttaa laskennallisten paikkojen käytettävyyteen. Lasten ja kasvattajien välinen suhdeluku on 1:4 alle 3-vuotiaiden lasten osalta ja 1:7 yli 3-vuotiaiden osalta 1.8.2020 alkaen.

Rykmentinpuiston alueelle aukeaa syksyllä 2020 kaksi uutta yksityistä päiväkotia. Ne palvelevat

koko Etelä-Hyrylää. Uudelle alueelle muuttavien lapsiperheiden määrää on haasteellista ennustaa.

Elokuussa 2020 lasten ja kasvattajien välinen suhdeluku palautuu 1:7. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisesta 3-6-vuotiaiden lasten ryhmästä vähenee kolme laskennallista paikkaa. Alle 3-vuotiaiden ryhmässä asetus ei muutu.

Olellaiset määrärahan ylitykset/alitukset

Varhaiskasvatuksen palvelualueen toimintakate jäi n. 200 000 euroa alle budjetoidun. Kulujen talousarvioalitus painottui lasten hoidon tukiin, jotka jäivät n. 150 000 euroa alle talousarvion. Mattilan ja Paijalan yksiköiden toiminnan päättymisen vähensi kuluja. Kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen käyttöä ennustettaessa voimme arvioida etuuden käyttöä edellisten vuosien käytön mukaan. Summaa on vuosittain suunniteltu suhteessa ikäluokkaan. Lisäksi on haasteellista arvioida miten huoltajat käyttävät kotihoidontukea tai yksityishoidon tukea. 1.8.2018 ehdot tuen maksatuksessa muuttuivat koskemaan laajempaa joukkoa alle 2-vuotiaita, vuodelle 2019 varauduttiin euromääräiseen kasvuun.

OPPIMINEN

Palvelualue

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Markus Torvinen

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	2 026	0	2 026	3 279	161,9	161,9	1 253	2 345	39,8
Toimintakulut	-55 156	-138	-55 294	-56 707	102,8	102,6	-1 413	-52 832	7,3
Toimintakate	-53 130	-138	-53 268	-53 429	100,6	100,3	-160	-50 487	5,8
Henkilöstö 31.12.	624		624	628,1				618,9	1,5

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.
HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

TOIMINNAN KUVAUS

Oppimisen palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt:

- Perusopetus
- Lukio
- Tuusulan opisto
- Kasvun ja oppimisen tuki

Olennaiset tapahtumat palvelualueella

Kouluun ilmoittautuminen toteutettiin tammi-kuussa ja ensimmäisen luokan oppilaita aloitti 1.8.2019 yhteensä 520 oppilasta. Elokuussa 2019 kouluissa oli yhteensä 5159 oppilasta vuosiluokilla 1-9.

Iltapäivätoimintaan haettiin keskitetysti tammi-maaliskuussa 2019. Määräajassa paikkaa on haettu 437 oppilaalle. Iltapäivätoiminnassa aloitti elokuussa 462 lasta. Keväällä 2020 alusta iltapäivätoiminnassa jatkaa 421 lasta.

Kesäkuun kahdella ensimmäisellä viikolla järjestettävät leirit pidettiin Metsäpirtillä sekä Hyökkälän, Kolsan ja Kellokosken kouluilla. Leirit olivat pääosin täynnä.

A2 –kieliohjelmaan lisättiin uutena kielenä espanja. Etelä-Tuusulassa kielivalintoja tuli yhteensä 109 (espanjan kieli 88, saksan kieli 22). Ranskan kielen osalta valintoja ei tullut riittävästi ryhmän perustamiseen. Pohjois-Tuusulassa valintoja tuli yhteensä 39 espanjan kieleen. Saksan ja ranskan kielten osalta valintoja ei tullut riittävästi ryhmän perustamiseen.

Lukuvuonna 2018-2019 opetuksen koulutuskalenteri toteutettiin sekä ulkopuolisten kouluttajien että omien opettajien pitäminä kolmen tunnin pituisina iltapäiväkoulutuksina. Lukuvuoden 2019-2020 koulutuskalenteri rakennettiin yhdessä Mäntsälän kunnan kanssa. Koulutuskalenterin tarjonnalla tuetaan pääasiassa kehittämissuunnitelman kuntakohtaisten painopisteiden osaamista.

Tuusulan kunta sai valtakunnallisen Liikkuva koulu -tunnustuspalkinnon hyvin tehdystä työstä hankkeessa. Palkinnon kunniaksi järjestettiin ”Liikkuva koulu Goes Torilla tavataan” -tapahtuma, johon kutsuttiin kaikki 2. luokkalaiset sekä lähialueen esiopetuksen oppilaita. Lisäksi tapahtumaan oli vapaa pääsy muillakin kuntalaisilla.

Robottiikkapaketti hankittiin kuntaan vuoden 2019 alussa. Robottiikkalainaan toiminta käynnistyi opettajien koulutuksella 5.2.2019. Paketissa on kattavasti robottiikkavälineistöä alakoulusta yläkouluun.

Kansainvälisten kouluvierailujen EDUPacks –toiminta on ollut käynnissä lukuvuoden 2019-2020. Osana EDUPacks-vierailuja olemme tarjonneet omille opettajillemme ja asiantuntijoillemme kouluttamisen mahdollisuuden mm. tšekkiläiselle ja

australialaiselle opettajaryhmille. Syyskuussa toteutettiin oppilas- ja opettajaryhmän kanssa ystävyyskuntavierailu Tanskan Hvidovreeseen. Matkan tavoitteena oli mahdollistaa koulujen välisen yhteistyön aloittaminen ja luoda verkostoa ystävyyskuntatoiminnan kehittämiseen.

Lukuvuonna 2018-2019 koulujen kerhotoiminnassa on ollut 11 seura- tai järjestökumppania. Huhtikuussa 2019 päättyneessä haussa saimme 16 hakemusta seuroilta ja yhdistyksiltä kerhoyhteistyöhön.

Valtakunnallisen kouluterveyskyselyn tulokset julkaistiin syksyllä. Tulokset Tuusulan osalta olivat yhteneviä valtakunnallisten tulosten kanssa. Kyselyn perusteella Tuusulassa nostettiin kehittämis-kohteeksi hyvinvointi ja yhteisöllisyys. Kyselyn tulosten käsittely ja kehittämistyö jatkuvat niin hallinnon- kuin koulutasolla.

Etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen käyttämisen pilotointi aloitettiin huhti-toukokuussa pahimmin sisäilmaoireista kärsivien oppilaiden tukemiseksi. Pilotissa on mukana viisi yläkouluikäistä oppilasta ja etäyhteydellä opetusta antaa 4-6 aineenopettajaa.

Resursointiin vaikuttavia tekijöitä:

Riihikallion ja Ruotsinkylän av -välineiden hankinnat 30 000 € vuodelle 2019. Kalustehankinnat huomioitiin ensimmäisessä osavuositarkastuksessa ja niiden suuruus on 210 000 €.

Riihikallion koululle joudutaan hankkimaan väli-verhoja, jotka korvaavat kiinteitä seiniä ja tuovat joustavuutta tilojen käyttöön. Verhojen kustannusarvio oli 18 000 €. Lisäksi tilakeskus ilmoitti rakennushankkeen tuovan lisäkustannuksia, jotka eivät sisälly vuokriin.

Varhennetun kielen opettamisen aloittaminen kasvatti tuntikehystä 60 vuosiviikkotuntia. Tämä nosti kustannuksia n. 50 000 € syksyllä 2019. Koko vuoden kustannukset ovat n. 120 000 €, joka huomioitiin vuoden 2020 talousarviossa.

Etäopetuksen järjestelyt nostavat tuntiresurssia 20 vvt ja kustannus oli syksylle 2019 25 000 €.

Leasing -rahoituksen tarve kasvoi mm. väistötilojen vuoksi. Kirkonkylän ja Riihikallion koulujen tvt/av -laitteistojen hankintaan tarvittiin lisäresursseja. Lisäksi vuonna 2019 vapautui vanhojen laitteiden leasing -rahoitusta normaalia vähemmän. Vuodelle 2019 lisäresursoinnin tarve oli 35 000 €

Monio valittiin Microsoftin Flagship school -projektiin yhtenä 17 koulusta ympäri maailmaa. Tuusula osallistui ensimmäiseen konferenssiin, joka järjestettiin Redmondissa Yhdysvalloissa. Monio herätti paljon kiinnostusta osallistujamaiden edustajissa mm. puurakentamisen ja uudenlaisten oppimisympäristöjensä ansioista.

Kevään aikana aloitettiin ns. tiimilukiotoiminnan suunnittelu. Tarkoituksena on perustaa kaikkiin toimipisteisiin opiskelijatiimit, joihin kaikki lukion opiskelijat kuuluvat. Tiimit tulevat huolehtimaan lähes kaikista opetuksen ulkopuolisista tapahtumista. Tarkoituksena on lisätä opiskelijoiden osallisuutta ja antaa vastuuta tapahtumien järjestämisessä. Tiimilukion toiminta jatkui syyslukukaudella ja kehittyi edelleen lukuvuoden aikana.

Keväällä valmistui yhteensä 160 uutta ylioppilasta. Yhteishaussa Tuusulan lukion ensisijaisten hakijoiden määrä väheni jonkin verran viime vuodesta, mutta paikat saatiin tästä huolimatta hyvin täyteen. Keskiarvoraja nousi kaikissa toimipisteissä yli 7:n; Hyrylässä 7,54, Jokelassa 7,42 ja Kellokoskella 7,55. Lukio-opintonsa aloitti 220 uutta opiskelijaa, joista Hyrylässä 120, Jokelassa 64 ja Kellokoskella 36. Yhteensä Tuusulan lukiossa on näin ollen 652 opiskelijaa.

Lukio on saanut hankeavustuksen Liikkuva lukio -hankkeen jatkamiselle. Laajennetut oppimisympäristöt. Hanke jatkuu osana opiskelijoiden tiimitoimintaa. Lisäksi on haettu ja saatu hankeavustus Uuden lukiolain toteuttamisen tukemiselle, hankkeen nimi on *Rohkeat kokeilut ja toimivat käytännöt*. Perusopetuksen kanssa yhdessä olimme mukana Yleissivistävän koulutuksen Kansainvälistymisen hankkeessa. Tuusulan lukio oli mukana myös Keski-Uudenmaan Lukio-tutor-hankkeessa, joka käynnistyi syksyllä. Tuusulan lukion Erasmus+ toi-

minnassa jatkettiin opettajien kansainvälisiä koulutuksia ja yhtä opiskelijahanketta Jokelassa. Elokuussa varmistui myös, että Tuusulan lukio on Unesco-koulu.

Tuusulan kansalaisopiston nimi muuttui Tuusulan Opistoksi 1.7.2019. Vastaavasti Tuusulan kansalaisopiston lasten ja nuorten kuvataidekoulun nimi on lyhentynyt Tuusulan kuvataidekouluksi.

Opiston opetustuntimäärä kasvoi keväällä 2019 verrattuna kevääseen 2018 yli 4 %, runsaat 200 oppituntia, kun opistossa siirryttiin syksyllä 2018 koko lukuvuoden kattavaan ilmoittautumiseen. Oppitunteja lisäsi myös kuvataidekoulun siirtymisen uuteen opetussuunnitelmaan, joka kasvatti perusopintojen ja syventävien opintojen opetustuntien määrää. Oman erillisen valtionrahoituksenensa ja tuntimääräkehyksensä myötä jatkuu alkuvuonna 2019 alkanut luku- ja kirjoitustaidon opetus tuusulalaisille maahanmuuttajille Jokelassa syyslukukaudella 14 lähitunnin ja 6 etätunnin voimin viikossa.

Kuvataidekoulun päätoimisen opettajan toimenkuvaa tarkennettiin suunnittelijaopettajaksi ja tehtävään liitettiin taiteen perusopetuksen koordinaointi. Laura kehittää ja sovittaa yhteen Tuusulassa tarjottavaa lasten ja nuorten kuvataiteen, musiikin, kädentaitojen, tanssin ja sirkustaiteen opintoja. Tavoitteena on jatkossa vakinaistaa kuvataidekoululla annettavaa tuntiopetusta päätoimiseksi opettajan viroiksi, jolloin nyt tuntiopetusena tarjottavaa uuden opetussuunnitelman mukaista opetusta voitaisiin opettaa entistäkin pitkäjänteisemmin.

Liikunnan koordinaattori aloitti tehtävässään vuodenvaihteessa. Tehtävät ovat osaksi Tuusulan Opistossa ja osaksi liikuntatoimessa. Koordinaattori edistää Opiston ja liikuntatoimen yhteistyötä ja työnjakoa sekä kehittää liikunnan kurssitarjontaa ja liikunnan julkisuuskuvausta Tuusulassa.

Uuden Monio-rakennuksen suunnittelu jatkuu. Hanke on tiivistänyt ja monimuotoistanut kansalaisopiston yhteistyötä lukion ja paikallisten taiteen perusopetuksen oppilaitosten kanssa etenkin yhteisten tilojen suunnittelun myötä. Yhteistyötä

edistää myös taiteen perusopetuksen entistä systemaattisempi koordinaointi.

Tuusulan Opisto on mukana yhdessä naapuriopistojen kanssa Digistä mua! Ja Hae mut! -hankkeissa, joissa tuusulalaisia perehdytetään käytännön digitaalisiin arkipäivän toimintaympäristöissä, kuten liikkeissä, kirjastoissa, asuinalueilla ja pop up -tapahtumissa. Lisäksi digineuvoja on mukana joillakin kirjastoauto Kirren reiteillä. Toisessa naapuriopistojen kanssa yhteistyössä alkavassa hankkeessa kehitetään digitalisaatiota opetuksen voimavarana, mm opetuslustoina, opetuksen yhteisöllisyys säilyttäen.

Kasvun ja oppimisen tuen yksikön toiminta laajeni vuoden alusta koululaisten perheohjaajilla ja kohdennettu nuorisotyö siirtyi osaksi työllisyyspalveluja.

Psykologi- ja kuraattoripalveluiden osalta kevät sujui hyvin. Avoimna olleisiin kuraattorin sijaisuuksiin saatiin palkattua päteviä henkilöitä. Kesän aikana sekä johtava psykologi että yksi koulupsykologi saivat irti tehtävistään. Tehtäviä ei ole saatu täytettyä elokuun loppuun mennessä. Riskinä on, että tehtäviä ei saada täytettyä syksyn aikana ja tällä on vaikutusta psykologipalveluiden saatavuuteen. Mikäli tehtäviä ei saada täytettyä, psykologipalveluja on tuotettava ostopalveluna.

Yksikön työntekijät kirjaavat asiakastiedot Aura järjestelmään. Kuluvan vuoden aikana määritetään ohjelmasta saatavat indikaattorit, joilla mitataan työn vaikuttavuutta ja työajan jakautumista yhteisöllisen ja yksilökohtaisen työn osuudelta. Kevään aikana on seurattu yhteisöllisen työn osuutta psykologien ja kuraattorien työajasta. Kevään osalta kuraattorien työajasta keskimäärin n. 25% kohdentui yhteisölliseen työhön. Psykologien kohdalla yhteisöllisen työn osuus oli n.20%.

Opiskeluhuollon henkilöstö osallistui Mäntsälän kunnan järjestämään Opiskeluhuollon koulutustilaisuuteen. Kasvun ja oppimisen tuen henkilöstö on osallistunut opetushallituksen järjestämään erityisopetuksen päivään, VIP- verkoston koulutuspäiville ja OTF-päiville Tampereella. Kevään aikana on valmisteltu yhteistyössä lähikuntien kanssa

opetustoimen henkilöstölle suunnattua oppilaan hyvinvointia tukevaa NEPSY- koulutusta. Koulutus käynnistyy syksyllä.

Vuoden 2019 painopistealueena on yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen. Kevään lopussa tehtiin kysely oppilashuollon toteutumisesta kouluissa. Kyselyn perusteella voidaan todeta, että yhteisöllisen työn osuus koulun oppilashuoltotyössä on lisääntynyt ja tullut rakenteellisesti vahvemmaksi. Samoin koulun henkilöstön tietoisuus oppilashuoltotyöstä on lisääntynyt verrattuna 2016 tehdyn kyselyn tuloksiin.

Oppimisen tuen asiantuntijan tehtävään saatiin vakinainen työntekijä, Minna Immonen, elokuun alusta.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Oppilasmäärien ennustetaan pienenevän lähivuosina. Lukuvuoden 2019-20 aikana välillä elokuu 2019 – tammikuu 2020 alakoulun oppilasmäärä on kuitenkin noussut 26 oppilaalla ja yläkoulun oppilasmäärä 14 oppilaalla. Tämä tekee oppimisen palvelualueen budjetoinnista haastavaa, koska vuoden 2020 budjettiin on laskettu oppilasmäärien pienenevän kohtalaisen merkittävästi.

Oppilaiden tuen tarve näyttää lisääntyvän. Kasvun ja koulutuksen kehittämisen suunnitelmassa määritelty tavoite 100 oppilasta/erityisopettaja tulee arvioida lähivuosina uudelleen. Esiin on noussut myös tarve 2-3 pienryhmän lisäykselle alakouluun. Yläkouluikäisten oppilaiden tuen suunnitelman mukaisesti yläkouluun tarvitaan vuodelle 2021 yksi erityisluokka lisää.

Leasing –kustannusten määrä kasvaa uusien tilojen kalustamisen myötä. Laitekannan kehittämistä jatketaan edelleen ja kustannusten kasvun hillitsemiseksi pyritään löytämään kustannustehokkaampia ratkaisuja.

Olellaiset määrärahan ylitykset

Koulukuljetuksiin varatun määrärahan ylitys oli n. 120 000 €. Kuljetuskapasiteettia jouduttiin lisäämään perus- ja esiopetuksen kyytien osalta. Vammaisopetuksen päivätoiminnan kesäajan kuljetukset tulivat opetuksen maksettavaksi ollen aiemmin vammaispalvelujen vastuulla.

KULTTUURI

Palvelualue

Vastuhenkilö: Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja Ulla Kinnunen

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	288	0	288	302	105,0	105,0	14	269	12,2
Toimintakulut	-3 670	0	-3 670	-3 673	100,1	100,1	-3	-3 549	3,5
Toimintakate	-3 383	0	-3 383	-3 372	99,7	99,7	11	-3 280	2,8
Henkilöstö 31.12.	44,7		44,7	36,9				37,2	-0,8

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.

HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

TOIMINNAN KUVAUS

Kulttuuripalvelut tuottaa ja kehittää kirjasto-, kulttuuri- ja museopalveluita. Kulttuuripalvelut tukee omaehtoisen toiminnan kehittymistä ja yhteisöllisyyden rakentumista laadukkaiden palveluiden ja asukkaiden kanssa tehtävän yhteistyön avulla.

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on

- tuottaa ja auttaa järjestämään helposti saavutettavia, elämänlaatua parantavia kulttuuripalveluita
- luoda kattavia ja monipuolisia kulttuuripalveluita osin lähipalveluina
- vaikuttaa asukkaiden hyvinvointiin ennaltaehkäisevän toiminnan kautta
- koordinoita ja syventää yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa
- vaalia ja hyödyntää kulttuuriperinnettä ja vahvistaa kulttuurikunnan imagoa
- tarjota pääsyn tietoon, aineistoihin ja kulttuurisäilöihin
- edistää kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen säilymistä tuleville sukupolville
- edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua sekä kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin ja taiteeseen
- vahvistaa tuusulalaisten hyvinvointia, terveyttä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta

Olennot tapahtumat palvelualueella

Kulttuuritoimintaa kunnissa ohjaavat lait ovat uudistuneet tai uudistumassa lähivuosina. Jo vuonna 2017 tuli voimaan *Laki yleisistä kirjastoista*. Toimintavuonna sai voiman *Laki kuntien kulttuuritoiminnasta* ja vuonna 2020 otetaan käyttöön uusi *museolaki*. Jokaisella lailla on sama tavoite edistää

kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, kulttuuriin ja taiteeseen. Lain takaamien palvelujen tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Palveluiden järjestämisessä on huomioitava tasa-arvon ja demokratian vahvistaminen sekä yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus. Uuden lain mukaisesti myös Tuusulan museot ovat hakeutuneet uudelleen valtionosuuden piiriin. Tämä haku on tulevaisuudessa tehtävä neljän vuoden välein ja se haastaa museopalvelut aktiiviseen ja ajankohtaiseen toimintaan.

Toimintavuonna otettiin käyttöön Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttama Kulttuurin TEAviisari. Se tuottaa tietoa kuntien kulttuuritoiminnasta ja erityisesti toimista, jotka liittyvät kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Kulttuurin TEAviisarin tulokset Tuusulan osalta ovat monella mittarilla hyviä tai jopa erinomaisia. Siitä huolimatta, että kunta saa heikon tuloksen, kun mitataan kunnan yleisen kulttuuritoiminnan tai kirjastopalvelujen henkilöstön määrää. Näissä Tuusulan tulos on myös naapurikuntia heikompi.

Kulttuuripalvelut ovat kunnalle hyvin edullinen ja tehokas palvelu. Vain noin yksi prosentti kunnan budjetista kuluu kulttuuripalveluihin. Kuitenkin ne ovat hyvin näkyvä osa sekä kuntalaisten arkea että kunnassa vierailevien palveluja.

Kulttuuripalveluille on tarvetta, sillä kävijä- ja osallistujamäärä kulttuuripalveluissa on kasvanut. Museoiden kävijämäärä lisääntyi yli 17 % edellisvuodesta. Erityisen huimaa oli kävijämäärän lisäys Hailoseniemessä, jonka kesänäyttelyn ”Naisia tupa täynnä” näki yli 25 000 vierailijaa. Museo oli ensimmäistä kertaa auki kesäkaudella myös maanan-

taisiin ja palvelua jatketaan myös ensi vuonna. Halosenniemen syysnäyttelyssä huomioitiin taitelijakodin siirtyminen kunnan omistukseen 70 vuotta sitten. Erkkolan suosituin oli *Ilman loppa! -näytely*, jossa runoilija Heli Laaksonen yhdisti oivaltavasti kuva- ja sanataiteen. Aleksis Kiven kuolinmökki puolestaan on nähtävyytenä suomalaisten kesto-suosikki. Se kerää vuodesta toiseen reilut 7000 kävijää muutaman kesäkuukauden aikana. Sairaalamuseon näyttely uudistettiin keväällä ja kävijämäärä museossa kasvoi. Myös kirjastojen kävijämäärä kasvoi edellisvuoteen verrattuna 14,5 %, vaikka Jokelan kirjasto oli suljettuna peruskorjauksen vuoksi kolme kuukautta. Lainausten määräkin kirjastoissa nousi. Erilaisiin kulttuuritapahtumiin osallistui edelleen suuri joukko tuusulalaisia.

Kirjastoauto aloitti uusilla reiteillä syksyllä. Auton reitti ja aikataulu suunniteltiin kokonaan uusiksi, jotta se olisi turvallisempi ja vastaisi paremmin asiakkaiden tarpeita. Reittiuudistusta valmisteltiin yhteistyössä kuntalaisten kanssa.

Tuusulan taidemuseon kokoelmiin hankittiin useampi teos toimintavuonna. Pekka Halosen taiteen rahaston varoilla hankittiin kansankuvaus *Pihamaalla* vuodelta 1903. Markus Konttisen taideteos *Kivinen kotimatka* lunastettiin Tuusulan taidemuseon kokoelmiin. Teos on sijoitettuna Jääkäripuistoon. Myös Martta Wendelinin teoksia hankittiin, niistä yksi oli öljyvärimaalaus ja 14 originaalikuviuksia Niko Oksasen kirjaan *Joulun ilosanoma*. Kunta sai lahjoituksen Pekka Halosen maalauksen *Utuinen talvimaisema*.

Toimintavuoden aikana konservoitiin useita Pekka Halosen teoksia, muun muassa Pariisin vuoden 1900 maailmannäyttelyn teoksen luonnos *Luminen rinne*. Martta Wendelinin kuvitustaiteen kokoelma, joka käsittää noin 2100 teosta, siirrettiin Taideskeskus Kasarmista Vantaalla sijaitsevaan Museoviraston kokoelmakeskukseen.

Rykmentinpuiston taiteen ohjausryhmä solmi vuonna 2019 taiteen toteutus sopimukset kahden taitelijan kanssa. Michael Johnssonin ja Vesa-Pekka Rannikon teokset sijoitetaan vuonna 2020 kevyenliikenteen väylän varrelle. Lisäksi taiteen ohjausryhmä osti teosparin sijoitettavaksi asunomessualueelle. Pekka Jylhäلتä tilatun Auringonsilta-teoksen toteutus käynnistyi ja työ valmistuu aikataulussa.

Museon kokoelmatyö eteni hyvin. Kookos-kokoelmanhallintaohjelmaan valmisteltiin esine- ja kirjakokoelman siirtoa. Kokoelmiin vietiin 1228 objekta, joista valtaosa oli Tuusulan kehitystä kuvaavia valokuvia 1970-90-luvuilta. Museo lainasi tai tuotti kaikkiaan 1119 objekta tai kokoelmista tehtyä tietokoontia 89 asiakkaalle. Eniten asiakkaat käyttivät valokuvia ja arkistomateriaalia.

Museo tuotti tai oli mukana tuottamassa yhteensä 78 erilaista yleisötapahtumaa - muun muassa luentoja, retkiä, työpajoja, esittelyjä - Tuusulan historiaan ja taidehistoriaan liittyvistä aiheista eri puolilla Tuusulaa.

Kirjaston, kulttuuri ja museon yhteinen Kulttuuripalveluiden uutiskirje julkaistiin joka kuukausi. Kunnan asukaslehden kesänumeroon toimitettiin tapahtumakalenteriliite.

Ylikunnallista yhteistyötä tehtiin erityisesti Järvenpään kanssa. Tuusulanjärven museot eli Tuusulan ja Järvenpään kunnalliset ja osa yksityisistä museoista sekä Krapa hakeutuivat Tuusulan asuntomesujen 2020 oheiskohteeksi teemalla Tuusulanjärven Rantatie. Ensimmäiset *Lasten museojuhlat* toteutettiin yhteistyössä Tuusulanjärven museoiden ja kirjastojen kanssa. Vastaanotto hyvä ja toimintaa jatketaan myös tulevana vuonna.

Kulttuurikasvatussuunnitelma Kultsua toteutettiin kulttuuripalveluissa jokaisella vuosiluokalla. Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelmaa Taika Kultsua työsti projektiryhmä, joka koostui kulttuuri-, kirjasto-, museo- ja varhaiskasvatustyösköiden asiantuntijoista. Suunnitelma otetaan käytäntöön alkuvuonna 2020. Kultsun ja Taika Kultsun yhteinen verkkosivusto www.tuusulankulttuurikasvatus.fi avattiin elokuussa Kotiseutupäivillä. Tuusulan kulttuurikasvatussuunnitelman opetus- ja kehittämisprojekti Luminaari rankattiin maamme *Vuoden museopedagogiseksi teoksi 2019*. Luminaari on lumitalven iloja, ilmastonmuutosskenaariota ja kestävän kehityksen yhteisvastuuta puntaroiva monialainen oppimiskokonaisuus. Palkinnon myöntää vuosittain Suomen museopedagoginen yhdistys Pedaali ry.

Kulttuuritapahtumia on ollut eripuolilla kuntaa. Kellokoskella järjestettiin pop-up-taidekurssi, jossa valmistettiin teoksia Syvälahden taidepolulle. Tuu-

sula-päivän ympärille vuosittain rakentuva tapahtumakokonaisuus *Tuusula-viikko* tarjoi paljon tapahtumia, joita järjestivät kulttuuri- ja kotiseutuyhdistykset, museot ja Tuusulan kulttuuripalvelut. *Tuusulan Taiteiden Yö* -tapahtuma oli edellisten vuosien tapaan pääsymaksuton. Kävijöitä oli liikkeellä lähes 9000 ja tunnelma oli hyvä. Tapahtuma oli osa kunnassa järjestettyjä Kotiseutupäiviä 2019. Kotiseutupäivät onnistuivat hyvin ja osallistujat kehuivat ja ihailivat aktiivista toimintaa Tuusulanjärven alueella. Syksyllä nähtiin pitkästä aikaa elokuvia Tuusulassa, kun Rykmentinpuiston Lef-fayössä esitettiin *Hölmö nuori sydän*. Elokuvatointa sai jatkoa syksyllä, kun Rykmentinpuiston vanhassa elokuvateatterissa järjestettiin leffavii-konloppu Pop-Up Kino Helsingin kanssa. Osallistuvan budjetoinnin osana toteutettiin Taiteen ja kulttuurin Tuusula -kategorian äänestyksen voittanut MM-Lätkätori 2019 -tapahtuma Hyrylän torilla. Kirjaston alkuvuoden suosituin tapahtuma oli yhdessä nuorisopalveluiden kanssa toteutettu Harry Potter Book Night. Suosittuja tapahtumia ovat olleet myös kulttuuripalveluiden kanssa yhteistyössä järjestetyt tapahtumat kuten Jokelan Red Nose Companyn Juoksuhaudantie-esitys. Kesällä kirjastopyörän kiersi pitämässä satutunteja puistoissa ja museoissa niin lapsille kuin aikuisillekin.

Lastenkulttuuriin keskittyneitä tapahtumia on ollut useita. Skidiviikko ja Syysskidi toivat eri puolille Tuusulaa ammattitaitelijoita toteuttamaan esityksiä, jotka koki yli 3000 tuusulalaista lasta. Kesäkuussa järjestettiin elokuvakurssi 10–14-vuotiaille yhteistyössä nuorisotyön kanssa sekä Seikkailutaideturssin Riihikallion nuorisotalon tiloissa. Molemmat kurssit olivat täynnä ja samanlaista kurssi-toimintaa toivottiin edelleen. Kunnantalon sukeutumisen myötä katosi paikka esitellä kuntalaisten taide- ja kulttuuritoimintaa. On tärkeää löytää vastaava tila, jossa kuntalaisten aktiivinen tuotanto ja toiminta pääsee esille.

Tuusulalaisten mahdollisuutta tehdä ja kokea kulttuuria ja taidetta tuettiin jakamalla avustuksia kulttuuri- ja taidetoimintaan. Tukea myönnettiin 33 kohteeseen yhteensä 125 300 euroa.

Jokelan kirjasto oli suljettuna kesän peruskorjauksen vuoksi. Kirjastossa uusittiin sisäkatto, lattiat sekä koko kalustus. Pääkirjaston satu- ja pelihuone valmistui maaliskuussa ja sai nimekseen Epeli.

Halosenniemen kehittämissuunnitelma käynnistyi viime vuonna tilakeskuksen tilaamalla taitelijakodin, saunan ja asiakaspalvelurakennuksen rakennushistoriallisilla selvityksillä sekä puutarhan kartoituksella. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta käsittelee kehittämissuunnitelmaa kokouksessaan 27.2. Kehittämissuunnitelma kattaa vuodet 2019-2028, joiden aikana talo, sauna ja puutarha kunnostetaan ja pysäköintialuetta laajennetaan. Kehittämissuunnitelma turvaa Halosenniemen säilymisen ja toiminnan kehittämisen.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kulttuuripalveluille on edelleen kysyntää. Museot ja kirjastot ovat uudenlaisia tapaamisen paikkoja. Lähimatkailu ja -liikunta lisäävät kulttuuripalvelujen kysyntää pääkaupunkiseudulla. Yhteistyö naapurikuntien kanssa lisää Tuusulanjärven alueen vetovoimaa.

Toteutuneiden investointien vaikutus palvelutuotantoon

Kävijä- ja lainausmäärien kasvu kunnostetuissa kirjastoissa.

Tuotantotuet:

TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
13 200	100 980	99 480	170 000	120 000	125 300

VAPAA-AIKA

Palvelualue

Vastuhenkilö: Vapaa-aikapalveluiden päällikkö Risto Kanerva

1 000 €	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	1 107	0	1 107	943	85,2	85,2	-164	1 046	-9,9
Toimintakulut	-4 804	-20	-4 824	-4 914	102,3	101,9	-90	-5 002	-1,8
Toimintakate	-3 697	-20	-3717	-3 971	107,4	106,8	-254	-3 955	0,4
Henkilöstö 31.12.	29,8		29,8	30,0				28,7	4,5

Henkilömäärät tp2019 ja tp2018 laskettu henkilötyövuosien (htv3) mukaan.
HTV3=palveluksessaolopäivien (vähennetty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

TOIMINNAN KUVAUS

Tuusulan kunnan vapaa-aikapalveluiden tehtävä on järjestää, kehittää ja ylläpitää liikunnan, ulkoilun ja alueellisen nuorisotyön olosuhteita ja toimintaa yhdessä kuntalaisten ja paikallisten yhteisöjen kanssa sekä kuntayhteistyötä tehden.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

- Alueellinen nuorisotyö edisti alkuvuoden aikana useita nuorten toiveista nousseita osallisuushankkeita
- Koulunuorisotyön malli laadittiin yhdessä oppilaiden, koulun ja sidosryhmien kanssa. Mallin käyttöön ottoa ja suunnitelmia käynnistettiin paikallisesti syyskuun aikana.
- 7-luokkalaisille järjestettiin vesiturvapäivät 2.5. ja Kevätkirmaisussa oli esittelyssä e-sport
- Lähiliikuntapaikat suunniteltiin käyttäjiä ja kuntalaisia osallistaen, yhdessä tilapalveluiden kanssa Lepolan ja Rusutjärven koulun sekä Kellokosken yläkoulun yhteyteen. Hankkeet valmistuivat syksyllä
- Talviliikunnan palvelut saivat laajasti kiitosta Sikokallion ja ensilumen latujen, Jokelan ulkojäiden ja latujen sekä Tuusulanjärven kunnossapidon osalta
- Luontoliikunnan, ulkoilun ja virkistykseen kehittämiskohteita edistetään kaikissa kuntakeskuksissa. Toimintavuonna kunnostettiin kaksi venepaikka-alueita, Sarvikallion virkistysaluetta kehitettiin kehittämissuunnitelman mukaisesti ja ulkoilureittejä parannettiin kaikissa kuntakeskuksissa

- Uimahallissa otettiin käyttöön ylikunnallinen uimaranneke, palvelu on valtakunnallisesti merkittävä avaus ja ylikunnallisia tuotteita kehitetään lisää tulevaisuudessa.
- Uimahalli- ja terveysliikuntapalvelut-yksikkö lisäsi kaksi luokka-astetta koululaisten uinnin opetukseen. Opetusta toteutetaan jatkossa 1-5 -luokkalaisille ja opetuksen tukemiseen lisätään palveluita mm. uintipassi.
- Urheilukeskuksen BMX-radan tarveselvitys valmistui keväällä ja kaavaillulle alueelle teetettiin pohjatutkimus syyskuun aikana. Hanke etenee esisuunnitteluvaiheeseen.
- Urheilukeskuksen ja Monion/uimahallin välinen kevyen liikenteen yhteys, reittien ylitykset ja kuntoporrashankkeen suunnitelmaluonnokset olivat kommentoilla syyskuussa aikana. Suunnitelma valmistuu 2/2020 ja toteutus kesällä 2020.
- Urheilukeskuksen monitoimihallin konseptin ja alueen konserniyhtiöiden kehittämistä tarkasteltiin FCG:n kanssa keväällä tehdyssä selvityksessä. Hallihanke valmistettiin syyskuun aikana ja AVI:n rahoitussuunnitelma päivitettiin hankkeiden osalta.
- Urheilukeskuksen pysäköintialueen rakentaminen saatiin valmiiksi syksyllä.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Koulunuorisotyö ja alueelliset, nuorten kanssa yhdessä järjestettävät toiminnot ja palvelut lisääntyvät, niitä tuotetaan yhdessä eri kumppaneiden kanssa ja tuovat runsaasti uusia mahdollisuuksia

osallistavaan toimintaan ja nuorten ennaltaehkäiseviin palveluihin.

Urheilukeskus tulee saavuttamaan aseman yhtenä pääkaupunkiseudun monipuolisimpana liikunnan ja vapaa-ajan harrastuspaikkana. Monitoimihallin lisäksi alueelle toteutetaan useampia pienempiä kohteita ja lähiympäristön ulkoilureitit tuottavat laadukkaita ulkoilupalveluita. Ensimmäinen ylikunnallinen ja yhteisesti rahoitettu liikuntapaikka toteutetaan Keski-Uudellemaalle lähivuosina.

Olellaiset määrärahan ylitykset

Uimahallin kävijämäärät jäivät jonkin verran arvioidusta, mikä laski toimintatuottojen kertymää. Liikuntapaikkojen kunnossapitomenot ylittyivät, mikä johtui pääasiassa runsaslumisesta talvesta ja kaluston kunnossapitomenoista.

Toteutuneiden investointien vaikutus palvelutuotantoon

Investoinnit ovat lisänneet merkittävästi alueen vetovoimaa mm. Tuusulanjärvellä. Liikuntapaikkojen suunnittelussa ja kehittämisessä vaikuttavat palveluverkon linjaukset ja urheilukeskusten odotetaan tuottavan jatkossa entistä enemmän palveluita opetuksen ja varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Ylikunnallinen liikuntapaikkaselvitys Järvenpään ja Keravan kanssa tuo uusia avauksia myös yhdistystoiminnassa tarvittavien olosuhteiden kehittämiseen. Investoinnit ovat toteutuneet pääasiassa suunnitellusti. Alueelliset työohjelmat ovat parantaneet pienempien investointien ja kehittämishankkeiden toteutumista.

Kasvu- ja ympäristö

KASVU JA YMPÄRISTÖ

Toimialue

Vastuhenkilö: Kuntakehitysjohtaja Marko Härkönen

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	27 210	2 105	29 315	30 663	112,7	104,6	1 348	28 543	7,4
Toimintakulut	-28 650	-2 944	-31 594	-30 889	107,8	97,8	705	-29 274	5,5
Valmistus omaan käyttöön				228			228	173	32,1
Toimintakate*	-1 440	-839	-2 279	2	-0,1	-0,1	2 281	-558	-100,3
Henkilöstö 31.12.	180		180	186	103,3	0,0	6	152,5	22,0

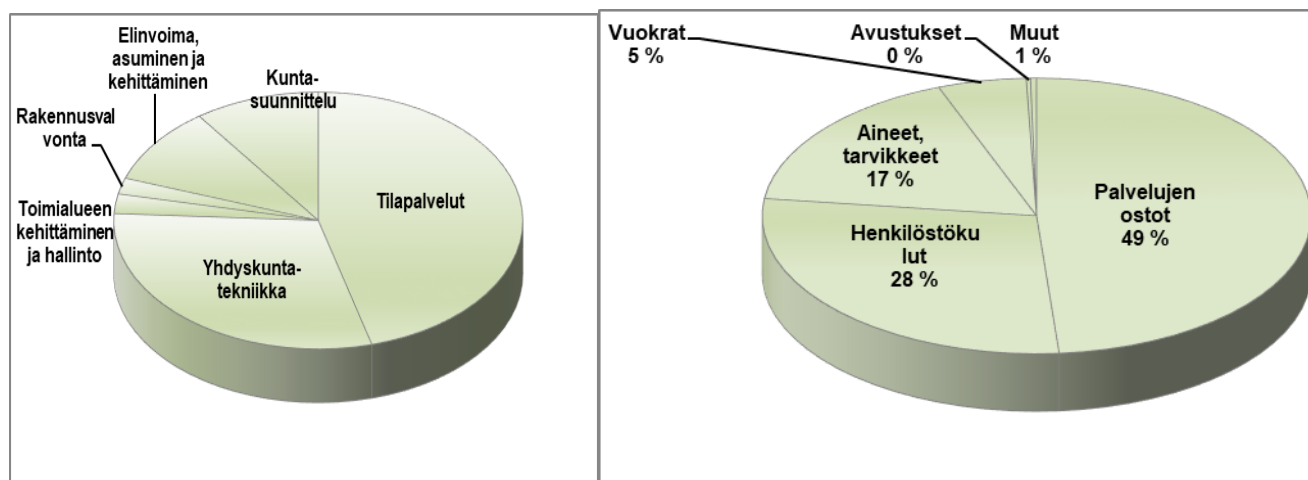
* = Sitova taso

Henkilömäärä ei vertailukelpoinen TP2019/2018 johtuen organisaatiomuutoksista sekä htv-laskentatavan muutoksista.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot (5,9 milj. euroa) eivät sisälly taulukkoon.

Toimintakulujen jakautuminen palvelualueittain

Toimintakulujen jakautuminen tiliryhmittäin

TOIMINNAN KUVAUS

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Kuntakehityslautakunnan tehtävänä on edistää Tuusulan kunnan elinvoimaa, kilpailukykyä ja veto-voimaisuutta sekä huolehtia rakennusvalvonnan tehtävistä.

Tätä tehtävää lautakunta toteuttaa tulevaisuutta ennakoiden luomalla mm. tarkoituksenmukaisella kaavoituksella edellytyksiä hyvälle rakennetulle ja luonnonympäristölle, asuinolojen kehittymiselle, joukkoliikenteelle, viisaalle liikkumiselle sekä elinkeinoja työllisyyspolitiikalla. Lisäksi kuntakehityslautakunta myötävaikuttaa kaavojen toteutumiseen siten, että rakentaminen täyttää yleisesti hy-

väksytyt normit terveellisuuden, turvallisuuden ja teknisen laadun suhteen sekä tukee ympäristön muodostumista turvalliseksi ja esteettiseksi.

Teknisen lautakunnan tehtävänä on tuottaa kuntalaisille yhdyskuntatekniikan palveluja, huolehtia kunnan omasta toimitilarpeesta ja huolehtia terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä yhdessä kunnan muiden sidosryhmien kanssa. Lautakunnan tavoitteena on luoda ja ylläpitää kuntalaisia ja sen työntekijöitä varten turvallinen ja viihtyisä asuin-, työ-, liikenne- ja vapaa-ajan ympäristö sekä edistää ja ylläpitää kunnassa laadukkaita joukkoliikennepalveluja.

Olennaiset tapahtumat toimialueella

Vuoden 2019 aikana käsiteltiin seuraavat kaava-asiat:

	Kaava	kem2
1	Kirkonmäki	15 486
2	Pellavamäentie	40 885
3	Isokarhunkierto	2 800
4	Tuusulan yleiskaava 2040	-
5	Högberginhaara 10	18 326
6	Päiväkoti Martta Wendelin	5 000
7	Rykmentin portti	148 337
8	Kirkonkylän kampus	12 000
9	Ydinkeskusta kortteli 8067	8 450
10	Höylääjäkuja 1	1 703
11	Jätintie	749
12	Häriskivi	32 429

Lainvoiman saivat asemakaavat: Upokaskuja, Kirkonmäki, Linjapuisto II, Högberginhaara 10, Päiväkoti Martta Wendelin, Jätintie, Kirkonkylän kampus, Isokarhunkierto, Urheilupuisto ja Ydinkeskusta, k. 8067. Asuinrakentamista saatiin lainvoimaiseksi noin 40 200 kem2 ja työpaikkarakentamista noin 84 000 kem2.

Etelä-Tuusulan lukio- ja monitoimirakennuksen elinkaarikilpailutuksesta valittiin markkinaoikeuteen ja kunnanhallitus keskeytti hankinnan. Hankinta muutettiin kokonaisurakaksi ja aloitettiin erikoissuunnittelijoiden kilpailutus. Rakennushanke saataneen käyntiin v. 2021 alkupuolella.

Kunnan tyhjillään olevia tiloja otettiin käyttöön; Mesta avattiin harrastelijateattereiden ja yhdistysten toimitilaksi, Kellokosken Nuorkka päätettiin avata kerho- ja yhdistystaloksi ja Tuuskodon tyhjiä tiloja avattiin teatteriesitykselle, harjoitustiloiksi ja sisäilmaongelmista kärsivien kunnan työntekijöiden väistötiloiksi.

Olennaiset määrärahan ylitykset/alitukset

Vuoden 2019 toteutuneet toimintatuotot olivat 30,663 milj. euroa (ilman tonttien myyntivoittoja), mikä ylittää muutetun käyttösuunnitelman 1,348 milj. euroa. Toimintatuottojen ylitys johtui lähinnä maankäytön sopimuskorvausten (637 t€ yli talousarvion), rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksujen

(373 t€ yli talousarvion) sekä muiden yhdyskuntapalvelujen maksujen (262 t€ yli talousarvion).

Maanmyyntitulot olivat noin 8,8 milj. euroa. Erityisesti Rykmentinpuiston alueen tonttien myynti eteni hyvin.

Vuoden 2019 toteutuneet toimintakulut olivat 30,889 milj. euroa, mikä alittaa muutetun käyttösuunnitelman 0,7 milj. euroa. Merkittävimpiä alituksia oli HSL-kuntaosuuden jääminen huomattavasti talousarvion tasoa pienemmäksi (- 0,4 milj. euroa), ulkoisten vuokratulujen alittuminen (- 0,5 milj. euroa) sekä Rykmentinpuiston ja asuntomesujen rakentamiseen liittyvien kustannusten jääminen selkeästi budjetoitua pienemmäksi (- 0,5 milj. euroa).

Toimintakulut toteutuivat lähellä käyttösuunnitelman tasoa. Merkittävin toimintakulujen ylitys oli erittäin lumisesta ja haastavasta kevättalvesta johtuva talvikunnossapidon kustannusten ylitys 0,3 milj. euroa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2019 aikana omakotitonttituotantoa on luovutettu lähinnä Anttilanranta I:n, Lahelanpelto II:n, Puustellinmetsän ja Jokelan Peltokaaren alueilta. Näiden lisäksi vuonna 2020 luovutetaan pientalotuotantoon Kellokosken Linjapuisto II-alueen tontteja ja Riihikalliosta Jätintien AO-tontit. Neuvotteluja on käyty eri toimijoiden kanssa kaikil-

la kunnan omistamilla asemakaava-alueilla myös tuottajamuotoisista asuntotuotantototeista. Tonttitarjonnan ollessa kunnassa laajempi, tontinmyynnin odotetaan edelleen pysyvän vähintään samalla hyvällä tasolla.

Nyt valmisteltavana olevien Focus-alueen, Sulan ja Rykmentin portin työpaikka-alueiden asemakaavojen myötä myös työpaikkatonttivaranto osalta on kohenemassa vuosien 2020-2021 aikana. Aktiivista maanhankintaa jatketaan edelleen kunnan tulevien kaavoitusalueiden osalta. Panostamme erityisesti yleiskaava 2040:ssa tai sen valmisteluaineistossa osoitettuun asumisen ja työpaikka-toimintojen alueisiin maanhankinnan osalta, maan hintataso pyritään pitämään samalla tasolla.

Asuinrakentamisen tontteja on vähintäänkin riittävästi kattamaan lähivuosien kysynnän ja siten asuntomarkkinoiden ollessa riittävän virkeitä on edellytykset saavuttaa MAL-sopimuksen mukainen tavoite. Merkittävimpien asemakaavojen tonttivarannoksi eli toteutusvaiheeseen siirtymisen myötä voidaan keskittyä myös pienempiin hankkeisiin.

Vuonna 2020 näyttäisi olevan isoja rakennushankkeita lupakäsittelyssä kuluneen vuoden malliin. Hyrylän keskus ja Rykmentinpuisto ovat alueita, jotka kiinnostavat kerrostalorakennuttajia. Pientalojen osalta lupavalmistelu keskittyy nimenomaan Lahelanpelto II alueelle. Jokelassa Peltokaaren alueen kiinnostuksen kasvua odotellaan. Etelä-Tuusulaan odotellaan teollisuus- ja työpaikkakaavoja, Jokelassa Vallun työpaikka-alueen odotellaan lähtevän pikkuhiljaa rakenteille. Högbergintiellä on vireillä Jatkeen uusi hanke. Liikerakentamisen osalta odotellaan Hyrylän keskustan kaavaratkaisua ja Monion rakennuslupa mitä todennäköisemmin haetaan 2020 aikana.

Suunnittelun ja rakentamisen pääpainopiste on lähivuosina edelleen Etelä-Tuusulassa. Asuinalueiden rinnalle tulee runsaasti myös työpaikka-alueita sekä keskusta-alueita. Suunnittelu ja rakentaminen jatkuvat korkeasuhdanteisena jatkossakin. Asuntomessujen vuoksi vuosi 2020 on kuitenkin investointien suhteen hieman rauhallisempi. Katujen ja vesihuollon saneeraushankkeita lykätään mahdollisuuksien mukaan vuoden 2020 jälkeiseen aikaan. Kunnan omaan katuverkostoon kohdistuvista liikenneturvallisuushankkeista pyritään kuitenkin toteuttaa noin 3 kohdetta/vuosi.

Hulevesien hallinta on otettava huomioon entistä laajemmin myös yleisillä alueilla. Tämä johtaa monimutkaisimpiin katurakenteisiin, kalliimpaan ja hitaampaan rakentamiseen ja lisääntyvin kunnossapitokohteisiin. Kaavoituksessa on varattava hulevesien vuoksi nykyistä enemmän tilaa käsittelylle, mikä heikentää kaavataloutta. Hulevesien hallinta on vielä nykyisin lähinnä vesimäärän hallintaa, mutta tulevaisuudessa myös laadullinen hallinta tulee voimakkaammin esiin.

Pienet peruskorjaus- ja muutoskohteet jatkuvat vuositasolla. Sisäilmaongelmien ennakointi, tutkimus, viestintä ja korjausten suunnittelu sekä toteutuksen järjestäminen jatkuu ennallaan ja työllistää koko tilapalvelua merkittävästi.

Korjaus- ja kunnossapitotöihin osoitetut määrärahat ovat olleet viime vuosina positiivisessa kasvussa ja toimintamahdollisuudet toteuttaa toimenpiteitä ovat kohtuullisen hyvällä tasolla. Päätös palveluverkon kehittämisestä antaa mahdollisuuden suunnitella korjattavien kohteiden priorisointia ja minimoida hukkainvestointeja. Kiinteistösalvutukselle on selkeä tilaus sekä tarve tiedolle mitä kiinteistöjä kunta haluaa omistaa ja mistä luopua. Tieto vaikuttaa määrärahojen ohjaukseen ja käyttöön.

Rakennusten purkutöiden määrä on kasvussa ja tulevan vuoden ohjelmassa on mm. Kirkonkylän koulu ja asuntola ja Mattilan päiväkotiki.

Toteutuneiden investointien vaikutus palvelutuotantoon

Kunnallistekniikan investoinnit kohdistuivat Kt45 saneerausta lukuun ottamatta lähes kokonaan uusiin asemakaava-alueisiin. Investointitaso pysyy myös jatkossa korkeana edellyttäen, että työpaikka-alueiden asemakaavat valmistuvat tavoiteaikatauluissaan. Tämä merkitsee, että kunta joutuu tinkimään katujen saneerauksista. Kadut säilyvät liikennöintikuntoisina, mutta niiden palvelutaso laskee ja korjausvelka kasvaa ilman kunnossapidon määrärahojen tason korottamista. Kuntaan on valmistumassa useita hehtaareja uusia viheralueita, samanaikaisesti vanhoja puistoja saneerataan korkeampaan hoitotasoon. Tämä aiheuttaa painetta viheralueiden kunnossapidon määrärahojen tason korottamiseen.

INVESTOINNIT 2019

Talonrakennus

Tuusulan kunta käytti talonrakennukseen 5,5 milj. euroa vuonna 2019, määrärahasta käytettiin n. 66 % (MTA 2019). Merkittävin syy investointien toteutumiseen huomattavasti määrärahoja alhaisemalla tasolla oli Etelä-Tuusulan lukio/monitoimirakennuksen osalta tehty valitus, jonka johdosta rakennustöiden aloitus lykkääntyi. Merkittävimmät vuonna 2019 valmistuneet investointikohteet olivat:

- Etelä-Tuusulan sosiaali- ja terveysaseman tilojen perusparannus- ja muutostyöt 0,7 milj. euroa
- Lepolan koulun lähiliikuntapaikka 0,5 milj. euroa

Merkittävimmät keskeneräiset investointikohteet olivat:

- Tuuskodon peruskorjaus 0,6 milj. euroa

Lisäksi aloitettiin useita hankkeita kuten Martta Wendelin päiväkodin toteutussuunnittelu. Kirkonkylän koulun suunnittelijat on valittu, toteutussuunnittelu on käynnistymässä. Riihikallion koulun hankesuunnittelu on käynnistetty. Rykmentinpuiston ja Lahelan yhtenäiskoulujen esi- ja tarvesuunnittelu on käynnissä.

Kunnallistekniikka

Kunnallistekniikan rakentamiseen käytettiin yhteensä 13,7 milj. euroa eli 98% ko. investointeihin varatusta talousarviosta (MTA 2019). Kunnan kustannusosuuksiin varatuista rahoista käytettiin 8,0 milj. euroa, eli 92 % muutetusta talousarviosta.

Merkittävimpiä vuoden 2019 rakentamiskohteita ovat olleet Etelä-Tuusulassa Puustellinmetsän kaava-alueen rakentaminen, Rykmentinpuiston kaava-alueen rakentaminen ja Monion vesihuoltosiirrot, Asuntomessuille tehtäviä väliaikaisia töitä on rakennettu, Lahelanpelto II kaava-alueen 1-vaiheen ja 2-vaiheen rakentamiset, Puistometsäntien liittymän rakentaminen Kulloontielle alikulkuineen, Esikunnanpolun rakentaminen, Epinkoskentien rakentaminen, Haukantie/Pellavamäentien kiertoliittymän ja tennishallin P-alueen rakentaminen, Aropellon kaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen alkoi heinäkuussa.

Kunnan kustannusosuuksilla on rakennettu Koskenmäen ja Lahelantien kiertoliittymiä. Päällystysurakkatyöt, joissa päällysteneliöitä on kertynyt yhteensä 98.600 m², tästä kunnossapidon uudelleenpintauksia n. 32.000 m²

Puistoista on rakennettu Bostonin alueen puistoa, Puustellinmetsän puistoa ja Peltokaaren puistoaluetta.

Alla olevassa taulukossa poikkeama laskettu TA 2019 tietoon.

INVESTOINNIT (1000 eur)	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	Poikkeama
Talonrakennus	12 150	8 315	5 523	6 627
Kunnallistekniikka	10 470	10 678	13 680	-3 210
Puistot ja leikkialueet	2 090	2 185	413	1 677
Vesistöt, ulkoilualueet	1 000	1 000	624	376
Jätehuolto	40	40	24	16
Koneet ja kalusto	724	920	839	-115
Muut pitkäv. menot	7 700	8 750	8 034	-334
Yhteensä	34 174	31 888	29 137	5 037

TOIMIALUEEN KEHITTÄMINEN JA HALLINTO

Palvelualue

Vastuhenkilö: Kuntakehitysjohtaja Marko Härkönen

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	1	0	1	2			1	7	-65,6
Toimintakulut	-724	-153	-877	-762	105,3	86,9	115	-1 196	-36,3
Toimintakate	-723	-153	-876	-760	105,1	86,7	116	-1 189	-36,1
Henkilöstö 31.12.	15		15	6	40,0	0,0	-9	12,1	-50,4

Toimialueen kehittäminen ja hallinto palvelualueelle kirjataan neljän henkilön toimintakulut sisältäen toimialuejohtajan, kehittämispäällikön, toimialuesihteerin ja tiedonhallinnan suunnittelijan toimintakulut. Palvelualueen toimintakuluihin kirjattu koko Kasvun ja Ympäristön toimialuetta koskevat työterveyshuollon maksut 0,11 milj. euroa.

ELINVOIMA, ASUMINEN JA KEHITTÄMINEN

Palvelualue

Vastuhenkilö: Vt. elinvoimajohtaja Tuomo Sipilä

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot		0		80			80	55	46,6
Toimintakulut	-2 991	-561	-3 552	-3 013	100,7	84,8	539	-1 671	80,4
Toimintakate	-2 991	-561	-3 552	-2 933	98,1	82,6	619	-1 616	81,5
Henkilöstö 31.12.	12		12	12	100,0	0,0	0		

V. 2018 tieto ei sisällä maahanmuutto- ja työllisyyspalveluiden tietoja. Nämä palvelut siirtyivät v.2019 lähtien Yhteisten palveluiden alle.

TOIMINNAN KUVAUS

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Rykmentinpuistossa tapahtui vuoden 2019 aikana merkittäviä edistysaskelia. Ohjelmaisesti toimiminen on mahdollistanut kokonaisvaltaista alue- ja kaupunkikehitystä ja verkostomaista kumppanuuskehittämistä. Tärkein virstanpylväs oli alueelle muuttaneet ensimmäiset uudet asukkaat!

Vuoden 2020 juhla-Asuntomessujen organisaation on saatu pystyyn ja projektin toteuttaminen on hyvässä vauhdissa. Rykmentinpuiston keskuksen, Puustellinmetsän ja Monion alueiden kunnallistekniikan suunnittelu on pääosin tehty, ja alueiden rakentaminen on käynnissä. Kirkonmäen asemakaava saatiin lainvoimaiseksi.

Suutarintien asemakaavan muutos hyväksyttiin ja toteuttamiseen liittyvistä sopimuksista neuvoteltiin mahdollisten rakentajien kanssa. Kun kaavasta valitettiin HHO:een, neuvottelut keskeytettiin. HHO hylkäsi valituksen, mutta em. päätöksestä valitettiin KHO:een. Arvio on, että KHO tekee päätöksensä alkusyksystä 2020. Tämän tapahtumasarjan aikana Lujatalo luopui hankkeesta.

Uusi elinvoimajohtaja aloitti työssään 1.2.2019 ja irtisanoutui elokuusta alkaen. Loppuvuodesta aloitettiin uuden elinvoimajohtajan rekrytointi, hän aloitti tehtävässään 7.1.2020.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Rykmentinpuiston pääpainopisteet ovat tonttien myynnissä, asemakaavoituksen edistämisessä, kokonaisvaltaisen infran suunnittelun jatkamisessa sekä ensi kesän Asuntomessujen valmistelussa. Asemakaavoituksen valmistelun painopistettä siirretään työpaikka-alueen lisäksi uusille Hökilän, Olympiarinteen ja Puistokylän alueille. Näiden lisäksi varmistetaan, että alueen muut kehittämis-kohteet ja -projektit etenevät suunnitellusti sekä samalla haetaan avoimesti uusia, erilaisia toimintatapoja.

Tuusulan keskustan yleissuunnitelma arvioidaan hyväksyttävän alkuvuoden 2020 aikana. Palvelukeskushankkeen valmistelu etenee neuvotellen eri osapuolten kanssa siten, että yhteistyökumppanien kanssa solmitaan sopimus hankkeen eteenpäin saattamisesta. HOK-Elannolla ja Tuusulalla on aiesopimus hankkeen eteenpäin viemisestä.

Suutarintien alueen toteuttamisesta päästään sopimukseen rakennuttajien ja kunnan kesken. Korttelin 8067 (SRK:n tontti) asemakaavan muutos ja maankäyttösopimus saadaan hyväksytyä ja Napulakadun kaavahankkeen valmistelu jatkuu.

RYKMENTINPUISTO

Taseyksikkö

Vastuhenkilö: Vt. elinvoimajohtaja Tuomo Sipilä

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot		0		79			79	54	45,6
Toimintakulut	-1 829	-691	-2 520	-2 065	112,9	81,9	455,1	-602	242,8
Toimintakate*	-1 829		-2 520	-1 986	108,6	78,8	534,1	-548	262,3
Henkilöstö 31.12.					7,4		0	5,5	-100,0

* = Sitova taso

TOIMINNAN KUVAUS

Olennaiset tapahtumat

Rykmentinpuistossa tapahtui vuoden 2019 aikana merkittäviä edistysaskelia. Ohjelmaisesti toimiminen on mahdollistanut kokonaisvaltaista alue- ja kaupunkikehitystä ja verkostomaista kumppanuuskehittämistä. Tärkein virstanpylväs oli alueelle muuttaneet ensimmäiset uudet asukkaat!

Vuoden 2020 juhla-Asuntomessujen organisaation on saatu pystyyn ja projektin toteuttaminen on hyvässä vauhdissa. Rykmentinpuiston keskuksen, Puustellinmetsän ja Monion alueiden kunnallistekniikan suunnittelu on pääosin tehty, ja alueiden rakentaminen on käynnissä. Kirkonmäen asemakaava saatiin lainvoimaiseksi.

Rykmentinpuiston työpaikka-alueen suunnittelu on edennyt. Alueen asemakaavaluonnos on ollut nähtävillä, ja kaavaehdotus on tulossa nähtäville. Kunnallistekniikan yleissuunnittelu on myös lähes valmis. Gasumin maakaasuputki on saatu siirrettyä tulevalle työpaikka-alueella.

Asuntomessualueella oli joulukuussa rakenteilla 33 rakennusta. Muualla Rykmentinpuistossa oli vireillä uudishankkeina yhdeksän kerrostalokorttelia, yksi rivitalomaista kortteli sekä 2 palveluhanketta. Näistä on rakenteilla viisi kohdetta. Toteutusta on tulossa sekoittuneesti eri hallintamuotoina. Asuntomessujen valmistelu on edennyt mallikkaasti.

Alueen kunnallistekniikan verkostojen suunnittelun ja rakentamisen tärkeä koordinoitutyö on jatkunut hyvin. Koordinointi on osaltaan mahdollistanut alueen toteutuksen asetetuissa tiukoissa aikamääreissä. Puustellinmetsän alueelle kunnan toimesta rakennettu mikrokanavaputkiverkosto myytiin Elisa

Oyj:lle. Lisäksi neuvotteluita ja maanhankintaa on tehty läpi vuoden.

Fortumin kanssa solmittua energian yhteistyösopimusta on jalkautettu, ja alueen 0-energiaprojektia valmisteltu pidemmälle. Sähköverkkoyhtiön kanssa on tiiviisti pidetty yhteyttä.

Taideohjelma on käynnistynyt mallikkaasti, ja taiderahaa oli kerätty vuoden loppuun 2019 mennessä yli 516.000 euroa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Rykmentinpuiston pääpainopisteet ovat tonttien myynnissä, asemakaavoituksen edistämisessä, kokonaisvaltaisen infran suunnittelun jatkamisessa sekä ensi kesän Asuntomessujen valmistelussa. Asemakaavoituksen valmistelun painopistettä siirretään työpaikka-alueen lisäksi uusille Hökilän, Olympiarinteen ja Puistokylän alueille. Näiden lisäksi varmistetaan, että alueen muut kehittämis-kohteet ja -projektit etenevät suunnitellusti sekä samalla haetaan avoimesti uusia, erilaisia toimintatapoja.

Rykmentinpuiston markkinointia ja viestintää vietään eteenpäin suunnitellusti, avointa vuorovaikutusta eri sidosryhmien välillä ylläpidetään ja kehitetään. Infrastruktuurin kokonaisvaltaista suunnittelua jatketaan ja varmistetaan, että tulevan asuntomessualueen suunnittelu- ja toteutusaikataulu pitää. Asuntomessujen järjestäminen on vuoden 2020 merkittävän asia.

Fortumin kanssa jatketaan yhteistyötä erityisesti energian ja kiertotalouden osalta. Taideohjelman toiminta jatkuu valtuuston hyväksymän taideohjelman mukaisesti.

KUNTASUUNNITTELU

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Kuntasuunnittelupäällikkö Asko Honkanen

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	3 504	394	3 898	4 747	135,5	121,8	849	4 231	12,2
Toimintakulut	-3 131	67	-3 064	-3 056	97,6	99,8	7	-2 733	11,8
Toimintakate	373	461	834	1 690	452,7	202,6	856	1 499	12,8
Henkilöstö 31.12.	34		34	39,0	114,7	0,0	5	26,6	46,6

TOIMINNAN KUVAUS

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Maanmyyntitulot olivat 8,8 milj. euroa. Maankäytösopimuskorvauksia oli tuloutettavissa 0,6 milj. euroa yli talousarvion.

Kaavoituksen käynnistämissopimuksia seuranta-kaudella solmittiin yhteensä 5 kpl ja maankäyttö-sopimuksia seuranta-kaudella allekirjoitettiin 10 kpl. Kirkonmäen asemakaava-alueella tehtiin lopullisia luovutuskirjoja 2 kpl ja Jätintien asemakaava-alueella 2 kpl. Maanhankintaa on seuranta-kaudella tehty mm. Focus alueella ja Vaunukankaan alueella ja Riihikalliassa. Maanhankinnan kokonaismäärä oli noin 101 ha ja maanhankintameno 3,3 milj. euroa. Lisäksi maanhankintarahaa käytettiin yhteensä noin 0,5 milj. euroa Rykmentinpuiston osamaksuihin.

Vuoden 2019 aikana hyväksyttiin asemakaavat: Upokaskuja, Kirkonmäki, Isokarhunkierto, Päiväkoti Martta Wendelin, Högberginhaara 10, Kirkonkylän kampus, Ydinkeskusta 8067, Sulan työpaikka-alue I, Häriskivi, Höylääjäkuja 1 ja Jätintie. Lainvoiman saivat Etelä-Tuusulan asemakaavat: Upokaskuja, Kirkonmäki, Högberginhaara 10, Päiväkoti Martta Wendelin, Jätintie, Kirkonkylän kampus, Isokarhunkierto, Urheilupuisto ja Ydinkeskusta kortteli 8067. Lisäksi Kellokosken taajaman Linjapuisto II – asemakaava sai lainvoiman. Lisäksi saatiin päätökseen Anttilan tilakeskuksen Europan 15 –kilpailu.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Maankäytösopimuksia on valmisteilla mm. Sulan ja Högberginhaaran jatkeen alueilla. Maankäytösopimuksia toteuttavia kauppakirjoja valmistellaan Häriskiven asemakaava-alueella.

Aktiivista maanhankintaa jatketaan edelleen kunnan tulevien kaavoitusalueiden osalta. Panostamme erityisesti yleiskaava 2040:ssa tai sen valmisteluaineistossa osoitettuihin asumisen ja työpaikka-toimintojen alueisiin maanhankinnan osalta, maan hintataso pyritään pitämään samalla tasolla ja maanhankintaneuvotteluilla on ajallinen takaraja, jonka jälkeen sovelletaan MRL:n mahdollistamaa keinovalikoimaa maakauppojen toteutumiseksi.

Yleiskaavatyön ja maanhankinnan edetessä sen mukaisesti voidaan asemakaavojen tuottamaa tonttivarantoa kehittää. Tämä antaa maankäytölle mahdollisuuden tuottaa markkinoiden niin salliessa tontinmyyntituloja aiempaa ennakkodummin.

Maankäytösopimusten solmimisen ja kaavojen viimeistelyn jälkeen asuinrakentamisen tontteja on vähintäänkin riittävästi kattamaan lähivuosien kysynnän ja siten jatkossakin on edellytykset saavuttaa MAL-sopimuksen mukainen asuinrakentamista koskeva kaavoitusvelvoite.

Nyt valmisteltavana olevien Focus-alueen, Sulan ja Rykmentinportin työpaikka-alueiden asemakaavojen myötä myös Etelä-Tuusulan työpaikkatonttivaranto on kohenemassa.

YHDYSKUNTATEKNIikka

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Yhdyskuntatekniikan päällikkö Petri Juhola

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	517	0	517	1 006	194,6	194,6	489	1 132	-11,1
Toimintakulut	-8 780	-402	-9 182	-9 303	106,0	101,3	-121	-8 237	12,9
Valmistus omaan käyttöön				228				350	-34,8
Toimintakate	-8 263	-402	-8 665	-8 069	300,6	295,9	368	-6 755	-33,0
Henkilöstö 31.12.	44		44	49,0	111,4	0,0	5	35,3	38,8

TOIMINNAN KUVAUS

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Kunnallistekniikan suunnittelussa pääpaino on ollut Rykmentinpuiston asemakaava-alueiden (3 kpl) ja Lahelanpelto II -alueen rakentamisen aikaisessa suunnittelussa. Yhteensä suunnittelutyön alla oli vuoden 2019 lopussa 12 aluetta tai yksittäistä kohdetta. Rakentamissuunnittelun lisäksi kunnallistekniikan suunnittelu on avustanut kaavoitusta Sulan, Focuksen, Hyrylän keskustan, Häriskiven, Urheilukeskuksen, Pähkinämäentien ja Rykmentinportin suunnittelussa. Tilakeskusta ja kaavoitusta on avustettu Monion, Martta Wendelinin, Riihikallion ja Kirkonkylän koulukeskusten ja päiväkotien suunnittelussa. Puistosuunnittelussa on osallistuttu pääosin Peltokaaren ja Puustellinmäen puistojen suunnitteluun ja rakennuttamiseen.

Kunnossapitoyksikön organisaatiota on kehitetty. Tiemestarin nimike muutettiin katuinsinööriksi ja toimenkuvaa päivitettiin nykyisiä tarpeita vastaavaksi. Paikka saatiin täytetyksi vuoden vaihteessa. Neljä talvikunnossapitourakkaa irtisanottiin sopimusrikkomusten vuoksi ja alueet kilpailutettiin uudelleen. Katuvalojen hoitourakka kilpailutettiin, mutta päätöksestä on tehty oikaisuvaatimus, mikä seurauksena kilpailutus keskeytettiin. Uusi kilpailutus on valmisteilla. Katurekisteri on otettu käyttöön, tietojen vieminen ja niiden tarkastaminen on työn alla. Katulupaohjetta ja kaivutaksaa on päivitetty yhteistyössä Järvenpään, Hyvinkään ja Riihimäen kaupunkien kanssa.

Viheralueet on kilpailuttanut kaksi kunnossapitoaluetta Etelä-Tuusulassa ja Kellokoskella. Puustellinmäen puiston esirakentaminen jatkuu ja kohteen loppurakentamisen urakkakilpailutusta mes-

sualueen osalta on valmisteltu kunnallistekniikan suunnittelun kanssa. Fjällbon puistoa on rakennettu puistosuunnitelman mukaisesti sekä osallistuttu laituripaviljongin suunnittelu ja rakennuttamishankkeeseen. Roinilan ja Riihikallion koirapuistojen saneraamiset saatu on päätökseen. Suunnittelu-kohteista merkittävimmät ovat olleet Kaukjärvenpuisto, esteetön pitkospuureitistö Tuusulanjärven eteläosaan, Jokilaaksonpuisto ja Lilly Kajanus-Blennerin puisto Peltokaarella.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2019 tehtiin ennätys kunnallistekniikan investointien määrässä. Puustellinmäen infran valmiiksi saattaminen asuuttomuudelle tulee olemaan haastavaa monimuotoisten katupinnoitteiden vuoksi talonrakentajien ja näiden kuljetusten seassa. Uusina avauksina vuonna 2020 tulevat mm. Linjapuisto II, Vallun työpaikka-alue, Kuntoilijantie ja Kellokosken keskustassa Vanha Valtatie ja Nyysleenintie. Kunnallistekniikan suunnittelun ja rakentamisen työmäärä kasvanee entisestään oleellisesti.

Kuntaan on valmistumassa useita kilometrejä uutta katuverkostoa sekä useita hehtaareja uusia viheralueita. Samanaikaisesti vanhoja puistoja saneerataan korkeampaan hoitotasoon. Tämä merkitsee painetta nostaa kunnossapidon määrärahoja.

Joukkoliikennetarjontaan 8/2019 tehdyn rakenteellisen muutoksen vaikutusta seurataan ja liikennöintiä muutetaan sopimusten puitteissa tarvittavilta osin. Vuonna 2019 käynnistetään linjasto- ja liikennöintisuunnitelmissa esitetyt uudet palvelut.

Tunnusluvut

TEIDEN KUNNOSSAPITO	TP 2015	TP 2016	TP2017	TP2018	TP2019
Liikenneöimisaalue m ²	1 702 576	1 706 414	1 749 433	1 913 845	2 431 450
Päällysteaste %	87	87	87	87	87
Valaistusaste %	89	89	89	89	89
Kunnossapidettävät tiet km	224	224	227	240	270
Kp. kevyen liik. väylät km	133	134	139	156	213
Kunnan hoidossa ol. yksityistiet km	20	20	20	20	20
Käyttötalousmenot	2 979 046	3 138 795	3 219 938	3 552 567	3 919 000
Tiet ja liik.väylät	357	356	358	396	503
YL. ALUEIDEN VALAISTUS	TA 2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2018
sähkö €	643 311	604 005	569 265	699 933	679 000
VIHERALUEET	TA 2015	TP 2016	TP2017	TP2018	TP2019
kunnossapid. rak. puistot ha	80	80	85	85	85
käyttötalousmenot	880 024	908 461	869 260	980 388	1 305 490
€/ha	11 000	11 356	10 227	11 534	15 359
luonnonvar. ja metsäpuistot ha	383	393	393	393	393
leikkipuistot kpl	52	53	53	53	53

TILAPALVELUT

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Tilapalveluiden päällikkö Ritva Lappalainen

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	22 698	1 571	24 269	23 855	105,1	98,3	-414	22 226	7,3
Toimintakulut	-12 440	-1 865	-14 304	-14 129	113,6	98,8	175	-12 437	13,6
Valmistus omaan käyttöön								1	
Toimintakate*	10 258	-294	9 965	9 726	218,7	197,1	-239	9 790	20,9
Henkilöstö 31.12.	75		75	72	96,0	0,0	-3	75	-4,0

* = Sitova taso

TOIMINNAN KUVAUS

Olennaiset tapahtumat palvelualueella

Etelä-Tuusulan sosiaali- ja terveysaseman akuutin tilojen perusparannus- ja muutostöitä tehtiin 0,7 milj. eurolla. Kellokosken koulun vanhimman osan (Ruukin koulu) alapohjien puhdistustyön ensimmäistä vaihetta tehtiin 0,2 milj. eurolla. Jokelan kirjaston perusparannustyönä uusittiin lattiapintoja, valaistusta sekä kalustusta. PTS-töitä (mm. vesikatto- ja maalaustyöt) tehtiin 0,8 milj. eurolla. LVIS-järjestelmien ja laitteita korjattiin 0,2 milj. eurolla. Sisäilmaongelmiin suoraan liittyviä korjauksia ja tutkimuksia tehtiin 0,5 milj. eurolla. Rakennuksia purettiin 0,4 milj. eurolla.

Ulkoalueita ja pihvoja korjattiin, joista merkittävimmät olivat Lepolan ja Rusutjärven koulujen lähiliikuntapaikat sekä Kellokosken koulun yläasteen sisäpiha. Em. pihojen kokonaiskustannukset olivat 1,0 milj. euroa, valtion avustusta myönnettiin 0,3 milj. euroa. Lisäksi toteutettiin useita pienempiä korjaus- ja kunnostustöitä, kuten Kasvatuksen ja sivistyksen toimialalle toiminnallisia muutoksia 0,2 milj. eurolla.

Rakennusten sisäilmaan liittyviä toimenpiteitä suoritettiin laajasti sisäilmatyöryhmän päätösten mukaisesti. Vuosikorjausilmoituksia sekä kiireellisiä korjauspyyntöjä vastaanotettiin sähköisen huoltokirjan vikailmoituslinkin välittämänä.

Energiatehokkuus on suunnitelmakauden pääteemoja. Tilapalvelut on jatkanut työtä Tuusulan kun-

nan ja Työ- ja elinkeinoministeriön välillä solmitun kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) mukaisesti sopimuksen päätavoitteen saavuttamiseksi (10,5 % energiansäästön saavuttaminen vuoden 2015 energiankulutuksesta vuoden 2025 loppuun mennessä).

Kiinteistöjen ylläpitoa kehitettiin vuoden 2019 aikana mm. lisäämällä sähköisen huoltokirjan aktiivista käyttöä. Kiinteistökohtaiset huolto-ohjelmat otettiin aktiivikäyttöön kaikissa Tuusulan kunnan huoltokirjakohteissa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Korjaus- ja kunnossapitotöihin osoitetut määrärahat ovat olleet viime vuosina positiivisessa kasvussa ja toimintamahdollisuudet toteuttaa toimenpiteitä ovat kohtuullisen hyvällä tasolla. Päätös palveluverkon kehittämisestä antaa mahdollisuuden suunnitella korjattavien kohteiden priorisointia ja minimoida hukkainvestointeja.

Kiinteistönhoidon kustannusten nousua havaittiin jo vuonna 2019 johtuen järjestelmällisestä huoltokirjan huolto-ohjelmien mukaisten huoltojen suorittamisesta ja sitä kautta puutteiden ja vikojen parempana havaitsemisena. Siivouksen kustannustason nousua ei ole odotettavissa ylläpitosiivouksessa mutta korjaus- ja saneerauskohteiden valmistamisen jälkeisistä lämpösiivouksista on tullut selkeä tarve. Väistötiloihin siirtyminen tuo osaltaan ennakkoimattomia siivoustarpeita jotka havaitaan usein vasta käytön aikana.

Tunnusluvut

KIINTEISTÖNHOITO	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
m ²	166 030	178 107	178 107	178 107	175 800
<i>muutos %</i>	0,0	7,3	0,0	0,0	-1,3
<i>käyttöalousmenot</i>	5 499 696	5 759 837	6 358 649	6 972 731	7 497 378
€/m²	33,12	32,34	35,70	39,15	42,65
<i>muutos %</i>	-6,6	-2,4	10,4	9,7	8,9
Lämmitys €/v.	1 854 829	1 957 287	2 044 512	2 231 783	2 122 925
Sähkö €/v.	1 071 094	1 121 548	1 266 871	1 497 221	1 612 742
Vesi €/v.	324 000	311 454	329 292	140 883	151 249
	3 336 968	3 630 621	3 812 645	3 869 887	3 886 916
SIIVOUS	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
m ²	113 087	111 986	115 290	115 290	116 500
<i>muutos %</i>	0,0	-1,0	3,0	0,0	1,0
<i>käyttöalousmenot</i>	2 879 815	3 047 779	2 881 520	2 923 183	3 077 548
<i>muutos %</i>	-8,7	5,8	-5,5	1,4	5,3
€/m²	25,47	27,22	24,99	25,36	26,42
<i>muutos %</i>	-10,8	6,9	-8,2	0,0	4,2

RAKENNUSVALVONTA

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Johtava rakennustarkastaja Johanna Aho

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	490	140	630	970	197,9	154,0	340	451	114,8
Toimintakulut	-584	-30	-614	-625	107,0	101,8	-11	-449	39,4
Toimintakate	-94		16	345	-364,9	2208,3	329	3	11945,5
Henkilöstö 31.12.	7		7	8	114,3	0,0	1	4,3	86,0

TOIMINNAN KUVAUS

Olennaiset tapahtumat palvelualueella

Vuosi 2019 oli lupakäsittelyn osalta kiireinen. Muun muassa asuntomessut 2020 lupakäsittely työllisti muiden hankkeiden ohella. Asuntomessuhankkeiden lisäksi lupien hakeminen varsinkin Rykmentinpuistoon ja Hyrylän alueelle oli kiivasta. Etelä-Tuusulassa Kievarinkaaren viimeinen kerrostalo sekä Jatkeen logistiikkarakennuksen laajennus valmistuivat. Niin lupavalmistelu kuin rakentamisenkin Pohjois-Tuusulassa oli melko hiljaista. Rakentaminen pohjoisessa oli lähinnä pientalomaista ja keskittyi Jokelaan, muun muassa Kartano I alueelle (seurakunnan alue). Myös YIT:n rakentama Asemapäällikönkujan kerrostalo valmistui.

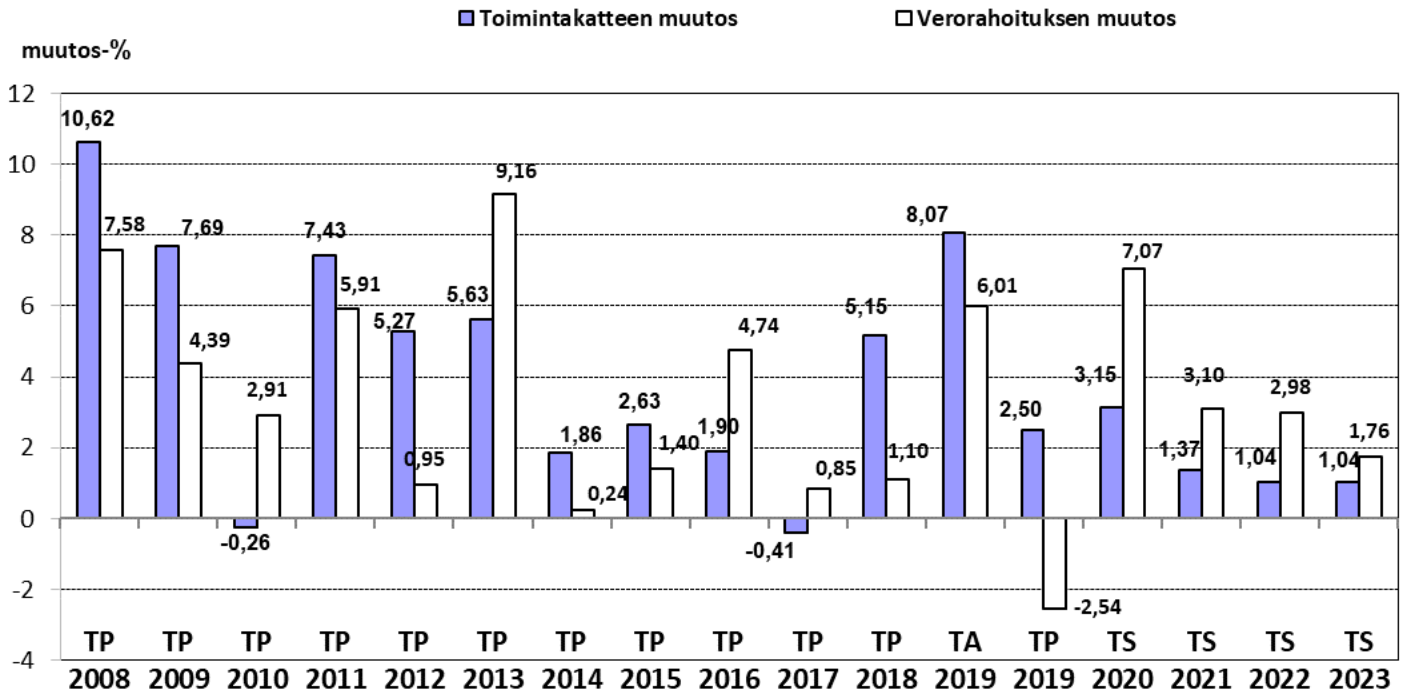
Vuonna 2019 myönnettyjen lupien ja hyväksytyjen ilmoitusten lukumäärä nousi hiukan edellisvuodesta. Sen sijaan luvissa olevat kerrostalot ja asuntojen lukumäärät kasvoivat huomasti. Tämä korreloi vuoden aikana haettujen rakennustyyppien muutoksesta aikaisempiin vuosiin nähden. Vuonna 2019 lupa myönnettiin 14 kerrostalolle, mikä on hurja määrä verrattuna aikaisempiin vuosiin. Asuntoja luvissa olikin reilusti enemmän kuin edellisellä vuonna, reilut 800 kpl, kun aiemmin lukumäärä on ollut noin 300 kpl. Aloitettuja asuntoja oli vuonna 2019 yli tuplatan edellisvuoteen nähden. Myös valmistuneita rakennuksia ja rakennuksissa asuntoja oli enemmän kuin edellisvuonna. Rykmentinpuiston niin sanottu aloituskorttelin rakentaminen aloitettiin. Kortteliin toteutetaan kerrostalojen (Avain ja Keva) lisäksi korttelia palveleva pysäköintitalo. Asuntomessualueen rakentaminen oli vuoden vaihteessa hyvässä mallissa ja viimeinen lupapäätös myönnettiin joulukuussa 2019.

Digitoitujen lupadokumenttien myynnin mahdollistava lupapistekauppa avattiin vuoden lopulla. Kiinteistöveroselvityspiilottia jatkettiin rakennusvalvonnan osalta loppuvuodesta. Tuusula ja Järvenpää aloittivat toimintatapojen yhtenäistämisen taloteknisten rakennushankkeiden osalta yhteisen LVI-tarkastajan vahvistettua osaamista molemmissa kunnissa

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2020 näyttäisi olevan isoja rakennushankkeita lupakäsittelyssä kuluneen vuoden malliin. Hyrylän keskus ja Rykmentinpuisto ovat alueita, jotka kiinnostavat kerrostalorakennuttajia. Pientalojen osalta lupavalmistelu keskittyy nimenomaan Lahelanpelto II alueelle. Jokelassa Peltokaaren alueen kiinnostuksen kasvua odotellaan. Etelä-Tuusulaan odotellaan teollisuus- ja työpaikkakavaa, Jokelassa Vallun työpaikka-alueen odotellaan lähtevän pikkuhiljaa rakenteille. Högbergintiellä on vireillä Jatkeen uusi hanke. Liikerakentamisen osalta odotellaan Hyrylän keskustan kaavaratkaisua ja Monion rakennuslupa mitä todennäköisemmin haetaan 2020 aikana.

Toimintamalleja muutetaan ja tehostetaan yhä enemmän digitalisaatiotavoitteiden mukaisesti. Tutkitaan mm. tietomallipohjaisen rakennusluvan käyttöönottoa joissakin hankkeissa. Lupapistettä hyödynnetään laajemmin myös rakentamisen aikaisen valvontaan ja osallistutaan palveluympäristön kehittämiseen. Sähköisen asiointipalvelun eli lupapisteen osalta palvelun puitesopimuksen kilpailuttaminen tulee ajankohtaiseksi vuonna 2020.

Vesiliikelaitoksen luvut esitetty v.2014 alkaen erillään kunnan luvuista. Tästä syystä vuosien 2006-2013 toimintakate ei ole vertailukelpoinen vuosien 2014-2019 kanssa.

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUMAVERTAILU

KUNNAN SISÄINEN TULOSLASKELMA ILMAN VESILIIKELAITOSTA v.2019.

Toimintatulot ja -menot sisältävät kunnan sisäisen laskutuksen.

	Talousarvio	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma 2 019	Poikkeama	Toteuma 2 018	Muutos-% 2018/-19
Toimintatulot	57 674	-2 301	59 974	65 518	5 543	127 792	-48,7 %
Myyntitulot	17 605	54	17 550	18 422	872	81 927	-77,5 %
Maksutulot	9 104	-240	9 344	10 257	913	15 151	-32,3 %
Tuet ja avustukset	706	0	706	2 234	1 528	1 348	65,7 %
Muut toimintatulot	30 259	-2 115	32 374	34 605	2 230	29 366	17,8 %
Toimintamenot	-258 575	5 649	-264 224	-271 675	-7 451	-323 612	-16,0 %
Valmistus omaan käyttöön				228		351	
Henkilöstömenot	-72 925	-91	-72 835	-74 232	-1 397	-99 827	-25,6 %
Palkat ja palkkiot	-58 644	-150	-58 494	-59 124	-630	-79 945	-26,0 %
Eläkekulut	-12 023	65	-12 088	-13 359	-1 270	-16 991	-21,4 %
Muut henkilöstösivukulut	-2 258	-6	-2 252	-1 749	503	-2 891	-39,5 %
Palvelujen ostot	-146 695	3 839	-150 534	-157 333	-6 799	-175 010	-10,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 534	281	-9 815	-9 336	479	-12 313	-24,2 %
Avustukset muille	-7 319	150	-7 469	-7 360	109	-11 228	-34,5 %
Muut toimintamenot	-22 102	1 470	-23 572	-23 415	157	-25 234	-7,2 %
Toimintakate	-200 901	3 349	-204 250	-205 929	-1 907	-195 470	5,4 %
Verotulot	189 677	8 760	180 917	182 523	1 606	179 203	1,9 %
Valtionosuudet	23 691	136	23 555	25 429	1 874	24 291	4,7 %
Rahoitustulot ja menot:							
Korkotulot	250		250	102	-148	262	-61,0 %
Muut rahoitustulot	490		490	574	84	562	2,2 %
Korvaus peruspääomasta liikelaitoksille	488		488	488	0	488	0,0 %
Korkomenot	-949		-949	-863	86	-710	21,5 %
Muut rahoitusmenot	-50		-50	-9	41	-18	-47,0 %
Vuosikate	12 696	12 245	451	2 315	1 636	8 608	-73,1 %
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 655		-13 655	-13 864	-209	-11 905	16,5 %
Arvonalentumiset				-9 804	-9 804	-576	
Satunnaiset erät							
Satunnaiset tulot					0		
Satunnaiset menot							
Tilikauden tulos	-959	12 245	-13 204	-21 353	-8 377	-3 872	451,5 %
Varausten ja rahastojen muutokset							
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys (+)							
Rahastojen lisäys(-) tai vähennys (+)	0		0	0		0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-959	12 245	-13 204	-21 353	-8 377	-3 872	451,5 %
VEROTULOJEN ERITTELY							
Verotulot	189 677	8 760	180 917	182 523	1 606	179 203	1,9 %
Kunnan tulovero	171 010	8 760	162 250	164 111	1 861	161 181	1,8 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	8 593		8 593	8 148	-445	7 817	4,2 %
Kiinteistövero	10 074		10 074	10 264	190	10 205	0,6 %
Muut verotulot							
VALTION OSUUKSIEN ERITTELY							
Valtionosuudet	23 691	136	23 555	25 429	1 874	24 291	4,7 %
Peruspalvelujen valtionosuus	36 511	136	36 375	38 227	1 853	36 910	
Verotulotasaus	-9 453		-9 453	-9 543	-90	-9 420	
Opetus ja kulttuuri muut	-3 366		-3 366	-3 255	111	-3 199	
Yleinen valtionosuus							
Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus							
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus							

V.2018 myyntituottoihin ja palveluiden ostoihin on kirjattu 62,143 Meur liittyen Keu Sote kuntayhtymään liittyvään ns. kuittauslaskutukseen, kirjauksilla ei vaikutusta toimintakateasolla.

Vertailukelpoiset toimintatulot- ja menot ilman Keu SoTe kuntayhtymän kirjausta:

	Talousarvio	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma 2 019	Poikkeama	Toteuma 2 018	Muutos-% 2018/-19
Toimintatulot	57 674	-2 301	59 974	65 518	5 543	65 649	-0,2 %
Toimintamenot	-258 575	5 649	-264 224	-271 675	-7 451	-261 469	3,9 %

TOIMINTATULOT JA -MENOT (1 000 €) 2018-2019

Sisältävät sisäiset tulot- ja menot.

Vesihuoltoilikelaitoksen luvut eivät sisälly tietoihin.

	Toteuma 2018	Toteuma 2019	2018-19 Kasvu %	Talousarvio 2019	Tot. %	Muutettu talousarvio 2019	Tot. %
TOIMINTATULOT	127 791,6	65 517,7	-48,7	57 673,7	113,6	59 974,4	109,2
Myyntitulot	81 926,9	18 422,2	-77,5	17 604,8	104,6	17 550,5	105,0
Maksutuotot	15 150,6	10 257,2	-32,3	9 104,1	112,7	9 344,1	109,8
Tuet ja avustukset	1 348,1	2 233,8	65,7	705,7	316,5	705,7	316,5
Vuokrat	22 985,6	23 557,7	2,5	21 701,4	108,6	23 566,4	100,0
Käyttöomaisuuden myyntivoitto	5 549,3	9 756,0	75,8	8 179,6	119,3	8 179,6	119,3
Muut tuotot	831,1	1 290,8	55,3	378,2	341,3	628,2	205,5
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	350,6	228,1	-34,9				
TOIMINTAMENOT	323 612,0	271 675,2	-16,0	258 575,1	105,1	264 224,5	102,8
Henkilöstömenot yhteensä	99 827,3	74 232,1	-25,6	72 925,4	101,8	72 834,9	110,8
Palkat ja palkkiot	79 945,3	59 124,4	-26,0	58 643,8	100,8	58 494,2	101,1
Eläkekulut	16 991,0	13 358,6	-21,4	12 023,2	111,1	12 088,3	110,5
Muut henkilöstösivukulut	2 891,0	1 749,1	-39,5	2 258,4	77,4	2 252,5	77,7
Palveluiden ostot							
Asiakaspalvelujen ostot	131 107,0	118 861,6	-9,3	110 980,2	107,1	112 480,2	105,7
Muiden palvelujen ostot	43 903,1	38 471,3	-12,4	35 715,3	107,7	38 053,8	101,1
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Ostot tilikauden aikana	12 312,8	9 335,7	-24,2	9 533,9	97,9	9 814,8	95,1
Varastojen lisäys/vähennys							
Avustukset	11 227,8	7 359,6	-34,5	7 318,8	100,6	7 468,8	98,5
Vuokrat	23 951,9	22 337,3	-6,7	21 261,6	105,1	22 728,4	98,3
Muut kulut	1 282,1	1 077,6	-16,0	840,0	128,3	843,6	127,7
TOIMINTAKATE (Tulot-menot)	-195 469,7	-205 929,4	5,4	-200 901,4	102,5	-204 250,0	100,8

SISÄINEN TULOSLASKELMA TP 2013 - (1 000 €)

Toimintatulot ja -menot sisältävät sisäisen laskutuksen. Ei sisällä liikelaitoksen lukuja v.2014-2019.

20.03.2020	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	Poik- keama	TA 2020
Verotuloprosentti	19,25	19,25	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50		19,50
Varsinainen toiminta											
Myyntivoitot	2 709	6 893	6 685	7 114	7 905	5 549	8 180	8 180	9 756	1 576	7 480
Toimintatulot	64 600	61 084	59 259	59 843	56 882	122 242	49 494	51 795	55 762	3 967	50 901
Valmistus omaan käyttöön			100	86	173	351			228		100
Toimintamenot	242 540	246 469	249 230	253 708	250 853	323 612	258 575	264 224	271 675	7 451	270 891
TOIMINTAKATE	-175 231	-178 492	-183 185	-186 665	-185 893	-195 470	-200 901	-204 250	-205 929	12 994	-212 410
T-katemuutos-%	5,63	1,86	2,63	12,53	6,08	9,51	2,78	4,49	5,35		3,15
T-menomuutos-%	3,26	1,62	1,12	8,02	3,43	31,30	-20,10	-18,35	-16,05		-0,29
Verotulot	164 691	167 318	171 443	176 514	177 954	179 203	189 677	180 917	182 523	1 606	194 262
muutos-%	11,15	1,59	2,47	19,13	8,05	7,10	5,84	0,96	1,85		6,43
Valtionosuudet	22 770	20 589	19 096	23 061	23 327	24 291	23 691	23 555	25 429	1 874	28 382
muutos-%	-3,36	-9,58	-7,25	-2,13	2,45	17,98	-2,47	-3,03	4,69		11,61
ALV-takaisinperintä	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Rahoitustulot ja -menot yhteensä	357	115	255	344	311	96	-259	-259	-196	63	188
Korkotulot	249	246	246	247	256	262	250	250	102	-148	250
Muut rahoitustulot	336	353	321	497	612	562	490	490	574	84	490
Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta		488	488	488	488	488	488	488	488	0	488
Korkomenot	140	333	295	388	541	710	949	949	863	86	990
Muut rahoitusmenot	88	151	18	12	15	18	50	50	9	41	50
VUOSIKATE	12 587	9 531	8 096	13 743	16 186	8 608	12 696	451	2 315	16 537	10 422
muutos-%	96,59	-24,28	-15,05	114,65	28,60	-9,68	47,48	-94,76	-73,11		350,26
Verorahoitus (verot+valtionosuudet)	187 461	187 907	190 539	199 576	201 281	203 494	213 368	204 472	207 952	3 480	222 644
muutos-%	9,16	0,24	1,40	16,22	7,37	8,30	4,85	0,48	2,19		7,06
Vuosikate % verorahoituksesta	6,71	5,07	4,25	6,89	8,04	4,23	5,95	0,22	1,11		4,68
Vuosikate euro/asukas	330	249	211	356	418	223	323	11	60		268
Vuosikate % poistoista	113	95	76	124	140	72	93	3	17		69
Suunnitelmapoistot (SuMu)	11 173	9 995	10 627	11 108	11 537	11 905	13 655	13 655	13 863	209	15 177
Arvonlennut						576			9 804		
Satunnaiset tulot											
Satunnaiset menot											
TILIKAUDEN TULOS	1 413	-464	-2 531	2 635	4 649	-3 296	-959	-13 204	-21 353	16 328	-4 755
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys	281	281	100								
Varausten vähennys (+) = investointeihin											
Siirrot rahastoihin	703	6	0	135	145	0	0	0	0		0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ ilman lask.korkoja	992	-189	-2 431	2 500	4 504	-3 296	-959	-13 204	-21 353		-4 755
Asukkaat 31.12. kasvu-%	38 130	38 213	38 451	38 595	38 706	38 644	39 302	39 302	38 605	-697	38 840
	0,54	0,22	0,62	1,76	1,51	1,13	1,70	1,70	-0,10		0,61

V.2018 myyntituottoihin ja palveluiden ostoihin on kirjattu 62,143 Meur liittyen Keu Sote kuntayhtymään liittyvään ns. kuittauslaskutukseen, kirjauksilla ei vaikutusta toimintakatetasolla.

INVESTOINNIT V.2019

Tuusulan kunnan vuoden 2019 investoinnit painotettiin kohteisiin, jotka tukevat palvelurakenteen uudistamista ja edistävät terveyttä ja hyvinvointia, kunnan elinvoimaa ja vetovoimaisuutta. Investointien pidemmän tähtäimen tavoitteena on myös tukea kunnan palveluiden järjestämistä entistä tuottavammin. Myös terveellinen sisäilma oli keskeinen investointikriteeri.

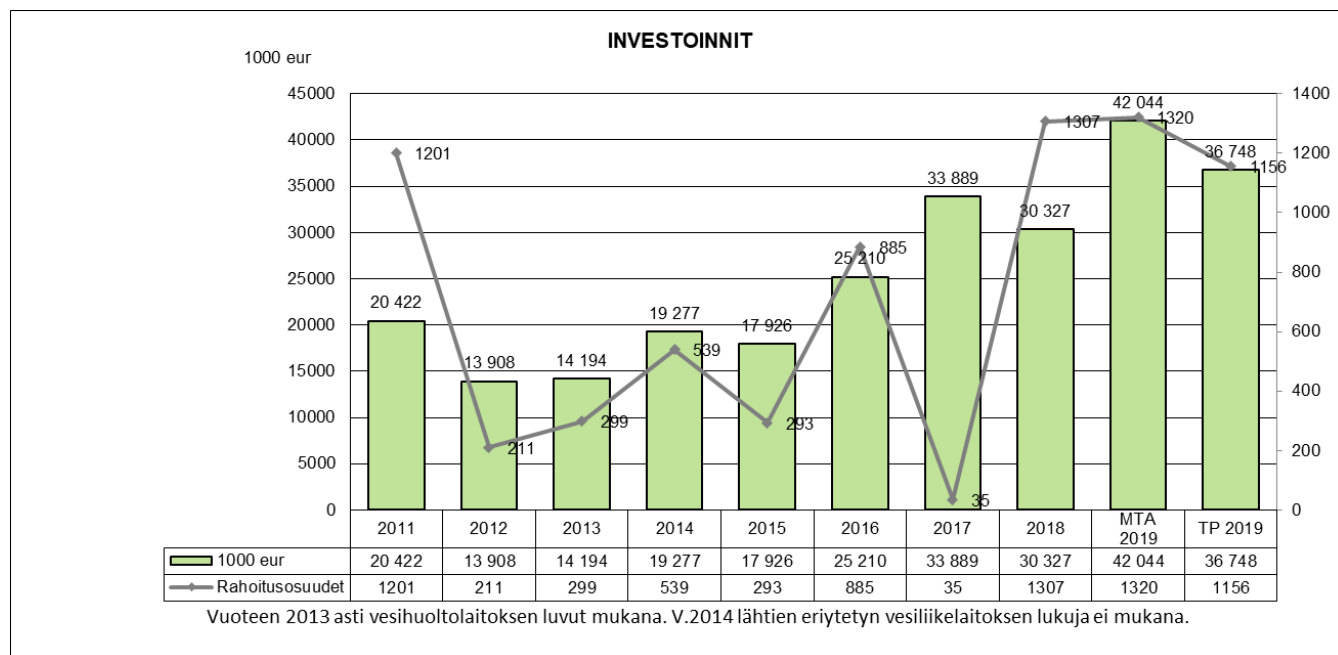
Talonrakennuksen investoinnit toteutuivat 5,5 milj. euron suuruisina ja n. 45 % varatusta määrärahasta. Etelä-Tuusulan lukio/monitoimirakennuksen rakentamisen aloitus lykkäytyi tehdyn valituksen johdosta. Rakentamisen osalta käynnistyi Martta Wendelin päiväkodin toteutussuunnittelu sekä Rykmentipuiston ja Lahelan yhtenäiskoulujen esi- ja tarvesuunnittelu. Lisäksi käynnistettiin Riihikallion koulun

hankesuunnittelu, sekä valittiin Kirkonkylän koulun suunnittelijat.

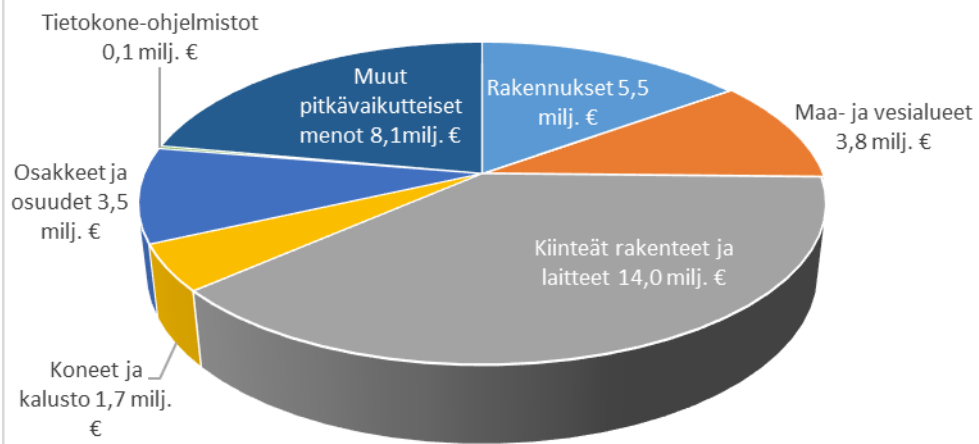
Kunnallistekniikan investoinnit toteutuivat 14,0 milj. euron arvoisina, ja ne painottuivat pääosin uusien asuinalueiden rakentamiseen. Merkittävimpiä rakentamiskohteita olivat Etelä-Tuusulassa Puustellinmetsän sekä Rykmentipuiston kaava-alueen rakentamiset, ja Monion vesihuoltosiirrot.

Suurimpana liikenneväylähankkeena jatkui Koskenmäen kiertoliittymän rakentaminen, 7,6 milj. euroa. Kohteeseen saatiin n. 1,1 milj. euron rahoitusosuus.

Kunnan vuoden 2019 investoinnit olivat yhteensä noin 36,7 milj. euroa ja vesihuoltoliikelaitos mukaan lukien 39,7 milj. euroa.

Investointimenot TP 2019 36,7 milj. eur

Koneet ja kalusto sisältää rakennushankkeiden irtaimiston.
Sisältää kunnan luvut (ei sis. Vesihuoltoliikelaitoksen lukuja).

TOTEUTUNEET YLI 0,3 MILJ. EURON INVESTOINNIT

RAKENNUKSET

Etelä-Tuusulan sosiaali- ja terveysasema Hyrylässä 0,7 milj. euroa (TA 2019 0,7 milj. euroa)

- Akuuttivastaanottopisteen muutostöiden loppuun saattaminen (työt aloitettu 2018)
- LVISA-järjestelmien korjaus- ja päivitystarpeet, ikkunarakenteisen kunnostusta

Kellokosken yhtenäiskoulu 0,5 milj. euroa (TA 2019 0,4 milj. euroa alapohjat ja 0,25 milj. euroa pihojen peruskorjaus)

- Kellokosken koulun alapohjien korjaus sekä pihojen peruskorjaus

Lepolan koulun lähiliikunta-alueen rakentaminen, kunnan osuus 0,5 milj. euroa (TA 2019 0,3 milj. euroa)

- Lepolan koulun lähiliikunta-alue rakentuu koulun nykyiselle piha-alueelle ja osittain Jokelan urheilukentän yhteyteen.

Kasvun ja ympäristön toimialueen talonrakennuksen peruskorjaus- ja perusparannusinvestoinnit 2,2 milj. euroa (MTA 2019 3,1 milj. euroa)

- Erillisen työohjelman mukaan, joista suurimpia kohteita olivat PTS:n mukaiset työt 0,8 milj. euroa, Tuuskodon peruskorjaus 0,6 milj. euroa sekä Sahankulman muutostyöt 0,3 milj. euroa

MAA- JA VESIALUEET

Maan ostot toteutuivat 3,8 milj. euron määräisinä (MTA 2019 8,0 milj. euroa). Maanhankintaa tehtiin erityisesti Focus-alueella, Vaunukankaalla ja Riihikalliossa. Lisäksi maanhankintarahasta käytettiin 0,5 milj. euroa Rykmentinpuiston osamaksuihin.

KUNNALLISTEKNIikka

Kunnallistekniikan suunnittelussa pääpaino oli Rykmentinpuiston asemakaava-alueiden ja Lahelanpelto II –alueen rakentamisen aikaisessa suunnittelussa.

Vuoden 2019 suurimpia kunnallistekniikan investointikohteita olivat:

Puustellinmetsä 1,5 milj. euroa (TA 2019 3,5 milj. euroa)

- kaava-alueen kunnallistekniikka, silta ja aukiot

Rykmentinpuiston liikekeskusta 1,6 milj. euroa (TA 2019 1,5 milj. euroa)

- Rykmentin puistotien aloitus, Rykmentintie
- Monio 0,6 milj. euroa (TA 2019 0,6 milj. euroa)
- Pataljoonantie

Lahelanpelto II 1,4 milj. euroa (TA 2019 1,4 milj. euroa)

- Esirakentaminen, liittymä Lahelantielle, kadut

Urheilupuiston pysäköintialue 0,8 milj. euroa (TA 2019 0,5 milj. euroa)

- Tenniskeskuksen laajennuksen pysäköintialue ja hulevesien hallintajärjestelmä

MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT

Tuusulan kunnan suorittamista valtion tieverkostoon kohdistuvista vuoden 2019 investoinneista merkittävimmät olivat:

*Koskenmäki-Vaunukangas-Häriskivi 7,5 milj. euroa
(TA 2019 6,4 milj. euroa)*

- Koskenmäen kiertoliittymä

*Jokelantien kevyen liikenteen väylä 0,4 milj. euroa
(TA 2019 1,0 milj. euroa)*

- Kevyen liiketeen yhteyksien parantaminen Järvenpähän, yhteishanke Uudenmaan ely:n ja Järvenpään kaupungin kanssa

PUISTOT JA LEIKKIPAIKAT

Viherrakentamisen merkittävin hanke vuonna 2019 kohdistui Puustellinmetsän puiston rakentamiseen. Lisäksi Peltokaaren asuinalueen puistoalueet muodostivat merkittävän kohteen. Tuusulanjärven eteläosan ympäristössä tehtiin huomattavia parannustöitä.

Puustellinmetsän puisto 2,5 milj. euroa (TA 2019 1,5 milj. euroa)

- messualueen istutukset, rakenteet ja hulevesialtaat

Peltokaaren alueen puistot 0,3 milj. euroa (TA 2019 0,5 milj. euroa)

- esirakentaminen ja puistoväylät

Tuusulanjärven ympäristö 0,6 milj. euroa (TA 2019 1,0 milj. euroa)

- Tuusulanjärven eteläosan ympäristön parannustyöt

U=uusi K=
korvaus **INVESTOINNIT TP 2019 1000 €**

	TA 2019	TA-muutos	Talousarvio + muutos	Toteuma TP 2019	Tot. % TP 2019	Poikkeama TP 2019
HANKERYHMÄ						
TOIMIELIN/ TOIMIALUE						
Maanhankinta						
Maa-alueiden hankinta	-3 000	-5 000	-8 000	-3 801	47,5	4 199
Maanmyynti	9 523			7 970		
Maanhankinta yhteensä	6 523	-5 000	-8 000	4 169	-52,1	12 169
Osakkeet						
Apotti	-171		-171	-167	97,9	4
Koy Hyrylän pysäköintitalo	-100		-100		0,0	100
Koy Hyrylän ostoskeskus ¹⁾				54		
Tukukin vuokra-asuntorahaston purku ja siirto vapaan pääoman rahastoon				-3 422		-3 422
Osakkeiden hankinta yhteensä	-271	0	-271	-3 535	1 304,4	-3 264
Osakkeiden myynti:	100		100	381	380,7	281
As. Oy Vesitorinpuisto				291		
Kiljavan kiinteistön osakkeet				90		
Rakennukset						
Kunnanhallitus						
K,U Sote, tilojen toiminnallisuuden parantaminen ja tilankäytön tehostaminen, muutosten investoinnit	-100	-250	-350			
K Etelä-Tuusulan sosiaali- ja terveysasema, LVIS ja ikkunat Prijutti ²⁾	-300		-300	-665	221,6	-365
				-56		
	-400	-250	-650	-721	110,9	-71
Sivistys						
K Uusien oppimisympäristöjen edellyttämät muutosten investoinnit	-200		-200	-219	109,5	-19
U Etelä-Tuusulan päiväkotit (ent Mikkolan alueen pk)	-440	290	-150	-19	12,9	131
U Kellokosken koulun alapohjien korjaus	-400	200	-200	-157	78,7	43
Kellokosken koulun pihojen peruskorjaus	-250		-250	-339	135,7	-89
U Etelä-Tuusulan lukio/monitoimirakennus MONIO	-5 000	3 000	-2 000	-237	11,8	1 763
U Rykmentinpuiston yhtenäiskoulu; koulu, pk, nuorisotila Rykmentinpuiston yhtenäiskoulu; esirakentaminen (asuntomesut)	-60	30	-30	-3	9,3	27
	-430	430	0			
K Riihikallion yläkoulun rakentaminen	-500	410	-90	-63	70,4	27
K Jokela koulukeskus	-60		-60	-56	93,8	4
U Kirkonkylän koulu ja päiväkotit kampus	-700	600	-100	-51	51,0	49
Pihaleikkiväl. ja aidat säännösten mukaisiksi	-30		-30	-45	150,6	-15
	-8 070	4 960	-3 110	-1 190	38,3	1 920
Vapaa-aika						
K Uimahalli						
- lähtötelineiden uusiminen	-40		-40	-26	65,8	14
K,U Urheilukeskus	-300		-300	-282	93,9	18
K Metsäpirtin ulkoilu- ja virkistyspaikat	-20		-20	-14	69,2	6
K Rusutjärven koulun piha	-100		-100	-165	165,1	-65
U Lepolan koulun lähiliikuntapaikka v. 2019. Lähiliikuntapaikkoja 1/vuosi.	-300		-300	-454	151,4	-154
	-760	0	-760	-941	123,8	-181
Kulttuuri						
K Kirjasto, Kellokosken toimipiste						
K Jokelan kirjaston parannustyöt ja kalustaminen	-250		-250	-290	115,9	-40
K Pääkirjaston peli/satuhuone	-50		-50	-48	95,1	2
K Halosenniemi	-50		-50		0,0	50
K Klaavola	-20		-20	-15	76,7	5
K Ilmatorjuntamuseo	-90		-90	-78	86,3	12
K 10 Rakennus	-150		-150		0,0	150
K Mesta	-10		-10	-10	98,0	0
Jokelan tiilitehtaan kehittäminen		-75	-75	-50	66,4	25
	-620	-75	-695	-490	70,5	205
Kasvu ja ympäristö						
K,U Erillinen työohjelma	-2 300	-800	-3 100	-2 181	70,4	919
	-2 300	-800	-3 100	-2 181	70,4	919
Rakennukset yhteensä	-12 150	3 835	-8 315	-5 523	66,4	2 792

U=uusi K=
korvaus **INVESTOINNIT TP 2019 1000 €**

HANKERYHMÄ TOIMIELIN/ TOIMIALUE	TA 2 019	TA-muutos	Talousarvio + muutos	Toteuma TP 2019	Tot. % TP 2019	Poikkeama TP 2019
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
Kunnanhallitus						
K ATK- ja puhelinverkot	-50	50	0	0		
	-50	50	0	0		
Kasvatus- ja sivistyslautakunta						
Koulujen ja varhaiskasvatuksen verkot ja verkko-oppimisympäristön suunnittelu ja toteutus	-100		-100	-60	59,7	40
	-100	0	-100	-60	59,7	40
Kulttuuri ja vapaa-aikalautakunta						
Kuntovälineet ja lähiliikuntapaikkojen toiminnalliset muutokset	-50		-50	-62	124,7	-12
K Ulkoliikunta- ja harrastuspaikat	-50		-50	-73	146,0	-23
K,U Liikuntapaikkojen yleissuunnittelu	-50		-50	-55	110,1	-5
K,U Uimarantojen ja venepaikkojen parannustyöt	-50		-50	-52	104,3	-2
	-200	0	-200	-243	121,3	-43
Tekninen lautakunta						
Puustellinmetsän valokuituverkko		-70	-70		0,0	70
Rakennusten pihainvestoinnit - erillisen työohjelman mukaisesti	-100		-100	-25	25,0	75
Tiet ja liikenneväylät						
Etelä-Tuusula	-9 270	-138	-9 408	-12 084	128,4	-2 676
Jokela	-50		-50	-62	124,1	-12
Kellokoski	-460		-460	-360	78,4	100
Muut alueet	-590		-590	-88	14,9	502
Puistot ja leikkipaikat	-2 090	-95	-2 185	-413	18,9	1 772
Vesistöt		-70	-70	-40	56,7	30
Tuusulanjärvi	-1 000	70	-930	-584	62,8	346
Jätehuolto	-40		-40	-24	60,3	16
	-13 600	-303	-13 903	-13 680	98,4	223
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-13 950	-253	-14 203	-13 982	98,4	221
Rahoitusosuudet	1 320			1 156		
Netto	-12 630	-253	-14 203	-12 826	90,3	1 377
Muut Pitkävaikutteiset menot						
Kunnanhallitus						
ATK- ja puhelinverkot		-50	-50	-44	88,4	6
Tekninen lautakunta	-7 700	-1 000	-8 700	-8 034	92,3	666
K KT 145 kehittäminen	-6 400	-1 000	-7 400	-7 550	102,0	-150
U Puistometsäntien liittymä MT 148:lle	-100		-100		0,0	100
U Jokelantien kevyen liikenteen väylä mt 1421	-1 000		-1 000	-447	44,7	553
Puustellinmetsä Kulloontielle				-37		
U Pääradan alikulku Peltokaarella	-150		-150		0,0	150
U Jokelantien alikulku Peltokaarella	-50		-50		0,0	50
Pitkävaikutteiset yhteensä	-7 700	-1 050	-8 750	-8 079	92,3	671

U=uusi K=
korvaus **INVESTOINNIT TP 2019 1000 €**

HANKERYHMÄ TOIMIELIN/ TOIMIALUE	TA 2 019	TA-muutos	Talousarvio + muutos	Toteuma TP 2019	Tot. % TP 2019	Poikkeama TP 2019
Koneet ja kalusto						
Kunnanhallitus						
U Kunnantilojen turvallisuushankinnat	-60		-60		0,0	60
U Hyökkälän koulu 4 yhdistelmäunia	-50		-50	-49	97,2	1
Lepolan koulu yhdistelmäuni, kuljetusvaunu, U pakasteakaappi	-30		-30	-30	99,4	0
U Jokelan yläaste uusi linjasto	-55		-55	-47	84,8	8
U Vaunukankaan koulu ruoankypsennysvaunuja	-48		-48	-35	73,9	13
Paijalan koulun keittiön laitteiston lisäys	-40		-40	-37	92,4	3
	-283	0	-283	-197	69,8	86
Kaluston myynti				473		
Kasvatus- ja sivistyslautakunta						
K Koulujen ja päiväkotien irtaimisto	-250		-250	-189	75,8	61
Ict-laitteiden (mm. tablettien) hankinta	-100		-100	-87	87,2	13
Koulujen robottihankinnat	-30		-30	-30	101,2	0
Riihikallion koulun irtaimisto		-210	-210	-218	103,8	-8
Rykmentinpuiston liikuntatilan kalusteet		-12	-12		0,0	12
Taidehankinta		-25	-25	-23	90,9	2
	-380	-247	-627	-548	87,4	79
Kulttuuri ja vapaa-aikalautakunta						
Liikuntapaikkojen ylläpitokalusto	-45		-45	-15	32,3	30
Latukone	-90		-90	-89	98,3	2
U Nuorisotilat, irtaimisto	-30		-30	-10	33,8	20
	-165	0	-165	-113	68,6	52
Kuntakehityslautakunta						
U,K Maastomittauslaitteisto	-40		-40	-33	83,2	7
U,K Puustellinmetsän valokuituverkko	-70	70	0			
	-110	70	-40	-33	83,2	7
Tekninen lautakunta						
K Tiekärhu	-350	-66	-416	-346	83,3	70
Kadunhoitokaluston uusiminen			0	-28		-28
K Traktori	-150		-150	-140	93,3	10
K Turvallisuusjärjestelmien uusiminen	-50		-50	-40	79,0	10
K Siivouksen laitteet	-50		-50	-43	85,2	7
Maastotallentimien vaihto	-14		-14	-13	89,3	2
Tuusokodon väistötilojen kalustaminen		-200	-200	-198	98,9	2
	-614	-266	-880	-806	91,6	74
Koneet ja kalusto menot yhteensä	-1 552	-443	-1 995	-1 698	85,1	297
Koneet ja kalusto myynti				473		
Pitkävaikutteiset menot						
Kunnanhallitus						
U Microsoft-lisenssit ja Office 365 AD integraatio	-80		-80		0,0	80
U Ympäristökeskuksen asiakastietojärjestelmä	-10		-10		0,0	10
U Helpdesk-järjestelmän uusiminen	-30		-30		0,0	30
U Sähköinen maksaminen, verkkokauppa	-30		-30	-13	43,2	17
Kansallisen palveluarkkitehtuurin ja SA-alustaan liittyvät U integraatiot	-30		-30		0,0	30
U CRM- ja palautejärjestelmän hankinta	-30		-30		0,0	30
K Intranetin versiopäivitys	-50		-50	-11	22,3	39
U Projektisalkun hallintajärjestelmän hankinta	-20		-20	-20	97,5	1
Palveluhallintajärjestelmän laajentaminen						
U muihin toimintoihin	-15		-15		0,0	15
U Henkilöstötietojärjestelmän hankinta	-50		-50		0,0	50
U Palautejärjestelmän hankinta	-30		-30		0,0	30
U Sähköinen arkistojärjestelmä	-35		-35		0,0	35
U Apotti	-1 120	1 120	0			
Edunvalvonnan asiakashallintajärjestelmä			0	-21		-21
	-1 530	1 120	-410	-64	15,7	346
Kasvu ja ympäristö						
U Tuusulan paikkatietojärjestelmän kehittäminen	-40		-40	-66	165,1	-26
Tilakeskuksen sähköinen huoltokirja	-60		-60		0,0	60
Facta Kuntarekisterin kehittäminen						
	-100	0	-100	-66	66,0	34
Pitkävaikutteiset menot yhteensä	-1 630	1 120	-510	-130	25,6	380

U=uusi K=
korvaus **INVESTOINNIT TP 2019 1000 €**

HANKERYHMÄ TOIMIELIN/ TOIMIALUE	TA 2 019	TA-muutos	Talousarvio + muutos	Toteuma TP 2019	Tot. % TP 2019	Poikkeama TP 2019
Investoinnit yhteensä ilman liikelaitosta						
Investoinnit yhteensä ilman liikelaitosta, brutto	-40 253	-1 791	-42 044	-36 748	87,4	5 296
Rahoitusosuudet	1 320	0	1 320	1 156	87,6	-164
Tulot	9 623	0	9 623	8 824	91,7	-799
Investoinnit, netto	-29 310	-1 791	-31 101	-26 769	86,1	4 332
Vesihuoltoliikelaitos						
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-4 100	500	-3 600	-2 930	81,4	670
Liittymismaksut (infotieto)	800		800		0,0	-800
Vesihuollon ELY-keskuksen rahoitusosuus 2019						
Investoinnit kunta ja Vesihuoltoliikelaitos yhteensä						
Investoinnit yhteensä, brutto	-44 353	-1 291	-45 644	-39 678	86,9	5 966
Rahoitusosuudet	1 320	0	1 320	1 156	87,6	-164
Tulot	9 623	0	9 623	8 824	91,7	-799
Investoinnit, netto	-33 410	-1 291	-34 701	-29 698	85,6	5 003
Rykmentinpuisto (luvat sisältyvät investointiohjelmiin)						
Kunnallistekniikka	-5 000		-5 000	-6 185	123,7	-1 185
Muut pitkävaikutteiset menot	-320		-320	-37	11,6	283
Tuusulan vesi	-1 990		-1 990		0,0	1 990
	-7 310	0	-7 310	-6 222	85,1	1 088
Rykmentinpuisto yhteensä						
Investoinnit yhteensä, brutto	-7 310		-7 310		0,0	7 310
Rahoitusosuudet						
Investoinnit, netto	-7 310	0	-7 310	0	0,0	7 310

MTA 2019 (kunta, ei sis. Vesihuoltoliikelaitos):

Valtuuston päätös 28.1.2019 § 8, kiinteän omaisuuden oston 5 milj. euroa

Valtuuston päätös 13.5.2019 § 57, Tuuskodon peruskorjaus 600 000 euroa

Valtuuston päätös 13.5.2019 § 57, Tuuskodon väistötilojen kalustaminen 200 000 euroa

Valtuuston päätös 10.6.2019 § 81, 1. osavuositarkistuksen määrärahamuutokset, yht. 224 150 euron määrärahan vähennys.

Valtuuston päätös 7.10.2019 § 81, 2. osavuositarkistuksen määrärahamuutokset, yht. 3,785 milj. euron määrärahan vähennys.

¹⁾ Koy Hyrylän ostoskeskus lakkautettiin v.2019, ja yhtiön osakkeet siirrettiin pois kunnan taseesta.

²⁾ Prijuutti, toiminta- ja kunnostussuunnitelma, kunnanhallituksen päätös 14.5.2018/ § 163. Korjauskustannus 50 000 euroa/vuosi, yht. 3 vuotta.

Kiinteät rakenteet ja laitteet rahoitusosuudet:

Kellokosken tekninen kalatiestö, 54 755 euroa

Rusutjärven kunnostus, 5 000 euroa

Koskenmäen liittymä, 1 096 147 euroa

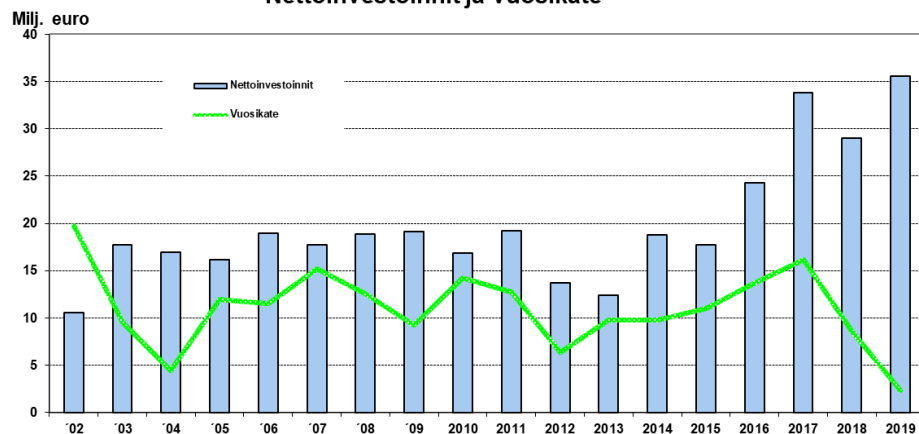
TALONRAKENNUKSEN INVESTOINTIEN ERILLISOHJELMA	TA2019	MTA2019	TP 2019 toteuma	Ero	Tot. % TP 2019
Kasvu ja ympäristö					
Erillinen työohjelma:					
Hyrylän koulukeskuksen korjauksia	-100	-100	-38	62	38,0
Anttilan alueen rakennukset	-100	-100	-24	76	24,0
Hyrylän ostoskeskuksen muutokset	-50	-10		10	0,0
Taloautomaation parannus- ja uusimistyöt	-100	-100	-52	48	52,0
Viranomaismääräysten aiheuttamat muutosinvestoinnit	-50	-50	-8	42	16,0
Kiinteistöjen esteettömyyden parantamiseen kohd. Erillistyöt	-35	-35	-10	25	28,6
Energiätehokkuuden parantamiseen kohdistuvat erillistyöt	-150	-150	-40	110	26,7
PTS:n mukaiset työt	-1315	-1305	-842	463	64,5
LVIS-parannustyöt	-200	-200	-217	-17	108,5
Kiinteistöjen kehittäminen, asiantuntijapalvelut	-200	-200	-14	186	7,0
Ruotsinkylän koulun osittainen purku ja muutostyö		-50	-45	5	90,0
Tuuskodon peruskorjaus		-600	-632	-32	105,3
Sahankulman muutostyöt		-200	-259	-59	129,5
	-2300	-3100	-2181	919	70,4

RAHOITUSOSAN TOTEUMAVERTAILU (1 000 €)

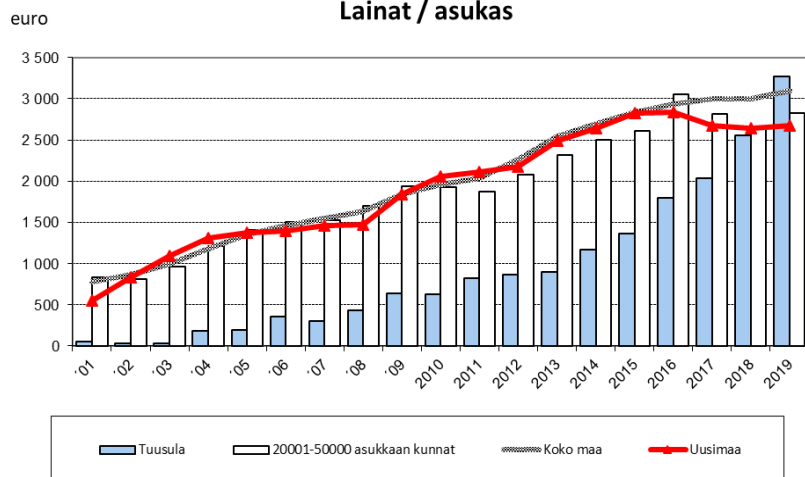
Ei sisällä vesiliikelaitoksen lukuja.

	Talousarvio	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma 2 019	Poikkeama	Toteuma 2 018	Muutoksen kasvu ed. vuoteen %
Toiminta ja investoinnit							
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	12 695,7	-12 244,7	451,0	2 314,6	1 863,6	8 608,2	-73,1 %
Satunnaiset erät				-7 416,7		-575,6	
Arvonalentumiset							
Tulorahoituksen korjauserät	-8 204,6	0,0	-8 204,6	-9 807,2	-1 602,6	-6 169,9	59,0 %
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-40 253,0	-1 841,0	-42 094,0	-36 748,1	5 345,9	-30 326,8	21,2 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 320,0	0,0	1 320,0	1 155,9	-164,1	1 307,4	-11,6 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 623,0	0,0	9 623,0	18 253,8	8 630,8	7 048,0	159,0 %
Nettoinvestoinnit	-29 310,0	-1 841,0	-31 151,0	-17 338,3	13 812,7	-21 971,4	-21,1 %
Toiminta ja investoinnit, netto	-24 818,8	-14 085,7	-38 904,6	-32 247,6	6 657,0	-20 108,7	60,4 %
Rahoitustoiminta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys	0,0	0,0	0,0	-3 000,0	-3 000,0	-396,4	
Antolainasaamisten vähennys	0,0	0,0	0,0	6 818,3	6 818,3	3,8	
Lainakannan muutokset	22 800,0	10 136,0	32 936,0	27 137,4	-28 798,6	18 732,7	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	7 000,0	0,0	7 000,0	30 000,0		15 000,0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	15 800,0	10 136,0	25 936,0	-2 862,6	-28 798,6	3 732,7	
Oman pääoman muutos				0,0		0,0	
Palautuskelpoiset liittymismaksut	0,0		0,0	0,0		0,0	
Vaikutus maksuvalmiuteen	2 000,0		2 000,0	8 168,1	6 168,1	-2 286,4	
Rahavarojen muutos	-18,8	-3 949,7	-3 968,6	6 876,2	-12 155,2	-4 055,1	

Nettoinvestoinnit ja vuosikate

Lainat / asukas

Toimielin Palvelualue/hankeryhmä	Sito- vuus*	Määrärahat						Tulot						
		TALOUS- ARVIO	TA:n muutos	TA + muutos	Toteuma	Poik- keama	Poik- keama %	TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + muutos	Toteu- ma	Poikkeama	Poik- keama %	
INVESTOINTIOSA														
Kunnanhallitus		5 534	4 130	9 664	8 362	1 302	13,5 %	9 623	0	9 623	8 824	799	8,3 %	
Arvo- ja taide-esineet														
Aineettomat hyödykkeet														
Maa- ja vesialueet	B	3 000	5 000	8 000	3 801	4 199	52,5 %	9 523		9 523	7 970	1 553	16,3 %	
Rakennukset	B	400	250	650	721	-71	-10,9 %							
Kiinteät rakenteet ja laitteet	B	50	-50	0		0								
Koneet ja kalusto	B	283		283	197	86	30,4 %				473	-473		
Osakkeet ja osuudet	B	271		271	3 535	-3 264	-1204,5 %	100		100	381	-281	-280,7 %	
Muut pitkävaikutteiset menot	B		50	50	44	6	12,0 %							
Tietokoneohjelmistot/käyttöoikeudet	B	1 530	-1 120	410	64	346	84,4 %							
Ennakkomaksut ja keskeneräiset				0										
Kasvatus- ja sivistyslautakunta		8 550	-4 713	3 837	1 798	2 039	53,1 %	0	0	0	0	0		
Aineettomat hyödykkeet														
Tietokoneohjelmistot/käyttöoikeudet	B			0		0								
Kiinteät rakenteet ja laitteet	B	100		100	60	40	40,0 %							
Koneet ja kalusto	B	380	247	627	548	79	12,6 %							
Rakennukset	B	8 070	-4 960	3 110	1 190	1 920	61,7 %							
Kulttuuri - ja vapaa-aikalautakunta		1 745	75	1 820	1 787	33	1,8 %	0	0	0	0	0		
Tietokoneohjelmistot/käyttöoikeudet	B			0		0								
Koneet ja kalusto	B	165		165	113	52	31,5 %							
Kiinteät rakenteet ja laitteet	B	200		200	243	-43	-21,5 %							
Rakennukset	B	1 380	75	1 455	1 431	24	1,6 %						0	
Kuntakehityslautakunta		150	-70	80	99	-19	-23,8 %	0	0	0	0	0		
Koneet ja kalusto	B	110	-70	40	33	7	17,5 %							
Tietokoneohjelmistot/käyttöoikeudet	B	40		40	66	-26	-65,0 %							
Tekninen lautakunta		24 274	2 369	26 643	24 701	1 942	7,3 %	1 320	0	1 320	1 156	164	12,4 %	
Tietokoneohjelmistot/käyttöoikeudet	B	60		60		60	100,0 %							
Talonrakennus	B	2 300	800	3 100	2 181	919	29,6 %							
Kiinteät rakenteet ja laitteet	B	13 600	303	13 903	13 680	223	1,6 %	1 320		1 320	1 156	164	12,4 %	
Aineettomat hyödykkeet														
Muut pitkävaikutteiset menot	B	7 700	1 000	8 700	8 034	666	7,7 %							
Maa- ja vesialueet														
Koneet ja kalusto	B	614	266	880	806	74	8,4 %							
Investoinnit yhteensä		40 253	1 791	42 044	36 748	5 296	12,6 %	10 943	0	10 943	9 979	964	8,8 %	
RAHOITUSOSA														
Antolainauksen muutokset														
Antolainasaamisten lisäykset	B				3 000	-3 000								
Antolainasaamisten vähennykset					6 818	-6 818								
Lainakannan muutokset														
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	30 000		30 000	30 000	0	0,0 %							
Pitkäaikaisten lainojen vähennys														
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B	15 800		15 800	-2 863	18 663	118,1 %							
Muut maksuvalmiuden muutokset	B	2 000		2 000	8 168	-6 168	-308,4 %							
Yhteensä		346 628	7 440	354 068	353 546	522	0,1 %	283 213	-6 845	276 367	284 613	-8 246	-3,0 %	

Sivovuus*) S= Toimintakatesivovuus, B= Bruttomääräraha/Tuloarvio tai menoarvio

Valtuusto on antanut talousarviossa hallitukselle oikeuden ottaa uutta pitkäaikaista lainaa 30 milj. euroa.

Tilinpäätöslaskelmat

KUNNAN JA LIIKELAITOKSEN TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
	€	€
Toimintatuotot		
Myyntituotot	15 784 213,96	78 148 227,56
Maksutuotot	10 254 003,54	15 084 847,62
Tuet ja avustukset	2 233 756,43	1 348 090,84
Muut tuotot	18 136 477,89	10 876 314,75
Toimintatuotot	46 408 451,82	105 457 480,77
Valmistus omaan käyttöön	266 320,19	380 116,69
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-59 912 868,87	-80 686 364,06
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-13 513 212,11	-17 126 141,74
Muut henkilösivukulut	-1 771 397,46	-2 916 792,05
Palvelujen ostot	-148 992 998,33	-165 518 373,69
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 182 905,17	-13 061 034,84
Avustukset	-7 359 555,41	-11 227 831,25
Muut kulut	-7 245 108,97	-7 168 185,38
Toimintakulut	-248 978 046,32	-297 704 723,01
TOIMINTAKATE	-202 303 274,31	-191 867 125,55
Verotulot	182 522 866,35	179 203 045,37
Valtionosuudet	25 429 422,00	24 291 087,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	102 165,22	261 809,47
Muut rahoitustuotot	1 063 178,18	1 051 096,95
Korkokulut	-862 750,00	-709 975,02
Muut rahoituskulut	-496 856,58	-505 082,76
VUOSIKATE	5 454 750,86	11 724 855,46
Poistot	-15 526 279,11	-13 464 897,27
Arvonalentumiset	-9 858 194,03	-575 608,55
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
TILIKAUDEN TULOS	-19 929 722,28	-2 315 650,36
Tilinpäätössiirrot	0,00	0,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-19 929 722,28	-2 315 650,36

V.2018 toimintatuotot ja toimintakulut sisältävät Keu SoTe kuntayhtymän kuittauslaskutukseen liittyvät tapahtumat 62 143 125,12 eur. Kirjauksilla ei vaikutusta toimintakatteeseen, ja tilikauden tulokseen.

KUNNAN JA LIIKELAITOKSEN RAHOITUSLASKELMA

	2 019	2 018
	€	€
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	5 454 750,86	11 724 855,46
Satunnaiset erät, netto		
Tulorahoituksen korjauserät	-9 807 151,08	-6 169 879,43
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-39 677 576,79	-36 400 441,84
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 155 901,88	1 339 080,90
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	10 837 095,27	6 472 347,48
Toiminnan ja investointien rahavirta	-32 036 979,86	-23 034 037,43
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset-/vähennykset+	3 818 310,31	-392 632,83
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000 000,00	15 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 213 282,95	4 707 902,41
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 308 189,17	-336 310,21
Rahoituksen rahavirta	38 913 216,53	18 978 959,37
Rahavarojen muutos	6 876 236,67	-4 055 078,06
Rahavarat 31.12., 1000 €	16 464 156,93	9 587 920,26
Rahavarat 1.1., 1000 €¹	9 587 920,26	13 642 998,32

KUNNAN JA LIKELAITOKSEN TASE

	2019	2018		2019	2018
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	326 216 722,68	316 270 724,41	A. OMA PÄÄOMA	168 350 783,66	186 570 505,94
I Aineettomat hyödykkeet	109 471,51	412 308,15	I Peruspääoma	127 515 526,38	127 515 526,38
Aineettomat oikeudet	109 471,51	412 308,15	IV Muut omat rahastot	0,00	7 858 794,70
Muut pitkävaik menot	0,00	0,00	V Ed. tilikausien yli- / alijäämä	60 764 979,56	53 511 835,22
II Aineelliset hyödykkeet	289 670 248,72	276 537 605,44	VI tilikauden yli- / alijäämä	-19 929 722,28	-2 315 650,36
Maa- ja vesialueet	66 529 866,67	62 480 658,78			
Kiinteistöjen liittymismaksut	43 758,13	43 758,13	B. POISTOERO JA VAPAAEHT VARAUKSET	1 100 000,00	1 100 000,00
Rakennukset	114 890 414,19	125 338 879,29	Poistoero	0,00	0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	101 441 649,94	83 934 003,50	Vapaaehtoiset varaukset	1 100 000,00	1 100 000,00
Koneet ja kalusto	3 392 537,37	3 144 986,03			
Muut aineelliset hyödykkeet	291 782,38	269 055,11	C. PAKOLLISET VARAUKSET	1 291 110,78	1 344 059,78
Ennakkomaksu ja keskeneräis.	3 080 240,04	1 326 264,60	Muut pakolliset varaukset	1 291 110,78	1 344 059,78
III Sijoitukset	36 437 002,45	39 320 810,82			
Osakkeet ja osuudet	32 998 115,45	32 063 613,51	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 583 266,70	1 310 971,36
Muut lainasaamiset	3 412 587,00	7 230 897,31	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Muut saamiset	26 300,00	26 300,00	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 583 266,70	1 310 971,36
			Muut toimeksiantojen pääomat	0,00	0,00
B. TOIMEKSIANTOJEN VARAT	31 850,26	55 001,06			
Valtion toimeksiannot	0,00	25 487,83	E. VIERAS PÄÄOMA	183 830 999,11	148 573 868,04
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	31 850,26	29 513,23	I Pitkäaikainen	100 137 487,31	76 845 098,98
			Lainat rah ja vak.laitoksilta	85 000 000,00	65 000 000,00
C. VAIHTUVAT VASTAAVAT	29 907 587,31	22 573 679,65	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
I Vaihto-omaisuus	881 719,08	891 369,40	Muut velat	3 629 110,69	1 590 500,29
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	881 719,08	891 369,40	Liittymismaksut	11 508 376,62	10 254 598,69
II Saamiset	12 561 711,30	12 094 389,99	II Lyhytaikainen	83 693 511,80	71 728 769,06
Pitkäaikaiset saamiset	1 656 390,49	409 024,90	Lainat rah ja vak.laitoksilta	36 300 000,00	29 000 000,00
lainasaamiset	66 390,49	86 024,90	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
muut saamiset	10 000,00	323 000,00	Lainat muilta luotonantajilta	5 085 577,71	4 598 860,66
muut siirtosaamiset	1 580 000,00		Saadut ennakot	5 062 160,50	6 322 410,94
Lyhytaikaiset saamiset	10 905 320,81	11 685 365,09	Ostovelat	16 031 377,86	11 789 669,42
myyntisaamiset	7 033 052,28	4 458 132,49	Muut velat	1 587 767,25	3 821 887,44
lainasaamiset	0,00	0,00	Siirtovelat	19 626 628,48	16 195 940,60
muut saamiset	1 493 072,49	1 199 309,77			
siirtosaamiset	2 379 196,04	6 027 922,83			
III Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00			
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00			
IV Rahat ja pankkisaamiset	16 464 156,93	9 587 920,26			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	356 156 160,25	338 899 405,12	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	356 156 160,25	338 899 405,12

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018
	€		€
Toimintatuotot	246 460 569,28		249 920 841,70
Valmistus omaan käyttöön	266 320,19		369 092,40
Toimintakulut	-455 017 551,90		-448 721 036,05
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	18 673,90		-161 851,61
Toimintakate	-208 271 988,53		-198 592 953,56
Verotulot	182 381 047,15		179 050 027,20
Valtionosuudet	41 692 843,98		40 115 530,36
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	42 947,74		55 602,04
Muut rahoitustuotot	518 225,18		483 059,70
Korkokulut	-1 642 559,00		-1 590 896,96
Muut rahoituskulut	-355 297,11		-311 518,29
Vuosikate	14 365 219,41		19 208 850,50
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 208 647,56	-21 976 134,05	
Tilikauden yli- ja alipariarvot	-16 088,17	-60 243,47	
Arvonalentumiset	-7 451 831,87	-6 379,20	
Satunnaiset erät			-22 042 756,72
Tilikauden tulos	-16 311 348,20		-2 833 906,23
Tilinpäätössiirrot			-11 903,16
Tilikauden verot	-8 437,31		19 976,21
Laskennalliset verot	-110 086,85		-201 123,79
Vähemmistöosuudet	109 604,18		144 820,15
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-16 320 268,18		-2 882 136,83

V.2018 toimintatuotot ja toimintakulut sisältävät Keu SoTe kuntayhtymän kuittauslaskutukseen liittyvät tapahtumat 49 838 786,35 eur (eliminoitu omistusosuuden mukainen osuus). Kirjauksilla ei vaikutusta toimintakatteeseen, ja tilikauden tulokseen.

TUUSULAN KUNTAKONSERNI

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2 019	2 018
	€	€
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	14 365 219,41	19 208 850,50
Satunnaiset erät		
Tilikauden verot	-8 437,31	19 976,21
Tulorahoituksen korjaukset	-10 069 650,51	-6 978 059,41
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-57 794 862,11	-50 441 642,59
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 155 901,88	1 402 306,82
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	17 764 667,82	9 144 685,27
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>-34 587 160,82</u>	<u>-27 643 883,20</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset-/vähennykset+	318 153,53	-349 139,11
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	40 727 580,07	18 120 228,27
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 205 209,18	-2 541 945,12
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 908 254,42	3 998 159,42
Oman pääoman muutokset	40 389,42	-14 016,32
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	390 165,38	316 161,96
Vaihto-omaisuuden muutos	5 151,90	52 526,97
Saamisten muutokset	-18 117 192,98	-981 909,55
Korottomien velkojen muutokset	20 430 661,20	8 931 084,95
Rahoituksen rahavirta	<u>42 497 953,76</u>	<u>27 531 151,46</u>
Rahavarojen muutos	7 910 792,94	-112 731,73
Rahavarat 31.12., 1000 €	29 355 931,69	21 445 138,74
Rahavarat 1.1., 1000 €	21 445 138,74	21 557 870,49

KONSERNITASE

	31.12.2019	31.12.2018		31.12.2019	31.12.2018
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	415 110 471,60	395 814 107,10	A. OMA PÄÄOMA	186 071 216,27	200 708 271,69
I Aineettomat hyödykkeet	5 087 901,81	5 139 227,39	I Peruspääoma	127 515 526,38	127 515 526,38
Aineettomat oikeudet	3 020 754,07	3 316 520,79	III Arvonkorotusrahasto	462,52	462,52
Muut pitkävaik menot	1 917 964,11	1 678 801,81	IV Muut omat rahastot	1 483 642,38	9 342 437,08
Ennakkomaksut	149 183,62	143 904,80	V Ed. tilikausien yli- / alijäämä	73 391 853,18	66 731 982,54
II Aineelliset hyödykkeet	403 583 440,60	385 759 787,64	VI tilikauden yli- / alijäämä	-16 320 268,18	-2 882 136,83
Maa- ja vesialueet	70 322 206,42	66 311 263,09	B. VÄHEMMISTÖOSUUDET	1 505 451,02	1 616 086,77
Rakennukset	199 903 688,10	208 167 023,42	C. PAKOLLISET VARAUKSET	2 273 823,51	2 552 230,88
Kiinteät rakenteet ja laitteet	108 873 769,28	91 097 450,50	Eläkevaraukset	20 021,06	23 114,68
Koneet ja kalusto	11 011 703,75	10 322 275,91	Muut pakolliset varaukset	2 253 802,45	2 529 116,21
Muut aineelliset hyödykkeet	661 157,81	656 335,56	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 977 796,66	1 731 021,78
Ennakkomaksu ja keskeneräis.	12 810 915,24	9 205 439,17	Valtion toimeksiannot	114 513,19	136 788,72
III Sijoitukset	6 439 129,19	4 915 092,06	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 779 790,41	1 503 804,78
Osakkuusyhteisöosuudet	991 143,66	940 553,95	Muut toimeksiantojen pääomat	83 493,06	90 428,27
Osakkeet ja osuudet	5 237 385,22	3 445 766,05	E. VIERAS PÄÄOMA	292 000 905,01	232 046 830,00
Muut lainasaamiset	2 920,50	321 074,03	I Pitkäaikainen	172 360 982,25	142 529 810,72
Muut saamiset	207 679,81	207 698,04	Lainat rah ja vak.laitoksilta	154 241 996,47	126 979 883,39
B. TOIMEKSIANTOJEN VARAT	271 959,73	415 350,23	Lainat julkisyhteisöiltä	64 532,94	66 631,00
Valtion toimeksiannot	24 668,35	162 276,55	Saadut ennakot	31,88	31,88
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	166 967,75	162 645,41	Lainat muilta luotonantajilta	3 949 463,22	4 269 121,61
Muut toimeksiantojen varat	80 323,63	90 428,27	Ostovelat	2 053,49	2 053,49
C. VAIHTUVAT VASTAAVAT	68 446 761,17	42 424 983,79	Muut velat/Liittymismaksut	14 066 815,43	11 178 746,36
I Vaihto-omaisuus	2 041 555,68	2 046 707,57	Siirtovelat	0,00	0,00
Aineet ja tarvikkeet	1 564 015,26	1 609 022,01	Laskennalliset verovelat	36 088,82	33 342,99
Keskeneräiset tuotteet	477 540,42	437 685,56	II Lyhytaikainen	119 639 922,76	89 517 019,28
Valmiit tuotteet / tavarat			Lainat rah ja vak.laitoksilta	43 609 342,51	31 189 014,43
Ennakkomaksut			Lainat julkisyhteisöiltä	338 932,13	338 934,00
II Saamiset	37 049 273,80	18 933 137,48	Lainat muilta luotonantajilta	153 798,89	100 197,80
Pitkäaikaiset saamiset	2 934 995,15	2 819 475,11	Saadut ennakot	6 703 340,54	7 868 503,56
myyntisaamiset	0,00	0,00	Ostovelat	28 563 187,94	17 880 736,41
lainasaamiset	2 602 855,30	2 713 705,67	Muut velat	4 308 518,18	5 680 199,92
muut saamiset	13 898,21	105 769,43	Siirtovelat	35 190 248,04	25 794 219,65
siirtosaamiset	318 241,64	0,00	Laskennalliset verovelat	772 554,54	665 213,52
Lyhytaikaiset saamiset	34 114 278,65	16 113 662,38			
myyntisaamiset	13 953 167,21	7 482 373,76			
lainasaamiset	3,94	70,99			
muut saamiset	5 338 550,07	2 636 544,35			
siirtosaamiset	14 822 557,43	5 994 673,27			
III Rahoitusarvopaperit	3 268 704,76	2 825 016,67			
Osakkeet ja osuudet	8 078,70	8 078,81			
Sij. Rahamarkkina-instrumentteihin	1 312 391,22	687 443,02			
Muut arvopaperit	1 948 234,84	2 129 494,84			
IV Rahat ja pankkisaamiset	26 087 226,93	18 620 122,07			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	483 829 192,47	438 654 441,11	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	483 829 192,47	438 654 441,11

Liitetiedot

Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suori-teperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun ja hyväksytyyn poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa 'Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet'.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Vaihto-omaisuuden arvotus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen varasto-kohtaisesti joko varaston keskimääräisellä hankintahinnalla tai viimeisen hankintahinnan mukaisena.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

2

Tuloslaskelman tai taseen esittämistavan muutos

Tuloslaskelman tai taseen esittämistapaa ei ole muutettu edellisestä tilikaudesta (KPA 2:2.1 § 2-kohta) tai kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamista ohjeista poikkeavaksi.

3

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Edellisen tilikauden tietoihin ei ole tehty oikaisuja.

4

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Edellisen tilikauden vertailukelpoisuuteen vaikuttaa vuoden 2018 toimintatuottojen sekä toimintakulujen sisältämät Keusoten kuittauslaskutukseen liittyvät tapahtumat 61,143 milj. euroa. Kirjauksilla ei ole vaikutusta toimintakatteeseen.

5

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuviin kuluihin tehtiin tilikaudella 1,7 milj. euron oikaisu. Oikaisu liittyy Kiljavan Sairaala Oy:lle vuosina 2012 - 2018 maksettujen ja kuluksi kirjattujen yhtiövastikemaksujen kaltaisten pääomasijoituksiin, jotka oikaistiin takautuvasti osaksi kunnan omistamien yhtiön osakkeiden hankintahintaa. Vuonna 2018 satunnaisissa kuluissa esitetty erä 0,6 milj. euroa on oikaistu vertailutiedoissa arvonalentumisiin.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt, lukuun ottamatta Jokelan Tekonurmi Oy:tä, tämän yhdistelemättä jättämisellä on vähäinen merkitys konsernin omaan pääomaan. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymäakuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Lisäksi kaikki osakkuusyhteisöt, joissa kunta on jäsenenä, on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset kateet Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja

velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on eliminoitu. Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen velkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi
Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet
Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu
Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt
Osakkuusyhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät
Konsernitilinpäätöksen liitteenä esitetään perusteltu selostus, jos konsernitilinpäätöksen laatimisessa ei ole noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tytäryhteisöt

Kiinteistö Oy Hyrylän Ostoskeskuksen lopputilitys tehtiin 26.9.2019 ja yhtiö lopetettiin. Yhtiön omistuksessa ollut kiinteistö tontteineen siirtyi kunnalle jako-osuutena.

Kuntayhtymät

Kuntayhtymien omistusosuuksissa ei ole tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Osakkuus- ja yhteisyhteisöt

Kunta myi kaikki omistamansa Asunto Oy Vesitorin puiston osakkeet tilikauden aikana.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset
Vuoden 2018 konsernitilinpäätöslukuihin on oikaistu Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän yhdistely vastaamaan kuntayhtymän lopullista konsernitilinpäätöstä. Oikaisun vaikutus konsernin 2018 tilikauden tulokseen on -0,002 milj. euroa. Vuonna 2018 satunnaisissa kuluissa esitetty erä 0,6 milj. euroa on oikaistu vertailutiedoissa arvonalentumisiin.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konserniyhteisöt	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty	Ei yhdistelty
Tytäryhteisöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt		
Kiinteistö Oy Riihikallion Päiväkotikeskus	X	
Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus	X	
Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan Paloasema	X	
Kiinteistö Oy Tuusulan Vanha Kunnantalo	X	
Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo	X	
Muut yhtiöt		
Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy	X	
Tuusulan Kansanopiston Oy	X	
Kellokosken Jäähalli Oy	X	
Tuusulan Tenniskeskus Oy	X	
Tuusulan Jäähalli Oy	X	
Tuusulan Tekonurmi Oy	X	
Jokelan Tekonurmi Oy		X
Kuntayhtymät		
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä	X	
Eteva kuntayhtymä	X	
Uudenmaan liitto kuntayhtymä	X	
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	X	
keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä	X	
Keski-Uudenmaan vesi kuntayhtymä	X	
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	X	
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä	X	
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	X	
Osakkuusyhteisöt		
Keski-Uudenmaan Työterveys Oy	X	
Uudenmaan Työterveys Oy	X	

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot, 1000 €

6 TOIMINTATUOTOT TOIMIALOITTAIN *

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Toimiala				
Yleishallinto ja johdon tuki	16 478	19 555	6 407	9 270
Yhteiset palvelut	4 034	0	4 034	0
Sosiaali- ja terveystoimi	195 414	207 241	0	9 945
Sivistys	11 205	9 539	8 269	6 429
Kasvu ja ympäristö	45 162	34 789	20 618	10 998
Toimialat yhteensä	272 293	271 123	39 329	36 641
Tuusulan vesihuoltoliikelaitos	7 080	6 673	7 080	6 673
- Keskinäiset ostot ja myynnit	-32 912	-27 879		
Yhteensä	246 461	249 917	46 408	43 314

* toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä

Vuoden 2019 organisaatiouudistuksen vuoksi vuodet eivät ole vertailukelpoisia ja vuosi 2018 esitetään vanhan organisaation mukaisena.

Sosiaali- ja terveystoimen palveluiden tuotanto siirtyi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2019.

7 VEROTULOT

	Kunta	
	2019	2018
Kunnan tulovero	164 111	161 181
Kiinteistövero	10 264	10 205
Osuus yhteisöveron tuotosta	8 148	7 817
Yhteensä	182 523	179 203

8 VALTIONOSUUDET

	Kunta	
	2019	2018
Peruspalvelujen valtionosuus	38 227	36 910
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionos.tasaus	-9 543	-9 420
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-3 239	-3 199
Vuoden 2018 Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien oikaisupäätös 6.9.2019	-16	0
Yhteensä	25 429	24 291

9 PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

	Kunta	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	118 862	131 107
Muiden palvelujen ostot	30 082	34 412
Yhteensä	148 943	165 518

Vertailukelpoisuuden vuoksi kunnan vuoden 2018 asiakaspalvelujen ostoissa esitetään sosiaali- ja terveystoimen ostoihin

kirjattu 62.143.125 euron erä, jolla ei ole tulosvaikutusta. Erä on kirjattu Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän kuittausmenettelyyn liittyen.

Vuonna 2019 sosiaali- ja terveystoimen palvelut ostettiin Keusote kuntayhtymältä.

10 VALTUUSTORYHMIEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN TUKEMISEKSI ANNETUT TUET VALTUUSTORYHMITÄIN ERITELTYINÄ

	Kunta 2019
Kokoomuksen valtuustoryhmä	0
Tuusulan puolesta ry:n valtuustoryhmä	0
Tuusulan Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä	0
Tuusulan keskustan valtuustoryhmä	0
Perussuomalaisten Tuusulan valtuustoryhmä	0
Vihreä valtuustoryhmä	0
Tuusulan vasemmisto valtuustoryhmä	0
Vastuullinen oikeisto valtuustoryhmä	0
Svenska folkpartiet i Tusby fullmäktige grupp	0
Kristillisdemokraattisen puolueen valtuustoryhmä	0
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	0

11 PYSYVIEN VASTAAVIEN SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT
(Valt 27.1.2014, § 9)

	31.12.2012 MENNESSÄ VALMISTUNEET KOHTEET		1.1.2013 JÄLKEEN VALMISTUNEET KOHTEET		KIRJANPITOLAUTA- KUNNAN KUNTAJAOS: POISTOAIKASUOSITUS
	POISTOAIKA	POISTOTAPA	POISTOAIKA	POISTOTAPA	
Aineettomat hyödykkeet					
kehittämismenot	4 vuotta	tasapoisto	2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 20 vuotta
Liikearvo			2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot					
Atk-ohjelmistot	4 vuotta	tasapoisto	2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Muut	4 vuotta	tasapoisto	2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat					
Betonirunkoiset					
Hallinto- ja laitosrakennukset	25 - 35 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	20 - 50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset			30 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Talousrakennukset	17 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Asuinrakennukset	35 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 50 vuotta
Muut kuin betonirunkoiset					
Hallinto- ja laitosrakennukset	25 - 35 vuotta	tasapoisto	20 vuotta	tasapoisto	20 - 50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Talousrakennukset	17 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Asuinrakennukset	35 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Kadut, tiet, torit ja puistot	17 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	17 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 30 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	17 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 30 vuotta
Vedenjakeluverkosto	25 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 40 vuotta
Viemäriverkko	25 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 40 vuotta
Kaukolämpöverkko			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	17 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Puhelinverkko, keskussema ja alakeskukset			10 vuotta	tasapoisto	10 - 12 vuotta
Maakaasuverkko			20 vuotta	tasapoisto	20 - 25 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot			15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 20 vuotta
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	12 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Liikenteen ohjauslaitteet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 15 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 15 vuotta
Koneet ja kalusto					
Rautaiset alukset			15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet			8 vuotta	tasapoisto	8 - 15 vuotta
Muut kuljetusvälineet	7 vuotta	tasapoisto	4 vuotta	tasapoisto	4 - 7 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet	7 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 10 vuotta
Muut raskaat koneet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 15 vuotta
Muut kevyet koneet	7 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 10 vuotta
Sairaala-, terveydenh., yms. laitt.	10 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 15 vuotta
Atk-laitteet	4 vuotta	tasapoisto	3 vuotta	tasapoisto	3 - 5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	4 vuotta	tasapoisto	3 vuotta	tasapoisto	3 - 5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet					
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto		käytön mukainen poisto		käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet			ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa

12 TUOTTOIHIN JA KULUIHIN SISÄLTÄVÄT PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Eläkevastuu 1.1.	23	23	0	0
Lisäykset tilikaudella	0	0	0	0
Vähennykset tilikaudella	-3	0	0	0
Eläkevastuu 31.12.	20	23	0	0
Pilaantuneiden maiden puhdistusvaraus 1.1.	1 382	2 039	1 344	1 965
Lisäykset tilikaudella	42	0	110	0
Vähennykset tilikaudella	0	-657	-163	-621
Pilaantuneiden maiden puhdistusvaraus 31.12.	1 424	1 382	1 291	1 344
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	1 105	1 102	0	0
Lisäykset tilikaudella	0	3	0	0
Vähennykset tilikaudella	-223	0	0	0
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	882	1 105	0	0
Muut varaukset 1.1.	42	37	0	0
Lisäykset tilikaudella	0	27	0	0
Vähennykset tilikaudella	-42	-21	0	0
Muut varaukset 31.12.	0	42	0	0
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12.	2 326	2 552	1 291	1 344

Kunnan henkilökunnan eläkevastuu on hoidettu Kuntien Eläkevakuuksen kautta

13 MUIHIN TOIMINTATUOTTOIHIN SISÄLTÄVÄT OLENNAISET PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA -TAPPIOT

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	9 502	4 231	9 499	4 224
Rakennusten myyntivoitot	3	907	0	0
Muut myyntivoitot	267	1 338	257	1 326
Myyntivoitot yhteensä	9 772	6 475	9 756	5 549
Muut toimintakulut				
Kiinteistöjen myyntitappiot	0	0	0	0
Muut myyntitappiot	0	-1	0	0
Myyntitappiot yhteensä	0	-1	0	0

14 SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

Ei ilmoitettavaa.

15 YHTEISMÄÄRÄT MUIHIN RAHOITUSTUOTTOIHIN SISÄLTÄVISTÄ TUOTOISTA, JOTKA ON SAATU OSUUKSISTA MUISSA YHTEISÖISSÄ, MIKÄLI NE OVAT OLENNAISIA

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Osinkotuotot konserniyhteisöistä	0	0	0	0
Osinkotuotot muista yhteisöistä	19	53	17	53
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0	0	270	270

16 ERITTELY POISTOERON MUUTOKSISTA

Tilinpäätökseen ei sisälly verotussyistä tehtyä poistoeroa.

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot, 1000 €

17 KULUKSI KIRJAAMATTOMAT MENOT JA PÄÄOMA-ALENNUKSET (KPA 2:4.1 § 5-kohta)

Kunnan ja konsernin tilinpäätökseen ei sisälly lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneita kuluksi kirjaamattomia menoja ja pääoma-alennuksia.

18 ARVONKOROTUKSET

Kunnan ja konsernin tilinpäätöksiin ei sisälly olennaisia arvonnkorotuksia.

19 PYSYVÄT VASTAAVAT

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	Muut		Yhteensä
	Aineetto- mat oikeudet	pitkävai- kutteiset menot	
Poistamaton hankintameno 1.1.2019	412	0	412
Lisäykset tilikauden aikana	79	0	79
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	-280	0	-280
Siirto erien välillä	0	0	0
Tilikauden poisto	-102	0	-102
Poistamaton hankintam. 31.12.2019	109	0	109
Arvonkorotukset	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	109	0	109

AINEELLISET HYÖDYKKEET	Kiinteistö- jen			Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelli- set hyödyk- keet	Keskene- räiset hankinnat	Yhteensä
	Maa- ja vesialueet	liittymis- maksut	Rakennuk- set					
Poistamaton hankintameno 1.1.2019	62 481	44	125 339	83 934	3 145	269	1 326	251 745
Lisäykset tilikauden aikana	3 801	0	2 147	26 232	1 675	23	2 257	36 135
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	-1 156		0	0	-1 156
Vähennykset tilikauden aikana	-487	0	0	-71	-193	0		-751
Siirto erien välillä	735	0	1 568	0		0	-503	1 065
Tilikauden poisto	0	0	-6 746	-7 497	-1 235	0	0	-15 479
Arvonlennukset	0	0	-7 417	0	0	0	0	-7 417
Poistamaton hankintam. 31.12.2019	66 530	44	114 890	101 442	3 393	292	3 080	289 670
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	66 530	44	114 890	101 442	3 393	292	3 080	289 670

SIJOITUKSET: Osakkeet ja osuudet	Osakkuus				Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
	Tytäryhtei- söt	Kunta- yhtymä osuudet	Osakkuus hteisö- osakkeet ja osuudet	Liikelai- tosten peruspää- omaosuudet		
Poistamaton hankintameno 1.1.2019	6 894	22 490	450	7 500	2 230	38 574
Lisäykset	3 422	0	0	0	1 877	5 299
Vähennykset	-1 800	0	-43	0	-81	-1 923
Hankintameno 31.12.2019	8 516	22 490	408	7 500	4 026	41 950
Arvonlennukset tilikaudella	-482	-1 960	0	0	0	-2 441
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	8 034	20 530	408	7 500	4 026	40 498

SIJOITUKSET: Muut lainasaamiset ja muut saamiset	Tytäryhtei- söt	Osakkuus hteisöt	Jäsenkunta yhtymät	Muut saamiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.2019	6 834	0	396	26	7 257
Lisäykset	0	0		0	0
Vähennykset	-6 422	0	-396	0	-6 818
Hankintameno 31.12.2019	413	0	0	26	439
Arvonlennukset tilikaudella	0	0	0	0	0
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	413	0	0	26	439

20 - 22 OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ

Nimi	Kotipaikka	Kuntakonsernin osuus (1000 €)						tilikauden tulos	tilikauden voitosta (+) tappiosta (-)
		Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	oma pääoma	omasta pääomasta	vieras pääoma	vieraasta pääomasta		
TYTÄRYHTEISÖT									
Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy	Tuusula	100,00	100,00	4 260	4 260	47 722	47 722	1	1
Koy Riihikallion päiväkotikeskus	Tuusula	100,00	100,00	8	8	5 259	5 259	-0	-0
Koy Riihikallion lähipalvelukeskus	Tuusula	100,00	100,00	293	293	3 202	3 202	-70	-70
Tuusulan Kansanopiston Oy	Tuusula	91,10	91,10	857	781	6	5	40	37
Kellokosken Jäähalli Oy	Tuusula	74,30	73,88	417	308	40	29	-6	-4
Koy Tuusulan Vanha Kunnantalo	Tuusula	66,98	66,98	667	447	11	8	1	1
Koy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo	Tuusula	61,98	61,98	3 145	1 949	15	9	-23	-14
Tuusulan Tenniskeskus Oy	Tuusula	52,58	52,58	458	241	1 048	551	22	11
Tuusulan Jäähalli Oy	Tuusula	51,47	51,47	469	241	136	70	-26	-13
Tuusulan Tekonurmi Oy	Tuusula	51,00	51,00	-14	-7	271	138	-28	-14
Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan Yhdistelemättä	Tuusula	60,00	60,00	107	64	8 524	5 114	-23	-14
Jokelan Tekonurmi Oy	Tuusula	100,00	100,00	-7	-7	90	90	0	0
yhteensä						8 579	62 198		-81
KUNTAYHTYMÄT									
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ky	Helsinki	2,3018	2,3018	378 335	8 709	990 919	22 809	-13 857	-319
Eteva ky	Mäntsälä	3,486878	3,486878	17 536	611	50 019	1 744	753	26
Uudenmaan liitto	Helsinki	2,68	2,68	1 825	49	2 805	75	160	4
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	Järvenpää	31,24741	31,24741	40 873	12 772	10 097	3 155	4 105	1 283
Keski-Uudenmaan vesiensuojelun ky	Kerava	17,04	17,04	24 397	4 157	3 970	676	534	91
Tuusulan seudun vesilaitos ky	Tuusula	24,58	24,58	17 024	4 184	6 951	1 708	90	22
Uudenmaan päihdehuollon ky	Hyvinkää	3,16091	3,16091	1 990	63	382	12	-81	-3
Keski-Uudenmaan sote ky	Hyvinkää	19,82361	19,82361	1	0	88 669	17 577	0	0
Helsingin seudun liikenne ky	Helsinki	3,021	3,021	78 566	2 373	108 634	3 282	-4 758	-144
yhteensä					30 545		30 180		1 105
OSAKKUUSYHTEISÖT									
Keski-Uudenmaan työterveys Oy	Nurmijärvi	40,00	40,00	523	209	459	183	-371	-148
Uudenmaan työterveys Oy	Nurmijärvi	40,00	40,00	280	112	192	77	-101	-40
yhteensä					321		260		-189

23 PITKÄ- JA LYHYTAIKAISET SAAMISET KONSERNIYHTEISÖILTÄ

	2019		2018	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	29	0	34
Yhteensä	0	29	0	34
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0	998	0	15
Siirtosaamiset	1 580	0	1 252	0
Yhteensä	1 580	998	1 252	15
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0	6 006	0	4 410
Lainasaamiset	66	0	86	0
Muut saamiset	10	1 493	10	1 199
Siirtosaamiset	0	2 379	0	5 089
Yhteensä	76	9 878	96	10 698
Saamiset yhteensä	1 656	10 905	1 348	10 746

24 SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kunta				
Muut siirtosaamiset:				
HUS ylijäämä			0	1 312
Verotulot			0	525
Senaatti kiinteistöt			0	420
KELA, työterveyshuolto			907	750
Eri kunnat- sijoitetut oppilaat			31	220
Keusote ky laskut 6996-6998 sekä maksuosuuden oikaisu			183	0
Valtionosuus, korjauspäätös			221	153
Päämieslaskutusten ALV			0	134
Takauspalkkiot			120	133
Työllistämistuki ja kuntouttava työtoiminta			18	55
Ympäristövalvonnan lisämaksu			108	51
Muut siirtosaamiset			219	839
yhteensä	0	0	1 808	4 592
Konserni				
Verosaamiset	0	0		
Jaksotetut henkilöstökulut	75	927		
Avustukset	30	48		
Menoennakot	4	5		
Muut tulojäämät	16 452	6 370		
yhteensä	16 561	7 350		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	16 561	7 350	1 808	4 592

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot, 1000 €

25 TASE-ERÄKOHTAINEN ERITTELY OMAN PÄÄOMAN ERIEN LISÄYKSISTÄ
JA VÄHENNYKSISTÄ SEKÄ SIIRROISTA NÄIDEN ERIEN VÄLILLÄ
TILIKAUDEN AIKANA (KPA 2:5 § 1- kohta)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	127 516	127 516	127 516	127 516
Peruspääoma 31.12.	127 516	127 516	127 516	127 516
Muut omat rahastot 1.1.	4 531	4 405	3 047	3 047
Lisäykset tilikaudella	0	126	0	0
Vähennykset tilikaudella	-3 047	0	-3 047	-3
Muut omat rahastot 31.12.	1 484	4 531	0	3 047
Vuokra-asuntorahasto 1.1.	4 812	4 812	4 812	4 812
Lisäykset tilikaudella	0	0	0	0
Vähennykset tilikaudella	-4 812	0	-4 812	0
Vuokra-asuntorahasto 31.12.	0	4 812	-0	4 812
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	63 850	64 552	51 196	53 512
Lisäykset tilikaudella	7	2 072	0	0
Rahastojen purku	7 859	0	7 859	0
Vähennykset tilikaudella	-75	-7	0	0
Aiempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	1 752	114	1 710	0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	73 392	66 730	60 765	53 512
Tilikauden yli-/alijäämä	-16 320	-2 884	-19 930	-2 316
Oma pääoma 31.12.	186 072	200 706	168 351	186 571

26 ERITTELY VEROTUSSYISTÄ TEHDYN POISTOERON MUUTOKSESTA

Kunnan tilinpäätöksen poistoeroon ei sisälly verotussyistä tehtyä poistoeroa (evl 54 §).

27 PITKÄAIKAISET VELAT

Velat, jotka erääntyvät 5 vuoden kuluttua
(KPA 2:5 § 2-kohta)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	154 242	126 980	85 000	65 000
Lainat julkisyhteisöiltä	7	7	0	0
Yhteensä	154 249	126 987	85 000	65 000

28 JOUKKOVELKAKIRJALAINAT

Joukkovelkakirjalainoja ei ole laskettu liikkeelle.

29 OLENNAISET PAKOLLISIIN VARAUKSIIN
MERKITYT ERÄT

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut pakolliset varaukset				
Pilaantuneiden maiden puhdistusvaraus	1 291	1 424	1 291	1 344
Potilasvakuutus	882	1 105	0	0
Muu pakollinen varaus	20	23	0	0
Muut pakolliset varaukset yhteensä	2 193	2 552	1 291	1 344

30 PITKÄ- JA LYHYTAIKAISET VELAT

	2019		2018	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille *)				
Ostovelat	0	70	0	16
Lainat	0	5 086	0	4 599
Yhteensä	0	5 156	0	4 615
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä *)				
Ostovelat	0	722	0	557
Siirtovelat	0	2 040	0	0
Yhteensä	0	2 762	0	557
Velat muille				
Saadut ennakot	0	5 062	0	6 322
Ostovelat	0	15 239	0	11 217
Lainat	85 000	36 300	65 000	29 000
Muut velat	13 098	1 588	11 845	3 822
Siirtovelat	0	19 627	0	16 196
Yhteensä	98 098	77 816	76 845	66 557
Vieras pääoma yhteensä	98 098	85 734	76 845	71 729

*) Vuoden 2018 vertailutiedot korjattu

31 MAKSUVALMIUDEN KANNALTA MERKITTÄVÄT TILILIMIITIT

	2019	2018
Luotollisen shekkitalin limiitti, josta käytössä 31.12.	2 000	2 000
Rahoituslimiitti, josta käytössä 31.12.	0	0
	5 000	5 000
	0	0

32 MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut velat				
Liittymismaksut	10 837	9 577	11 508	10 255
Muut velat	1 595	1 601	1 589	1 591
Muut velat yhteensä	12 433	11 179	13 098	11 845

33 SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	663	1 221	0	0
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaks.	12 692	18 873	10 846	12 235
Korkojaksotukset	383	389	216	216
Muut menojäämät	15 225	5 190	8 564	3 744
Menojäämät yhteensä	28 299	24 452	19 627	16 196
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	28 962	25 673	19 627	16 196

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot, 1000 €

34 VELAT, JOISTA KUNTA ON PANTANNUT, KIINNITTÄNYT TAI MUULLA TAVALLA ANTANUT VAKUUDEKSI OMAISUUTTAAN

Kunta ei ole antanut omaisuuttaan vakuudeksi.

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta *)
 Vakuudeksi annetut kiinnitykset
 Vakuudeksi annetut osakkeet

Konserni	
2019	2018
7 668	7 668
0	0

*) Vuoden 2018 vertailutieto korjattu

35 VAKUUDET, JOTKA KUNTA ON ANTANUT MUIDEN SITOUJUSTEN KUIN VELKOJEN VAKUUDEKSI

Kunta ei ole antanut vakuuksia.

36 VAKUUDET, JOTKA KUNTA ON ANTANUT SEN KANSSA SAMAAN KONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN PUOLESTA

Kunta ei ole antanut vakuuksia.

37 YHTEENLASKETTU ARVO KUNNAN ANTAMISTA MUISTA KUIN EDELLÄ 40-42 KOHDISSA TARKOITETUISTA VAKUUKSISTA LAJEITTAIN

Kunta ei ole antanut vakuuksia.

38 VUOKRAVASTUUT

Toimitilojen vuokravastuut
 Koneiden ja laitteiden vuokravastuut
 Vuokravastuut yhteensä
 Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus
 Siitä PPP-hankkeet
 Siitä sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet
 Siitä kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Toimitilojen vuokravastuut	26 417	20 283	16 265	3 042
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	11 158	10 629	8 832	9 445
Vuokravastuut yhteensä	37 575	30 912	25 097	12 487
Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	0	7 893	4 357	5 147
Siitä PPP-hankkeet	0	0	0	0
Siitä sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet	0	0	0	0
Siitä kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut	272	15	272	15

Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdonmukaisia vastuuta.

39 KUNNAN ANTAMAT VASTUUSITOUMUKSET SEN KANSSA SAMAAN
KONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN PUOLESTA
(KPA 2:7.2 § 3-kohta)

Tytäryhteisöjen puolesta annetut:
Alkuperäinen pääoma
Jäljellä oleva pääoma

Konserni		Kunta	
2019	2018	2019	2018
74 485	78 174	74 485	68 574
19 144	59 096	19 144	53 594

40 MUUT KUNNAN ANTAMAT VASTUUSITOUMUKSET JA MUUT VASTUUT (KPA 2:7.2 § 4-kohta)

Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Alkuperäinen pääoma

Jäljellä oleva pääoma

Takaukset muiden puolesta

Alkuperäinen pääoma *)

Jäljellä oleva pääoma

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.

Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista
takausvastuista 31.12.

Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen
rahastosta 31.12.

Konserni		Kunta	
2019	2018	2019	2018
3 340	2 418	0	0
2 905	2 175	0	0
5 455	5 456	5 328	5 329
4 775	3 102	4 693	3 013
232 768	220 627	232 769	220 627
0	0	0	0
153	142	153	142

*) Vuoden 2018 alkuperäinen pääoma korjattu

41 **MUUT KUNTAA KOSKEVAT TALOUDELLISET VASTUUT,
JOITA EI OLE MERKITTYY TASEESEEN**

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Sopimusvastuut				
Maankäyttö sopimukset	50	0	50	575
Muu sopimusvastuu	270	96	0	0
Sopimusvastuut yhteensä	320	96	50	575
Johdannais sopimukset				
Koronvaihtosopimukset				
Lisähyöty swap 1161642/1512514				
Sopimus erääntyy 7.11.2022				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	124	146	0	0
Käypä arvo	-12	-16	0	0
Koronvaihtosopimus1				
Nimellisarvo	230	230	0	0
Käypä arvo	-11	-12	0	0
Koronvaihtosopimus 2				
Nimellisarvo	230	230	0	0
Käypä arvo	-8	-10	0	0
Koronvaihtosopimus				
1641290/2300766	786	857	0	0
Koronvaihtosopimus 1462034/1994768				
Nimellisarvo	369	373	0	0
Sähköjohdannaiset				
Käypä arvo	16	72	0	0
HUS Ky:n alijäämän kattamisvastuu	346	0	346	0
Muut vastuut	0	150	0	150
Arvonlisäveron palautusvastuu	8 271	11 508	7 634	8 951
Valtionosuuksien palautusvastuu	4 655	5 236	3 960	4 540

Korkoriskit

Konsernilla on vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvää korkoriskiä.

Sopimusriskit

Kunnalla on maankäyttösopimuksiin liittyvää sopimusriskiä. Maankäyttösopimusten sopimuskorvauksia on tuloutettu kirjanpitoon kaavoitettavien alueiden valmistumisasteen perusteella.

Oikeudenkäynteihin liittyvät riskit

Kunnalla on keskeneräisiin oikeudenkäynteihin liittyvää riskiä oikeudenkäyntikulujen korvausvastuusta.

Konserniyhteisöjen kertyneeseen alijäämään liittyvät riskit***Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri-kuntayhtymään***

Tuusulan kunta kuuluu jäsenenä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri-kuntayhtymään, jossa Tuusulan kunnan omistusosuus on 2,30 %. Kuntayhtymän vuoden 2019 alijäämää oli 15 021 835,32 euroa. Tuusulan kunnan osuus on 345 502,21 euroa. Tuusulan kunta ei ole tehnyt tilinpäätökseen pakollista varausta, sillä kuntayhtymän odotetaan kattavan alijäämä tulevaisuudessa.

Ympäristövastuut (KILA 14.1.2003 ympäristöyleisohje)

Tilinpäätöksessä on varauduttu 1 291 110,78 eurolla pilaantuneiden maa-alueiden kunnostukseen. Tilikauden aikana varausta käytettiin Högberginmäen kunnostukseen 162 949 euroa ja Nybackan alueen kunnostukseen tehtiin uusi varaus 110 000 euroa.

Kunnalla on puhdistusvelvollisuus myös seuraavista maa-alueista:

Jokelan entinen kaatopaikka, Kellokosken kaatopaikka, Tuuliviirinkuja, Haaratie, Terrisuon entinen kaatopaikka ja Högbergin haaran haulikkorata. Kunnostusten aloitus riippuu kaavojen etenemisestä ja lisätutkimusten tuloksista.

Pääomainsaamisiin liittyvät riskit**Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan paloasema, pääomainsa 90 000**

Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan paloasema vuokraa omistamaansa paloasemakiinteistöä Keski-Uudenmaan pelastuslaitokselle ja Tuusulan VPK:lle. Tuusulan kunta omistaa yhtiöstä 60 % ja Keravan kaupunki 40 %. Omistajakunnat ovat myöntäneet yhtiölle sen vakavaraisuuden vahvistamiseksi yhteensä 150 000 euron pääomainsa, josta Tuusulan osuus 90 000 euroa. Pääomainsailla ei ole eräpäivää ja ne on merkitty tilinpäätöksessä yhtiön omaan pääomaan. Pääomainsailla ei ole annettu vakuutta. Yhtiö hoitaa osaltaan julkista palvelutehtävää, jossa kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla siten kuin pelastustoimilaisissa säädetään. Pääomainsasta ei aiheudu Tuusulan kunnalle merkittävää riskiä perustuen yhtiön toimialaan sekä pääomainsan pieneen määrään suhteessa kuntakonsernin omiin pääomiin ja toiminnan volyyymiin.

Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus, pääomainsa 350 000 euroa

Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus omistaa osakkeita, jota oikeuttavat yhtiön hallitsemaan Riihikallion palvelukeskuksessa olevia liiketiloja. Lisäksi yhtiö omistaa rakentamattomia tontteja hallitsemallaan alueella. Tuusulan kunta omistaa 100 % yhtiön osakekannasta. Yhtiön toiminta kytkeytyy tiiviisti samassa kiinteistössä harjoitettavaan, Tuusulan kunnan järjestämään vanhusten asumispalveluun.

Kunta on taannut Kiinteistö Oy Riihikallion vieraanpääoman ehtoisia lainoja yhteensä 2 908 297,88 euron määrästä sekä yritystililimiitin 765 000 euroa. Kunnan takausten vastavakuudeksi annetuilla vakuuksilla ei ole olennaista vakuusarvoa.

Tuusulan kunta on myöntänyt yhtiölle sen vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden vahvistamiseksi 322 587 euron pääomainsan. Pääomainsan eräpäivä on 31.12.2020 ja pääomainsa on merkitty yhtiön tilinpäätöksessä vieraaseen pääomaan. Pääomainsalle ei ole annettu vakuutta.

Pääomainsasta ja takauksista ei aiheudu Tuusulan kunnalle merkittävää riskiä perustuen yhtiön toimialaan sekä pääomainsan pieneen määrään suhteessa kuntakonsernin omiin pääomiin ja toiminnan volyyymiin.

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot, 1000 €

42 HENKILÖSTÖ TOIMIALOITTAIN 31.12.2019

	2019
Toimiala, henkilötyövuodet	
Yleishallinto ja johdon tuki	47,2
Yhteiset palvelut	72,2
Sivistys	1044,7
Kasvu ja ympäristö	143,2
Yhteensä	1739,2
Vesihuoltoliikelaitos	13,3
Yhteensä, kunta + liikelaitos	1752,5

43 TILIKAUDEN PALKAT, PALKKIOT, ELÄKEKULUT JA MUUT HENKILÖSIVUKULUT ELLEI NIITÄ OLE ERITELTY TULOSLASKELMASSA

	2019	2018
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	59 913	80 686
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	13 513	17 126
Muut henkilösivukulut	1 771	2 917
Henkilöstökulut yhteensä tuloslaskelman mukaan	75 197	100 729
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen		
Palkat ja palkkiot	281	209
Henkilösivukulut	56	43
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen yht.	337	251
Yhteensä henkilöstökulut	75 535	100 981

44 LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA PUOLUEELLE TAI PUOLUEYHDISTYKSELLE TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT (Kuntalaki 82.3 §)

	2019	2018
Kansallinen Kokoomus rp	8	9
Kristillisdemokraatit rp	1	1
Perussuomalaiset rp	3	3
Suomen Keskusta rp	4	4
Suomen Ruotsalainen Kansanpuolue rp	0	0
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue rp	19	19
Tuusulan puolesta ry	10	10
Vasemmistoliitto rp	3	3
Vihreä liitto rp	4	4
Yhteensä	52	51

45 TILINTARKASTUSPALKKIOT

	Kunta	
	2019	2018
Lakisääteistä tilintarkastusta suorittava tarkastus-yhteisö: 2019 KPMG Oy Ab ja 2018 BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot, lakisääteinen tilintarkastus	39	42
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	14	16
Muut palkkiot	16	1
Palkkiot yhteensä	69	59

46 KUNNAN JA SEN INTRESSITAHOIHIIN KUULUVIEN VÄLISET LIIKETOIMET

Kunta on solminut maankäyttösopimuksen 19.6.2019 ydinkeskustan kortteilista 8067, jossa sopimuskumppanina toimii KKL:n ja kunnan valtuuston jäsen. Sopimuksen arvo on 297 650 euroa ja sopimus on tehty tavanomaisin ehdoin ja kunnan valtuuston sekä KKL:n jäsen ei ole osallistunut asiaa koskevaan päätöksen tekoon kunnassa.

Tytäryhtiöt

TUUSULAN KUNNAN KIINTEISTÖT OY

Perustettu vuonna 1989, kunnan omistusosuus 100 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy on asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja suunnitelmallisesti toimiva vuokratyöyhtiö. Palveluhenkisyys ja kehitysmuutoskyky sekä kiinteistöomaisuuden hyvä hoito takaavat tyytyväiset asukkaat ja pitkäaikaiset asiakassuhteet.

Yhtiö tuottaa turvallisia, laadukkaita ja kohtuuhintaisia koteja erilaisiin asumisen tarpeisiin.

Olemme yhteistyössä rakentamassa vireää ja elinvoimaista asuinkuntaa. Yhtiön arvoja ovat elinvoimaisuus, vastuullisuus, kehittyminen ja yhteistyö.

Yhtiön toimiala on omistaa, hallita ja vuokrata kiinteistöjä ja maa-alueita samoin kuin omistaa osakkeita ja arvopapereita sekä käydä sanotulla omaisuudella kauppaa. Yhtiö voi myös harjoittaa rakennuttamista, vuokraustoimintaa ja isännöintiä.

Tavoitteet 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

1. Elinvoimaisuus

- Vuokraustoiminnan myötä arviolta 200 hakijaruokakuntaa saa asunnon: toteutui 152
- Ylläpidetään jatkuvaa uudisrakentamista
  - Blenneri I, 24 as Jokelaan, valmistuu 31.7.2019: Valmistui 30.8.2019.
  - Neitoperho, 15 ryhmäas Hyrylään, rakennustyöt alkavat 2018: Aloitus 28.3.2019.
  - Blenneri II, 30 as Jokelaan, rakennustyöt alkavat kesällä 2019: Aloitus 6.8.2019.
  - Tuusulan Kotipiha, 37 as Hyrylään, rakennustyöt alkavat keväällä 2019: Kotipihan toteutus siirtynyt messujen jälkeiseen aikaan, hankkeen asuntomäärä kasvanut.
  - Selvitetään tilaelementtirakentamisen mahdollisuus innovatiivisena ratkaisuna Kellokosken keskustan alueelle: Alustavia keskusteluja käyty.
- Tonttiohjelma päivitetään vuosittain: Vuokratyösuunnitelma 2020-2025 päivitetty.

- Uudisrakentamisen kohtuuhintaisuus taataan ARA-tuotannolla, omilla varoilla ja kunnan takauksilla: Toteutunut hankkeittain.
- Laaditaan PTS rahoitussuunnitelma ns. korjausvelan rahoittamiseksi: Toteutus siirretty.
- Määritellään uudisrakentamisen laatukriteerit elinkaariajattelun näkökulmasta: Uudisrakentamisen suunnitteluohjeet / laatu-kriteerit käsitelty hallituksessa 1/2019.

2. Vastuullisuus

- Kustannustehokas ja tuottava käyttöaloesitys taloudellisesti ja suunnitelmallisesti toimien sekä kiinteistöomaisuuden arvoa kehittäen eri keinovalikoimaa käyttäen: Toteutuu jatkuvana toimintana.
- Vastuullinen rakennuttaminen, valvonta, jälkiseuranta sekä kilpailutus: Toteutuu jatkuvana toimintana.
- Kiinteistöomaisuuden salkutus ja elinkaariarviointi: Toteutus siirretty vuodelle 2020.
- Palvelukokonaisuuden arvoketjun merkityksen korostaminen kumppanuusyhteistyössä ja palvelulupausten pitäminen luottamus pääoman kasvattamiseksi: Jatkuva toimintaa, yhteiset palaverit mm. kiinteistöhuollon kanssa pidetty.
- Energiatallenteiden aktiivinen ylläpito ja säännöllinen seuranta kestävän kehityksen ja elinkaariajattelun pohjalta: Kulutusseuranta toteutuu kuukausittain. Leanheatin kanssa yhteistyötä laajennettu yhtä kohdetta lukuun ottamatta koko yhtiön kiinteistöomaisuuteen.

3. Kehittyminen

- Yhtiön vuokra-asuntoomaisuuden kehittämisohjelman toteuttaminen: Toteutus siirtynyt.
- Asiakaspalvelun ja toiminnan virtaviivaistaminen (palvelukulttuuri, ammattimaisuus, verkostoituminen): Asuntotarkastuksissa otettu käyttöön infomaatti mobiilidokumentoinnin työkalut kuvalliseen mobiiliraportointiin, tiedonhallintaan ja viestintään. Virta-viivaistaa asukas-, huoltoyhtiö- ja korjausurakoinnin sekä henkilöstön yhteistyötä.

- Hallitus ja henkilöstö sitoutuvat innovatiiviseen ja aktiiviseen yhtiön toiminnan kehittämiseen ja edun valvontaan: Jatkuvaa toimintaa.
- Uusien työtapojen käyttöönotto – sähköisten palveluiden lisääminen: Info maatti, netin laajempi hyödyntäminen.
- Kilpailukyvyyn ja vetovoiman kehittämisen positiivisen julkisuuskuvan ylläpidolla: Jatkuvaa toimintaa.
- Pitkäaikaisten asukkaiden palkitsemiskeinojen selvittäminen: Selvitystyö siirretty v.2020

4. Yhteistyö

- Omistajapoliittisten linjausten näkyvyys yhtiön päätöksenteossa ja toiminnassa: Yhtiön pääomarakenne uusittu. Jatkossa yhtiö toteuttaa uudisrakennushankkeet omin varoin.
- Palvelumuotoilu osallistavan asukas-yhteistyön kehittämiseksi: Aihetta koskeva raportti hallituksessa 3/2019 – aikuisopiskelijan yhtiön käyttöön laatima opinnäytetyö Asukkaiden vaikutusmahdollisuuden ja asukaskokemuksen kehittäminen. Yhtiön taholla edellyttää kehitystyön jatkamista.

- Vuokravalvonta ja perintäasiat – aktiivinen asukas- ja viranomaisyhteistyö: Toteutunut jatkuvana toimintana.
- Sujuvan kumppanuusyhteistyön ylläpito kaikkien osapuolien eduksi: Toteutunut jatkuvana toimintana.
- Henkilöstön työhyvinvoinnin ja tuottavuuden kehittäminen osallistavan yhteistyöskentelyn avulla (kehittämiproessi): Työyhteisössä toteutettiin työhyvinvoinnin ja tuottavuuden kehittämisprosessi yhteistyössä Metropolia Ammattikorkeakoulun kanssa, työpajat 10/2018 – 2/2019.

Kiinteistöpidon tunnuslukutavoitteita:

- käyttöaste 98,5 %: toteutui 99,5 %
- vaihtuvuus max 25 %: toteutui 17,2 %
- tyhjänä olo max 0,06 €/m²/kk: toteutui 0,05 €/m²/kk
- vuokrasaatavat 31.12.2019 max 1,20 €/m²: toteutui 1,87 €/m²
- luottotappiot 31.12.2019 max 15 000 €: toteutui 10 659,12 €
- korjauskulut €/m²: toteutui 31,99 €/m²
- lainamäärä €/asm²: toteutui 982 €/asm²

Kiinteistöpidon tunnusluvut						
	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Käyttöaste %	99,5	99,5	98,8	99,4	99,5	99,5
Vaihtuvuus %	17,2	20,6	19,9	19,5	20,16	19,9
Tyhjänä olo €/m ² /kk	0,05	0,05	0,11	0,08	0,06	0,06
Vuokrasaatavat per 31.12. €/m ²	1,87	1,48	1,62	1,25	1,11	1,29
Luottotappiot € per 31.12.	10.659,12	10.853,23	20.450,87	11.778,-	15.907,-	12.205,-
Korjauskulut €/m ²	31,99	21,87	27,20	22,98	33,69	25,86
Lainamäärä €/asm ²	982	991	974	970	991	943

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2018	TP 2017
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	108,22	116,98	109,21
Nettotos %	28,06	14,53	8,36
Omavaraisuusaste %	14,1	7,6	5,8
Suhteellinen velkaantuneisuus %	672	671	671
Lainamäärä/kunnan asukas €	1211	1191	1158

Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo

Perustettu vuonna 2003, kunnan omistusosuus 62 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Tuusulan kunnan ja seurakunnan yhteinen keskinäinen kiinteistöyhtiö omistaa ja hallitsee Lahelankankaan toimitaloa rakennuksineen. Yhtiö voi harjoittaa vuokraustoimintaa ja isännöintiä.

Toimitalossa ovat kunnallinen päiväkotikoti, päiväkerhotilat, seurakunnan toimitilat ja seurakuntasali sekä kunnan ja seurakunnan yhteiskäytössä olevat nuorisotilat.

Tavoitteet vuonna 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Rakennusten tekninen ja toiminnallinen taso pidetään hyvänä

- kiinteistönhoidon sopimustavoitteita ja niiden toteutumista seurataan ja vuosittain tehdään kiinteistökierron sekä pidetään yhteispalaverit kiinteistöhuollon, siivouksen ja eri toimijoiden kesken
- kunnossapitotyö painottuu ennakoivaan huoltoon taloteknisten järjestelmien ja rakenteiden käyttökunnon varmistamiseksi
- päiväkodin ilmanvaihdon parantaminen
- asiakaspalaute käsitellään välittömästi

Jatketaan ja kehitetään yhteistyötä yhtiön ja kunnan / seurakunnan välillä

- toimitaan yhteistyössä kunnan ja seurakunnan kanssa käyttäen hyväksi kunkin osapuolen resursseja ja kumppanuuksia
- sähkösojimus uusittu
- nuorisotilan jääkaappi ja liesi uusittu

- toimitaan julkisten rakennusten energiatehokkuuden parantaminen –hankkeen tavoitteiden mukaisesti

Yhtiön toimitusjohtaja (isännöinti) on vaihtunut 16.4.2019.

Sisäilmatutkimuksia tehtiin kiinteistössä. Tutkimuksia on jatkettu seurakunnan puolelle, jossa oireilua on ilmennyt lähinnä tiloissa, jossa on muovimatto. Tutkimukset olivat valmiit lokakuussa. Hallitus kokoontui lokakuun lopussa, kokouksessa tutkija Paula Helmi esitteli sisäilmatutkimusraporttia ja kävi läpi mahdolliset jatkotoimenpiteet. Sisäilmatutkimuksissa ei löydetty mitään asumisterveysasetuksen raja-arvot ylittäviä tuloksia. Tutkimuksissa tehtyihin astinvaraisiin havaintoihin ja henkilökunnan oireiluihin perustuen hallitus on käynnistänyt kaikkien lattiamattojen uusimisen. Työ on suunnitteluvaiheessa. Kustannusarvio on noin 100 euroa/m². Mattojen uusiminen ajoittuu kesä, heinä, elokuulle 2020. Taloudellisesti kuluvuosi on mennyt suunnitelmien mukaan, vaikkakin sisäilmatutkimusten kustannukset rasittavat tulosta.

Kiinteistön rakennusten julkisivujen puuosien maalausta ja viheralueiden peruserparannusta suunnitellaan vuodelle 2020. Lämmitysjärjestelmän ja ilmanvaihdon huolto/peruserparannus on myös suunnitteilla. Kustannusarviota ei ole. Töiden arvioitu ajankohta on vuosi 2020.

Kiinteistöhuolto on keskitetty ISS:lle.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	100	85,34
Nettotulos %	0,01	-16,97
Omavaraisuusaste %	99,74	99,53
Suhteellinen velkaantuneisuus %	6,17	11,03
Lainamäärä / kunnan asukas €	0	0

Kiinteistö Oy Tuusulan Vanha Kunnantalo

Perustettu vuonna 1995, kunnan omistusosuus 67 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Yhtiön pääosakkaat ovat Tuusulan kunta ja Tuusulan seudun vesilaitoskuntayhtymä. Vuonna 1995

perustettu yhtiö omistaa ja hallitsee Vanhaa kunnantaloa, jossa toimii vesilaitoskuntayhtymä ja Keskisen Uudenmaan Musiikkiopisto.

Tavoitteet vuonna 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Rakennuksen tekninen taso pidetään hyvänä. Kiinteistöhoitoa seurataan ja huollon kanssa järjestetään vuosipalaveri. Tilakeskuksen kanssa taannoin laadittu huoltosopimus päivitetään tai vaihtoehtoisesti huolto kilpailutetaan. Toimitaan hyvässä yhteistyössä kiinteistöissä toimivien tahojen kanssa.

Kiinteistön korjaustyöt hoidetaan tarpeen mukaisesti. Yleisesti korjaukset pyritään toteuttamaan tulorahoituksella. Teetätetään kattorakenteiden kestävyystutkimukset. Ennakoimattomiin korjauksiin varaudutaan talousarviossa.

Vuosi sujui suunnitelmien mukaan sekä hallinnollisesti että taloudellisesti. Yhtiön toimitusjohtaja

(isännöinti) on vaihtunut 16.4.2019.

Kiinteistön parkkipaikalle on tehty pieni perusparannus kesän aikana. Lajitteluaseman puoleisella autojen kääntöpaikalla osa asfaltista on uusittu. Kulut on maksettu hoitobudjetista. Muilta osin työt ovat olleet pienempiä ylläpitoa ja siivousta. Yhteistyö tilakeskuksen kanssa toimii hyvin.

Kiinteistön toiminta on jatkunut tavanomaisena. Kattorakenteiden kuntotutkimusta ei tilattu loppu vuoden aikana. Se siirtyi seuraavalle tilikaudelle. Kuntotutkimuksessa selviää katon lopullinen korjaustarve. Kiinteistön huolloissa ja korjauksissa ei ollut yllättäviä kuluja. Korjauksiin budjetoiduista kuluista toteutui noin 30%.

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2018
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	101,82	125,33
Liiketulospoistot %	7,92	85,74
Omavaraisuusaste %	98,32	98,28
Suhteellinen velkaantuneisuus %	13,81	14,11
Lainamäärä/asukas €	0	0

Tuusulan Kansanopiston Oy

Perustettu vuonna 1908, kunnan omistusosuus 91,0 %.

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Kunnan ja yksityisten henkilöiden omistama yhtiö on vuokrannut tilansa Keudan Pekka Halosen akatemialle. Vuokratuloilla yhtiö pitää huolta omistamistaan rakennuksista (historiallinen puinen pää-rakennus rakennettu vuonna 1908).

Tavoitteet vuonna 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Rakennuksen korjauksia jatketaan perinteitä kunnioittavasti ja tarpeen mukaan. Vuokrasuhteen jatkuminen varmistui.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	82,0	180
Nettotulos %	30,5	22,78
Omavaraisuusaste %	97,3	91
Suhteellinen velkaantuneisuus %	0,0	0,0
Lainamäärä/asukas €	0,0	0,0

KIINTEISTÖ OY RIIHIKALLION LÄHIPALVELUKESKUS

Perustettu vuonna 1976, kunnan omistusosuus noin 83 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Yhtiö omistaa Koy Riihikallion palvelukeskuksen osakkeita, jotka oikeuttavat hallitsemaan ko. palvelukeskuksessa sijaitsevia liiketiloja. Lisäksi yhtiö omistaa Koy Riihikallion Palvelukeskuksen kortteli-alueella tontteja.

Yhtiön toiminta-ajatuksena on omistaa ja hallita kyseistä tonttiomaisuutta, tarjota vuokralaisille laadukkaita toimitiloja sekä vuokrata niitä kannattavasti.

Tavoitteet vuonna 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Tavoitteena oli tilikaudella 2019 saada kaikki liiketilat pidettyä vuokrattuina käypään vuokratsoon sekä saada myytyä yhtiön tontti käypään markkinahintaan. Tilikauden aikana vuokratilojen käyttöaste oli 100 %, mutta tonttia ei vielä saatu myytyä.

Palvelutarjonnan kehittäminen palvelukeskuksessa on kaikkien etu ja tuo kaivattuja palveluita Riihikallioon. Tämä helpottaa palvelukeskuksen asukkaiden elämää ja lisää alueen sekä palvelukeskuksen houkuttelevuutta.

Tontin myyntiin kohdistuvia neuvottelut jatkuvat vuonna 2020.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	61,6 %	73,3 %
Liiketulos %	-69,6 %	-42,7 %
Omavaraisuusaste %	10 %	8,12 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %		
Lainamäärä/asukas €		

Tuusulan Tenniskeskus Oy

Perustettu vuonna 1979, kunnan omistusosuus 52,6 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Tenniskeskuksen tarkoituksena on järjestää Tuusulassa hyvät ja edulliset harrastusolosuhteet tenniksen, sulkapallon, squashin, pöytätenniksen ja salibandyn pelaajille.

Tavoitteet vuonna 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Tavoitteena vuonna 2019 oli pitää yhtiön taloudellinen tilanne edelleen hyvällä ja vakaalla pohjalla sekä ylläpitää hyvää tuntimyyntitasoa ja kehittää uusia palveluita. Kiinteistön ja laitteistojen kuntoa pidettiin yllä ja hyvässä kunnossa huolellisesti.

Toiminta sekä taloudellinen tilanne ovat olleet tavoitteiden mukaista tammi-joulukuussa. Pienet pelihintojen korotukset sulkapalloon ja squashiihin näkyivät positiivisesti liikevaihdossa.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	122,1	125,9
Liiketulos/poistot %	30,5	51,9
Omavaraisuusaste %	27,8	30,4
Suhteellinen velkaantuneisuus %	208,1	181,7
Lainamäärä/asukas €	28,0	25,4

Tuusulan Jäähalli Oy

Perustettu vuonna 1996, kunnan omistusosuus 51,5 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Yhtiön toimiala on omistaa ja hallita jäähallia ja tuottaa jääurheiluseuroille hyvää ja

laadukasta jääaika. Yhtiö tuottaa käyttäjilleen laadukasta jääaika ja pyrkii olemaan kannattava ja omarahoitteinen.

Tavoitteet 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Jäähalli antaa mahdollisuuden laadukkaan jääurheiluharrastustoimintaan Tuusulassa. Jäähalli vahvistaa erityisesti nuorison liikunta- ja urheilutoiminnan edellytyksiä

ja lauantai iltapäivän osalta menetettiin muutamia asiakkaita. Jäähallin jäätunnin hinta on kilpailukykyinen alueen muihin jäähalleihin verrattuna.

Käyttöasteen tavoite 95% myytyjä vuoroja hyvältä jääajalta saavutettiin keväällä. Uusi keväällä päätetty jääajan jako, jään myynnin perusteet hinnoittelu pienensivät käyttöasteen 80%. Iltavuorojen, viikolla arkipäivien

Jäähalli pidettiin hyvässä toimintakunnossa. Syyskauden aikana luotiin jäähalliyhtiölle uudet netti-, facebook- ja instagram sivut. Tehtiin sopimus sähköiseen taloushallintaan siirtymisestä vuoden 2020 alusta lukien.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	88,97	93,58
Liiketulos/poistot %	-58,11	-37,80
Omavaraisuusaste %	72,81	77,74
Suhteellinen velkaantuneisuus %	46,82	34,96
Lainamäärä/asukas €	4,00	2,84

Kellokosken Jäähalli Oy

Perustettu vuonna 1998, kunnan omistusosuus 74,3 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Yhtiö tarjoaa mahdollisuuden harjoittaa jääurheilutoimintaa monipuolisesti ja monille erilaisille harrastajille Tuusulan Kellokoskella sisältäen runsaan koulu- ja yleisöliikunnan.

Tavoitteet 2019 ja niiden toteutuminen tammi-

joulukuussa

Vuoden 2019 tavoitteet toiminta ja talous ovat toteutuneet suunnitellusti. Kesätauolla tehtiin perushuollot. Jäähallin toiminta ja talous pysyivät vakaina vuonna 2019. Edellisten pohjana on mm. jatkettu osakassopimus vuosille 2017-2021.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	96,5	106
Liiketulos/poistot %	-3	3
Omavaraisuusaste %	100	100
Suhteellinen velkaantuneisuus %	0	0
Lainamäärä/asukas €	0	0

TUUSULAN TEKONURMI OY

Perustettu vuonna 2006, kunnan omistusosuus 51 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Tuusulan Tekonurmi Oy on vuonna 2006 perustettu osakeyhtiö, jonka omistavat Tuusulan kunta ja Tuusulan Palloseura ry. Yhtiön osake-enemistö on Tuusulan kunnalla. Yhtiön liiketoiminta

on Tuusulan urheilukeskukseen rakennetun lämmitettävän tekonurmikentän käyttövuorojen myynti. Yhtiön asiakkaita ovat alueella toimivat jalkapalloseurat. Tuusulan Palloseura ry on yhtiön suurin asiakas.

Tavoitteet 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Kaikista tärkein tavoite koko vuodelle oli yhtiön talouden elvyttäminen sekä uuden hinnaston vahvistaminen ja käyttöönotto. Lokakuussa siirryttiin rospuuttohinnastoon viimeistä kertaa. Vuonna 2020 hinnastoja on kaksi; talvi- ja kesähinnasto ja näistä kahdesta talvihinnasto korvaa rospuuttohinnastot.

Toimitusjohtaja Tom Turnbull-Smith otti marraskuussa 2019 vastuun yhtiön operatiivisesta toiminnasta (myynti, laskutus ja ostolaskujen maksaminen) Niina Kiven jäädessä pois yhtiön toiminnasta. Operatiivinen toiminta on toteutunut ajal-

laan ja yhtiön talous on tasapainossa. Loppuvuoden leudot kelit näkyivät ylimääräisten harjoituspelivuorojen varauksina. Myyntiä on siis onnistuttu nostamaan edelliseen tulosauteen verrattuna, mikä oli yksi tavoitteista vuodelle 2019.

Kentällä tehtiin huoltotoimenpiteitä mm. verkkojen, maaliikheikoiden ja valaistusten suhteen. Syväpuhdistus ja keväällä lisätty kumirouhe ovat edelleen keränneet kehuja ja pinta on hyvin kilpailukykyinen alueen muihin tekonurmiin verrattuna. Auras on sujunut yhteistyössä kunnan kanssa, eikä kenttää ole lumisateiden tai pakkasen takia jouduttu sulkemaan kertaakaan loppuvuonna 2019.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	92,0	74,2
Liiketulos/poistot %	5,8	45,5
Omavaraisuusaste %	4,2	-5,2
Suhteellinen velkaantuneisuus %	308,6	338,8
Lainamäärä/asukas €	7,8	7,03

KIINTEISTÖ OY RIIHIKALLION PÄIVÄKOTIKESKUS

Perustettu vuonna 2011, kunnan omistusosuus 100 %

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Koy Riihikallion Päiväkotikeskuksen toiminta-ajatuksena on vuokrata ja hallinnoida omistamansa kiinteistön toimitiloja päiväkotia Pellavan, perhekeskuksen, nuorisotilan ja Tuusulan seurakunnan tarpeisiin. Tehtävänä on huolehtia käytönaikaisesta ylläpidosta, kiinteistönhuollosta ja kunnossapitotoiminnasta käyttäjien tarpeet, energiatehokkuus-, ympäristö- ja turvallisuusnäkökohdat huomioiden.

Tavoitteet vuonna 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Kiinteistön käyttäjien tarpeista, käytönaikaisesta huollosta ja ylläpidosta huolehtiminen energia- tehokkuus-, ympäristö- ja turvallisuusnäkökohdat huomioiden. Toiminta jatkuu hyväksi todettuina toimintatapoja noudattaen.

Vuokralaisen Tuusulan kunnan varhaiskasvatuksen

esittämä vahingonkorvaus on käsitelty hallituksessa ja laitettu maksuun toukokuussa 2019. Korvauksen yhteissumma on 135.761,64 euroa.

Neuvottelut YIT:n kanssa, yhtiön korjauskustannusten, vuokranmenetyksen ja yhtiölle aiheutuneen muun taloudellisen vahingon korvaamisesta, ovat vielä kesken.

Kohdekohtaisen sisäilmatyöryhmän kokouksia on pidetty säännöllisesti. Tilojen käyttäjien oireilua seurataan edelleen. Seurataan myös sitä, että keskittykö oireilu tiettyihin tiloihin.

Viimeisimpien tietojen mukaan oireilua on ollut edelleen mutta lähinnä päiväkodin toisessa kerroksessa Möröt- ryhmätilassa. Seurakunnalle vuokratuissa tiloissa on oireiltu myös. Loppu vuo-

den aikana Kiinteistö Oy liitetään IISY-FRESSI järjestelmään yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Tilikauden taloutta rasitti varhaiskasvatukselle maksettu vahingonkorvaus. Muilta osin oltiin hyvin budjetissa.

Raksystems on tehnyt rakenteisiin liittyvät jatkotutkimukset, jotka tilattiin YIT:n kanssa käytyjen neuvotteluiden ja jatkuneiden sisäilmaoireilujen perusteella. Hallituksessa ja kohdekohtaisessa sisäilmatyöryhmässä on käyty keskustelua mattojen uusimisesta omakustanteisena.

Tilinpäätös oli alijäämäinen varhaiskasvatukselle maksetun vahingonkorvauksen verran.

Seurakunta on irtisanonut vuokrasopimuksensa 31.10.2019. Irtisanomisaika on yksi vuosi, sopimus päättyy 31.10.2020.

Tunnusluvut	TP2018	TP 2017
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	225,99	416,05
Liiketulos/poistot %	66,17	0,0
Omavaraisuusaste %	0,14	0,17
Suhteellinen velkaantuneisuus %	897,33	745,82
Lainamäärä/asukas €	142,37	133,78

KIINTEISTÖ OY KERAVAN JA TUUSULAN PALOASEMA

Perustettu vuonna 2015, kunnan omistusosuus 60%

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Yhtiön toiminta-ajatuksena on tarjota kiinteistö, josta käsin pystytään takaamaan kansalaisten turvallisuus, tulipalojen- ym. vahinkojen tms. torjunta ja ennaltaehkäiseminen. Yhtiö on rakennuttanut paloasemarakennuksen, joka otettiin vastaan 28.6.2017. Paloaseman vuokralaisena on Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja toisena käyttäjänä on Tuusulan VPK. Paloasemarakennuksen rakennuskustannus oli 9,4 milj. euroa.

Tavoitteet vuonna 2019 ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

2-vuotistakuutarkastuksen 2. jälkitarkastus pidettiin 19.9.2019, jossa takuuajan virheet ja puutteet kirjattiin suurimmalta osin korjatuiksi. Takuuajan

vakuudet vapautettiin rakennusurakan, putkiurakan, ilmanvaihtourakan ja rakennusautomaatiourakanosalta. Sähköurakan takuuajan vakuuden palautuksesta päätetään sähkövalvojan johdolla pidettävässä sähköurakan jälkitarkastuksessa.

Talouden suhteen tavoitteet ovat toteutuneet suunnitellusti. Hoitopuolen vuokrat ovat riittäneet kiinteistön hoitokulujen kattamiseen ja pääoma-puolen tuotoilla katetaan lainojen lyhennykset ja korot suunnitellusti.

Tavoitteet tilikaudelle ovat toteutuneet siis suunnitellusti eli käyttäjillä on toiminnallisesti ja laadullisesti hyvä paloasema ja kansalaiset voivat olla rauhallisin mielin, koska heille pystytään takaamaan turvallisuus tulipalojen ja muiden vahinkojen torjunnalla ja ennaltaehkäisemisellä.

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019
Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	306,39	291,27
Liiketulos/poistot %	-6,78	-6,81
Omavaraisuusaste %	1,45	1,24
Suhteellinen velkaantuneisuus %	1345,06	1286,01
Lainamäärä/asukas €		

Eriytetyt tilinpäätökset

Vesihuoltoliikelaite

Tilinpäätös 2019

Tuusulan vesihuoltoliikelaitos

Sisältö

TOIMINTAKERTOMUS	1
Liikelaituksen johtajan katsaus	1
Olellaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	2
Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	2
Olellaiset muutokset Tuusulan Veden toiminnassa ja taloudessa	2
Arvio merkittävimmistä riskeistä	3
Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	3
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	4
Tilikauden tuloksen käsittely	5
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	6
Talousarviotavoitteiden toteutuminen	6
Käyttötalouden toteutuminen (1000 €)	7
Perusteluja poikkeamille	7
Investointiosan toteutuminen	8
Rahoitusosan toteutuminen	10
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT (1000 €)	11
Tuloslaskelma	11
Rahoituslaskelma	12
Tase	13
LIITETIEDOT	14
LASKENNALLISESTI ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET (1000 €)	21
Huleveden tulos-, rahoitus- ja taselaskelma	21
Liikelaituksen tulos-, rahoitus- ja taselaskelmat eriteltyinä ilman hulevettä	23
ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	25

TOIMINTAKERTOMUS

Kunnallisen liikelaitoksen on toimintakertomuksessaan esitettävä selvitys liikelaitokselle asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Uudistetun vesihuoltolain 20 a § todetaan, että toimintakertomuksessa tulee esittää myös tiedot vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista.

Liikelaitoksen johtajan katsaus

Tuusulan vesihuoltoliikelaitos (Tuusulan Vesi) toimii Tuusulan kunnanhallituksen alaisena kunnallisena liikelaitoksena. Tuusulan Vesi tuottaa toiminta-alueellaan yhdyskunnan ja sen kehittymisen edellyttämät vesihuoltopalvelut hyvätasoisina ja liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Kuluttajille Tuusulan Vesi toimittaa keskeytyksettä heidän tarpeitaan vastaavan määrän asetetut laatuvaatimukset täyttävää vettä, minkä Tuusulan Vesi hankkii sopimuksen mukaisesti Keski-Uudenmaan vesi kuntayhtymältä. Jätevedet Tuusulan Vesi viemäroä ja johtaa Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymän verkostoon. Tuusulan kunta on osaomistaja molemmissa yhtymissä. Erillisviemäroädyillä toiminta-alueensa osilla Tuusulan Vesi johtaa hulevedet (sadevedet ja perustusten kuivatusvedet) hallitusti vesistöihin.

Tuusulassa asuu 38 605 asukasta ja vesihuoltolaitoksella on sopimus noin 8 300 kiinteistön kanssa. Vuonna 2019 uusia asiakkaita Tuusulan vedelle tuli noin 150. Tämä määrää tulee kasvamaan nopeasti uusien suurten asemakaava-alueiden kuten Rykmentinpuiston ja Lahelanpellon sekä Peltokaaren rakentumisien ja asuttamisen myötä.

Tuusulan Vedelle asetettu tuottovaatimus on 6,5 % peruspääomasta. Tuusulan Vesi toteutti tämän tavoitteen tulouttaen Tuusulan kunnalle 487 500 €.

Tuusulan Vesi teki muutoksen talousarvioesitykseen 2019 toisen osavuositarkastuksen yhteydessä. Käyttötalouteen tehtiin määrärahamuutos 200 000 € tulon lisäyksenä ja toimintamenoihin 100 000 € menojen pienennyksenä. Lisäksi investointeihin tehtiin 500 000 € määrärahan muutos menon pienennyksenä.

Tuusulan Vedessä on henkilöstö perinteisesti viihtynyt hyvin ja vaihtuvuus on ollut vähäistä.

Toimintaympäristön ja toimintatapojen muuttuessa myös vesihuollossa otetaan huomioon vakanssien täyttämisen yhteydessä uudenlaisen osaamisen tarve. Lähivuosina laitos keskittyy kehittämään organisaatiota ja toimintatapoja (mm. sähköiset palvelut ja saneeraustarpeen kasvu) asiakaslähtöisesti.

Uusi vesihuoltolaki, joka astui voimaan 1.9.2014, toi vaatimuksen hulevesikustannuksen seurantaan. Huleveden omat toimintatuotot eivät kattaneet toimintakuluja vuonna 2019. Jäteveden toimintatuotoissa on vielä toistaiseksi mukana hulevesiin kohdistuvia tuloja. Hulevesiverkoston toiminnan kattaminen omalla tulorahoituksella vaatii kunnan päätöksen hulevesien järjestämistävästä sekä sen perusteella Tuusulan Veden taksarakenteen muuttamisen.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Tuusulan veden hallinnossa ei tapahtunut muutoksia. Tuusulan Veden toimielimenä on kunnanvaltuuston valitsema johtokunta, jossa on viisi jäsentä.

Johtokunnan tehtäviin kuuluu Tuusulan kunnan hallintosäännön mukaan mm.

Tuusulan Veden johtokunta	1.6.2017 alkaen	
puheenjohtaja	Oksanen Matti	KOK
varapuheenjohtaja	Winqvist Margita	TUPU
jäsen	Kylliäinen Marjut	KESK
jäsen	Ruusala Jarno	PS
jäsen	Sulander Jorma	SDP
Muut kokoukseen osallistuvat:		
KH:n edustaja	Salmi Lilli	KOK
esittelijä	Sahlakari Jukka	liikelaitoksen johtaja
pöytäkirjanpitäjä	Lahti Satu	hallintosihteeri

vesihuoltoliikelaitoksen tilinpäätöksen valmistelu sekä vesihuollon taksoista ja maksuista päättäminen. Liikelaitoksen johtaja johtaa, kehittää ja vastaa asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Tuusulan Veden johtokunta kokoontui 6 kertaa vuoden 2019 aikana.

Lisäksi kokoukseen voivat osallistua pormestari, apulaispormestarit ja kansliapäällikkö

Olennaiset muutokset Tuusulan Veden toiminnassa ja taloudessa

Kuluttajien talousveden käyttö jatkoi viime vuosien tapaa maltillisen käytön trendiä. Vuonna 2019 vedenkäyttö kasvoi hieman.

Vedenkulutuksen ns. yleisen veden määrä (ei laskutettava vesi) oli 12 % veden kokonaismäärästä, joka on parannusta viime vuosista.

Vuosi 2019 oli normaalivuotta sateisempi.

Jätevesiä johdettiin Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle enemmän kuin vuonna 2018 (vähäsateinen vuosi). Vuoden 2019 jätevesimäärä oli 3,2 milj. m³, kun se oli 2,8 milj. m³ vuonna 2018. Jätevesien vuotoprosentti (ei laskutettava jätevesimäärä, viemäriin sisään vuotava vesimäärä) oli vuonna 2019 hieman yli keskiarvovuoden mukainen ollen nyt 40 % eli noin 5 m³/verkostometri/vuosi.

Vesijohtoja saneerattiin ennätysmäärä noin 5,5 km/a. Vesijohtovuotoja laitoksen runkojohdoissa oli vuoden aikana 26 kappaletta, mikä on 10 kpl enemmän kuin edellisenä vuonna. Vesijohtovuodon syitä olivat mm. vanhojen valurautaputkien pistesyöpymä/korroosio sekä katkeaminen ja urakoitsijan kaivinkoneen tekemät vahingot. Jätevedenylivuotoja oli kahtena päivänä vuodessa. Isompi ylivuototapahtuma oli joulukuun rankkasateiden aikana suoraan jätevesipumppaamoilta. Tällöin ylivuotavasta jätevesimäärästä oli sadevettä noin 90 %.

Vakansseja Tuusulan Vedellä on 17. Uutta insinöörin virkaa ei ole kahdesta yrityksestä huolimatta saatu täytettyä. Henkilöstöä koulutettiin Vesilaitosyhdistyksen ja Putkimestari ry:n järjestämällä kursseilla. Yksi henkilö on

pidemmällä Syklin (Suomen ympäristöopisto Oy) järjestämällä kurssilla.

Tuusulan Veden taksoihin ei tullut muutoksia vuoden 2019 aikana. Yleistä vesihuollon hintatasoa voidaan vertailla ns. vesihuoltomaksujen laskennallisella vertailuhinnalla, johon sisältyy käyttö- perus- ja liittymismaksut (lähde: VVY Venla, tunnuslukujärjestelmä). Tuusulan Veden vertailuhinta helmikuussa 2019 oli 5,08 €/m³, joka oli noin 12 % valtakunnallista keskiarvoa 5,72 €/m³ pienempi (vaihteluväli 3,55 – 9,50 €/m³, OK-talo).

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Tuusulan Veden merkittävimminä riskeinä voidaan pitää toiminnallisia ja taloudellisia riskejä sekä ympäristöön kohdistuvia vahinkoriskejä.

Toiminnallisena riskinä on mm. se, että yksittäisten työtehtävien osaaminen on vain yhden työntekijän takana. Myös henkilökunnan vähyyks kriisitilanteissa on riski esimerkiksi sairausepidemian yhteydessä taikka talousveden saastumisen yhteydessä. Tällaisessa tapauksessa riskinä on myös vedenjakeluun tarvittavan kaluston, säiliöiden, astioiden ja riittävän talousvesimäärän toimittamiseen liittyvät asiat. Näihin toiminnallisiin riskeihin on varauduttu mm. naapurilaitoksien kanssa yhteisesti sovitulla käytännöllä, joita ovat henkilöstön ja laitteiden sekä kaluston lainaaminen erityistilanteissa. Lisäksi apua voidaan saada kriisitilanteissa myös puolustusvoimilta ja Punaiselta Ristiltä.

Vahinkoriskeinä ovat mm. rankkasateiden tai viemärien sortumisien aiheuttamat viemäritulvat, joista saattaa aiheutua ympäristöhaittoja, haittaa infrastruktuurille ja korvausvaatimuksia. Näihin on varauduttu mm. asentamalla jätevesipumppaamoille varavirransyöttöpistokkeita, hankkimalla oma liikuteltava 110 kVA:n aggregaatti, kehittämällä pumppaamoiden kaukovalvontaa ja laatimalla

saneerausstrategia ja -ohjelma. PIMA-vahingot on keskitetty kunnan hoidettavaksi.

Vesihuollon varautumiseen ja erityistilanteisiin liittyvä valmiussuunnitelma on valmistunut vuonna 2010. Tuusulan tekninen toimi laati yhdessä Tuusulan Veden kanssa työsuojelun toimintaohjelman 2014, jota päivitettiin vuonna 2018.

Talousveden saastuminen ja viemäritulvat ovat myös **taloudellisia riskejä**, sillä niistä aiheutuvat taloudelliset korvaukset voivat olla merkittäviä. Taloudelliseen riskiin on vaikea varautua ja asia koskee silloin yleensä myös koko kuntaa. Merkittävissä tapauksissa on turvauduttava mahdollisuuksien mukaan vakuutuksiin. Kunta on keskittänyt vakuutushallinnon ja Tuusulan Vesi on siinä mukana.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Tuusulan Veden sisäisen valvonnan periaatteet ja toiminta seuraavat kunnan toimintoja ja päätöksiä.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arviointi

Vuoden 2019 talousarvion ja käyttösuunnitelman tavoitteet johdettiin kuntastrategian pohjalta. Tavoitteiden toteutuminen jäi puolitiehen johtuen hankeinsinöörin rekrytoinnin epäonnistumisesta. Varojen käyttöä ja tuloksellisuutta arvioitiin Tuusulan Veden johtokunnalle kuukausittaisesti tuotetun raportointitiedon pohjalta.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Se on kunnan ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Päivittäinen valvonta

Päivittäistä toimintaa ohjataan johto- ja hallintosäännöllä, henkilöstön vastuiden ja valtuuksien määrittelyllä sekä toimenkuvien, hyväksymisvaltuuksien ja varamiesmenettelyjen määrittelyllä sekä työohjeilla. Esimiesten tehtävänä on seurata päivittäisen toiminnan lain sekä ohjeistuksien mukaisuutta. Lisäksi Tuusulan Veden työnjohtopalavereita ja asentajien viikkopalavereita pidetään viikoittain. Toimistopalavereita pidetään kerran kuussa. Työpaikkopalavereita pidetään neljä kertaa vuodessa.

Talouden seuranta, rahoituksen valvonta, hyväksymisoikeudet ja investoinnit

Tuusulan Vesi vastaa taloutensa raportoinnista. Liikelaitoksen johtaja ja hallintosihteeri tarkastavat kuukausitulokset ja toimittavat ne edelleen kunnan taloushallinnolle. Talouden kehitystä ja riskejä käydään läpi kuukausittain kunnan johtoryhmässä, talousryhmässä sekä Tuusulan Veden johtokunnassa aina kokousten yhteydessä. Kuntakonsernin tulos raportoidaan pääsääntöisesti kuukausittain kunnanhallitukselle.

Toimintamenojen, merkittävien sopimusten ja investointien hyväksymisoikeudet on määritelty valtuuston hyväksymän hallintosäännön, johtosäännön sekä talousarviossa hyväksytyjen kunnanhallituksen, johtokunnan ja viranhaltijoiden toimivaltuuksien mukaisesti.

Kunnallistekniikan investoinnit käsitellään Tuusulan Veden johtokunnassa sekä teknisessä lautakunnassa valtuuston hyväksymän investointisuunnitelman mukaisessa raamissa. Investointien seuranta hoidetaan yhdessä teknisen toimen kanssa osavuosikatsausten yhteydessä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja kehitettiin kuntatasoisesti vuoden 2014 aikana. Uudistetut ja yhtenäiset menettelytavat Tuusulan kunnassa on otettu käyttöön vuoden 2015 alussa toimialatasolla. Toimintatapoja ja ohjeistusta tarkennetaan edelleen saatuja kokemuksia ja oppeja hyödyntäen. Tuusulan Vesi järjestää oman tarkemman riskienhallinnan valtakunnallisen vesihuoltolaitoksille räätälöidyn mallin mukaan, hyödyntäen myös kunnan kokemuksia ja oppeja.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuu ja seuranta

Kunnanhallitus ja johtokunta seuraavat ja arvioivat päätöksenteon laatua, suunnitelmien toteutumista, riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tavoitteiden saavuttamista mm. heille toimitettavan toiminnallisen ja taloudellisen raportointitiedon, esityslistojen, pöytäkirjojen, päätösten ja suunniteltujen toimenpiteiden vaikutusten sekä riskiarviointien tulosten perusteella. Lisäksi Tuusulan Vedellä on käytössä valtakunnallinen vesihuoltolaitoksille tehty riskienhallinta ohjelma. Riskit on kartoitettu ja toimenpideohjelma laadittu kyseisen ohjelman mukaisesti.

Kansliapäällikkö, johtavat viranhaltijat ja tulosalueiden ja yksiköiden esimiehet vastaavat kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja valvonnan viemisestä käytäntöön sekä säännöllisestä raportoinnista kunnan hallitukselle, johtokunnalle ja lautakunnille vähintään osavuosikatsausten ja toimintakertomuksen laadinnan yhteydessä.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tuusulan kunnalla on menossa isojen rakennushankkeiden ja investointien ajanjakso, isoimpana Rykmentinpuiston ja Lahelanpellon alueet. Vuosi 2020 on asuntomessuvuosi, jolloin uudisrakentamista hieman kevennetään ja pyritään lisäämään saneerausta. Toiminnan kehittämisessä tulee jatkaa uudenlaisen osaamisen hankkimista kouluttamalla henkilöstöä ja rekrytointien avulla sekä optimoimalla

organisaatiota ja työtapoja. Alkuvuodesta 2020 haemme uudestaan henkilöresurssia hoitamaan mm. saneeraustoimintaa.

Uudet lait (Vesihuoltolaki ja Maankäyttö- ja rakennuslaki) toivat muutosvaatimukset mm. kunnan ja vesihuoltolaitoksen toimintaan hulevesien järjestämisestä sekä taksapolitiikasta hulevesien osalta. Hulevesien järjestämisen mahdolliset muutokset tulee päättää kuntatasolla tulevan vuoden aikana ja tämän perusteella tarvittaessa muuttaa Tuusulan Veden taksoja ja laatia palvelussopimus kunnan kanssa. Tämä tehtävä on monitahoinen ja pyritään saattamaan päätökseen vuoden 2020 aikana. Samaa päätöstä hahmotellaan edelleen ympäri Suomea.

Valtakunnallisesti vesihuollolle räätälöidyt laadun ja tehokkuuden seurantaohjelmat (Venla ja Veeti) ovat jo otettu käyttöön Tuusulassa. Seuraavat lähivuodet niitä ajetaan sisään ja parannetaan. Samoin tulee tapahtumaan riskienhallintatyökaluille. Nämä tulevat auttamaan vesihuoltolaitoksia kehittämään omia toimintoja, tavoitteita ja seurantaa.

Tilikauden tuloksen käsittely

Johtokunnan on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tällöin tilikauden ylijäämää ennen varaussiirtoja.

Tilikauden ylijäämä ennen varaussiirtoja on 1 422 960,08 €. Tämä esitetään siirrettäväksi Tuusulan Veden omaan pääomaan tilikauden yli-/alijäämätilille. Myöskin esitetään, että liikelaitoksen perustamisessa syntynyt ja kohdentamatta jäänyt erä taseessa Muut omat rahastot 3 047 237,52 € siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Talousarviotavoitteiden toteutuminen

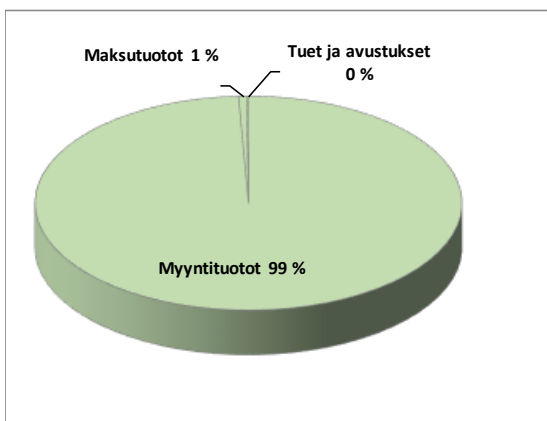
Liikelaitoksen vuoden 2019 vuositavoitteet perustuivat Pormestariohjelman, kunnan vuositavoitteiden, toimenpiteiden ja toteutusohjelmien esityksiin. Tavoitteet koskevat kaikkia tulosyksiköitä. Liikelaitoksen vuoden 2019 tavoitteet keskittyivät jätevesiviemäriin päätyvien vuotovesien vähentämiseen sekä vedenjakelun ja veden laadun varmistamiseen.

- Saneeraustoiminnan uudelleen organisointi uuden henkilöressusin myötä
  - Mittari: uusi saneerauksen toteuttamisen toimintamalli on kehitetty ja toiminnassa
    - uutta henkilöressusia ei ole onnistuttu saamaan, joten työ on tältä osin jäänyt kesken
- Asiakkaiden tonttijohtojen saneeraus
  - Mittari: asiakkaita on tiedotettu kiinteistön ja vesihuoltoliikelaitoksen vastuurajoista ja kannustimet saneeraustoimintaan käytössä.
    - Rantatien alueen vesijohtosaneerauksessa käytimme kokonaisvaltaista ”avaimet käteen”-urakointimallia ja saimme siitä kokemusta ja palautetta

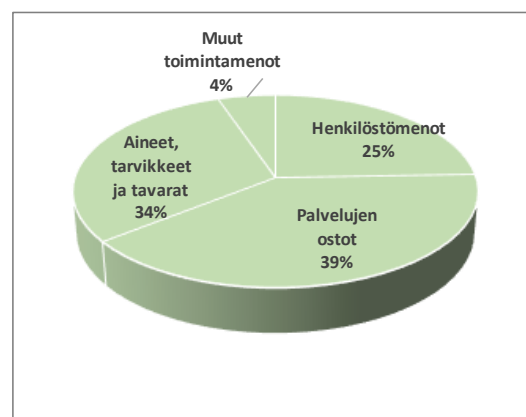

Käyttötalouden toteutuminen (1000 €)

Toimintatuottojen jakautuminen tiliryhmittäin

Toimintakulujen jakautuminen tiliryhmittäin

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu
Tuusulan vesihuoltoliikelaitos

	Alkup. TA 2019	TA muutos	Muutettu TA 2019	Toteuma 2019	Poikkeama	Toteuma 2018	Muutos -% 2018-2019
Toimintatulot	6 621	200	7 191	7 538	347	7 201	4,7
Myyntituotot	6 958	200	7 158	7 481	323	7 171	4,3
Maksutuotot	30		30	45	15	21	115,5
Muut toimintatuotot	3		3	11	9	10	18,0
Valmistus omaan käyttöön	54		54	38	-16	30	29,3
Toimintamenot	-4 091	100	-3 991	-3 950	41	-3 628	8,9
Henkilöstömenot	-985		-985	-965	20	-902	7,0
Palvelujen ostot	-1 753	100	-1 653	-1 576	76	-1 362	15,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 202		-1 202	-1 201	1	-1 230	-2,4
Muut toimintamenot	-151		-151	-208	-56	-134	54,8
Toimintakate, *S	2 954	300	3 254	3 626	372	3 603	0,7
Rahoitustulot ja -menot	-488		-488	-486	1	-486	0,0
Muut rahoitustulot muilta				2	2	2	-6,1
Muut rahoitusmenot	-488		-488	-488	-0	-488	0,0
Vuosikate	2 466	300	2 766	3 140	374	3 117	0,8
Poistot ja arvonalentumiset	-1 678		-1 678	-1 717	-39	-1 560	10,0
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 678		-1 678	-1 717	-39	-1 560	10,0
Tilikauden tulos	789	300	1 089	1 423	334	1 556	-8,6
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	789	300	1 089	1 423	334	1 556	-8,6

*S= sitova tavoite

Perusteluja poikkeamille

Tuusulan Veden toimintatuotot olivat 7 537 742 €. Talousarvioon nähden tuotot ylittivät 4,83 % (347 242 €). Syynä ylitykseen oli ennakoitua suurempi perusmaksukertymä ja rakentamisen lisääntyminen. Samasta syystä myöskin varastolisien kasvu oli ennakoitua suurempaa.

Toimintakulut olivat 3 949 799 €. Toimintakulut alittuivat muutetusta talousarviosta 1 % (40 735 €). Toimintakate oli 3 626 150 €. Toimintakate ylittyi 11,44 % (372 185 €)

muutettua talousarviota suurempana johtuen lähinnä tuottojen lisääntymistä.

Investointiosan toteutuminen

Merkittävimpiä investointikohteita vuonna 2019 olivat:

Etelä-Tuusulassa vesihuoltolinjat:

- Rykmentinpuiston liikekeskusta (Rykmentintie ja Rykmentinpuistotie)
- Monio, Pataljoonantie
- Lahelanpelto II
- Riihikallion Palvelukeskus
- Aropelto

- Pellavamäentien ja Haukantien saneeraus

Kellokoskella:

- Kellokosken keskusta

Lisäksi toteutimme ulkopuolisen urakoitsijan kanssa Rantatien vesijohtosaneerauksen. Omana työnä saneerataan Etelärinteen vesijohtoa.

HANKERYHMÄ	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	Poikkeama MTA- TP	tot. %
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Etelä-Tuusula	-2 400	-2 400	-2255	-145	94,0
Jokela					
Kellokoski	-600	-500	-22	-478	4,4
Muut alueet	-1 100	-700	-610	-90	87,1
Tietokoneohjelmistot					
Johtokarttaohjelmiston vaihto			-42		
Menot	-4 100	-3 600	-2 929	-713	81,4
Tulot					
Liittymismaksut	800	800	1254	-454	156,8
Nettomeno	-3 300	-2 800	-1 675	-1 167	60

Merkittävimmät tekijät investointien alitukseen ovat Kellokosken keskustan ja Linjapuiston II töiden siirtyminen tuleville vuosille. Samoin kohdasta Muut alueet jäi saneeraustöitä tekemättä henkilöresurssipulan takia (emme onnistuneet täyttämään vapaata henkilövakanssia).

Tunnusluvut

Selite	TP2016	TP 2017	TP 2018	MTAE 2019	TP2019
laskutettu vesi m ³	1 853 903	1 875 275	1 892 565	1 950 000	1 926 686
€/m ³	1,37	1,37	1,35		1,38
käyttömaksu	1,36	1,36	1,36	1,36	1,36
vesijohtoverkoston pituus km	352	357	364	392	368
mittaamaton vesi %	17 %	18	14 %	15 %	12 %
laskutettu jätevesi m ³	1 884 058	1 894 204	1 937 308	1 900 000	1 946 717
€/m ³	1,38	1,49	1,45		1,60
käyttömaksu	1,80	1,80	1,80	1,80	1,80
jätevesiverkoston pituus km	353	362	372	388	376
sadevesiverkoston pituus	140	143	150	146	156
vuotovesi %	38 %	44 %	30 %	43 %	40 %
Saneeraus					
vesijohto m	580	1075	0	500	5020
jätevesiviemäri m	2798	5333	0	3000	640
jätevesipumppaamo-/kaivo kpl	2/71	5/140	0/0	2/50	1/40
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	6 596	6 794	7 201	7 191	7538
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 430	-3 622	-3 628	-3 991	-3950
Valmistus omaan käyttöön	111	54	30	54	38
TOIMINTAKATE, S*	3 277	3 226	3 603	3 254	3 626
Henkilöstömäärä:	16	16	16	17	16
Määrärahan muutos %	4,5 %	3,62 %	0,2 %	1,06 %	8,15 %
Määrärahan muutos euroina	248	-192	-6	-363	-322

S*=- sitova tavoite

Rahoitusosan toteutuminen

	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toiminnan rahavirta				
Tulorahoitus	2 466	2 766	3 140	374
Liikelyijäämä	1 276	1 576	1 909	333
Poistot ja arvonalentumiset	1 678	1 678	1 717	39
Rahoitustuotot ja -kulut	-488	-488	-486	1
Investointien rahavirta	-4 100	-3 600	-2 930	670
Investointimenot	-4 100	-3 600	-2 930	670
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 634	-834	211	1 044
Rahoituksen rahavirta	1 634	1 634	-211	-1 844
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos			-27	-27
saamisten muutos kunnalta	834	834	649	-184
saamisten muutos muilta			-873	-873
Korottomien velkojen muutos kunnalta			-1 214	-1 214
Korottomien velkojen muutos muilta	800	800	1 254	454
Rahavarojen muutos	0	800 000	0	
Lainakanta 31.12.	-	-	-	

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT (1000 €)

Tuloslaskelma

TP Kunnallisen liikelaitoksen tuloslaskelma + tunnusluvut

	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	7 527	7 192
Valmistus omaan käyttöön	38	30
Liiketoiminnan muut tuotot	11	10
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-1 201	-1 230
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	0	-0
Palvelujen ostot	-1 576	-1 362
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-789	-741
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-155	-135
Muut henkilösivukulut	-22	-26
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 717	-1 560
Arvonalentumiset	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	-208	-134
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 909	2 042
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	2	2
Korvaus peruspääomista	-488	-488
Muut rahoituskulut	-0	-0
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 423	1 556
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 423	1 556
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 423	1 556
Sijoitetun pääoman tuotto, %	8,6 %	9,9 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	8,6 %	9,9 %
Voitto, %	18,9 %	21,6 %

Rahoituslaskelma

TP Kunnallisen liikelaitoksen Rahoituslaskelma + tunnusluvut

	TP 2019		TP 2018	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyljäämä (-alijäämä)	1 909		2 042	
Poistot ja arvonalentumiset	1 717		1 560	
Rahoitustuotot ja -kulut	-486		-486	
	3 140	3 140	3 117	3 117
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-2 930		-6 074	
Rahoitusosuudet inv.menoihin	0		32	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	-2 930	0	-6 042
Toiminnan ja investointien rahavirta		211		-2 925
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Lainakannan muutokset				
Oman pääoman muutokset				0
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	-27		-62	
Saamisten muutos kunnalta	487		975	
Saamisten muutos muilta	-710		279	
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-1 467		1 273	
Korottomien velkojen muutos muilta	1 507	-211	461	2 925
Rahoituksen rahavirta		-211		2 925
Rahavarojen muutos		0		0
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	0		0	
Rahavarat 1.1.	0	0	0	0
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-175		-277	
Investointien tulorahoitus, %	107,19		51,58	
Lainanhoitokate				
Kassan riittävyys, pv	196		144	
Quick ratio	6,81		2,64	
Current ratio	7,12		2,76	

Tase

TP Kunnallisen liikelaitoksen Tase + tunnusluvut

	TP 2019	TP 2018
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT	29 498 861,52	28 286 493,57
II Aineelliset hyödykkeet	29 498 861,52	28 286 493,57
2. Rakennukset	1 284 101,86	1 340 930,02
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	28 201 871,54	26 930 367,11
4. Koneet ja kalusto	12 888,12	15 196,44
6. Ennakkomaksut ja keskenkäisöt	0,00	0,00
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 865 156,10	5 614 649,87
I Vaihto-omaisuus	254 364,90	227 201,81
1. Aineet ja tarvikkeet	254 364,90	227 201,81
II Saamiset	5 610 791,20	5 387 448,06
Lyhytaikaiset saamiset	5 610 791,20	5 387 448,06
1. Myyntisaamiset	924 318,80	252 719,89
3. Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	3 943 511,93	4 592 859,62
4. Muut saamiset	9 150,92	44 499,10
5. Siirtosaamiset	733 809,55	497 369,45
IV Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>35 364 017,62</u>	<u>33 901 143,44</u>
A OMA PÄÄOMA	21 781 112,17	20 358 152,09
I Peruspääoma	7 500 000,00	7 500 000,00
III Muut omat rahastot	0,00	3 047 237,52
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	12 858 152,09	8 254 667,43
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 422 960,08	1 556 247,14
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 100 000,00	1 100 000,00
2. Vapaaehtoiset varaukset	1 100 000,00	1 100 000,00
E VIERAS PÄÄOMA	12 482 905,45	12 442 991,35
I Pitkäaikainen	11 658 801,03	10 405 023,10
8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	150 424,41	150 424,41
9. Muut velat	11 508 376,62	10 254 598,69
Lyhytaikainen	824 104,42	2 037 968,25
6. Saadut ennakot	2 127,92	1 195,21
7. Ostovelat	488 924,24	253 760,06
8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	0,00	1 466 851,50
9. Muut velat	6 035,02	33 150,96
10. Siirtovelat	327 017,24	283 010,52
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>35 364 017,62</u>	<u>33 901 143,44</u>
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	64,71%	63,30%
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	165,58%	172,77%
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	165,58%	172,77%
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	14 281	9 811
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Lainasaamiset, 1000 €		

LIITETIEDOT

Tuusulan vesihuoltoliikelaitoksen tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1 Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja – menetelmät, sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Ei sijoituksia.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen varastokohtaisesti joko varaston keskimääräisellä hankintahinnalla tai viimeisen hankintahinnan mukaisena.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopapereita ei ole.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

2 Tuloslaskelman tai taseen esittämistavan muutos

Tuloslaskelman tai taseen esittämistapaa ei ole muutettu edellisestä tilikaudesta (KPA 2:2.1 § 2-kohta) tai kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamista ohjeista poikkeavaksi.

3 Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Liikelaitoksen perustamisessa syntynyt ja kohdentamatta jäänyt erä Muut omat rahastot 3 047 237,52€ siirretään edellisten tilikausien yli- alijäämätilille.

Huleveden laskennallisesti eriytettyä rahoituslaskelman erää Korottomien velkojen muutos liikelaitokselta on korjattu vuoden 2018 osalta.

4 Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Edellistä tilikautta koskevat tiedot ovat vertailukelpoiset päättyneen tilikauden tietojen kanssa (KPA 2:2.1 § 4-kohta).

5 Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuviin tuottoihin ja kuluihin ei ole tehty merkittäviä oikaisuja (KPA 2:2.1 § 5-kohta).

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot (1000 €)

6 Toimintatuotot

Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksittain	2019	2018
Vesi- ja jätevesimaksut	7 082	6 873
Muut vesihuollon myyntituotot	400	298
Yhteensä	7 481	7 171
Liiketoiminnan muut tuotot		
Muut palvelumaksut	45	21
Vuokratuotot	3	3
Muut toimintatuotot	9	7
Yhteensä	56	30

Liite 7 – 10 ei ilmoitettavaa.

11 Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	31.12.2012 MENNESSÄ VALMISTUNEET KOHTEET		1.1.2013 JÄLKEEN VALMISTUNEET KOHTEET		KIRJANPITOLAUTA- KUNNAN KUNTAJAOS: POISTOAIKASUOSITUS
	POISTOAIKA	POISTOTAPA	POISTOAIKA	POISTOTAPA	
Aineettomat hyödykkeet					
kehittämismenot	4 vuotta	tasapoisto	2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 20 vuotta
Liikearvo			2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot					
Atk-ohjelmistot	4 vuotta	tasapoisto	2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Muut	4 vuotta	tasapoisto	2 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat					
Betonirunkoiset					
Hallinto- ja laitosrakennukset	25 - 35 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	20 - 50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset			30 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Talousrakennukset	17 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Asuinrakennukset	35 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 50 vuotta
Muut kuin betonirunkoiset					
Hallinto- ja laitosrakennukset	25 - 35 vuotta	tasapoisto	20 vuotta	tasapoisto	20 - 50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Talousrakennukset	17 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Asuinrakennukset	35 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Kadut, tiet, torit ja puistot	17 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	17 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 30 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	17 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 30 vuotta
Vedenjakeluverkosto	25 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 40 vuotta
Viemäriverkko	25 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 40 vuotta
Kaukolämpöverkko			20 vuotta	tasapoisto	20 - 30 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovälilaitteet	17 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Puhelinverkko, keskussema ja alakeskukset			10 vuotta	tasapoisto	10 - 12 vuotta
Maakaasuverkko			20 vuotta	tasapoisto	20 - 25 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot			15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 20 vuotta
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	12 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Liikenteen ohjauslaitteet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 15 vuotta
rakenteet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 15 vuotta
Koneet ja kalusto					
Rautaiset alukset			15 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkonet			8 vuotta	tasapoisto	8 - 15 vuotta
Muut kuljetusvälineet	7 vuotta	tasapoisto	4 vuotta	tasapoisto	4 - 7 vuotta
Muut liikkuvat työkonet	7 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 10 vuotta
Muut raskaat koneet	12 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	10 - 15 vuotta
Muut kevyet koneet	7 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 10 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto, yms. laitteet	10 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5 - 15 vuotta
Atk-laitteet	4 vuotta	tasapoisto	3 vuotta	tasapoisto	3 - 5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	4 vuotta	tasapoisto	3 vuotta	tasapoisto	3 - 5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet					
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto		käytön mukainen poisto		käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet			ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa

Liite 12 – 16 ei ilmoitettavaa.

Tasetta koskevat liitetiedot (1000 €)

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liite 17 – 18 ei ilmoitettavaa.

19 Tietoja pysyvistä vastaavista

PYSYVÄT VASTAAVAT KÄYTTÖOMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet

	Rakennukset	vesijohto- verkostojen laitteet	viemäri- verkosto	hulevesi- verkosto	koneet ja kalusto	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.2019	1 341	14 837	6 784	5 309	15	28 286
Lisäykset tilikauden aikana	0	1 217	658	1 054	0	2 930
Rahoitusosuudet tilikaudella	0				0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0		0	0
Siirto erien välillä	0	0	0	0	0	0
Tilikauden poisto	-57	-1 159	-246	-252	-2	-1 717
Arvonalennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0
Poistamaton hankintam. 31.12.2019	1 284	14 895	7 196	6 111	13	29 499
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	1 284	14 895	7 196	6 111	13	29 499

Liite 20 - 22 ei ilmoitettavaa.

23 Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset muita				
Myyntisaamiset tytäryhteisöltä		4		
Myyntisaamiset jäsenkuntayhtymiltä		7		2
Myyntisaamiset		914		250
Saamiset Kunnalta				
Lainasaamiset		3 944		4 593
Yhdystilisaamiset		162		
Muut saamiset		13		44
Siirtosaamiset		571		497
Yhteensä		5 610		5 385
Saamiset yhteensä		5 610		5 385

24 Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Vesi- ja jätevesimaksut	510	497
Jäteveden tasauslasku Kuves	61	
Tulojäämät yhteensä	571	497
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	571	497

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**25 Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksestä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana**

	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	7 500	7 500
Lisäykset tilikaudella	0	0
Vähennykset tilikaudella	0	0
Peruspääoma 31.12.	7 500	7 500
Muut omat rahastot 1.1.	3 047	3 047
Lisäykset tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	-3 047	
Muu oma pääoma 31.12.	0	3 047
Edellisen tilikauden yli-/alijäämä	9 811	8 255
Tilikauden yli-/alijäämä	1 423	1 556
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	3 047	
Oma pääoma 31.12.	21 781	20 358

Liite 26 -29 ei ilmoitettavaa.

30 Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2019		2018	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat kunnalle				
Saadut ennakot	0	0	0	0
Ostovelat	0	0	0	0
Muut velat	150	0	150	0
Siirtovelat	0	0	0	1 467
Yhteensä	150	0	150	1 467
Velat muille				
Saadut ennakot	0	2	0	1
Ostovelat	0	489	0	254
Lainat	0	0	0	0
Muut velat	11 508	6	10 255	33
Siirtovelat		327		283
Yhteensä	11 508	824	10 255	571
Velat yhteensä	11 659	824	10 405	2 038

Liite 31 -32 ei ilmoitettavaa.

33 Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Yhdystilin siirtovelka	0	1 467
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen	218	203
Muut siirtovelat	109	80
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	327	1 750

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot (1000 €)

Liite 34 - 37 ei ilmoitettavaa.

38 Vuokravastuut

	2019	2018
Leasingvastuiden yhteismäärä	77	105
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	28	28
Myöhemmin maksettavat	49	77

Liite 39 – 41 ei ilmoitettavaa.

Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot (1000 €)

42 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2019	2018
Vakinainen henkilöstö	16	16
HTV3*	13,2	13,3

HTV3 = palveluksessaolopäivien (vähenntty kaikki poissaolot) lkm kalenteripäivinä/365

43 Tilikauden palkat, palkkiot eläkekulut ja muut henkilösivukulut, jos henkilöstömenoja on aktivoitu taseeseen

	2019	2018
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	789	741
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	155	135
Muut henkilösivukulut	22	26
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	966	902
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen		
Palkat ja palkkiot	38	27
Henkilösivukulut		
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	38	27
Henkilöstökulut yhteensä	1 005	929

Liite 44 – 46 ei ilmoitettavaa.

LASKENNALLISESTI ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET (1000 €)

Huleveden tulos-, rahoitus- ja taselaskelma

Tuloslaskelma Hulevesi

	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	10	4
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-41	-42
Palvelujen ostot	<u>-0</u>	<u>-5</u>
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-252	-189
Arvonalentumiset	<u>0</u>	<u>0</u>
Liikeylijäämä (-alijäämä)	<u>-284</u>	<u>-232</u>
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	<u>-284</u>	<u>-232</u>
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	<u>-284</u>	<u>-232</u>
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	<u>-284</u>	<u>-232</u>

Rahoituslaskelma Hulevesi

	TP 2019	TP 2018
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-284	-232
Poistot ja arvonalentumiset	<u>252</u>	<u>189</u>
	<u>-31</u>	<u>-43</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	<u>-1 054</u>	<u>-2 181</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>-1 085</u>	<u>-2 224</u>
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	-1	-2
Korottomien velkojen muutos liikelaitokselta	1 197	2 341
Liittymismaksujen muutos	<u>139</u>	<u>71</u>
Rahoituksen rahavirta	<u>1 335</u>	<u>2 409</u>
Rahavarojen muutos	250	185

Tase Hulevesi

	TP 2019	TP 2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 728	5 674
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	9	10
VASTAAVAA YHTEENSÄ	6 737	5 684
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	513	797
Peruspääoma	1 544	1 544
Edellisten kausien yli-/alijäämä	-747	-515
Tilikauden yli-/alijäämä	-284	-232
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen	6 224	4 887
Liittymismaksut ja muut velat	1 165	1 026
Koroton velka liikelaitokselta	5 059	3 862
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	6 737	5 684

Liikelaitoksen tulos-, rahoitus- ja taselaskelmat eriteltynä ilman hulevettä

Tuloslaskelma koko laitos sekä ilman hulevettä

	2019		2018	
	TP 2019	ilman hulevettä	TP 2018	ilman hulevettä
Liikevaihto	7 527	7 517	7 192	7 188
Valmistus omaan käyttöön	38	38	30	30
Liiketoiminnan muut tuotot	11	11	10	10
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 201	-1 160	-1 230	-1 188
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	0		-0	
Palvelujen ostot	-1 576	-1 576	-1 362	-1 357
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-789	-789	-741	-741
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-155	-155	-135	-135
Muut henkilösivukulut	-22	-22	-26	-26
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 717	-1 465	-1 560	-1 371
Arvonalentumiset	0	-1 465	0	-1 371
Liiketoiminnan muut kulut	-208	-208	-134	-134
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 909	2 192	2 042	2 274
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	2	2	2	2
Korvaus peruspääomasta	-488	-488	-488	-488
Muut rahoituskulut	-0	-0	-0	-0
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 423	1 706	1 556	1 788
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 423	1 706	1 556	1 788
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0		0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 423	1 706	1 556	1 788

Rahoituslaskelma koko laitos sekä ilman hulevettä

	2019		2018	
	TP 2019	ilman hulevettä	TP 2018	ilman hulevettä
Liikevaihto	7 527	7 517	7 192	7 188
Valmistus omaan käyttöön	38	38	30	30
Liiketoiminnan muut tuotot	11	11	10	10
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 201	-1 160	-1 230	-1 188
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	0		-0	
Palvelujen ostot	-1 576	-1 576	-1 362	-1 357
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-789	-789	-741	-741
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-155	-155	-135	-135
Muut henkilösivukulut	-22	-22	-26	-26
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 717	-1 465	-1 560	-1 371
Arvonalentumiset	0	-1 465	0	-1 371
Liiketoiminnan muut kulut	-208	-208	-134	-134
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 909	2 192	2 042	2 274
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	2	2	2	2
Korvaus peruspääomasta	-488	-488	-488	-488
Muut rahoituskulut	-0	-0	-0	-0
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 423	1 706	1 556	1 788
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 423	1 706	1 556	1 788
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0		0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 423	1 706	1 556	1 788

Tase koko laitos ja ilman hulevettä

	2019	2019 ilman hulevettä	2018	2018 ilman hulevettä
VASTAAVAA				
A PYSYVÄT VASTAAVAT	29 499	22 771	28 286	22 613
II Aineelliset hyödykkeet	29 499	22 771	28 286	22 613
2. Rakennukset	1 284	1 284	1 341	1 341
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	28 202	21 474	26 930	21 257
4. Koneet ja kalusto	13	13	15	15
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0		0	
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 865	10 915	5 615	9 466
I Vaihto-omaisuus	254	245	227	217
1. Aineet ja tarvikkeet	254	245	227	217
II Saamiset	5 611	10 670	5 387	9 249
Pitkäaikaiset saamiset		5 059		3 862
1. Laina saaminen hulevedeltä		5 059		3 862
Lyhytaikaiset saamiset	5 611	5 611	5 387	5 387
1. Myyntisaamiset	924	924	253	253
3. Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	3 944	3 944	4 593	4 593
4. Muut saamiset	9	9	44	44
5. Siirtosaamiset	734	734	497	497
IV Rahat ja pankkisaamiset	0	0	-0	-0
VASTAAVAA YHTEENSÄ	35 364	33 686	33 901	32 079
VASTATTAVAA				
A OMA PÄÄOMA	21 781	21 268	20 358	19 561
I Peruspääoma	7 500	5 956	7 500	5 956
III Muut omat rahastot			3 047	3 047
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	12 858	13 605	8 255	8 770
V Tilikauden yli-/alijäämä	1 423	1 707	1 556	1 788
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 100	1 100	1 100	1 100
2. Vapaaehtoiset varaukset	1 100	1 100	1 100	1 100
E VIERAS PÄÄOMA	12 483	11 318	12 443	11 417
I Pitkäaikainen	11 659	10 494	10 405	9 379
8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	150	150	150	150
9. Korottomat velat liikelaitokselta				
10. Muut velat	11 508	10 344	10 255	9 229
II Lyhytaikainen	824	824	2 038	2 038
6. Saadut ennakot	2	2	1	1
7. Ostovelat	489	489	254	254
8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	0	0	1 467	1 467
9. Muut velat	6	6	33	33
10. Siirtovelat	327	327	283	283
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	35 364	33 686	33 901	32 079

ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Liikelaitoksen tilinpäätöksen allekirjoittavat johtokunnan jäsenet ja liikelaitoksenjohtaja.

Tuusulassa 26.2.2020

TUUSULAN VESIHUOLTOLIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA

Oksanen Matti

Margita Winqvist

Marjut Kylliäinen

Jarno Ruusala

Jorma Sulander

Jukka Sahlakari
liikelaitoksen johtaja

Olemme tarkastaneet tilinpäätöksen

Tuusulassa 26/2 2020

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Juha Huuskonen
JHT, KHT

Liikelaitoksen vaikutus kunnan talouteen

LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN
Tuusulan kunta ja Tuusulan Vesihuolto liikelaitos

	Eliminointi- ja oikaisukirjaukset				Eliminointi- ja oikaisukirjaukset				
	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos	
Toimintatuotot	65 517 657,10	7 537 742,19	-26 188 721,45	-458 226,02	46 408 451,82	7 201 158,33	-29 007 142,99	-528 178,67	105 457 480,77
Myyntituotot									
Ulkoiset	8 761 114,18	7 023 099,78		15 784 213,96	71 505 732,58	6 642 494,98			78 148 227,56
Sisäiset	9 661 043,39	458 226,02 ¹⁾²⁾	-9 661 043,39	-458 226,02	10 421 192,85	528 178,67 ¹⁾²⁾	-10 421 192,85	-528 178,67	0,00
Maksutuotot									
Ulkoiset	10 208 824,61	45 178,93		10 254 003,54	15 063 883,55	20 964,07			15 084 847,62
Sisäiset	48 395,01	0,00	-48 395,01	0,00	86 751,25	0,00	-86 751,25	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	2 233 756,43	0,00		2 233 756,43	1 348 090,84	0,00			1 348 090,84
Sisäiset (kunnalta)		0,00		0,00		0,00			0,00
Vuokratuotot									
Ulkoiset	7 189 867,24	2 603,26		7 192 470,50	4 805 262,83	0,00			4 805 262,83
Sisäiset	16 367 868,00	0,00 ⁴⁾	-16 367 868,00	0,00	18 180 314,40	0,00 ⁴⁾	-18 180 314,40	0,00	0,00
Muut toimintatuotot									
Ulkoiset	10 935 373,19	8 634,20		10 944 007,39	6 061 531,31	9 520,61			6 071 051,92
Sisäiset	111 415,05	0,00 ¹⁾	-111 415,05	0,00	318 884,49	0,00 ¹⁾	-318 884,49	0,00	0,00
Valmistus omaan käyttöön	228 112,79	38 207,40		266 320,19	350 577,79	29 538,90			380 116,69
Toimintakulut	-271 675 194,49	-3 949 799,30	26 245 551,88	401 395,59	-248 978 046,32	-3 628 171,13	29 030 323,69	504 997,97	-297 704 723,01
Henkilöstökulut									
Palkat ja palkkiot	-59 124 354,05	-788 514,82		-59 912 868,87	-79 945 288,01	-741 076,05			-80 686 364,06
Henkilösivukulut									
Eiäkekulut	-13 358 641,04	-154 571,07		-13 513 212,11	-16 991 041,06	-135 100,68			-17 126 141,74
Muut henkilösivukulut	-1 749 127,56	-22 269,90		-1 771 397,46	-2 890 962,17	-25 829,88			-2 916 792,05
Palvelujen ostot									
Ulkoiset	-147 602 507,72	-1 340 757,98		-148 943 265,70	-164 420 687,97	-1 097 685,72	10 589 313,46	264 081,05	-165 518 373,69
Sisäiset	-9 730 390,65	-235 663,21 ²⁾	9 730 390,65	235 663,21	-10 589 313,46	-264 081,05 ²⁾			0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat									
Ulkoiset	-9 075 470,58	-1 107 434,59		-10 182 905,17	-11 944 187,65	-1 061 661,39	313 399,61	168 706,92	-13 005 849,04
Sisäiset	-210 500,61	-93 108,38 ¹⁾	210 500,61	93 108,38	-313 399,61	-168 706,92 ¹⁾			0,00
Ostot tilikauden aikana									
Varaston muutos	-49 759,74	27,11		-49 732,63	-55 179,06	-6,74			-55 185,80
Avustukset									
Sisäiset (liikelaitokselle)	-7 359 555,41	0,00		-7 359 555,41	-11 227 831,25	0,00			-11 227 831,25
Vuokrat									
Sisäiset	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00			0,00
Ulkoiset	-6 038 790,46	-34 259,86		-6 073 050,32	-6 006 366,97	-33 798,48			-6 040 165,45
Sisäiset	-16 298 538,22	-72 624,00 ⁴⁾	16 298 538,22	72 624,00	-18 114 276,48	-72 210,00 ⁴⁾	18 114 276,48	72 210,00	0,00
Muut toimintakulut									
Ulkoiset	-1 071 436,05	-100 622,60		-1 172 058,65	-1 100 005,71	-28 014,22			-1 128 019,93
Sisäiset	-6 122,40	0,00 ⁵⁾	6 122,40	0,00	-13 334,14	0,00 ⁵⁾	13 334,14	0,00	0,00
Toimintakate	-205 929 424,60	3 626 150,29	56 830,43	-202 303 274,31	-195 469 651,65	3 602 526,10	23 180,70	-23 180,70	-191 867 125,55

LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN
Tuusulan kunta ja Tuusulan Vesihuolto-liikelaitos

	Eliminointi- ja oikaisukirjaukset			Eliminointi- ja oikaisukirjaukset		
	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos
Verotulot	182 522 866,35	0,00	182 522 866,35	179 203 045,37	179 203 045,37	179 203 045,37
Valtionosuudet	25 429 422,00	0,00	25 429 422,00	24 291 087,00	24 291 087,00	24 291 087,00
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	102 165,22	0,00	102 165,22	261 809,47	261 809,47	261 809,47
Sisäiset (liikelaitokseita)						
Muut rahoitustuotot	574 172,13	1 506,05	575 678,18	561 993,01	1 603,94	563 596,95
Sisäiset (liikelaitoksen korvaus peruspääomasta)	487 500,00	0,00	487 500,00	487 500,00	-487 500,00	0,00
Korkokulut	-862 750,00	0,00	-862 750,00	-709 975,02	0,00	-709 975,02
Ulkoiset						
Sisäiset		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Korvaus peruspääomasta		-487 500,00	487 500,00	-487 500,00	487 500,00	0,00
Muut rahoituskulut	-9 317,26	-39,32	-9 356,58	-17 576,04	-6,72	-17 582,76
Vuosikate	2 314 633,84	3 140 117,02	5 454 750,86	8 608 232,14	3 116 623,32	11 724 855,46
Poistot ja arvonalentumiset			0,00			0,00
Suunnitelman muk. poistot	-13 863 474,24	-1 717 156,94	-15 580 631,18	-11 904 521,09	-1 560 376,18	-13 464 897,27
Arvonalentumiset	-9 803 841,96	0,00	-9 803 841,96	-575 608,55	0,00	-575 608,55
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-21 352 682,36	1 422 960,08	-19 929 722,28	-3 871 897,50	1 556 247,14	-2 315 650,36
Poistoeron vähennys	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Varausten ja rahastojen muutokset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-21 352 682,36	1 422 960,08	-19 929 722,28	-3 871 897,50	1 556 247,14	-2 315 650,36

Vientiselitteet:

- 1) Eliminoidaan liikelaitoksen ja kunnan muiden yksiköiden välinen sisäinen myynti ja sisäiset ostot.
  - 2) Eliminoidaan sisäisten palvelujen ostot ja myynnit
  - 3) Eliminoidaan liikelaitoksen peruspääoman korkotuotto
  - 4) Eliminoidaan sisäiset vuokrat
  - 5) Eliminoidaan sisäiset muut toimintokulut
- Tuusulan vesihuolto-liikelaitoksen eliminoitu tulos ilman kuntaa 992 290,51
Tuusulan kunnan eliminoitu tulos ilman vesihuolto-liikelaitosta -20 922 012,79
Eliminoitu tulos yhteensä -19 929 722,28

RAHOITUSLASKELMA -YHDISTELY
Tuusulan kunta ja Tuusulan Vesihoitoliiikelaitos

	Eliminointi- kirjaukset		Eliminointi- kirjaukset		1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos	kunta	liikelaitos
Toiminnan rahavirta								
Tulorahoitus	-7 492 517,24	3 140 117,02	-430 669,57	430 669,57	-4 352 400,22	3 116 623,32	-464 319,30	4 979 367,48
Vuosikate	2 314 633,84	3 140 117,02 1)			5 454 750,86	3 116 623,32 2)		11 724 855,46
Satunnaiset erät	0,00	0,00			0,00	0,00		-575 608,55
Tulorahoituksen korjaukserät	-9 807 151,08	0,00			-9 807 151,08	0,00		-6 169 879,43
Investointien rahavirta	-24 755 054,75	-2 929 524,89			-27 684 579,64	-6 041 957,16		-28 013 404,91
Investointimenot	-36 748 051,90	-2 929 524,89			-39 677 576,79	-6 073 604,01		-36 400 441,84
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 155 901,88	0,00			1 155 901,88	31 646,85		1 339 080,90
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	10 837 095,27	0,00			10 837 095,27	0,00		7 047 956,03
Toiminnan ja investointien rahavirta	-32 247 571,99	210 592,13	-430 669,57	430 669,57	-32 036 979,86	-2 925 333,84	-464 319,30	464 319,30
Rahoituksen rahavirta	3 818 310,31	0,00			3 818 310,31	0,00		-392 632,83
Antolainauksen muutokset								
Antolainasaamisten lisäykset/vähennykset	3 818 310,31	0,00			3 818 310,31	0,00		-392 632,83
Lainakannan muutokset	27 137 369,36	0,00			27 786 717,05	0,00		19 707 902,41
Pitkäaikaisen lainojen lisäys	30 000 000,00	0,00			30 000 000,00	0,00		15 000 000,00
Pitkäaikaisen lainojen vähennys	0,00	0,00			0,00	0,00		0,00
Lyhytaikaisen lainojen muutos	-2 862 630,64	0,00 2)	649 347,69	0,00	-2 213 282,95	0,00 2)	975 225,40	4 707 902,41
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00			0,00	0,00		0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	8 168 128,99	-210 592,13			7 308 189,17	2 925 333,84		-336 310,21
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	295 446,14	0,00			295 446,14	0,00		312 428,66
Vaihto-omaisuuden muutos	36 813,41	-27 163,09			9 650,32	-61 997,52		131 973,59
Saamisten muutos	1 710 012,31	-223 343,14 2) 3)	-1 466 851,50	-487 138,98	-467 321,31	1 254 020,09 2) 3)	1 272 808,37	-2 061 309,46
Korottomien velkojen muutos	6 125 857,13	39 914,10 3)	-162 208,71	1 466 851,50	7 470 414,02	1 733 311,27 3)	-1 272 808,37	1 280 597,00
Rahoituksen rahavirta / Vaikutus	39 123 808,66	-210 592,13	-979 712,52	979 712,52	38 913 216,53	2 925 333,84	2 248 033,77	18 978 959,37
Rahavarojen muutos	6 876 236,67	0,00	-1 410 382,09	1 410 382,09	6 876 236,67	0,00	1 783 714,47	-4 055 078,06
Rahavarat 31.12., €	16 464 156,93		16 464 156,93		9 587 920,26		9 587 920,26	
Rahavarat 1.1., €	9 587 920,26	0,00	9 587 920,26	0,00	13 642 998,32	0,00	13 642 998,32	-4 055 078,06
	6 876 236,67	0,00	6 876 236,67	0,00				

1) Eliminoidaan sisäisten erien vaikutus vuosikatteeseen

2) Eliminoidaan sisäiset lainat

3) Eliminoidaan kunnan ja liikelaitoksen välisen yhdistyksen saldon muutos

1) Eliminoidaan sisäisten erien vaikutus vuosikatteeseen

2) Eliminoidaan sisäiset lainat

3) Eliminoidaan kunnan ja liikelaitoksen välisen yhdistyksen saldon muutos

TASE-YHDISTELY

Tuusulan kunta ja Tuusulan Vesihuoltoliikelaitos

	Eliminoitikirjaukset			Kunnan		
	Kunta	liikelaitos	kokonaistase 31.12.2019	Kunnan osatase 31.12.2018	Liikelaitoksen tase 31.12.2018	Kunnan kokonaistase 31.12.2018
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	304 368 285,57	29 498 861,52	326 216 722,68	295 634 655,25	28 286 493,57	316 270 724,41
I Aineettomat hyödykkeet	109 471,51	0,00	109 471,51	412 308,15	0,00	412 308,15
Aineettomat oikeudet	109 471,51	0,00	109 471,51	412 308,15	0,00	412 308,15
Muut pitkävaik menot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
II Aineelliset hyödykkeet	260 286 946,74	29 498 861,52	289 670 248,72	248 366 671,41	28 286 493,57	276 537 605,44
Maa- ja vesialueet	66 529 866,67	0,00	66 529 866,67	62 480 658,78	0,00	62 480 658,78
Kiinteistöjen liittymismaksut	159 317,67	1)	43 758,13	159 317,67	1)	43 758,13
Rakennukset	113 606 312,33	1 284 101,86	114 890 414,19	123 997 949,27	1 340 930,02	125 338 879,29
Kiinteät rakenteet ja laitteet	73 239 778,40	28 201 871,54	101 441 649,94	57 003 636,39	26 930 367,11	83 934 003,50
Koneet ja kalusto	3 379 649,25	12 888,12	3 392 537,37	3 129 789,59	15 196,44	3 144 986,03
Muut aineelliset hyödykkeet	291 782,38	0,00	291 782,38	269 055,11	0,00	269 055,11
Ennakkomaksu ja keskeneräis.	3 080 240,04	0,00	3 080 240,04	1 326 264,60	0,00	1 326 264,60
III Sijoitukset	43 971 867,32	0,00	36 437 002,45	46 855 675,69	0,00	39 320 810,82
Osakkeet ja osuudet	40 498 115,45	0,00 3)	32 998 115,45	39 563 613,51	0,00 3)	32 063 613,51
Muut lainasaamiset	3 412 587,00	0,00	3 412 587,00	7 230 897,31	0,00	7 230 897,31
Muut saamiset	61 164,87	0,00 1)	26 300,00	61 164,87	0,00 1)	26 300,00
B. TOIMEKSIANTOJEN VARAT	31 850,26	0,00	31 850,26	55 001,06	0,00	55 001,06
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	0,00	25 487,83	0,00	25 487,83
Lahjoitusrahastojen erityiskatt.	31 850,26	0,00	31 850,26	29 513,23	0,00	29 513,23
C. VAIHTUVAT VASTAAVAT	28 148 151,85	5 865 156,10	29 907 587,31	23 018 740,90	5 614 649,87	22 573 679,65
I Vaihto-omaisuus	627 354,18	254 364,90	881 719,08	664 167,59	227 201,81	891 369,40
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	627 354,18	254 364,90	881 719,08	664 167,59	227 201,81	891 369,40
II Saamiset	11 056 640,74	5 610 791,20	12 561 711,30	12 766 653,05	5 387 448,06	12 094 389,99
Pitkäaikaiset saamiset	1 656 390,49	0,00	1 656 390,49	409 024,90	0,00	409 024,90
lainasaamiset	66 390,49	0,00	66 390,49	86 024,90	0,00	86 024,90
muut saamiset	10 000,00	0,00	10 000,00	10 000,00	0,00	10 000,00
muut siirtosaamiset	1 580 000,00	0,00	1 580 000,00	313 000,00	0,00	313 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	9 400 250,25	5 610 791,20	10 905 320,81	12 357 628,15	5 387 448,06	11 685 365,09
myyntisaamiset	6 108 733,48	924 318,80	7 033 052,28	4 205 412,60	252 719,89	4 458 132,49
lainasaamiset	0,00	3 943 511,93 2)	0,00	0,00	4 592 859,62 2)	0,00
muut saamiset	1 483 921,57	9 150,92	1 493 072,49	1 154 810,67	44 499,10	1 199 309,77
siirtosaamiset	1 807 595,20	733 809,55 4)	2 379 196,04	6 997 404,88	497 369,45 4)	6 027 922,83
III Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
IV Rahat ja pankkisaamiset	16 464 156,93	0,00	16 464 156,93	9 587 920,26	0,00	9 587 920,26
VASTAAVAA YHTEENSÄ	332 548 287,68	35 364 017,62	-7 650 424,41	318 708 397,21	33 901 143,44	338 899 405,12
Eliminoitikirjaukset				kunta	liikelaitos	Kunnan kokonaistase 31.12.2018

TASE-YHDISTELY
Tuusulan kunta ja Tuusulan Vesihuoltoliikelaitos

	Eliminointikirjaukset			Eliminointikirjaukset		
	Kunnan osatase 31.12.2019	Liikelaitoksen tase 31.12.2019	liikelaitos	Kunnan osatase 31.12.2018	Liikelaitoksen tase 31.12.2018	liikelaitos
VASTATTAVAA						
A. OMA PÄÄOMA	154 069 671,49	21 781 112,17		173 712 353,85	20 358 152,09	
I Peruspääoma	127 515 526,38	7 500 000,00 3)	-7 500 000,00	127 515 526,38	7 500 000,00 3)	-7 500 000,00
IV Muut omat rahastot	47 906 827,47	12 858 152,09	0,00	4 811 557,18	3 047 237,52	7 858 794,70
V Ed. tilikausien yli-/ alijäämä	-21 352 682,36	1 422 960,08	-19 929 722,28	45 257 167,79	8 254 667,43	53 511 835,22
VI tilikauden yli-/ alijäämä				-3 871 897,50	1 556 247,14	-2 315 650,36
B. POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	0,00	1 100 000,00		0,00	1 100 000,00	
Poistoero	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	1 100 000,00	1 100 000,00	0,00	1 100 000,00	1 100 000,00
C. PAKOLLISET VARAUKSET	1 291 110,78	0,00	1 291 110,78	1 344 059,78	0,00	1 344 059,78
Muut pakolliset varaukset	1 291 110,78	0,00	1 291 110,78	1 344 059,78	0,00	1 344 059,78
D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 583 266,70	0,00	1 583 266,70	1 310 971,36	0,00	1 310 971,36
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 583 266,70	0,00	1 583 266,70	1 310 971,36	0,00	1 310 971,36
Muut toimeksiantojen pääomat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E. VIERAS PÄÄOMA	175 604 238,71	12 482 905,45		142 341 012,22	12 442 991,35	
I Pitkäaikainen	86 589 241,27	11 658 801,03		66 590 500,29	10 405 023,10	
Lainat rah ja vak.laitoksilta	85 000 000,00	0,00	85 000 000,00	65 000 000,00	0,00	65 000 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut velat	1 589 241,27	0,00	1 589 241,27	1 590 500,29	0,00	1 590 500,29
Liittymismaksut	0,00	11 658 801,03 1)	-150 424,41	0,00	10 405 023,10 1)	-150 424,41
II Lyhytaikainen	89 014 997,44	824 104,42		75 750 511,93	2 037 968,25	
Lainat rah ja vak.laitoksilta	36 300 000,00	0,00	36 300 000,00	29 000 000,00	0,00	29 000 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	9 029 089,64	0,00 2)	5 085 577,71	9 191 720,28	0,00 2)	4 598 860,66
Saadot ennakot	5 060 032,58	2 127,92	5 062 160,50	6 321 215,73	1 195,21	6 322 410,94
Ostovelat	15 542 453,62	488 924,24	16 031 377,86	11 535 909,36	253 760,06	11 789 669,42
Muut velat	1 581 732,23	6 035,02	1 587 767,25	3 788 736,48	33 150,96	3 821 887,44
Siirtovelat	21 501 689,37	327 017,24 4)	21 666 497,90	15 912 930,08	1 749 862,02 4)	-1 466 851,50
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	332 548 287,68	35 364 017,62	-4 105 720,64	318 708 397,21	33 901 143,44	-4 592 859,62
			-7 650 424,41		33 901 143,44	-9 117 275,91
						338 899 405,12

1) Eliminoidaan käyttöomaisuuden arvoon sisällyvät sisäiset liittymismaksut

2) Eliminoidaan sisäiset lainat

3) Eliminoidaan peruspääomasijoitus liikelaitokseen

4) Eliminoidaan kunnan ja liikelaitoksen välisen yhdistyksen saldo

1) Eliminoidaan käyttöomaisuuden arvoon sisällyvät sisäiset liittymismaksut

2) Eliminoidaan sisäiset lainat

3) Eliminoidaan peruspääomasijoitus liikelaitokseen

4) Eliminoidaan kunnan ja liikelaitoksen peruspääoman karkotoito

Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätökset

KASVU JA YMPARISTO	TILAPALVELUT			(1000 €) TP 2019	(1000 €) Poikkeama
	(1000 €) TP 2018	TA 2019	MTA v.2019		
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	3 142	3 247	3 247	2 851	-396
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	8	0	0	3	3
Muut toimintatuotot	19 076	19 451	21 022	21 001	-21
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	22 226	22 698	24 269	23 855	-414
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-2 374	-2 592	-2 522	-2 496	26
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-404	-424	-427	-436	-10
Muut henkilösivukulut	-85	-97	-94	-73	21
Palvelujen ostot	-4 989	-5 037	-5 327	-5 816	-489
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-4 127	-4 115	-4 380	-4 163	217
Avustukset					
Vuokrat	-394	-160	-1 540	-1 130	410
Muut toimintakulut	-36	-15	-15	-15	-0
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-12 409	-12 440	-14 304	-14 129	175
TOIMINTAKATE*	9 817	10 258	9 965	9 726	-239

* Sitova taso

TILAPALVELUT

Taseyksikkö

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot	22 698	1 571	24 269	23 855	105,1	98,3	-414	22 226	7,3
Toimintakulut	-12 440	-1 865	-14 304	-14 129	113,6	98,8	175	-12 437	13,6
Valmistus omaan käyttöön								1	
Toimintakate*	10 258	-294	9 965	9 726	218,7	197,1	-239	9 790	20,9
Henkilöstö 31.12.	75		75	72	96,0	0,0	-3	75	-4,0

* = Sitova taso

TOIMINNAN KUVAUS

Tilapalveluiden laskennallisen taseyksikön tehtävänä on tuottaa kunnan tarvitsemat tilapalvelut, joihin sisältyy mm. tilojen hankinta ja hallintaa, rakennuttaminen, rakentaminen ja perusparantaminen, kiinteistöjen huolto ja hoito sekä siivous.

Toimintamme tavoitteena ovat tyytyväiset asiakkaat ja käyttäjät, tarkoituksenmukaiset ja turvalliset tilat, kiinteistöomaisuuden kehittäminen tarpeita vastaavaksi ja omaisuuden arvon säilyttäminen sekä tilojen tuottava ja tehokas käyttö.

Toimitilojen hankinta ja vuokraus, korjaus- ja uudisinvestointien toteuttaminen sekä kiinteistöpalveluiden järjestäminen muodostavat palvelujemme perustan.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Etelä-Tuusulan lukio- ja kulttuurirakennuksen elinkaarikilpailutuksesta valittiin markkinaoikeuteen ja kunnanhallitus keskeytti hankinnan. Hankinta muutettiin kokonaisurakaksi ja aloitettiin erikoissuunnittelijoiden kilpailutus. Rakennushanke saataneen käyntiin v. 2021 alkupuolella.

Kunnan tyhjillään olevia tiloja on otettu käyttöön; Mesta avattiin harrastelijateattereiden ja yhdistysten toimitilaksi, Kellokosken Nuorkka päätettiin avata kerho- ja yhdistystaloksi ja Tuuskodon tyhjiä tiloja on avattu teatteriesitykselle, harjoitustiloiksi ja sisäilmaongelmista kärsivien kunnan työntekijöiden väistötiloiksi.

Etelä-Tuusulan sosiaali- ja terveysaseman akuutin tilojen perusparannus- ja muutostöitä tehtiin n. 660 000 eurolla. Kellokosken koulun vanhimman osan (Ruukin koulu) alapohjien puhdistustyön ensimmäistä vaihetta tehtiin n. 160 000 eurolla. Jokelan kirjaston perusparannustyönä uusittiin lattiapintoja, valaistusta sekä kalustusta. PTS-töitä (mm. vesikatto- ja maalaustyöt) tehtiin n. 820 000 eurolla. LVIS-järjestelmien ja laitteita korjattiin n. 210 000 eurolla. Sisäilmaongelmiin suoraan liittyviä korjauksia ja tutkimuksia tehtiin noin 520 000 eurolla. Rakennuksia purettiin 410 000 eurolla.

Ulkoalueita ja pihoja korjattiin, joista merkittävimmät olivat Lepolan ja Rusutjärven koulujen lähiliikuntapaikat sekä Kellokosken koulun yläasteen sisäpiha. Em. pihojen kokonaiskustannukset olivat 954 000 euroa ja valtion avustusta niihin myönnettiin 275 000 euroa. Lisäksi toteutettiin useita pienempiä korjaus- ja kunnostustöitä, kuten Kasvatuksen ja sivistyksen toimialueelle toiminnallisia muutoksia yhteensä 200 000 eurolla.

Rakennusten sisäilmaan liittyviä toimenpiteitä suoritettiin laajasti sisäilmatyöryhmän päätösten mukaisesti. Vuosikorjausilmoituksia sekä kiireellisiä korjauspyyntöjä vastaanotettiin sähköisen huoltokirjan vikailmoituslinkin välittämällä.

Energiätehokkuus on suunnitelmakauden pääteemoja. Tilapalvelut on jatkanut työtä Tuusulan kunnan ja Työ- ja elinkeinoministeriön välillä solmitun kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) mukaisesti sopimuksen päätavoitteen saavuttamiseksi (10,5 % energiansäästön saavuttaminen vuoden 2015 energiankulutuksesta vuoden 2025 loppuun mennessä).

Kiinteistöjen ylläpitoa kehitettiin vuoden 2019 aikana mm. lisäämällä sähköisen huoltokirjan aktiivista käyttöä. Kiinteistökohtaiset huolto-ohjelmat

otettiin aktiivikäyttöön kaikissa Tuusulan kunnan huoltokirjakohteissa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Pienet peruskorjaus- ja muutoskohteet jatkuvat vuositasolla. Sisäilmaongelmien ennakointi, tutkiminta, viestintä ja korjausten suunnittelu sekä toteutuksen järjestäminen jatkuu ennallaan ja työllistää koko tilapalvelua merkittävästi. Vuodelle 2020 ollaan lisäämässä sisäilmakonsultin käyttöä tutkimus selvityksiin, asiakirjahallintaan sekä tiedottamiseen.

Korjaus- ja kunnossapitotöihin osoitetut määrärahat ovat olleet viime vuosina positiivisessa kasvussa ja toimintamahdollisuudet toteuttaa toimenpiteitä ovat kohtuullisen hyvällä tasolla. Päätös palveluverkon kehittämisestä antaa mahdollisuuden sunni-

tella korjattavien kohteiden priorisointia ja mini-moidea hukkainvestointeja. Kiinteistösalkutukselle on myös selkeä tilaus ja tarve tiedolle, että mitä kunta haluaa omistaa ja mistä luopua. Tieto vaikuttaa määrärahojen ohjaukseen ja käyttöön. Raken-nusten purkutöiden määrä on kasvussa ja tulevan vuoden ohjelmassa on mm. Kirkonkylän koulu ja asuntola ja Mattilan päiväkot.

Kiinteistönhoidon kustannusten nousua havaittiin jo vuonna 2019 johtuen järjestelmällisestä huoltokir-jan huolto-ohjelmien mukaisten huoltojen suoritta-misesta ja sitä kautta puutteiden ja vikojen parem-pana havaitsemisena. Siivouksen kustannustason nousua ei ole odotettavissa ylläpitosiivouksessa mutta korjaus- ja saneerauskohteiden valmistumi-sen jälkeisistä lisäsiivouksista on tullut selkeä tarve. Väistöiloihin siirtyminen tuo osaltaan ennakoimat-tomia siivoustarpeita jotka havaitaan usein vasta käytön aikana.

Tunnusluvut

KIINTEISTÖNHOITO	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
m ²	166 030	178 107	178 107	178 107	175 800
<i>muutos %</i>	0,0	7,3	0,0	0,0	-1,3
<i>käyttötalousmenot</i>	5 499 696	5 759 837	6 358 649	6 972 731	7 497 378
€/m ²	33,12	32,34	35,70	39,15	42,65
<i>muutos %</i>	-6,6	-2,4	10,4	9,7	8,9
Lämmitys €/v.	1 854 829	1 957 287	2 044 512	2 231 783	2 122 925
Sähkö €/v.	1 071 094	1 121 548	1 266 871	1 497 221	1 612 742
Vesi €/v.	324 000	311 454	329 292	140 883	151 249
	3 336 968	3 630 621	3 812 645	3 869 887	3 886 916
SIIVOUS	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
m ²	113 087	111 986	115 290	115 290	116 500
<i>muutos %</i>	0,0	-1,0	3,0	0,0	1,0
<i>käyttötalousmenot</i>	2 879 815	3 047 779	2 881 520	2 923 183	3 077 548
<i>muutos %</i>	-8,7	5,8	-5,5	1,4	5,3
€/m ²	25,47	27,22	24,99	25,36	26,42
<i>muutos %</i>	-10,8	6,9	-8,2	0,0	4,2

**TUUSULAN KUNTA
TILAPALVELUT**
TULOSLASKELMA
1.1.-31.12.2019 1.1.-31.12.2018
€ €

LIIVEVAIHTO	23 855 159,35	22 225 789,82
Myyntituotot (ulkoiset)	12 588,00	8 982,80
Myyntituotot (sisäiset)	2 838 681,60	3 133 108,80
Vuokratuotot (ulkoiset)	4 561 549,41	872 054,26
Vuokratuotot (sisäiset)	16 367 868,00	18 180 314,40
Liiketoiminnan muut tuotot	74 472,34	31 329,56
Valmistus omaan käyttöön	0,00	1 040,64
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 163 046,71	-4 154 604,05
Palvelujen ostot	-5 816 404,93	-4 988 809,16
Palvelujen ostot (ulkoiset)	-5 371 588,69	-4 615 462,17
Palvelujen ostot (sisäiset)	-444 816,24	-373 346,99
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-2 495 646,20	-2 374 252,22
Henkilösivukulut	-508 773,09	-488 767,23
Eläkekulut	-435 761,99	-403 628,14
Muut henkilösivukulut	-73 011,10	-85 139,09
Poistot ja arvonalennukset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 826 537,52	-5 778 433,75
Liiketoiminnan muut kulut	-8 488 770,77	-1 006 196,11
LIIEKEYLIJÄÄMÄ	-4 444 019,87	3 435 767,94
Rahoitustuotot ja -kulut	-498,21	-28,79
Muut rahoitustuotot	0	0
Muut rahoituskulut	-498,21	-28,79
Korvaus jäännöspääomasta	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-4 444 518,08	3 435 739,15

**TUUSULAN KUNTA
TILAPALVELUT**

TASE	31.12.2019	31.12.2018
	€	€
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	119 289 024,75	127 259 078,58
Aineettomat hyödykkeet	88,68	88,41
Muut pitkävaikutteiset menot	88,68	88,41
Aineelliset hyödykkeet	119 262 636,07	127 232 690,17
Ei pal. kelp. liittymismaksut	159 317,67	159 317,67
Rakennukset	112 627 686,53	122 838 760,07
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 968 931,66	2 740 656,17
Koneet ja kalusto	426 460,17	167 691,66
Keskeneräiset hankinnat	3 080 240,04	1 326 264,60
Sijoitukset	26 300,00	26 300,00
Liittymismaksut	26 300,00	26 300,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	780 909,82	413 678,56
Vaihto-omaisuus	1 249,42	1 759,96
Aineet ja tarvikkeet	1 249,42	1 759,96
Saamiset	779 660,40	411 918,60
Lyhytaikaiset saamiset	779 660,40	411 918,60
Myyntisaamiset	454 296,72	58 701,39
Muut saamiset	325 363,68	353 217,21
VASTAAVAA YHTEENSÄ	120 069 934,57	127 672 757,14
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	67 307 792,02	83 344 083,60
Jäännöspääoma	71 752 310,10	80 733 392,45
Tilikauden yli-/alijäämä	-4 444 518,08	2 610 691,15
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	0,00	0,00
Poistoero	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA	52 762 142,55	44 328 673,54
Pitkäaikainen	36 263 387,99	31 536 659,03
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	36 263 387,99	31 536 659,03
Liittymismaksut	0,00	0,00
Lyhytaikainen	16 498 754,56	12 792 014,51
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	15 486 599,81	11 644 304,87
Ostovelat	1 012 154,75	1 147 709,64
Siirtovelat	0,00	0,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	120 069 934,57	127 672 757,14

TUUSULAN KUNTA
TILAPALVELUT

RAHOITUSLASKELMA	31.12.2019	31.12.2018
	€	€
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	21 143 752,80	28 584 993,43
Liikeliikettä	-4 444 019,87	3 435 767,94
Poistot ja arvonalentumiset	6 826 537,52	5 778 433,75
Rahoitustuotot ja -kulut	-498,21	-28,79
Satunnaiset erät	-7 343 556,76	-575 608,55
Muut tulorahoituksen korjauserät		
Sisäiset tuotot	19 206 549,60	21 313 423,20
Sisäiset kulut	-444 816,24	-1 366 994,12
Investointien rahavirta	1 143 516,58	-7 531 018,54
Investointimenot	-5 208 197,09	-8 246 627,09
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	140 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 351 713,67	575 608,55
Toiminnan ja investointien rahavirta	22 287 269,38	21 053 974,89
Rahoituksen rahavirta	8 066 237,75	10 302 479,31
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys/vähennys	4 726 728,96	9 252 417,38
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3 842 294,94	502 184,05
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	510,54	16 547,59
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-367 741,80	114,59
Korottomien pitkä- ja lyhytaik. velkojen lisäys	-135 554,89	531 215,70
Vaikutus kunnan kassavaroihin	30 353 507,13	31 356 454,20

KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS					
(1000 €)				(1000 €)	(1000 €)
	TP 2018	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	Poikkeama
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	3 129	3 305	3 305	3 364	59
Maksutuotot	522	630	630	497	-133
Tuet ja avustukset					
Muut toimintatuotot	0				
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	3 651	3 935	3 935	3 861	-74
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-2 208	-2 255	-2 255	-2 332	-77
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-515	-501	-501	-521	-20
Muut henkilösivukulut	-78	-83	-83	-68	15
Palvelujen ostot	-538	-767	-767	-636	131
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-68	-70	-70	-61	9
Avustukset		-4	-4	0	4
Vuokrat	-231	-235	-235	-222	12
Muut toimintakulut	-13	-20	-20	-20	0
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 651	-3 935	-3 935	-3 861	74
TOIMINTAKATE*	0	0	0	0	0

* Sitova taso

KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS

Muu laskennallinen yksikkö

Vastuuhenkilö: Ympäristökeskuksen johtaja Risto Mansikkamäki

Olennaiset tapahtumat palvelualueella tammi-joulukuussa

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta hyväksyi ke- säkuussa ympäristökeskuksen strategisen tavoiteohjelman vuosille 2020 – 2023. Tavoiteohjelma on laadittu yhteistyössä ympäristökeskuksen sopijakuntien kanssa. Tavoiteohjelman keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa ympäristökeskuksen toimialaan kuuluvan viranomaisvalvonnan tehostaminen, ympäristönsuojelun lupapalveluiden sujuvoittaminen, sopijakuntien sisäilmaprosessien kehittäminen ja vesistöjen ekologisen tilan parantaminen.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta on käsitellyt Vantaanjoen vesienhoidon toimenpideohjelmaa 2017 – 2027 sekä ympäristökeskuksen sen pohjalta tekemää erillistä Keski-Uudenmaan toimenpideohjelmaa, jossa on esitetty kaikkiaan 38 ympäristökeskuksen sopijakunnille kohdennettua vesienhoidon toimenpidettä. Keski-Uudenmaan toimenpideohjelman painopisteiksi on nostettu:

- pelloilta tulevan vesistökuormituksen vähentäminen
- yhdyskuntien jätevesien käsittelyn tehostaminen ja jätevesiyliuotojen minimoiminen (esim. Nurmijärvi kirkonkylän puhdistamo)
- haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostaminen varsinkin pohjavesi- ja ranta-alueilla
- pohjavesiä suojeleva maankäytön suunnittelu
- vesistöjen ekologisen tilan parantaminen, kuten järvien valuma-alueiden kunnostaminen
- arvokkaiden pienvesien turvaaminen
- vesienhallinnan kehittäminen (esim. hyvät hulevesikäytännöt, tulvariskien torjunta ja jatkuva toimisen vedenlaadun mittauksen laajentaminen)
- kalakantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta antoi lausuntonsa Järvenpää ja Tuusulan yleiskaavaehdotuksista. Lausunnoissaan lautakunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti pohjavesialueiden ja luontokohteiden huomioon ottamiseen sekä vesiensuojelua ja

-hoitoa tukevaan maankäyttöön. Ympäristölautakunta on antanut lausunnon myös ehdotuksesta jätelautakunta Kolmenkierron toiminta-alueen uusiksi jätehuoltomääräyksiksi sekä lausunnon ehdotuksesta jätehuollon palvelutasoksi.

Terveysvalvonnan palveluyksikkö aloitti uutena palveluna sopijakuntien tilapalveluiden kanssa vuosittain käytävät yhteistapaamiset sopijakuntien palvelukiinteistöjen sisäilma-asioista.

Ympäristövalvonnan palveluyksikköä ovat lupa- ja valvonta-asioiden lisäksi työllistäneet vuonna 2019 edelleen vesihuollon vapautushakemukset sekä niihin liittyvät hallintopakkoimet.

Ympäristökeskus on kilpailuttanut sopijakuntien löytöeläinpalvelut, jota koskeva sopimuskausi päättyi vuoden 2019 lopussa. Riihimäkeläinen Eläinten Auttajat ry / Onnentassu jatkaa palveluntuottajana.

Tavoitteet ja niiden toteutuminen tammi-joulukuussa

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimintaa vuonna 2019 ovat ohjanneet seuraavat ympäristökeskuksen strategiaa täydentävät tavoitteet.

Ympäristökeskuksen hallinto (18313001) Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: ympäristökeskuksen johtaja Risto Mansikkamäki

Ympäristökeskus toimii joustavasti ottaen huomioon asiakkaidensa ja sopijakuntien tarpeet. Ympäristökeskus on seudullisesti tunnettu ja siellä on helppo asioida. (palvelusitoumus)

1. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta on järjestetty ottamalla huomioon toimintaympäristön muutokset, viranomaisveloitteet, sopijakuntien palvelu- ja yhteistyötarpeet sekä asiakkaiden kokonaisvaltainen hallinta.

Mittari:

- Vuoden 2019 aikana on selvitetty sote- ja maakuntauudistuksen, ympäristökeskuksen viranomaistehtävien toimivuuden sekä asiakkaiden hallinnan vaikutukset ympäristökeskuksen toiminnan organisointiin ja resursointiin niin, että tarvittavat muutokset voidaan tehdä hallitusti ja oikea-aikaisesti.
- *Seuranta:* Sipilän hallituksen sote- ja maakuntauudistuksen kariuduttua ympäristökeskus ei ole enää aktiivisesti varautunut ympäristöterveydenhuollon tehtäväkokonaisuuden siirtymiseen sote-alueen tai maakunnan järjestettäväksi. Ympäristökeskuksella on kuitenkin valmiudet ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtoon, jos kyseinen uudistus toteutuu.

Ympäristökeskus on tehnyt Ympäristökeskuksen hallinnon ja Ympäristövalvonnan palveluyksiköitä koskevat tehtävä- ja resurssiselvitykset. Ympäristövalvonnan palveluyksikön selvitys on otettu huomioon ympäristökeskuksen vuoden 2020 talousarviossa. Ympäristökeskuksen hallinnon palveluyksikköä koskeva selvitys otetaan huomioon ympäristökeskuksen laskutustehtävien resursointia koskevissa järjestelyissä Tuusulan kunnan Talouspalveluyksikön ja ympäristökeskuksen välillä. Ympäristökeskus täydentää tarvittaessa palveluyksikkökohtaisia tehtävä- ja resurssiselvityksiään osana pidemmän aikavälin henkilöstösuunnitteluaan.

Ympäristövalvonta (18313101) Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: ympäristövalvontapäällikkö Katriina Serenius

Ympäristökeskus tuottaa palvelunsa taloudellisesti ja tehokkaasti. (palvelusitoumus)

2. **Ympäristövalvonnan prosessit ovat tehokkaita, tehtävät on riskiperusteisesti priorisoitu ja käytössä on tehokkaat työkalut.**

Mittari:

- Valvontasuunnitelmaan sisältyvän riskiperusteisen priorisointijärjestelmän toimivuutta arvioidaan ja siihen tehdään tarvittaessa parannuksia vuoden 2019 loppuun mennessä.
- *Seuranta:* Priorisointijärjestelmän on arvioitu olevan edelleen melko toimiva. Valvontaluokkien rajat on kuitenkin tarpeen arvioida uudelleen. Myös tarkastustiheyttä on arvioitava kriittisesti, sillä toimintojen tehokkaan valvonnan kannalta tarkastuksia olisi tarpeen tihentää. Muutokset toteutetaan, kun valvontasuunnitelma seuraavan kerran päivitetään vuoden 2020 lopussa.

Ympäristökeskus toimii ratkaisukeskeisesti ja yhteistyöhakuisesti. (palvelusitoumus)

3. **Ympäristövalvonnassa on mahdollista hyödyntää sähköistä asiointia.**

Mittari:

- Sähköisesti toimitettujen hakemusten määrä.
- *Seuranta:* Lupapisteessä on elokuun loppuun mennessä tullut vireille 45 hakemusta.

Ympäristönsuojelu (18313201) Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: ympäristönsuojelupäällikkö Tapio Reijonen

Keski-Uudenmaan ympäristön tila ei heikkene, ja monella osa-alueella ympäristön tila on parantunut. (toiminnallinen päämäärä)

4. **Keski-Uudenmaan ympäristökeskus edistää kuntien ja muiden toimijoiden ympäristövaatullista toimintaa.**

Mittari:

- Alueen ympäristövastuullisia toimijoita kannustetaan Keski-Uudenmaan ympäristöpalkinnolla.
- Jatketaan Viljelijälähtöistä tiedonvälitystä maatalouden vesiensuojelusta Keski-Uudellamaalla (VILKKU Plus) -hanketta Tuusulanjärven valuma-alueella, Mäntsälässä ja Nurmijärvellä.

- Seuranta: Ympäristöpalkinto jaettiin maailman ympäristöpäivänä 5.6.2019 kiertotalouskeskus Jalotukselle. VILKKU Plus -hanke on käynnissä hankeohjelman mukaisesti.

Keski-Uudellamaalla toimitaan vastuullisesti ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. (toiminnallinen päämäärä)

5. Keski-Uusimaa on ilmastovaikutuksiltaan hiili-neutraali vuoteen 2050 mennessä. Alueen ominaispäästöt ovat pienentyneet 33 % vuodesta 1990 vuoteen 2020 mennessä.

Mittari:

- Ympäristökeskuksen johdolla laaditaan KUUMA-seudulle hyväksyttäväksi uusi päivitetty ilmasto-ohjelma vuoteen 2035 asti. Tavoitteena on vähentää seudun kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoteen 2035 mennessä.
- Julkaistaan Ilmastokatsaus 2018, joka seuraa ja vertailee Keski-Uudenmaan kuntien ilmasto-työn etenemistä sekä päästö- ja energiasäästötavoitteiden toteutumista.
- Seuranta: Ehdotus KUUMA-seudun uudeksi ilmasto-ohjelmaksi on hyväksytty KUUMA-ilmastoryhmässä ja Ilmastokatsaus 2019 on valmistunut.

Terveysvalvonta (18313301)

Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: terveysvalvonnan päällikkö Miia Suurkuukka

Ympäristökeskus kehittää aktiivisesti toimintaansa ja eritystilannevalmiuttaan sekä työntekijöiden osaamista muuttuvissa olosuhteissa. (palvelusitoumus)

6. Terveysvalvonnan tulosityksikkö kehittää aktiivisesti valtakunnallisesti yhdenmukaista ympäristöterveydenhuollon viranomaistoimintaa.

Mittari:

- Terveysvalvonta ottaa käyttöön uuden valtakunnallisen Vati-asiakastietojärjestelmän vuonna 2019.
- Seuranta: Vati-asiakastietojärjestelmä on otettu käyttöön.

Ympäristökeskus tuottaa palvelunsa taloudellisesti ja tehokkaasti. (palvelusitoumus)

7. Terveysvalvonnan suunnitelmallinen valvonta on tehokasta.

Mittari:

- Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista tehdään vähintään 85 % ja kaikkiin kohteisiin, joissa havaitaan elintarviketurvallisuutta vaarantavia epäkohtia, tehdään seurantatarkastus.
- Seuranta: Vati-asiakastietojärjestelmän käyttöönotto ja asiakastietojärjestelmän alkuvaiheen toimimattomuus hidasti valvontasuunnitelman toteutumista alkuvuodesta 2019. Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista tehtiin 80%. Niihin kohteisiin, joissa havaittiin elintarviketurvallisuutta vaarantava epäkohta, tehtiin seurantatarkastus.

Eläinlääkintähuolto (18313401)

Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: eläinlääkintähuollon päällikkö Maija Kallioniemi

Ympäristökeskus kehittää aktiivisesti toimintaansa ja eritystilannevalmiuttaan sekä työntekijöiden osaamista muuttuvissa olosuhteissa. (palvelusitoumus)

8. Eläinlääkintähuollon tulosityksiköllä on hyvät valmiudet sote- ja maakuntauudistuksen läpivientiin omassa toiminnassaan.

Mittari:

- Asiaa käsitellään eläinlääkintähuollon yksikkökokouksissa vuonna 2019 ja valmistelussa tarvittavat aineistot toimitetaan ajoissa maakunnan valmisteluorganisaation käyttöön.
- Seuranta: Ennen maakuntahankkeen kaatumista on toimitettu tarvittavat aineistot valmisteluorganisaatiolle ja asiaa on käsitelty eläinlääkintähuollon yksikkökokouksissa

RUOKAPALVELUT	(1000 €)			(1000 €)	(1000 €)
	TP 2018	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	Poikkeama
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	6 104	6 169	6 169	6 210	42
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	14	1	1	18	17
Muut toimintatuotot	0			1	1
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	6 118	6 170	6 170	6 229	59
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-1 693	-1 834	-1 834	-1 745	89
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-342	-304	-304	-372	-68
Muut henkilösivukulut	-63	-69	-69	-53	16
Palvelujen ostot	-475	-501	-501	-434	67
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 696	-1 969	-1 969	-1 678	291
Avustukset					
Vuokrat	-520	-537	-569	-564	5
Muut toimintakulut	-8	-21	-21	-10	11
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ*	-4 797	-5 235	-5 267	-4 856	411
TOIMINTAKATE	1 321	934	902	1 373	470

* Sitova taso

RUOKAPALVELUT

Palveluyksikkö

Muu laskennallinen yksikkö

Vastuuhenkilö: Ruokapalvelupäällikkö Kirsi Hanski

OLENNAISET TAPAHTUMAT 2019

Kouluruokailu on osa opetusta, jossa oppilaille tiedotetaan kouluruokailun tarkoituksesta ja merkityksestä sekä käytännön järjestelyistä. Kouluruokailussa on aikuisten läsnäolo erityisen tärkeää. Kaikissa Tuusulan kouluissa on aloittanut toimintansa rehtorin koolle kutsuma kouluruokaryhmä, jossa rehtorin ja kotitalousopettajan lisäksi ovat jäseninä ainakin ruokapalveluiden, opettajien ja oppilaiden edustajat. Toimikunnan tehtävänä on mm. ottaa kantaa koulussa tarjottaviin ateriavaihtoehtoihin ja vaikuttaa kouluruokailun järjestämiseen.

Kouluruokaryhmän tapaamiskerrat 2019 kouluittain

Hyrylä	1
Hyökkälä	4
Jokelan yläaste	5
Kellokosken koulu	7
Klemetskogin koulu	2
Kirkonkylän koulu	4
Kolsa	4
Lepola	4
Linjamäki	3
Mikkolan koulu	2
Nahkelan koulu	3
Paijalan koulu	3
Pertun koulu	4
Riihikallion koulu	2
Ruotsinkylän koulu	2
Rusutjärven koulu	2
Tuomalan koulu	3
Vanhankylän koulu	3
Vaunukankaan koulu	3
YHT.	61

Kouluruokadiplomi® on kouluille myönnettävä tunnustus ravitsemuksellisesti, kasvatuksellisesti ja ekologisesti kestävä kouluruokailun edistämisestä. Makuaakkoset-diplomi® on päiväkodeille myönnettävä tunnustus ravitsemuksellisesti, kasvatuksellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä päiväkotiruokailun edistämisestä.

Kaikille Ruokapalveluiden alaisuudessa oleville tuusulalaisille päiväkodeille on myönnetty Makuaakkoset-diplomi® vuoden 2019 lopussa. Kouluruokadiplomi® on haettu jokaiselle tuusulalaiselle koululle lukuun ottamatta Kirkonkylän koulua, Mikkolan koulua ja Linjamäen koulua. Yhteistyötä näiden koulujen kanssa tiivistetään ja puuttuvat diplomit haetaan kevään 2020 aikana.

Kesällä 2019 Riihikallion Kotkanpuistossa järjestettiin Riihikallion kehittämisverkoston ja Tuusulan kunnan yhteinen puistoruokailukokeilu, joka oli tarkoitettu 1.–3.-luokkalaisille ja kotona hoidettaville alle kouluikäisille lapsille. Kokeilu kesti kesäkuun kolme ensimmäistä viikkoa ja ruokaa tarjottiin arkisin maanantaista perjantaihin klo 11.00. Puistoruokailun ruokalista oli laadittu toukokuussa 2019 Riihikallion koulun oppilaille suunnatun suosikkiruoka kyselyn pohjalta. Puistoruokailuun osallistui keskimäärin 40-70 ruokailijaa päivässä.

Kesäkuussa 2019 järjestettiin Hyökkälän koululla, Metsäpirtillä, Kellokosken koulukeskuksessa ja Lepolan kouluilla kesäkerhot, joihin Ruokapalvelut toimitti ateriapalvelut.

Koska turhaan tuotettu ruoka kuormittaa sekä taloutta että ympäristöä, hävikkiruoan torjumiseen on kiinnitettävä huomiota. Suomessa koko ravitsemusalan (kotitaloudet, ravitsemuspalvelut, kauppa ja teollisuus) hävikin osuus on noin 10–15 % ja hävikin määrä noin 335–460 miljoonaa kiloa vuodessa. Tuusulassa on kaikkien koulujen ja päiväkotien ruokahävikkiä tilastoitu vuoden 2019 alusta. Ensimmäisen on otettu tarkasteluun päiväkodit. Hävikkiä syntyy päiväkodeilla erityisen paljon koulujen loma-aikoina, kun ilmoitukset hoidontarpeesta eivät vastaa toteutumaa. Ruokahävikin määrää

seurataan tarkasti päivittäin etenkin ylililatun ruoan suhteen. Ylililatulla ruoalla tarkoitetaan ruokaa, jota kukaan ei koskaan ota lautaselle. Ryhmäpäiväkodeissa ruoan jakaminen ryhmiin omiin astioihin lisää ruokahävikkiä, linjastoruokailussa hävikkiä jää huomattavasti vähemmän. Päiväkotien loma-aikaisen todellisen asiakasmäärän kartoittamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota ja yhteistyötä tiivistetty päiväkotien kanssa.

Tuuskodon henkilöstöravintolan avaamisen suunnittelu on aloitettu loppuvuodesta 2019. Henkilöstöravintolan on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.4.2020. Ammattikeittiön toiminnansuunnittelu perustuu aina asiakkaan tarpeisiin ja toimintatapoihin. Kiinnitämme huomiota ateriapalveluiden laatuun, keittiöprosesseihin, työergonomiaan ja toiminnalliseen ympäristöön.

2019 Investoinnit

Hyökkälän koulun keittiölle hankittiin 4 yhdistelmäuunia, jotka asennettiin kesäkuussa.

Lepolan koulun keittiölle hankittiin yhdistelmäuuni, ruoankuljetusvaunut ja kaksi pakastekaappia sekä kylmätilan eristystä parannettiin. Kaikki korjaukset ja hankinnat suoritettiin kesäkuussa.

Jokelan yläasteelle hankittiin uusi ruokailulinjasto, joka asennus valmistui syyskuussa.

Vaunukankaan koulun ruoankypsennysvaunujen uusiminen tapahtui heinäkuussa.

Pajalan koululle hankittiin uusi pata ja uuni, joiden asennus suoritettiin kesäkuussa.

2019 Talous

Talousarviossa vuoden 2019 suoritteiden määräksi arvioitiin 2 193 344 kpl.

Ruokapalveluiden toteutuneiden suoritteiden määrä ko. vuonna oli 2 008 870 eli 184 474 kpl (-8,4 %) arvioitua vähemmän.

Toteutumattomista suoritteista johtuen elintarvikerahaa jäi käyttämättä 300 000 euroa.

TUNNUSLUVUT

	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
Ateriat kpl	2 114 865	2 100 323	2 117 970	2 016 816	2 008 870
muutos %	-0,87	-0,38	0,46	-3,57	-0,39
Bruttomenot €/ateria	2,49	2,54	2,49	2,55	2,65
muutos %	0,4	2,01	- 5,5	6,25	3,92
Valmistuskeittiö t kpl	5	5	5	5	4
Jakelukeittiöt kpl	39	38	39	38	37

KASVU JA YMPARISTO	RYKMENTINPUISTO			(1000 €) TP 2019	(1000 €) Poikkeama
	(1000 €) TP 2018	TA 2019	MTA v.2019		
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	0	0	0	62	62
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	55	0	0	17	17
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	55	0	0	79	79
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-373	-546	-546	-425	121
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-62	-88	-89	-76	13
Muut henkilösivukulut	-13	-20	-20	-12	8
Palvelujen ostot	-86	-1 106	-1 796	-1 462	334
Aineet,tarvikkeet, tavarat	-15	-9	-9	-28	-20
Avustukset	0	0	0	0	0
Vuokrat	-35	-26	-26	-45	-19
Muut toimintakulut	-18	-34	-34	-16	18
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-602	-1 829	-2 520	-2 065	455
TOIMINTAKATE*	-547	-1 829	-2 520	-1 986	534

* Sitova taso

Toimintatuotot eivät sisällä 5,9 milj. euron käyttöomaisuuden myyntivoittoja.

RYKMENTINPUISTO

Taseyksikkö

Vastuuhenkilö: ohjelmapäällikkö Tuomo Sipilä

1 000 €	1) TALOUS- ARVIO	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	TA Tot-%	MTA Tot-%	2) MTA Poikkeama	Tot. 2018	Muutos- % 2018/2019
Toimintatuotot		0		79			79	54	45,6
Toimintakulut	-1 829	-691	-2 520	-2 065	112,9	81,9	455,1	-602	242,8
Toimintakate*	-1 829		-2 520	-1 986	108,6	78,8	534,1	-548	262,3
Henkilöstö 31.12.					7,4		0	5,5	-100,0

* = Sitova taso

TOIMINNAN KUVAUS

Rykmentinpuiston laskennallinen taseyksikkö on perustettu tukemaan Rykmentinpuiston kehittämistavoitteiden saavuttamista sekä talouden seurannan läpinäkyvyyttä.

Olennaiset tapahtumat

Rykmentinpuistossa tapahtui vuoden 2019 aikana merkittäviä edistysaskelia. Ohjelmaisesti toimiminen on mahdollistanut kokonaisvaltaista alue- ja kaupunkikehitystä ja verkostomaista kumppanuuskehittämistä. Tärkein virstanpylväs oli alueelle muuttaneet ensimmäiset uudet asukkaat!

Vuoden 2020 juhla-Asuntomessujen organisaation on saatu pystyyn ja projektin toteuttaminen on hyvässä vauhdissa. Rykmentinpuiston keskuksen, Puustellinmetsän ja Monion alueiden kunnallistekniikan suunnittelu on pääosin tehty, ja alueiden rakentaminen on käynnissä. Kirkonmäen asemakaava saatiin lainvoimaiseksi.

Rykmentinpuiston työpaikka-alueen suunnittelu eteni. Alueen asemakaavaluonnos oli nähtävillä, ja kaavaehdotus on tulossa nähtäville. Kunnallistekniikan yleissuunnittelu on myös lähes valmis. Gasumin maakaasuputki saatiin siirrettyä tulevalle työpaikka-alueella.

Asuntomessualueella oli joulukuussa rakenteilla 33 rakennusta. Muualla Rykmentinpuistossa oli vireillä uudishankkeina yhdeksän kerrostalokorttelia, yksi rivitalomaista kortteli sekä 2 palveluhanketta. Näistä on rakenteilla viisi kohdetta. Toteutusta on tulossa sekoittuneesti eri hallintamuotoina. Asuntomessujen valmistelu on edennyt mallikkaasti.

Alueen kunnallistekniikan verkostojen suunnittelun ja rakentamisen tärkeä koordinoitavuus jatkui hyvin. Koordinointi on osaltaan mahdollistanut alueen toteutuksen asetetuissa tiukoissa aikamääreissä.

Puustellinmetsän alueelle kunnan toimesta rakennettu mikrokanavaputkiverkosto myytiin Elisa Oyj:lle. Lisäksi neuvotteluita ja maanhankintaa on tehty läpi vuoden.

Fortumin kanssa solmittua energian yhteistyösopimusta jalkautettiin, ja alueen 0-energiaprojektia valmisteltiin pidemmälle. Sähköverkkoyhtiön kanssa pidettiin tiiviisti yhteyttä.

Taideohjelma käynnistyi mallikkaasti, ja taiderahaa oli kerätty vuoden loppuun 2019 mennessä yli 516.000 euroa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Rykmentinpuiston pääpainopisteet ovat tonttien myynnissä, asemakaavoituksen edistämässä, kokonaisvaltaisen infran suunnittelun jatkamisessa sekä ensi kesän Asuntomessujen valmistelussa. Asemakaavoituksen valmistelun painopistettä siirretään työpaikka-alueen lisäksi uusille Hökilän, Olympiarinteen ja Puistokylän alueille. Näiden lisäksi varmistetaan, että alueen muut kehittämiskohteet ja -projektit etenevät suunnitellusti sekä samalla haetaan avoimesti uusia, erilaisia toimintatapoja.

Rykmentinpuiston markkinointia ja viestintää viedään eteenpäin suunnitellusti, avointa vuorovaikutusta eri sidosryhmien välillä ylläpidetään ja kehitetään. Infrastruktuurin kokonaisvaltaista suunnittelua jatketaan ja varmistetaan, että tulevan asuntomessualueen suunnittelu- ja toteutusaikataulu pitää. Asuntomessujen järjestäminen on vuoden 2020 merkittävä asia.

Fortumin kanssa jatketaan yhteistyötä erityisesti energian ja kiertotalouden osalta. Taideohjelman toiminta jatkuu valtuuston hyväksymän taideohjelman mukaisesti.

**TUUSULAN KUNTA
RYKMENTINPUISTO**

TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
	€	€
LIIKEVAIHTO	6 008 559,43	1 229 067,73
Myyntituotot (ulkoiset)	62 400,00	0,00
Myyntituotot (sisäiset)	0,00	0,00
Vuokratuotot (ulkoiset)	0,00	0,00
Vuokratuotot (sisäiset)	0,00	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	5 946 159,43	1 229 067,73
Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 978,69	-14 999,93
Palvelujen ostot	-1 462 199,45	-141 337,56
Palvelujen ostot (ulkoiset)	-1 437 723,07	-70 360,62
Palvelujen ostot (sisäiset)	-24 476,38	-70 976,94
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-425 044,63	-373 273,57
Henkilösivukulut	-88 441,41	-75 259,74
Eläkekulut	-76 025,01	-61 930,77
Muut henkilösivukulut	-12 416,40	-13 328,97
Poistot ja arvonalennukset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-535 380,84	-259 110,96
Liiketoiminnan muut kulut	-61 142,53	-52 568,98
LIIEKEYLIJÄÄMÄ	3 408 371,88	312 516,99
Rahoitustuotot ja -kulut	-6,84	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	-6,84	0,00
Korvaus jäännöspääomasta	0,00	0,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	3 408 365,04	312 516,99

**TUUSULAN KUNTA
RYKMENTINPUISTO**

TASE	31.12.2019	31.12.2018
	€	€
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	29 354 827,71	23 014 968,47
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	29 354 827,71	23 014 968,47
Maa- ja vesialueet	16 627 940,39	15 975 114,68
Rakennukset	0,00	0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 717 078,07	7 025 985,54
Koneet ja kalusto	9 809,25	13 868,25
Keskeneräiset hankinnat	0,00	0,00
Sijoitukset	0,00	0,00
Liittymismaksut	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	299 967,79	86 052,29
Vaihto-omaisuus	0,00	0,00
Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00
Saamiset	299 967,79	86 052,29
Lyhytaikaiset saamiset	299 967,79	86 052,29
Myyntisaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	86 052,29
VASTAAVAA YHTEENSÄ	29 654 795,50	23 101 020,76
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	11 835 335,33	9 535 313,88
Jäännöspääoma	8 426 970,29	9 222 796,89
Tilikauden yli-/alijäämä	3 408 365,04	312 516,99
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	491 603,52	196 370,02
Lahjoitusrahasto 19 pääoma	491 603,52	196 370,02
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	0,00	0,00
Poistoero	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA	17 327 856,65	13 369 336,86
Pitkäaikainen	6 960 401,97	4 189 205,41
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 454 074,97	2 682 878,41
Muut velat muille	1 506 327,00	1 506 327,00
Lyhytaikainen	10 367 454,68	9 180 131,45
Saadut ennakot, maankäyttösopimukset	7 034 543,99	6 637 423,99
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 329 210,84	990 601,26
Ostovelat	474 428,85	506 689,20
Siirtovelat	529 271,00	524 471,00
Muut velat muille	0,00	520 946,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	29 654 795,50	23 101 020,76

**TUUSULAN KUNTA
RYKMENTINPUISTO**

RAHOITUSLASKELMA	31.12.2019	31.12.2018
	€	€
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	-2 009 702,93	-687 979,37
Liikelijäämä	3 408 371,88	312 516,99
Poistot ja arvonalentumiset	535 380,84	259 110,96
Rahoitustuotot ja -kulut	-6,84	0,00
Muut tulorahoituksen korjauserät	-5 928 972,43	-1 174 754,73
Sisäiset tuotot	0,00	0,00
Sisäiset kulut	-24 476,38	-84 852,59
Investointien rahavirta	-946 267,65	-3 203 635,80
Investointimenot	-7 072 159,37	-5 075 135,80
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	670 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuotot	6 125 891,72	1 201 500,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 955 970,58	-3 891 615,17
Rahoituksen rahavirta	4 039 837,79	2 904 193,11
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys/vähennys	2 771 196,56	1 473 613,23
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 338 609,58	385 968,67
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	295 233,50	196 370,02
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-213 915,50	149 887,82
Korottomien pitkä- ja lyhytaik. velkojen lisäys	-151 286,35	698 353,37
Vaikutus kunnan kassavaroihin	1 083 867,21	-987 422,06

MAASEUTUHALLINNON YHTEISTOIMINTA-ALUE				
	(1000 €)		(1000 €)	(1000 €)
	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
TULOSLASKELMA				
TOIMINTATUOTOT				
Myyntituotot	295	295	272	-23
Maksutuotot				
Tuet ja avustukset				
Muut toimintatuotot	1	1		-1
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	296	296	272	-24
Valmistus omaan käyttöön				
TOIMINTAKULUT				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-276	-282	-266	16
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-46	-49	-46	3
Muut henkilösivukulut	-9	-10	-10	0
Palvelujen ostot	-25	-33	-12	21
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1	-2	-3	-1
Avustukset				
Vuokrat	-49	-37	-34	3
Muut toimintakulut	-1	-7	-15	-8
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-407	-420	-386	34
TOIMINTAKATE	-111	-124	-114	10

MAASEUTUHALLINNON YHTEISTOIMINTA-ALUE

Muu laskennallinen yksikkö

Maaseututoimi vastaa yhteistoiminta-alueella kahdeksan kunnan maaseutupalvelujen hallinnosta. Yksikön kustannukset jaetaan yt-alueen kuntien välisessä sopimuksessa määriteltyjen aiheuttamisperusteiden mukaisesti.

Tulosalueen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen tilikaudella

Ruokavirasto on asettanut yhteistoiminta-alueille palvelutavoitteet ja valvoo niiden toteutumista. Maksajavirastovakuutus, jossa arvioidaan tavoitteiden toteutumista, laaditaan vuosittain. Tukihakemusten tallennus, käsittely ja hakemusten myöntöön liittyvät tarkisteet ja hyväksyntä on tehty Ruokaviraston asettaman aikataulun ja ohjeidenmukaisesti.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Tukihallinnossa on siirrytty lähes kokonaan sähköiseen hakemusten käsittelyyn ja arkistointiin. Sähköisen asioinnin lisääminen on yksi toiminnan keskeisiä tavoitteita

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Maatilojen lukumäärän vähenee koko maassa.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Yksiköllä on oma sisäisen valvonnan ohjelma, sekä riskienhallintasuunnitelma, jota seurataan vuosittain.

Olennaiset määrärahan ylitykset

Ei olennaisia ylityksiä.

Tunnusluvut

Vuosi	Tilat	Peltoala	Myönnetty tukea	Sähköinen tukihaku %
2019	922	51 578	28 292 820	91,5 %
2018	938	51 655	28 134 709	90,7 %
2017	955	51 859	28 420 000	88,9 %
2016	964	51 828	28 200 000	87,1 %
2015	972	51 772	29 070 000	80,8 %
2014	1020	51 334	32 920 000	54,0 %

Keski-Uudenmaan sote- kuntayhtymä

KESKI-UUDENMAAN SOTE-KUNTAYHTYMÄ

Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän jäsenkunnat, Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula siirsivät liikkeenluovutuksella sosiaali- ja terveyspalvelutuotantonsa kuntayhtymälle vuoden 2019 alusta. Samalla kuntayhtymään siirtyi noin 3500 työntekijää jäsenkunnista.

Kuntayhtymän toiminta on jakautunut kolmeen palvelualueeseen, Ikäihmisten ja vammaisten palvelualue, Terveyspalvelut ja sairaanhoito - palvelualue sekä Aikuisten mielenterveys-, päihde- ja sosiaalipalvelujen ja lasten, nuorten ja perheiden palvelualue. Tukipalveluja tuottaa Strateginen kehittäminen ja tukipalvelut - kokonaisuus.

Ikäihmisten ja vammaisten palvelualue

Palvelualueella yhdenmukaistettiin ja kehitettiin palveluprosesseja sekä määriteltiin palveluille yhtenäiset myöntämisperusteet. Keväällä 2019 käynnistettiin ikääntyneiden asiakasohjauksen yhdenmukaistaminen ja kehittäminen yhdessä keksitetyn palveluohjauksen kanssa aloittaen SAS-toiminnan, omaishoidon ja perhehoidon yhdenmukaisten toimintamallien luomisella ja työtehtävien organisoimisella.

Kotihoidon toiminnan kehittämiseksi palvelualueella jatkettiin Uudistuva Kotihoito - kokonaisuutta, jonka tavoitteena on vahvistaa itseohjautuvuutta ja valmentavaa esimiestyötä, parantaa palvelun laatua mm. vastuuhoidajuutta ja sujuvia palveluprosesseja kehittämällä, edistää tarvepohjaisten ja joustavien resurssien käyttöä sekä tukea näiden kautta henkilöstön työn mielekkyyttä, osaamisen vahvistumista ja työhyvinvointia.

Etäpalvelujen kehittäminen käynnistyi sekä kotihoidon että päivätoiminnan palveluissa siten, että Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Mäntsälässä aloitettiin etäkotihoito toukokuun aikana.

Etäpäivätoimintaa puolestaan pilotoitiin Järvenpäässä syyskuusta 2019 alkaen.

Palvelujen välisten nivelvaiheiden yhdyspintatyö on käynnistynyt aktiivisesti muiden tulosalueiden kanssa mm. kotiutumisosprosessin, tehostetun kotikuntoutuksen, rajapinta-asiakkaiden, ikääntyneiden sijoittumisprosessin, veteraanipalvelujen sekä kuljetuspalvelun osalta. Kotona asumisen tukipalvelujen ja ikääntyneiden päivätoimintojen myöntämisperusteet on vahvistettu kuntayhtymän hallituksessa.

Ympäri vuorokautisten palvelujen painopisteinä vuodelle 2019 ovat olleet toimintayksiköiden toimintatapojen, toiminnan sisällön ja laadun yhdenmukaistaminen. Palveluja ja toimintaa on kehitetty aktiivisesti Lean-menetelmää käyttäen. Tavoitteena on jatkuva toiminnan ja laadun parantaminen, työn vakioiminen ja hyvä päivittäisjohtaminen, jossa koko henkilöstö on mukana toiminnan kehittämisessä.

Palvelujen kehittämisessä on korostunut asiakaslähtöisyyden lisääminen, asiakkaan aito kohtaaminen, kuuleminen ja mielekkään, aktiivisen ja omannäköisen elämän mahdollistaminen yksilöllisesti. Palvelujen yhtenäisen laadun varmistamiseksi yksityisissä asumispalveluissa on palvelutuottajien neuvonta, ohjaus ja yksiköihin kohdistuva valvontatyö keskeinen toimintamuoto.

Vammaisten palveluissa on niin ikään yhtenäistetty eri toimintayksiköiden toimintatapoja, toiminnan sisältöä ja palvelun laatua. Sosiaalityön työnjaon ja toiminnan uudistamista ja keskittämistä tehtiin yhdessä sosiaalityön henkilöstön ja asiakasohjaushankkeen kanssa. Henkilöstö keskittäminen ja sitä kautta synergiaedun saaminen on kuitenkin haastavaa mm. useista asiakastietojärjestelmistä johtuen.

Vammaispalvelujen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden rekrytoinnissa oli suuria

vaikeuksia toimintavuoden aikana, erityisesti sosiaalityöntekijöiden rekrytointi.

Vuoden aikana kilpailutettiin kuljetuspalvelut sekä aloitettiin kehitysvammaisten asumispalvelujen kilpailutus. Kuljetuspalvelujen kilpailutuksen yhteydessä valmisteltiin myös yhtenäisiä kuljetuspalvelujen soveltamisohjeita, jotka lähetettiin lausuntokierrokselle vammais- ja vanhusneuvostoille marraskuussa 2019. Ennen kilpailutusta, soveltamisohjeita ja lausuntojen pyytämistä järjestettiin neuvostoille keskustelutilaisuuksia.

Kehitysvammaisten asumispalveluissa on tavoitteena vahvistaa asiakkaiden mahdollisuutta siirtyä itsenäiseen asumiseen riittävän vahvan ja monipuolisen tuen avulla. Niinpä käynnistettiin valmistelu asumispalvelujen keventämiseksi ja tuetun asumisen lisäämiseksi.

Terveyspalvelut ja sairaanhoito

Keskitetyissä palveluissa on ensimmäisenä toimintavuonna korostunut laajan yhteistyön merkitys kuntayhtymän eri toimijoiden, Hyvinkään sairaalan ja muiden ulkoisten yhteistyötahojen kanssa.

Kuntoutuspalvelujen kokonaistilanne on hahmotettu ja keskeisimmät kehittämiskohteet tunnistettu. Suunnitelmat toiminnan kehittämiseksi on tehty ja kehittämistyö toteutetaan vuoden 2020 aikana.

Lääkinnällisen kuntoutuksen kriteerien yhtenäistäminen sekä lääkinällisen kuntoutuksen ostopalvelujen prosessien ja ostojen hallinnan käytäntöjen kehittäminen aloitettiin. Yhtymähallitus päätti siirtää Hyvinkään alueen apuvälinepalvelut osaksi HUS Alueellista apuvälineyksikköä. Muiden alueiden siirtymisen kokonaisuus otettiin uudelleen tarkasteluun ja HUS apuvälineyksikön palvelukuvausta tarkennettiin kuntayhtymän tarpeita paremmin vastaavaksi.

Syksyllä 2019 aloitettiin omana toimintana Kehitysvammapoliklinikkatoiminta. Alkuvaiheessa

toiminta keskittyy kuntoutussuunnitelmiin. Yksikön toimintaa kehitetään yhdessä vammaispalvelujen ja HUS:n kanssa.

Hoitotarvikejakelun kehittämisprojekti käynnistettiin keväällä ja tavoitteeksi asetettiin asiakaslähtöisen, kustannustehokkaan ja yhdenvertaisen palvelun luominen. Uusi, HUS Logistiikan kanssa kehitettävä palvelumalli otetaan käyttöön kevään 2020 aikana. Hoitotarvikejakelun ohjeistusten ja luovutuskriteerien yhtenäistämistyö on myös käynnistetty.

Lääkehuollon yksikkö aloitti kuntayhtymätasoisien lääkehoitosuunnitelman laatimisen yhdessä palvelualueiden kanssa. Samalla yhdenmukaistettiin peruslääkevalikoimaa ja lääkehooltoon liittyvä ohjeita ja käytäntöjä sekä edistettiin henkilöstön lääkehoidon osaamisen kehittämisen suunnittelu- ja varmistamistyötä.

Kuntayhtymän Infektioiden ja tartuntatautien yksikkö perustettiin. Yksikön perustehtävänä on toteuttaa Tartuntatautilain edellyttämää toimintaa. Tähän kuuluu mm. tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta, epidemian selvittäminen tai torjumiseen tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen konkretisoitui kuntien liikuntapalvelujen ja kuntayhtymän Avopalvelujen, Perhekeskuspalvelujen ja Kuntoutuspalvelujen yhteistyössä, jossa suunniteltiin liikuntareseptin käyttöönotto.

Avopalveluihin siirtyi valinnanvapauskokeilun päättymisen myötä asiakkaita syksyllä 2019, erityisesti Hyvinkäällä ja Järvenpäässä.

Avopalvelujen kaikissa toimipisteissä otettiin lokakuussa käyttöön yhteinen, 24/7 toimiva nettipalvelu. Palvelun käyttöönoton myötä toimintatapoja muutettiin niin, että nettipalvelun kautta tulleet yhteydenotot on hoidettu pääsääntöisesti saman päivän aikana. Tähän on päästy hoitajien töiden uudelleen järjestelyllä

sekä konsulttilääkärin käyttöönotolla niillä terveysasemilla, joilla ei ole vielä moniammatillista tiimityömallia.

Mäntsälän terveysaseman virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen lääkäripalvelut on toteutettu vuoden 2019 alusta etälääkäripalvelulla. Tämän jälkeen palvelua on laajennettu asteittain Järvenpään ja Nurmijärven toimipisteisiin. Syyskuussa etälääkäripalvelu käynnistettiin Hyvinkään terveysasemalla palvelemaan asiakkaita heidän kiireellisissä asioissa. Toiminnan tarkoituksena on nopeuttaa hyvinkääläisten palvelun saantia ja edistää asian jatkohoitoa omalla terveysasemalla kalliimpien, Hyvinkään sairaalan käyntien sijaan.

Avopalveluissa tiivistettiin myös yhteistyötä erikoissairaanhoidon kanssa.

Suun terveydenhuollossa on aloitettu hoitohenkilöstön joustava sijoittuminen asiakastarpeen mukaan. Oikomishoidon toimintatapoja on yhdenmukaistettu ja oikomishoitoa toteutetaan tiimityönä erikoishammaslääkärin, apuhoitajien, suuhygienistien ja hammashoitajien voimin.

Järvenpäässä suun terveydenhuollon hoitoon pääsy oli ruuhkautunut. Jonon purkua varten laadittiin paikallissopimus ja purkuun osallistui hammaslääkäreitä, suuhygienistejä ja hammashoitajia koko kuntayhtymän alueelta. Jono saatiin purettua touko-lokakuun aikana.

Sairaalapalvelujen toiminta ja sen kehittäminen tähtää ideaalitilaan, jossa potilas on hoidossa tarpeensa mukaisesti oikeassa paikassa, oikeaan aikaan ja oikean ajan. Sairaalahoidon tavoitteena on toteuttaa hoito tarveperusteisesti ja ensisijainen hoitopaikka tulisi aina olla kotisairaala. Potilaiden siirtymistä erikoissairaanhoidosta jatkohoitoon Keusoten sairaalapalveluihin on kehitetty uusia toimintaprosesseja ja -tapoja mm. ottamalla käyttöön UOMA-potilasohjaussovellus. Palvelualueiden ja yhteistyöorganisaatioiden välistä toimintaa on kehitetty Lean-menetelmiä hyödyntäen, jotta potilaiden palveluprosessi olisi entistä sujuvampi ja laadukkaampi.

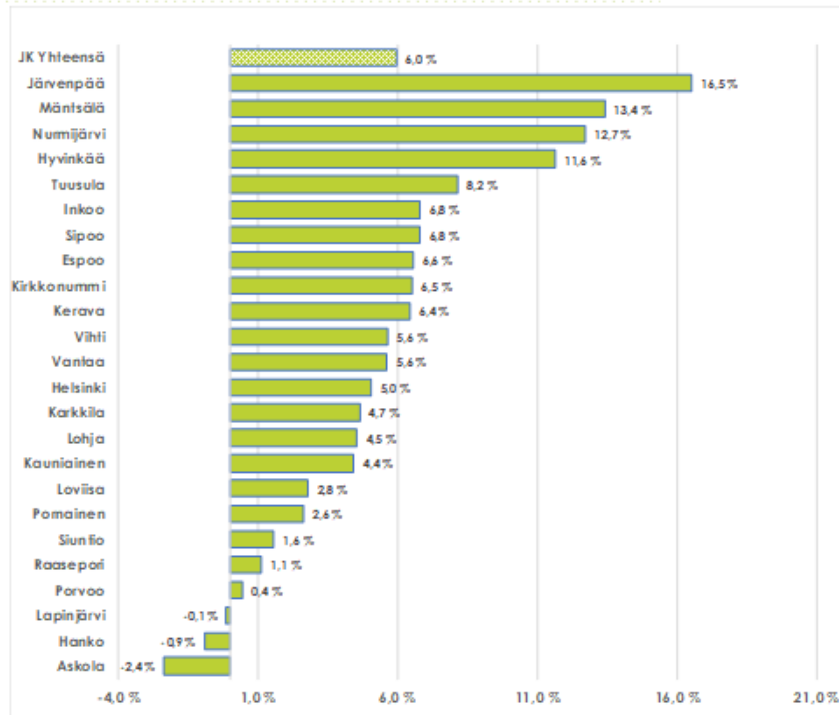
Siirtyminen erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuollon sairaalahoitoon on sujuvoitunut vuoden 2019 aikana. Vuodesta 2018 kokonaissiirtoviivepäivien määrä vähentyi 776 vuorokaudella ja 71 % erikoissairaanhoidosta siirtävistä potilaista pääsi siirtymään Keusoten akuuttiosastoille ilmoitusvuorokauden aikana (2018, 63 %). Akuuttiosastojen keskimääräinen hoitoaika vuonna 2019 oli 10,9 vrk. Haastetta on aiheuttanut Keusoten sisäinen jatkohoitoon siirtyminen akuuttihoitoon päättymisen jälkeen. Akuuttiosastoilla odotti jatkohoitopaikkaa koko ajan keskimäärin 31 potilasta. Jatkohoitoon odottavien jonotusaika oli keskimäärin 47 vrk, mikä vuositasona tarkoittaa n. 11 000 hoitopäivää. Useimmiten jatkohoitoa odotettiin hoivan arviointi- ja kuntoutuspaikoille sekä asumispalveluihin.

Kotihoidon lääkäripalvelut on alueellistettu syksystä 2019 alkaen, jolloin otettiin käyttöön samat ohjeistukset ja toimintamallit kuntayhtymän laajuisesti. Kotihoidon lääkäripalveluiden saatavuus on parantunut vuonna 2019, mutta edelleen lääkärin saatavuudessa on ollut merkittäviä haasteita. Asumispalveluiden lääkärivajetta on saatu katettua uusilla ostopalvelusopimuksilla.

Alueellinen kotisairaala on toiminut yhtenäisin kriteerein ja toimintatavoin vuoden 2019 alusta. Toiminta on ympärivuorokautista ja hoitoon pääsy 24/7 on mahdollista koko kuntayhtymän alueella. Alueellinen toiminta mahdollistaa potilaan hoitoon pääsyn aina kun tarve kotisairaalahoidolle todetaan. Kotisairaalan toiminnan kehittäminen on mahdollistanut potilasmäärien ja kotisairaalakäyntien kasvun ilman lisäresurssitarvetta 2019. Sairaanhoidajien ja lääkärin saatavuudessa on ollut ajoittain haastetta. Sijais-, vuokratyövoima- ja ostopalvelukulut ovat olleet merkittäviä. Hakijamäärät avoimiin sairaanhoidajavakansseihin ovat vähentyneet. Myös työpisteen maantieteellinen sijainti on vaikuttanut hakijamäärään. Akuuttiosastojen ja kotisairaalan varahenkilöstötoiminta on käynnistetty ja sitä kehitetään edelleen.

Erikoissairaanhoido

ESH (erikoissairaanhoidon, ensihoidon ja päivystyksen tietopakettit)							
	TP 2018	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	TA 2020	TP 2019 - MTA 2019	Muutos-% TP 2019/ TP 2018
Hyvinkää	61 923 373	53 682 682	60 363 105	64 965 113	59 925 951	-4 602 008	4,9 %
Järvenpää	50 097 322	50 667 466	54 745 491	54 078 636	48 660 337	666 855	7,9 %
Mäntsälä	24 175 868	22 797 213	26 506 642	26 104 840	22 842 514	401 802	8,0 %
Nurmijärvi	46 108 164	43 085 628	50 360 958	48 996 357	43 155 282	1 364 600	6,3 %
Pornainen	5 314 719	5 295 531	5 683 415	5 180 732	5 270 052	502 683	-2,5 %
Tuusula	41 140 629	41 254 514	44 846 358	44 317 823	41 353 633	528 535	7,7 %
Yhteensä	228 760 074	216 783 035	242 505 968	243 643 501	221 207 769	-1 137 533	6,5 %

**VUOSI 2019: Jäsenkuntien maksuosuuslaskutuksen
poikkeama %:na talousarviosta**

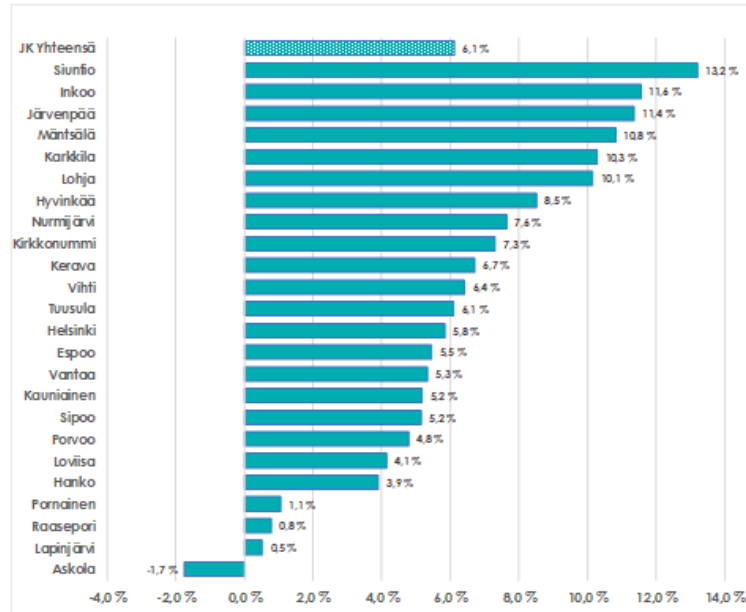
Raportointiperusta:
Laskutuskauten
mukainen.

VUOSI 2019: Jäsenkuntien maksuosuuskutuksen vertailukelpoinen muutos %:na edellisestä vuodesta

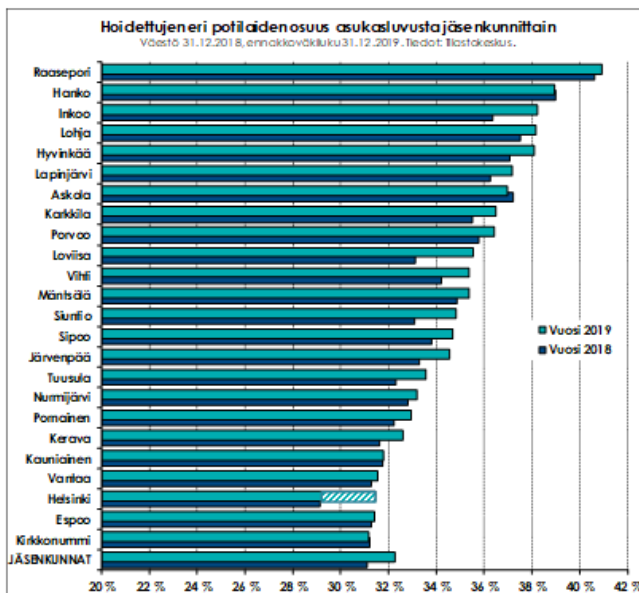

Vuosi 2018 ilman Töölön sairaalakiinteistön myyntivoiton tuloutusta jäsenkunnille.

Vuosi 2019 ilman Helsingin kaupungin toimintojen siirtoa HUSille.

HOIDETTUJEN ERI POTILAIDEN OSUUS ASUKASLUVUSTA JÄSENKUNNITTAIN

Helsingin kaupungin siirtyvien toimintojen vaikutus erikoissairaanhoidossa +1,5%-yksikköä HUS tasolla

Aikuisten mielenterveys-, päihde- ja sosiaalipalvelut sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Aikuissosiaalityössä asiakasprosesseja on yhtenäistetty Hyvinkään, Tuusulan ja Mäntsälä-Pornaisen alueilla. Kuntayhtymän yhteinen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisohje viimeisteltiin loppuvuonna 2019, ja otetaan käyttöön 1.3.2020 alkaen. Toukokuussa 2019 koko Keusoten alueelle laajentunut Kela-yhteistyömalli on vakiintunut toimivaksi käytännöksi. Rakenteellista vaikuttamista ja kehittämistä on tehty paikallisten ja valtakunnallisten yhteistyökumppaneiden kanssa, joita ovat olleet muun muassa erilaiset kolmannen sektorin toimijat, Sosiaalitaito, HUS, Kuntaliiton Maakunnallistuva aikuissosiaalityön kehittämisverkosto, THL, Rikosseuraamuslaitos sekä Kela.

Keusoten maahanmuuttopalvelut ovat organisoituneet uudelleen syksyn 2019 aikana, jonka johdosta työ on keskitetty kahdeksi erilliseksi tiimiksi. Keusoten maahanmuuttopalvelut ovat tiivistäneet yhteistyötä kuntien maahanmuuttopalveluiden kanssa. Osana kehittämistyötä on tarkennettu työnjakoja kuntien ja kuntayhtymän välillä luoden eri asiakasprofiileille omat palvelupaketit.

Sosiaalihuollon TYP-työ pääsi vuoden 2019 päätavoitteeseensa kehittää kuntayhtymän alueelle vanhojen jäsenkuntakohtaisten toimintamallien tilalle yksi yhtenäinen asiakasprosessi. Työpajatyöskentelynä toteutettuun kehittämistyöhön osallistui koko sosiaalihuollon TYP-henkilöstö. Myös TYPin asiakkaiden kokemusasiantuntijuutta sekä Keski-Uudenmaan TYPin johtoryhmän kommentteja hyödynnettiin uuden asiakasprosessin kehittämisessä ja arvioinnissa.

Uuden organisaation aloituksen ja organisoitumisen haasteet ovat näkyneet kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärissä ja asiakkaiden ohjaamisessa ja aktivoinneissa

palveluun. Muilta osin asiakasmäärä on ollut vakiintuneen tasainen ja tilanne lähti korjaantumaan loppuvuodesta myös kuntouttavassa työtoiminnassa. Loppuvuodesta päätettiin keskittää vastuu aktivointisuunnitelmista sosiaalisen kuntoutuksen yksikölle.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa laadittiin masennuspotilaan hoitopolku yhdessä terveyspalvelujen ja erikoissairaanhoidon kanssa osana INGA-hanketta. Tavoitteen mukainen hoitopolku tarjoaa asiakkaalle asiantuntevan, oikea-aikaisen ja oikean tasoisen palvelun.

Eri kuntien alueilla sijaitsevien mielenterveys- ja päihdeyksiköiden palvelurakenteiden yhtenäistämistä jatketaan siten, että asiakkaat saavat tavoitteiden mukaisesti tasavertaisen palvelun (mm. Matalan malli). Yhtenäisiä kriteerejä on käytössä opioidiriippuvaisten korvaushoidossa sekä laitoksessa tapahtuvassa päihdehoidossa. Viikonlopun korvaushoitolääkkeiden jakelu järjestettiin ostopalveluna helmikuusta alkaen koko Keusoten alueella.

Asumispalveluissa on onnistuttu keventämään rakennetta siten, että tuetun asumisen osuus on noussut ja palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen osuus laskenut. Asumispalvelujen yhteiset kriteerit ja asumispalvelujen asiakasmaksuohjeet ovat käytössä. Asumispalvelujen puitesopimusten kuntakohtaisuus vaikeuttaa sekavoittaa vielä toimintaa, mutta kilpailutuksen valmistelu on aloitettu yhteistyössä hankintayksikön kanssa tavoitteena uusien sopimusten astuminen voimaan 1.7.2021.

Perhekeskuspalvelujen Perheoikeudellisessa yksikössä yhdistyminen on sujunut kohtuullisen hyvin. Lastenvalvojien jonot on onnistuttu pitämään alle kahdessa kuukaudessa. Molemmassa toimipisteissä on aloitettu jokaviikkoinen Walk-in -palvelu, johon asiakas voi tulla eroasioissa ilman ajanvarausta. Matalan kynnyksen palveluna on lisätty perheasioiden sovittelua.

Perheneuvolapalveluja ei ole pystytty tuottamaan asiakkaalle oikea-aikaisesti. Psykologien vaikean rekrytointitilanteen ja osin puutteellisen resurssoinnin vuoksi on jouduttu turvautumaan myös kalliisiin ostopalveluihin. Nurmijärven puutteellinen nuorisoasemapalvelujen resursointi on merkinnyt lähetemäärän kasvua kalliiseen erikoissairaanhoidon. Nuorisoasemapalveluihin on saatu vuodeksi määräaikainen toimi jonojen purkamiseksi. Perheneuvolapalveluissa on hoidettu puhelinkontaktilla asiakasperheen tuen tarpeen arviointi sekä ohjauksen ja neuvonnan antaminen, mutta lapsen tarpeenmukainen hoito on viivästynyt erityisesti Järvenpäässä (31.12.2019 jonossa 48 asiakasperhettä). Muista toimipisteistä lapsen tarpeenmukainen hoito on viivästynyt Tuusulassa ja Nurmijärvellä. Psykologien työpanos on kohdentunut vahvasti psyykkisesti oireilevien lasten arvioimiseen ja tukemiseen, ja tämä on ollut pois perhekeskeisistä asiakasprosesseista. Erittäin vaativat huolto- ja tapaamisriidat ja niiden aiheuttamien vaikeiden psykososiaalisten ongelmien kasvu on nähtävissä perheneuvoloissa. Tuusulassa ei ole pystytty toteuttamaan parisuhteen tukea juuri lainkaan. Nuorisoasemapalvelujen osalta on tavoiteltu riittävän yhtenäistä toimintatapaa alueelliset erityispiirteet huomioiden. Palveluun pääsee Nurmijärveä lukuun ottamatta viimeistään kolmen viikon kuluessa. Asiakasmäärät ovat joko pysyneet ennallaan tai hieman lisääntyneet (Hyvinkää). Asiakkaiden ja perheiden tilanteet ovat monimutkaistuneet ja tuen tarve on aiempaa suurempi. Erityisenä haasteena on riittävien lääkäripalvelujen saaminen. Raportointikaudella on edistetty varhaisen tuen saantia perheelle oikea-aikaisesti, saumatonta yhteistyötä toimijoiden kesken sekä selkeytetty palvelurakennetta. Monitoimijaista arviointia kehitettiin työpajassa yhteistyössä kuntien edustajien sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Sosiaalipäivystyksen yhteydessä aloitettiin vuoden 2019 alussa kriisipäivystystyö ottamalla toiminta omaksi toiminnaksi. Kriisityön tuoma työ määrä oli arviota suurempi (2019 palvelun

piirissä 278 asiakasta eli kasvua 39 %). Sosiaali- ja kriisipäivystyksessä hoidettiin yhteensä 5938 asiakkaan asiaa. Sosiaali- ja kriisipäivystyksessä oli 1502 asiakastapaamista, joka on 72 % enemmän kuin vuonna 2018.

Toukokuussa 2019 on otettu valtakunnallisesti käyttöön uusi hätäkeskusjärjestelmä Erica, mikä on nostanut tehtävämääriä 50,4 % (Vuonna 2018: 979 kappaletta ja vuonna 2019: 1472 kappaletta).

Perhetyön ja lapsiperheiden kotipalvelun vakiointi on aloitettu toiminnan nykytilan kartoituksella. Perhetyön henkilöstöä osallistui Nepsy-valmentaja -koulutukseen, joka saatiin näin menetelmäksi perhetyön valikoimaan. Perhetyössä erotettiin omaksi toiminnakseen varhaisen tuen perhetyö, jonka kehittämistä jatketaan. Lapsiperheiden kotipalvelussa jouduttiin käyttämään runsaasti ostopalveluja palvelun tarpeen kattamiseen. Lapsiperheiden kotipalvelussa on ollut myös paljon henkilöstövaihdoksia ja vajetta omassa henkilöstössä, mitä paikattiin ostopalveluilla.

Vuonna 2019 vireillä olevien lastensuojeluasioiden ja erityistä tukea tarvitsevien lasten asiaan liittyvät palvelutarpeen arvioinnit on aloitettu 7 arkipäivän kuluessa pääasiallisesti (99 %) koko alueella. Tuusulassa asiakasmäärä ja palvelutarpeen arviointien määrä on pysynyt hyvin ennallaan. Palvelutarpeen arviointeja vuonna 2019 valmistui 248 kappaletta (2018: 253). Asiakkaita Tuusulassa oli kuitenkin kaiken kaikkiaan 645 asiakasta, vuotta aiemmin luku oli 617. Kasvua asiakasmäärässä on 4,5 prosenttia.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä neuvolapalveluissa on määräaikaistarkastusten vakiointi saatu päätökseen. Niin ikään ehkäisyneuvolatoiminta on vakioitu ja toiminta käynnistyy vuoden 2020 alusta lukien kaikilla alueilla. Neuvolapalvelujen iltavastaanotto on käynnistynyt 30.9.

Raportointijaksolla on asiakkaita otettu mukaan yhteiseen kehittämiseen ottamalla käyttöön osallisuusareenoita läntisellä ja itäisellä alueella.

Itäisellä alueella on perheoikeudellisessa yksikössä järjestetty palvelumuotoilutuokio ja käytössä on ollut kokemusasiantuntija. Läntisellä alueella on toteutunut viisi asiakasraatia.

Lapsiperheiden arjen sujuvuuden tueksi on kehitetty palvelun toteuttamista useilla eri palvelumalleilla. Osana kehitystyötä jää saatettavaksi loppuun myös Pyydä apua - sähköisen palvelun kehittäminen. Perhekeskuspalveluissa käynnistyi pilotti Neuvola Chat -palvelusta 15.8.

Lastensuojelun avohuollon

palveluissa kehittämiskohteena on ollut avohuollon tuen tarjoaminen räätälöidysti, riittävän tiiviisti ja pitkäaikaisesti lasten ja nuorten omaan kasvuympäristöön huomioiden koko perheen hyvinvointi. Tavoitteena on, että jokaisella avohuollon asiakaslapsella on asiakkassuunnitelma, jossa tuen tarve, tukitoimet ja seuranta on kuvattu.

Lastensuojelun avohuollon keskeisiä tukipalveluja on tehostettu perhetyö ja perhekuntoutus. Tehostettu perhetyö on lapsen ja perheen arjessa tapahtuvaa muutokseen tähtäävää ratkaisu- ja voimavarakeskeistä tukemista ja ohjausta, joka on lastensuojelun asiakasperheiden arjen tukena tarvittaessa iltaisin ja viikonloppuisinkin. Tehostettu perhetyö toimii alueella erilaisin resurssein ja käytännöin, joten asiakkaiden yhdenvertaisten palveluiden turvaamiseksi perhetyön vakiointi on aloitettu nykytilaa ja prosesseja tarkastelemalla. Tavoitteena on kuntayhtymän tehostetun perhetyön palvelukuvaus. Lastensuojelun avohuollon tukitoimina tuotetaan omana toimintana myös ammatillista tukihenkilötyötä.

Omia palveluja täydennetään ostopalveluilla. Lastensuojelun asiakasperheiden tuen tarpeisiin tulee vastata nopeasti, jotta perheiden tilanteet eivät kriisiydy kodin ulkopuolisiin sijoituksiin. Lastensuojelun avo- ja jälkihuollon palveluiden uudet puitesopimukset tulivat voimaan vuonna 2019.

Kuntayhtymän lastensuojelu on mukana STM:n ja THL:n tukemassa Uudenmaan Systemisen lastensuojelun hankkeessa (SyTy-hanke), jossa osallistumme ohjaus- ja projektiryhmätyöskentelyyn. THL on aloittanut systemisen lastensuojelun kouluttajakoulutuksen ja kuntayhtymästä kouluttajakoulutuksessa on 1,5 kouluttajaparia (1 sosiaalityöntekijä ja 2 perheterapeuttia), jotka valmistuvat tammikuussa 2020.

Lasten sijaishuollon palveluissa ovat huostaanotetut lapset, joiden sijaishuollon tarve on pidempiaikainen. Jälkihuoltoon nuori siirtyy huostaanoton ja 6 kk kestäneen avohuollon sijoituksen jälkeen. Jälkihuolto-oikeus nuorella on 21 ikävuoteen asti vielä vuoden 2019, mutta vuoden 2020 alusta oikeus jälkihuoltoon laajenee 25-ikävuoteen asti, joka kasvattaa jälkihuollon asiakasmääriä arviolta 70 nuorta vuodessa, jolloin jälkihuollon asiakasmäärä kaksinkertaistuu vuoteen 2024 mennessä. Tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle hänen tarpeitaan vastaava sijoituspaikka, joka kykenisi vastaamaan lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeisiin sen aikaa, kun lapsella sijaishuollon tarvetta on.

Kuntayhtymän lastensuojelun yhteinen asiakasohjaus (ASO) on käynnistynyt helmikuussa 2019. Pidempiaikaiset avohuollon sijoitukset, huostaan otetun lapsen sijoitukset, suunnitelmalliset sijaishuoltopaikan muutokset sekä koko perheen sijoitukset tuodaan asiakasohjausryhmän kokoukseen käsiteltäväksi. Vuonna 2019 ASO-ryhmä on käsitellyt 80 lapsen sijaishuoltopaikan tarvetta. Asiakasohjauksen tueksi on hankittu digitaalinen asiakasohjauksen työkalu Socfinder, jonka avulla haetaan yksityisten palveluntuottajien vapaita paikkoja.

Sijaishuollon ympärivuorokautisen hoidon uusi puitesopimus laitoshoidon ja luvanvaraisen ammatillisen perhehoidon osalta tuli voimaan 1.9.2019. Perhekuntoutuksen ja toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon puitesopimukset astuivat voimaan keväällä 2019. Sijaishuollon puitesopimus avattiin lokakuussa 2019 (dynaaminen

kilpailutus) laitoshoidon tuotteissa ja uusien palveluntuottajien kanssa solmitaan puitesopimukset 1.1.2020. Kilpailutuksessa

sijaishuollon hoitovuorokausihinnat ovat nousseet keskimäärin 12 %.

Talousarvion toteutuma

Oma toiminta

	Oman toiminnan tietopaketit yhteensä						
	TP 2018	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	TA 2020	TP 2019 - MTA 2019	Muutos-% TP 2019/TP 2018
Hyvinkää	85 332 737	92 457 911	94 764 160	94 484 469	95 782 722	279 691	10,7 %
Järvenpää	77 329 866	80 598 683	80 702 488	86 067 498	79 738 351	-5 365 010	11,3 %
Mäntsälä	35 376 108	36 586 873	37 662 644	39 534 758	39 397 974	-1 872 114	11,8 %
Nurmijärvi	68 488 355	73 542 250	72 888 341	75 109 830	71 303 362	-2 221 489	9,7 %
Pornainen	5 800 382	6 907 004	6 822 120	7 302 140	7 267 471	-480 020	25,9 %
Tuusula	65 247 215	69 819 167	70 233 043	71 249 335	68 872 013	-1 016 292	9,2 %
Yhteensä	337 574 664	359 911 887	363 072 795	373 748 029	362 361 893	-10 675 234	10,7 %

- Kuntien maksuosuuksien (TA 364 Me) ylitys 10,7 Me, alkuperäiseen talousarvioon nähden 17,7 Me.
- Ylityksestä 3,6 Me lomapalkkavelan muutosta (talousarvioon ei siirtynyt määrärahaa pl. Järvenpää), kustannusvaikutus kunnittain Hyvinkää 0,90 Me, Järvenpää 0,85 Me, Mäntsälä 0,40 Me, Nurmijärvi 0,71 Me, Pornainen 0,07 Me, Tuusula 0,64 Me; lomapalkkavelan muutos sisältyy tietopakettien toteutumaan
- Seuren työnvälityspalvelujen käyttö
- Kokonaismenojen alitus talousarvioon nähden 5,3 Me
- Kokonaistulot alittuivat merkittävästi
  - toteutumattomat myyntituotot:
    - Hyvinkään henkilökohtaisen avun keskus (3,5 Me)
    - Perhehoitoyksikkö Pihlaja (5,7 Me)
    - Perheoikeudellinen yksikkö (0,5 Me)
    - Sosiaali- ja kriisipäivystys (0,5 Me)
  - muissa tuotoissa Mäntsälän ja Pornaisten yhteistoimintakorvaus (1,8 Me), Mäntsälän sisäinen myynti (3,7 Me)
  - lisäksi esim. asiakasmaksutuottojen alitus 0,5 Me ja vuokratuottojen alitus 0,3 Me

Oma toiminta ja erikoissairaanhoido yhteensä

	YHTEENSÄ						
	TP 2018	TA 2019	MTA 2019	TP 2019	TA 2020	TP 2019 - MTA 2019	Muutos-% TP 2019/ TP 2018
Hyvinkää	147 256 110	146 140 593	155 127 265	159 449 582	155 708 673	-4 322 317	8,3 %
Järvenpää	127 427 188	131 266 149	135 447 979	140 146 134	128 398 688	-4 698 155	10,0 %
Mäntsälä	59 551 976	59 384 086	64 169 286	65 639 598	62 240 488	-1 470 312	10,2 %
Nurmijärvi	114 596 518	116 627 878	123 249 298	124 106 187	114 458 644	-856 889	8,3 %
Pornainen	11 115 101	12 202 535	12 505 535	12 482 872	12 537 523	22 663	12,3 %
Tuusula	106 387 844	111 073 681	115 079 401	115 567 158	110 225 646	-487 757	8,6 %
Yhteensä	566 334 737	576 694 922	605 578 764	617 391 530	583 569 662	-11 812 766	9,0 %

TUUSULA

Merkittävimmät talousarvion ylitykset omassa toiminnassa:

Ikäihmisten ja vammaisten palvelualue

- Alkuperäiseen talousarvioon nähden ylitys on 3,2 Me ja talousarviomuutosten jälkeen 1,7 Me.
- Ympärivuorokautisissa palveluissa alitus on 0,1 Me, koska toimintatuottoja kertyi arvioitua enemmän kotikuntakorvauksista sekä Riihikodon takuukorjaustöistä
- Kotihoidossa henkilöstökulujen ylitys on 0,6 Me lisäksi työvoiman vuokraukseen käytettiin 0,3 Me. Kotihoidon maksutuotot toteutuivat n. 0,3 Me alle talousarvion, kuten vuonna 2018
- Vammaisten palveluihin lisättiin määrärahaa n. 1,0 Me, mutta siitä huolimatta ylitys on 0,6 Me. Ylitystä on ollut erityisesti henkilökohtaisessa avussa.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut sekä aikuisten mielenterveys, päihde- ja sosiaalipalvelut

- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä suhteessa 0-17-vuotiaiden väestöön on Tuusulassa kasvanut (v. 2018: 1,2 % -> v. 2019: 1,3 %). Avohuollon asiakkaiden määrä kasvanut (v. 2018: 1,2 % -> v. 2019: 2,0 %).
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toteutuma alitti talousarvion n. 0,5 Me; lastensuojelumenot alittuivat n. 0,2 Me, koska ELY-korvauksia maahanmuuttajista saatiin arvioitua enemmän. Koivukujan vastaanotto- ja arviointiyksikössä on ollut asiakkaita muista Keusoten kunnista ja vastaavasti tuusulalaisia on ollut muissa Keusoten vastaavissa yksiköissä, mikä on pienentänyt Tuusulan nettokustannuksia arvioidusta n. 0,3 Me
- Lastensuojelun laitoshoidon käytettiin 2,9 Me, ammatillisiin perhekoteihin 0,7 Me ja perhehoitoon 1,0 Me

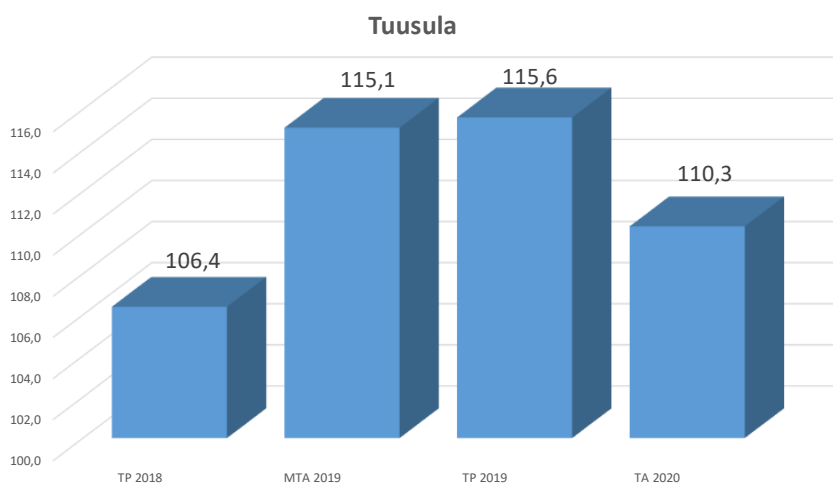
- Aikuisten mielenterveys-, päihde- ja sosiaalipalvelut ylittivät n. 0,3 Me. Tietopaketti-kohtaisessa toteutumassa aikuisten sosiaalityön ja mt- ja päihdepalvelujen tietopaketteja on tutkittava yhtenä kokonaisuutena.

Terveyspalvelut ja sairaanhoito

- Vastaanottopalvelujen tuotot alittuivat n. 0,6 Me, koska talousarvioon oli sisältynyt mm. kuntakorvausten tuotto-

odotuksia n. 0,3 Me Keusoten jäsenkunnilta (mm. Kellokosken vastaanotto), asiakasmaksutuotot alittuivat n. 0,3 Me

- Kiljavan kuntoutushoidon määräraha (1,4 Me) on hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketissa, mutta toteutuma (1,4 Me) kuntoutuksen tietopaketissa
- Kuntoutuksen tietopaketti ei sisällä vuoden 2019 112 000 euron vuokratuottoa laboratorion ja röntgenin osalta; tätä erää ei ole otettu huomioon Keusoten tilinpäätöksessä.

Suoritteet

Tietopaketti ja palvelu	Suorite	Kuntayhtymä	Kunta	Kunnan osuus suoritteista
Vastaanottopalvelujen tietopaketti				
Lääkäriin ja hoitajan vastaanottopalvelut	Käynnit	326 332	60 924	19 %
Suun terveydenhuollon tietopaketti				
Suun terveydenhuolto peruspalvelut	Käynnit	217 169	45 210	21 %
Kuntoutuksen tietopaketti				
Avokuntoutus, ei kotona tapahtuva	Käynnit	48 315	5 533	11 %
Apuvälinepalvelut	Käynnit	7 690	2 088	27 %
Kotikuntoutus	Käynnit	5 045	307	6 %
Aikuisten sosiaalityön tietopaketti				
Sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	5 558	867	16 %
Vammaisten palvelujen tietopaketti				
Sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	4 191	855	20 %
Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti				
Kotihoito	Käynnit	899 090	131 954	15 %
Tehostettu asumispalvelu	Hoitopäivät	442 308	80 377	18 %
Perustason kuntoutus- ja akuuttiosastoahoito	Hoitopäivät	117 388	16 657	14 %
Pitkäaikaislaitoshoido	Hoitopäivät	37 014	1 532	4 %
lääkkäiden sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	1 646	536	33 %
Perhehoito	Hoitopäivät			
Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketti				
Lastenneuvolapalvelu	Käynnit	86 162	17 399	20 %
Kouluterveydenhuollon palvelut	Käynnit	85 149	16 805	20 %
Kasvatus- ja perheneuvonta	Käynnit	26 719	4 948	19 %
Lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	4 480	942	21 %
Lastensuojelun avohuolto	Asiakkaat	388	50	13 %
Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tietopaketti				
Päihdeavohoito- ja kuntoutus	Käynnit	26 764	2 898	11 %
Mielenterveysavohoito ja -kuntoutus	Käynnit	21 137	1 470	7 %
Mielenterveysasiakkaan palveluasuminen	Hoitopäivät	4 165		

TUUSULA ELEKT. LÄHETTEET 1-12/2019

Hyvinkään sha

Lähteiden lkm	2018	2019	Muutos %
01 Terveyskeskus	2 855	3 267	14,4%
02 Yliopistosairaala	5	9	80,0%
03 Keskussairaala	17	30	76,5%
04 Muu yleis/aluesairaala	0	2	/0
05x Työterveyshuolto	203	176	-13,3%
07 Muut lähettäjät	19	15	-21,1%
09 Yksityislääkäri/sairaala	1 450	1 587	9,4%
ZZ99 Luokittelematon	0	1	/0
Summa	4 549	5 087	11,8%

HYKS

Lähteiden lkm	2018	2019	Muutos %
01 Terveyskeskus	1 055	1 053	-0,2%
02 Yliopistosairaala	5	8	60,0%
03 Keskussairaala	12	16	33,3%
04 Muu yleis/aluesairaala	1	2	100,0%
05x Työterveyshuolto	88	74	-15,9%
07 Muut lähettäjät	26	23	-11,5%
09 Yksityislääkäri/sairaala	1 165	1 161	-0,3%
ZZ99 Luokittelematon	8	1	-87,5%
Summa	2 360	2 338	-0,9%

Elektiiviset lähetteet = kiirettömät lähetteet

Tavoiteseuranta 2019

Valtuustokauden tavoitteet ja vuosita- voitteet

Valtuustokauden tavoitteet on johdettu strategian visiosta, päämääristä ja yhteisestä toimintatavastamme. Tavoitteita laatiessa on huomioitu pormestariohjelma sekä osallistavan strategiaproessin aikana esiin nousseita keskeisiä asioita. Valtuustokauden tavoitteita on 32.

Valtuustokauden tavoitteet asetetaan valtuustokaudeksi. Valtuustokauden tavoitteita toteuttamaan määritetään talousarvion laadinnan yhteydessä vuosittaisia tavoitteita, jotka saavuttamalla edetään kohti valtuustokauden tavoitteita. Valtuustokauden tavoitteiden etenemistä seurataan ja arvioidaan kerran vuodessa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä. Valtuustokauden tavoitteista

johdettujen vuosittaisvoitteiden etenemistä seurataan ja arvioidaan osavuositarkastuksissa ja tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä.

Toimenpiteiden etenemisastetta on arvioitu sille asetettua toteutusohjelmaa vasten seuraavalla asteikolla:

- 1= Toteutuksessa ei ole edetty tai toimenpide ei vaadi toimenpiteitä ko. toimialueelta
- 2= Suunnitteluvaiheessa, on edetty hieman
- 3= Toteutus on aloitettu, ei vielä valmis
- 4= Toteutusvaiheessa lähellä valmistumista, ei vielä viimeistely/käyttöön otettu
- 5= Toimenpide on toteutettu ja käyttöön otettu toteutusohjelman mukaan

Tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2019

Sujuva Tuusula

1. Uudistamme kuntaa, palveluita ja organisaatiota, ottaen huomioon Maakuntaudistuksen ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän, varmistuen tuusulalaisten lähipalvelut.			
Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuosittainen tavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>1.1 Otamme käyttöön uuden kunnan palveluorganisaation rakenteen ja johtamisjärjestelmän hyväksytyt suunnitelman mukaisesti 1.1.2019 lukien</p> <p>Vastuutaho: Pormestari Kansliapäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toimeenpanemme hyväksytyt suunnitelman mukaiset uudistukset 	<p>Palveluprosessien ja toimintatapamuutosten uudistamiseen ei riittävästi resursseja / huomiota</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Uusi palveluorganisaatio otettiin käyttöön 1.1.2019. Johtamisjärjestelmän uudistamista on tehty mm. yhteisten foorumien määrittelyllä, kehittämisen johtamisen mallin määrittelyllä ja Kasvun ja ympäristön poikkialueiden prosessien valmistelulla. Toimialueiden palveluorganisaatiomuutos toteutui suunnitelman mukaisesti
<p>1.2 Edellytämme, että Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän palveluita tuotetaan tuusulalaisten lähipalveluna</p> <p>Vastuutaho: Pormestari</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme kunnan edunvalvontasuunnitelmaa 2018-2022 	<p>Edunvalvonnan ja vaikuttamistoimenpiteiden riittämättömyys</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Edunvalvontaa tehtiin yhtymähallituksessa sekä kuntajohtaja- ja talousjohtajakokouksissa mm. palvelukriteerien määrittelyllä, ja yleisemmin talouden ja palveluiden

Kansliapäällikkö			johtamisen sekä työterveyshuollon aiheilla. <ul style="list-style-type: none"> Sivistystoimen johdon ja Keusoten johdon yhteistyön rakenteet toimivat. Toimimme aktiivisesti alueellisessa HYTE-ryhmässä vaikuttaen Keusoten ja kuntien yhteiseen HYTE-työhön.
1.3 Turvaamme ja luomme edellytyksiä kaupallisten lähipalveluiden saatavuudelle Tuusulassa. Vastuutaho: Pormestari Kansliapäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Arvioimme kaupallisten lähipalveluiden nykytilanteen ja valmistelemme kehittämissuunnitelmaa Toteutamme kaupallisten palveluiden kehittämissuunnitelmaa vuodesta 2020 -> 	Kaupallisia toimijoita ei saada riittävästi mukaan / kauppa- paikkojen kannattavuus	Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Kaupallisten lähipalveluiden tarve arvioitiin, Hyrylän kehittämissuunnitelmat (keskitetään valittuun liike- ja palvelukeskukseen) on määritelty ja valmistelu etenee.
			Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Suunnitelmaa on valmisteltu Etelä-Tuusulan osalta priorisoidulla hankkeilla. Liikekeskuksen toteutus on ensisijainen hanke.

2. Palvelumme ovat laadukkaita ja saavutettavia

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
2.1 Edellytämme, että Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän palveluvalikoima monipuolistuu Vastuutaho: Kansliapäällikkö Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän luottamuselementin Tuusulan luottamushenkilöedustajat HYTE-lautakunta Kunnanhallitus	<ul style="list-style-type: none"> Kuntayhtymässä vakiinnutetaan kotisairaalan, kotikuntoutuksen, virtuaalipotiloiden ja asiakasohjauksen toimintamallit (kaikki lähipalveluja). Mielenterveyspalveluiden matalan kynnyksen verkostot toiminnassa 	Palveluvalikoima ei monipuolistu	Etenemisaste: 2 <ul style="list-style-type: none"> Kuntayhtymässä hyvät toimintatavat tehdään läpileikkaavaksi ja siinä työssä on edetty.
2.2 Edellytämme, että Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän palvelut ovat yhdenvertaisia alueella Vastuutaho: Kansliapäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Palveluiden sisältö eri palvelusegmenteissä määritellään yhdenmukaisiksi. 	Yhdenvertaisuus ei toteudu	Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Yhtenäiset palvelukriteerit on pääosin määritelty.
2.3 Parannamme kunta-laisten palvelukokemusta Vastuutaho: Kansliapäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Laadimme asiakkuuksien kehittämisen suunnitelman ja käynnistämme toteutuksen (mm. asiakaspalvelukanavat ja prosessit, 	Riittävä valmistelu- ja toteutusresurssi. Olennaiseen keskittyminen sisällöissä ja toimintatavoissa sekä valmistelun ja toimeenpanon riittävä vaiheistus	Etenemisaste: 2 <ul style="list-style-type: none"> Vuoden aikana voimavarat on suunnattu kohdan 3.1. mukaisiin kehittämistoimiin

	palvelulupaukset ja asiakastyytyväisyys)		
--	--	--	--

3. Mahdollistamme sähköisen asioinnin keskeisissä kuntapalveluissa ja sähköisten palveluiden käyttö lisääntyy. Uudistamme tapojamme tehdä työtä digitalisaation avulla.

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>3.1 Otamme käyttöön työvälineitä asiakkuuksien hallintaan tukemaan parempaa asiakaspalvelua</p> <p>Vastuutaho: Talousjohtaja ICT-kehittämispäällikkö Tietohallintopäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Otamme käyttöön palvelunhallintajärjestelmän ja valmistelemme asiakashallintajärjestelmän käyttöönottoa 	<p>Riittämättömät resurssit järjestelmien käyttöönottoon. Valmius kuntatasoisen toimintakulttuurin ja –prosessien tarkasteluun ja resurssit kokonaisvaltaiseen muutokseen.</p> <p>Mittava työmäärä edellyttää prosessien kuvaamista ja muokkaamista.</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Sisäilmatyöryhmälle on avattu sivusto nettiin 04/2019 Palvelunhallintajärjestelmän käyttöönottoprojekti siirtyi vuodelle 2020. Tutkittiin eri vaihtoehtoja asiakashallintajärjestelmäksi. Projektin etenemissuunnitelmaa valmistellaan. Tuusulan kunta otti käyttöön chat-palvelun verkkosivustollaan. chat-palvelussa yleisiin kunnan palveluihin liittyviin tiedusteluihin vastaa keskitetyn asiakaspalvelu TuusInfon asiakasneuvojat palvelupisteen aukioloaikoina.
	<ul style="list-style-type: none"> Hyödynnämme verkkomaksamisen ja –kaupan mahdollisuuksia 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Verkkokauppaprojekti on käynnissä ja käyttöönotto tapahtuu maaliskuussa 2020.

4. Parannamme Tuusulan monimuotoista sisäistä ja kuntien välistä liikennettä sekä liikkumisen ekosysteemiä. Joukkoliikenteen osuus kasvaa ja kehitämme uusia liikkumisen muotoja yhteistyössä HSL:n kanssa

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>4.1 Viemme toteutukseen pyöräilyn edistämisen suunnitelman kehittämistoimenpiteet</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kaavoituspäällikkö Suunnitteluinsinööri</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme Tuusulan pyöräiliikenteen edistämissuunnitelman valittuja kehittämistoimenpiteitä Parannamme kevyen liikenteen väylien kohdeopastusta yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa. 		<p>Etenemisaste: 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyrylän keskustan pyöräilyn pääverkon suunnitelma tehdään keskustan yleissuunnitelman päivittämisen yhteydessä. <p>Etenemisaste: 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Kohdeopastussuunnitelmaehdotus on laadittu sekä pyydetty ELY:n kannanottoa.
<p>4.2 Nostamme joukkoliikenteen tasoa ja varmistamme, että HSL:n linjasto</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme kunnan edunvalvontasuunnitelmaa 2018-2022 	<p>Toimenpiteiden toimeenpano ja seuranta organisaation kaililla tasoilla</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Edunvalvontatoimenpiteet ja niiden eteneminen on raportoitu edunvalvontakorteissa.

suunnitelma palvelee Tuusulan alueella liikkumista ja tuusulalaisten kulke- mista	<ul style="list-style-type: none"> Parannamme joukkoliikenneinfraa, uusimme bussikatoksia ja pysäkki-informaatiota 		Etenemisaste: 3 Olemme uusineet/liisänneet pysäkkikatoksia katu- ja maantiehankkeiden yhteydessä ja samassa yhteydessä on parannettu pysäkki-informaatiota.
Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Liikenneinsinööri Yhdyskuntatekniikan päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme Epinkoskentien puuttuvan katuosuuden mahdollistamaan uusi-en linjojen 641 (Kerava-Hyrylä-Tikkurila) ja 642 (Hyrylä-Lahela-Riihikallio-Leinelä) reitityksen Kulomäen ja Jusslan tp-alueiden kautta 		Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Hanke eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti. Katu rakennettiin siten, että se saatiin liikennekäyttöön 8/2019 syysliikennöintikauden alussa. Hankkeen toteutti Vantaan kaupunki.
4.3 Suunnittelemme liikku- misen ekosysteemin	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelemme liikku- misen ekosysteemin Hyrylän alueelle. 		Etenemisaste: 2 <ul style="list-style-type: none"> Suunnittelu on alkuvaiheessa.
Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Liikenneinsinööri Yhdyskuntatekniikan päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Myöhemmissä vaiheissa ekosysteemi luodaan Kellokosken, Jokelan ja haja-asutus- alueiden osalta. 		Etenemisaste: 1 <ul style="list-style-type: none"> Toteutuksessa ei ole edetty.
	<ul style="list-style-type: none"> Pilotoimme sisäisen liikenteen kehittä- miseksi liikkumisen palveluja (MaaS) HSL:n kanssa yhteistyössä 		Etenemisaste: 1 <ul style="list-style-type: none"> Toistaiseksi seuraamme HSL:n pilotihankkeiden etenemistä Si- poossa ja Espoossa.

5. Olemme osaava ostaja ja paikallisten markkinoiden kehittäjä

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
5.1 Kehitämme paikallisia markkinoita osallistamalla paikalliset toimijat markkinavuoropuheluun	<ul style="list-style-type: none"> Teemme tietopyyntöjä ja järjestämme tapaamisia paikallisten toimijoiden kanssa 	Riittämätön osaaminen ja liian vähäinen tuki toimialoilta	Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Vuoden aikana tavattiin yritysten edustajia mm. Yrittäjien aamukahvivilaisuuksissa, hallitusten kokouksissa ja matkailuyrittäjien työpajassa. Yrityksille järjestettiin hankintailta siivous- ja ruokapalveluiden kilpailutukseen liittyen 3.9. Paikallisille yrityksille ehdotettiin hankintailtaa 16.10. yhteistyössä Uudenmaan Yrittäjien kanssa, mutta osanottoa ei ollut riittävästi illan toteuttamiseksi. Paikallisille yrityksille ja järjestöille on tarjottu mahdollisuutta osallistua Asuntomessut tapahtumaan kesällä 2020.
Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Hankintasuunnittelija Elinvoimajohtaja	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme hankinnat tarkoituksenmu- 		Etenemisaste: 4

	kaisina kokonaisuuk- sina mahdollistaen pai- kallisten toimijoiden osallistumisen		<ul style="list-style-type: none"> Hankintoja jaetaan tarkoituksen- mukaisiin osiin, jolloin myös pie- nemmillä yrityksillä on parempi mahdollisuus tarjota. Kunnallistekniikan suunnittelussa on otettu käyttöön dynaaminen hankintajärjestely, mikä mahdol- listaa uusienkin toimijoiden mu- kaan tulon kesken puitesopimus- kautta.
--	--	--	--

6. Lisäämme seudullista ja kuntien välistä yhteistyötä ja selvitämme kuntaliitoksen mahdollisuuden

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositasavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>6.1 Käynnistämme alueellisen HYTE yhteistyön Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän, maakunnan ja kuntien kesken</p> <p>Vastuutaho: Kansliapäällikkö KUUMAN kuntaedustajat Kuntatoimialan kehittämisspäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Luumme alueellisen HYTE yhteistyön rakenteet, toimintamallit ja tavoitteet KUUMAN organisoimana 	Tehtäväjako jää epäselväksi	<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> Muodostettiin alueellinen HYTE-ryhmä Keusote-kuntien ja Keusoten edustajista. Ryhmässä on työstyetty alueellisen HYTE-yhteistyön rakenteita ja lähdetty luomaan toimintamalleja ja tavoitteita. Alueellinen HYTE-suunnitelma tavoitteineen valmistui ja se hyväksyttiin Keusote-valtuustossa. KUUMAN HYTE-ryhmä on kirkastanut omaa rooliaan KUUMA-alueen HYTE-toimijana.
<p>6.2 Määrittelemme keskeiset seudulliseen ja kuntien väliseen yhteistyöhön liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet</p> <p>Vastuutaho: Kansliapäällikkö Pormestari</p>	<ul style="list-style-type: none"> Määrittelemme tavoitteet kunnan edunvalvontasuunnitelmaan 2018-2022 	Toimenpiteiden toimeenpano ja seuranta organisaation kaikilla tasoilla	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Edunvalvontasuunnitelmat on laadittu valtuuston linjausten mukaisesti, sisältävät niiltä osin seudullisen ja kuntien välisen yhteistyön tavoitteet. Esimerkkeinä, Rakennusvalvonnan yhteistyö LVI-tarkastuksissa toteutunut ja laajemmin valmistelussa, yhteinen matkailupäällikkö Järvenpään kanssa, seudullinen liikuntapaikkaselvitys valmistumassa.

Hyvinvoiva Tuusula

7. Edistämme tuusulalaisten hyvinvointia, arjen sujuvuutta, elämän vireyttä ja elämänlaadun paranemista.

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositasavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
7.1 Laadimme Tuusulan kunnan hyvinvoinnin ja	<ul style="list-style-type: none"> Laadimme kunnan HYTE-suunnitelman poikkihallinnollisesti ja 	HYTE-työn resurssit riittämättömät. Epäonnistutaan yhteistyössä.	Etenemisaste: 5

terveyden (HYTE) edistämisen suunnitelman ja toteuttamme sitä Vastuutaho: Kansliapäällikkö Kuntatoimialan kehittämisspäälikkö	suunnitelman toteuttaminen käynnistyy		<ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointikertomuksen laadinta käynnistyi tammikuussa. Hyvinvointikertomus hyväksyttiin valtuustossa kesäkuussa. Hyvinvointisuunnitelman laadinta käynnistyi kesäkuussa ja se valmisteltiin osallistuvassa prosessissa. Hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin valtuustossa joulukuussa. Suunnitelman toteutus käynnistyi.
	<ul style="list-style-type: none"> Tehostamme yhteistyötä seurakunnan, järjestöjen, yritysten, kuntayhtymien ja muiden etujärjestöjen kanssa. 		Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Yhteistyötä seurakunnan, järjestöjen, yritysten, kuntayhtymien ja muiden etujärjestöjen kanssa tehostettiin eri foorumeilla: neuvostot, järjestötreffit, järjestöfoorumi ja kumppanuusillat. Koulujen kerhotoiminta toteutuu yhteistyönä.
7.2 Vakiinnutamme pitkäaikaistyöttömien työllistämisrahan toimintamallin ja arvioimme saatuja tuloksia Vastuutaho: Henkilöstöjohtaja Työllisyysasioiden päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Viemme toimintamallin teoiksi ja esimiehet palkkaavat henkilöitä 	Esimiehet eivät palkkaa henkilöstöä toimintamallia hyödyntäen	Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Toimintamalli saatiin luotua ja toimintaa on saatu laajennettua odotettuakin enemmän. 24 pitkäaikaistyöttömä henkilöä on palkattu 17.1.2020 mennessä työllistämisrahan avulla kuntaan tai kumppaniorganisaatioihin, pääsääntöisesti erittäin hyvin kokeuksien.

8. Siirrämme palveluiden painopistettä ennaltaehkäiseviin ja kotiin vietäviin matalan kynnyksen palveluihin

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositaso 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
8.1 Vahvistamme varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen perhetukea Vastuutaho: Sivistysjohtaja	<ul style="list-style-type: none"> Määrittelemme virtuaalisen perhekeskuksen verkostomaisen yhteistyön tiivistämiseksi 	Resurssien ja yhteistyön puute, yhdyspinta- ja verkostotyön haasteet Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän kanssa	Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Virtuaalinen perhekeskusmalli on avattu. Varhaiskasvatuksen perheohjaaja-hanke vakinaistaminen elokuussa 2020 Lape-työn rakenteet toimivat.

9. Olemme varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kärkikunta

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositaso 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
9.1 Toteutamme varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmista nousseet toimenpiteet	<ul style="list-style-type: none"> Viemme kehittämissuunnitelmat (kevään aikana valmistuvat, lautakuntien alaiset) teoiksi 	Taloudelliset resurssit puuttuvat, tavoitteet jäävät liian ylätasoisiksi	Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Kehittämissuunnitelmien mukainen työ on käynnistynyt. Kehittämissuunnitelma on laadittavien toiminta- ja vuosisuunnitelmien

<p>Vastuutaho: Sivistysjohtaja Palvelualuepäälliköt</p>			<p>sekä kehityskeskustelujen pohjana.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehittämissuunnitelmien väliarviointi on toteutettu, tavoitteiden toteutuminen on edennyt suunnitelmien mukaisesti.
<p>9.2 Viemme toteutukseen hyväksytyin palveluverkko-suunnitelman ja 10-v investointisuunnitelman</p> <p>Vastuutaho: Sivistysjohtaja Kuntakehitysjohtaja Tilapalveluiden päällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Käynnistämme Monion rakentamisen 6/2019 	<p>Monioon ei saada laadukasta elinkaarimallikumppania</p> <p>Poliittisen päätöksen teon viivästyminen</p> <p>Taloudelliset riskit</p> <p>Sisäilman aiheuttamat terveydelliset riskit</p> <p>Yhteistyön haasteet</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monion rakennuttaminen on uudessa kilpailutuksessa, kun ensimmäisestä kilpailutuksesta tehtiin valitus MAO:oon. • Uutena tavoitteena on päästä rakentamaan keväällä 2021.
	<ul style="list-style-type: none"> • Käynnistämme suunnittelun Päiväkoti Martta Wendelinin, Kirkonkylän ja Riihikallion kampuksiin. 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päiväkoti Martta Wendelinin hankesuunnitelma hyväksyttiin ja kaava vahvistettiin, myös suunnittelijavalinnat tehtiin. Toteutus suunnittelu on aloitettu. • Kirkonkylän kampuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin ja tehtiin suunnittelijavalinnat. • Kirkonkylän koulun väistötilat ovat käytössä ja ruokailu tapahtuu väistötiloissa. • Riihikallion monitoimikampuksen hankesuunnitelma on edennyt aikataulun mukaisesti.
	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutamme Riihikallion koulun väistötilat ja ne ovat käytössä 8/2019. 		<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riihikallion koululle hankittiin väistötilat ja tilojen käyttöönotto toteutui joulukuussa. • Riihikallion strategiset kehittämissuunnitelmat hyväksyttiin ja hankesuunnittelu on käynnistetty.
	<ul style="list-style-type: none"> • Ratkaisemme Ruotsinkylän koulun tulevaisuuden. 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruotsinkylän koululle hankittiin väistötilat ja vanhoja osia peruskorjataan. • Ruotsinkylän koulu jatkaa toimintaansa Lahelan yhtenäiskoulun valmistumiseen saakka. • Toimintapisteiden lopullinen kohtalo on vielä auki ja päätökset ovat siirtyneet väistötilojen hankinnan ja olemassa olevan koulun muutostöiden perusteella.
	<ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnämme palveluverkon kehittämis- ja ohjausryhmiä palveluverkkotyön johtamisessa 		<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palveluverkonohjausryhmä on koontunut säännöllisesti. • Uusien koulujen toimintakulttuurin kehittämiseksi on käynnistetty johtoryhmien valmennus.

			<ul style="list-style-type: none"> Koulu- ja päiväkotirakentamiseen on laadittu oppimisympäristöjen pedagogisen rakentamisen käsikirja yhteistyössä Aalto-yliopiston kanssa. Käsikirja on valmistunut joulukuussa ja hyväksytty kasvat- ja sivistyslautakunnassa. Varhaiskasvatuksen uudet johtamiset mallit pilotoidaan Pellavan päiväkodissa.
<p>9.3 Laajennamme ja kehitämme kulttuurikasvatussuunnitelmaa</p> <p>Vastuutaho: Sivistysjohtaja Opetuspäällikkö Varhaiskasvatuspäällikkö Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Laajennamme kulttuurikasvatussuunnitelman varhaiskasvatukseen ja lukioon Kehitämme kulttuurikasvatussuunnitelmaa perusopetuksessa yhteistyössä taiteen perusopetuksen kanssa 	Henkilökunta ei sitoudu kulttuurikasvatussuunnitelmaan Resurssien saaminen	<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> Varhaiskasvatuksen Taika-Kultsu suunnitelma on valmis ja jalkauteaan keväällä 2020. Nuorten aikuisten kulttuurikasvatussuunnitelman valmistelu käynnistyy monialaisesti keväällä 2020.
<p>9.4 Nykyaikaistamme oppimisympäristöjä hyväksytyyn palveluverkkosuunnitelmaan perustuen</p> <p>Vastuutaho: Sivistysjohtaja Tilapalveluiden päällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Käynnistämme rakennushankkeet ja hyödynnämme palvelumuotoilun menetelmiä jo suunnitteluvaiheessa 	Resurssien riittämättömyys	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Koulujen toiminnallisia muutoksia tehtiin kesän 2019 aikana, myös pihoja kehitetään ja kunnostetaan mm. Uudet lähiliikuntapaikat rakennettiin Rusutjärven koulun, Kellokosken yläkoulun ja Lepolan alakoulun ja päiväkodin yhteyteen. Uusissa väistötiloissa otettiin käyttöön ja testataan uusien oppimisympäristöjen ratkaisuja. Kaksi osallistavaa palvelumuotoiluiltaa on järjestetty huoltajille ja asukkaille (Lahela/Rykmentinpuisto ja Kirkonkylä). Iloisen oppimisen Tuusula – käsikirja valmistui palvelumuotoillen ja osallistaen eri toimijoita Robottiikkalainamo käynnistettiin. Aikatauluriskiksi on noussut tilapalvelupäällikön sijaistamistarve, mikä vie resursseja rakennushankkeiden valmistelusta ja valvonnasta.
<p>9.5 Hyväksymme kansainvälisen toiminnan suunnitelman ja varmistamme rahoituksen sen toteuttamiseksi</p> <p>Vastuutaho:</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme varhaiskasvatuksen ja oppimisen palvelualueiden kv-suunnitelmaa Tarjoamme Edu-Packseja kansainvälisten vieraiden käyttöön 	Resurssien puute	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuusulan kansainvälistymissuunnitelman laadinta on käynnistetty. Edu-Packsit ovat käytössä

Sivistysjohtaja Opetuspäällikkö Varhaiskasvatuspäällikkö			<ul style="list-style-type: none"> OPH:n hanke (Kieli-Kievari) kieli- kylvyn kehittämiseksi on käyn- nissä, tähän on saatu rahoitusta 25 000 euroa. A2-kielivalikkoa on laajennettiin ja tehtiin suunnitelma painotetun ja ruotsinkielisen opetuksen tulevai- suudesta.
--	--	--	---

10. Takaamme tuusulalaisille nuorille jatkokoulutuspaikan tai työllistymispolun

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
10.1 Kehitämme nuorisotyön ja opetuksen yhteistyötä Vastuutaho: Sivistysjohtaja Opetuspäällikkö Vapaa-aikapalveluiden päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Mallinamme Koulu- nuorisotyön kohden- netun ja alueellisen nuorisotyön sekä ope- tuksen yhteistyönä 	Yhteistyön haasteet	Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Malli valmistui ja sitä esiteltiin toukokuussa koulujen rehtoreille. Koulunuorisotyön mallin käyt- töönotto tapahtui syksyllä 2019, vakiinnuttaminen on yksi tärkeim- mistä v 2020 tavoitteista.

11. Kehitämme Tuusulan liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Tuusulalaiset liikkuvat ja harrastavat enemmän ja monipuolisesti

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
11.1 Tuemme ja rakennamme kumppanuuksia kolmannen sektorin toimijoiden kanssa Vastuutaho: Sivistysjohtaja Vapaa-aikapalveluiden päällikkö Kulttuuri- ja museotoimen johtaja	<ul style="list-style-type: none"> Päivitämme järjestö- avustuksien kokonai- suuden sekä jakope- rusteet 	Yhteistyön haasteet Resurssien riittävyys	Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi uudet jakoperusteet syk- sillä 2019. Uudet avustusmuodot astuivat voimaan 1.1.2020. Selvitämme yhteisöalojen ver- kostoa siten, että se kattaa koko kunnan ja linjaamme tilojen käyt- tön ja kustannukset tasapuolisiksi ja yhdenmukaisiksi kunnassa.

12. Vahvistamme tuusulalaisten turvallisuuden ja osallisuuden tunnetta sekä varmistamme kasvavan Tuusulan turvallisuuden

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
12.1 Otamme käyttöön uuden turvallisuusjohtamisen mallin Vastuutaho: Henkilöstöjohtaja	<ul style="list-style-type: none"> Käynnistämme uuden turvallisuusjohtamisen mallin mukaisen toi- minnan ja viestimme siitä. 	Riittämättömät resurssit Kuntalaisten kiinnostus Yhteistyön haasteet	Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Lohkopäälliköille järjestettiin kou- lutus. Päivitettiin palo- ja pelastustoi- mea varten pohjapiirroskaavioita kunnan tiloihin.

Turvallisuuspäällikkö Työsuojeluorganisaatio Opetuspäällikkö Koulujen rehtorit Varhaiskasvatustyöyksiköiden johtajat			<ul style="list-style-type: none"> Vs-johtoryhmälle järjestettiin 10.9. syksyllä harjoitus haastavasta poikkeustilanteesta. Erityisesti harjoiteltiin viestintää ja tiedonkulkua haastavassa tilanteessa. Vs-johtoryhmän toimintaa vietiin ennakoivammaksi. Harjoitus kohdistui Cyber-uhkiin. Kuntaan hankittiin SIEM/SOC (tietoturvapoikkeamien havaitseminen) palvelu. Kriisiviestinnän huoneentaulu tehtiin ja käsiteltiin vs-johtoryhmässä. Uhka- ja väkivaltatilanteiden ohjetta päivitettiin. Työsuojelun yhteistoimintaa kehitettiin kuntaan palkatun työsuojelupäällikön toimesta.
	<ul style="list-style-type: none"> Otamme kuntalaiset ja järjestöt mukaan toimintaan ja suunnitteluun (mm. Turvallisuuksillat, turvallisuus-koulutukset ja -tempaukset) 		Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa käynnistettiin pilotti palotarkastusten yhteyteen (koulutuksellinen elementti). Turvallisuusiltoja järjestettiin syksyn aikana ja turvallisuuskoulutuksia tarjotaan kuntalaisille vuoden 2020 aikana. Jokelan vanhan paloaseman korvaava uusi paloasemasuunnitelma on tehty ja uusi sijainti on löydetty kaavoittajan kanssa. Ensihoito säilyy Jokelassa.
	<ul style="list-style-type: none"> Kehitämme kunnan valmiussuunnittelua (muutamme lohkokeskukset matalamman kynnyksen valmiuskeskuksiksi, otamme järjestöt mukaan valmiusorganisaatioon) 		Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Suunnitelma valmiussuunnittelun kehittämiseksi on tehty ja työtä edistetään sen pohjalta.

13. Otamme toiminnassamme huomioon luontoarvot ja ympäristön. Huolehdimme, että luonto voi hyvin ja se on läsnä kuntalaisten arjessa

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
13.1 Nostamme viheralueiden hoidon tasoa Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kunnanpuutarhuri	<ul style="list-style-type: none"> Päivitämme viheralueiden hoitoluokitusta 	Määrärahan tason nostoa ei hyväksytä	Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Joulukuussa aloitettujen kolmen uuden urakan (Jokela, Kellokoski, Tuusulan keskus ja Nummiharju) osalta on nostettu hoitoluokituksen tasoa.

	<ul style="list-style-type: none"> Nostamme viheralueiden hoidon määrärahan tasolle, jolla viheralueita voidaan parantaa 		<p>Etenemisaste: 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Tavoitetta ei tulla saavuttamaan, koska hoitotason nostotavoitetta samoin kuin hoidettavien puistojen pinta-alan kasvua ei ole otettu huomioon vuoden 2020 määrärahoista päätettäessä.
<p>13.2 Tavoittelemme Tuusulanjärven hyvää ekologista tilaa yhteistyössä Järvenpään kanssa.</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Ympäristökeskuksen johtaja Ympäristönsuojelupäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Siirrämme Tuusulanjärven kunnostushankkeen Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymältä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen hoidettavaksi 	<p>Tuusulanjärven vesienhoitoa ei saada laajennettua järven valuma-aluekunnostuksiin puutteellisen resurssin ja/tai eri toimijoiden yhteistyövaikeuksien vuoksi.</p>	<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuusulanjärven kunnostushanke on Keski-Uudenmaan Vesi Kuntayhtymän, Tuusulan kunnan ja Järvenpään kaupungin hyväksymän sopimuksen mukaisesti siirretty Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen hoidettavaksi 1.1.2019 alkaen. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus kehittää ja laajentaa Tuusulanjärven kunnostushanketta järven valuma-aluekunnostuksiin. Syksyllä 2019 on käynnistynyt Luonnonvarakeskuksen koordinoima kaksivuotinen Tuusulanjärven KUITU-hanke, jonka tavoitteena on todentaa maanparannuskuitujen vesistövaikutuksia valuma-alueitasoisilla tutkimuksilla. Tuusulanjärven ekologisen tilan kehityksen seuranta on osa Tuusulanjärven kunnostushanketta, minkä lisäksi järvi kuuluu valtion ympäristöhallinnon seurantakohteisiin. Tuusulanjärven ekologinen tila nousi vuonna 2019 välttävää tyydyttävään.
	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme Tuusulanjärven valuma-alueella VILKKU Plus -hankkeeseen liittyviä vesiensuojelutoimia (esim. Mäyräojan tulvatilanteen hallinta, ravinteiden huuhtoutumista vähentävien viljelymenetelmien käyttöönotto) 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Hanke perustuu viljelijöiden osallistamiseen ja aktiivisuuteen. Hankkeen tavoitteiden toteutumisen edellyttää viljelijöiden osallistumista vesiensuojelutoimenpiteiden toteuttamiseen tärkeillä valuma-alueilla. Tuusulanjärven valuma-alueen viljelijöitä on aktivoitu onnistuneesti vesiensuojelua edistäviin viljelytoimenpiteisiin, kuten talviaikaiseen kasvipeitteisyyteen. Mäyräojan tulvatilanteen hallinnan suunnittelu on parhaillaan käynnissä.

14. Edistämme kestävästä kehitystä kaikessa toiminnassa. Vähennämme hiilidioksidipäästöjä ja lisäämme uusiutuvan energian osuutta energiankulutuksesta

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>14.1 Laadimme kestävän kehityksen tavoitteet ja suunnitelman sekä määrittelemme kestävän kehityksen vastuutahot</p> <p>Vastuutaho: Kansliapäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sitoudumme kestävän kehityksen toimintaohjelmaan ja annamme toimenpidesitoumuksia, joilla sitoudumme omalta osaltamme edistämään yhteiskuntasitoumuksen tavoitteiden toteutumista. 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuusula on mukana KESTO-hankkeessa (Kestävyyden johtaminen ja toimeenpano paikallistasolla), jossa tavoitteena on luoda kestävän kehityksen johtamisen malleja kuntiin. Valtuusto päätti syksyllä 2018, että kunta lähtee mukaan sitoumus2050, joka toteuttaa kestävän kehityksen kansallisia tavoitteita. Sitoumusta ei vielä ole tehty. Kunnan "5T:n" malli rakennushankkeisiin: Terveellinen, Turvallinen, Toiminnallinen, Taloudellinen ja Tilatehokas on kestävän rakentamisen linjaus. Selvitämme Joutsenmerkin käyttöönottamista uudisrakennukselle.

15. Johdamme ihmisiä innostaen ja yhdessä uutta tehden. Tuusulan kunta on vetovoimainen työnantaja ja kunnan henkilöstö voi hyvin

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>15.1 Uudistamme kunnan organisaatiokulttuuria ja tuemme kunnan henkilöstöä muutoksissa</p> <p>Vastuutaho: Henkilöstöjohtaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sitoutamme henkilöstön oman toiminnan kehittämiseen 	<p>Riittävä osallistujamäärä koulutuksiin ja sitoutuminen koulutuksiin</p> <p>Työterveyshuollon resurssit ja mahdollisuudet tarjota kunnan tarpeisiin erilaisia palveluita</p> <p>Palkkarakojen puuttuminen uudelleensijoitusprosessissa</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Kunnan uudistetussa organisaatiossa saatiin palvelut, johtamisjärjestelmä ja yhteistyö käyntiin. Uudet foorumit, kuten Hyte-työryhmän- ja -lautakunnan toiminta vakiintui. Kehityskeskusteluiden teemaksi valittiin "Me teemme yhdessä uutta" ja esimiesten tuli pohtia miten edistää asiaa. Kehityskeskustelut pidettiin huhtikuun loppuun mennessä. Työterveyshuollon palveluntarjonta kehitettiin myös työhyvinvoinnin kehittämiseen tähtääviin valmennuksiin. Toimintamalli laatupalavereista työterveyshuollon ja kunnanvälillä on käytössä säännöllisesti. Kommunikoitua ja palvelutarpeiden määrittelyä on tehostettu kunnan ja työsuojelupäällikön välillä.

			<ul style="list-style-type: none"> • Työhyvinvoinnin suunnitelma hyväksyttiin Yhteistyökomiteassa joulukuussa. • Henkilöstökysely toteutettiin syksyllä. • Kunnan johdon ja poliittisen johdon yhteistyötä kehitettiin. • Kysely poliittisen johtamisen mallista (pormestarimallista) tehtiin niin luottamushenkilöille kuin henkilöstöllekin. • Kehittämisen- ja tavoitesalkun käyttöönotto edistyi. • Intranetin päivittämisprojekti käynnistettiin. • Talous- ja henkilöstöpalveluiden keskittäminen edistyi palveluiden keskittäminen jatkuu vielä vuonna 2020.
	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutamme valmennuskokonaisuuksina: työyhteisötaidot, valmentava johtaminen, Lean, fasilitointi ja osallisuuden edistäminen sekä toimeenpanonokyvyn parantaminen ja sähköisten alustojen käyttäminen 		<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Microsoft Teams on päätetty kunnan sähköiseksi alustaksi ja kouluksia sen käyttöön on järjestetty henkilöstölle. • Valmennuskokonaisuuksien tarjontaa ja valmennusyrityksiä kartoitettiin ja osa valmennuksista kilpailutettiin ennen kesää. • Kunnassa on käytössä ja tavoitteena edistää osallisuuspelejä sekä jalkauttaa osallisuus osaksi myös henkilöstön ja esimiesten toimintaa. • Yhteisten palvelujen työyhteisövalmennuksen kilpailutus ja suunnittelu saatiin tehtyä. • Uuden kehittämisjohtajan myötä Lean-pilotoinnin suunnittelu edistyi ja saadaan tehtyä ensi vuoden aikana.
	<ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnämme tehokkaammin työterveyshuollon työhyvinvointipalveluita 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työterveyshuollon kanssa on sovittu säännöllisistä laatu- ja palaverista. Näissä palaverissa on keskusteltu, työterveyshuollon jalkautumisesta työyhteisöihin. Työterveyshuolto tarjoaa työhyvinvointiluentoja, First beat-mittauksia, ensiapukoulutuksia jne. • Yhteistyötä työsuojelupäällikön ja työterveyshuollon välillä on tiivistetty.

			<ul style="list-style-type: none"> • Työterveyshuollon ja toimialueiden tapaamiset järjestettiin vuosikellon mukaisesti.
	<ul style="list-style-type: none"> • Sujuvoitamme uudelleensijoitettavien prosesseja 		<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uudelleensijoitettavia kuntatasolla on erittäin vähän. Työsuojelupäällikkö resurssin lisääminen näkyy työkyky-prosesseissa positiivisesti. • Varhaiskasvatuksen esimiehille pidettiin luento, jossa kerrotaan tarkemmin uudelleensijoitusprosessista. • Perusopetus ja varhaiskasvatus tiedottivat henkilöstöä palveluverkkomuutoksen etenemisestä säännöllisesti.
	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitämme palkkausjärjestelmää 	<p>Tasa-arvosuunnitelmaa ja palkkalisien määrittelyjä ei saada päivitettyä ja rekrytoinnit lisäävät eriarvoistavaa palkkausta</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Järjestelyeräneuvottelut on pidetty ja saatiin maksuun. • TS kehittämisryhmä työsti henkilökohtaisten lisien kriteereitä, ja se hyväksyttiin Kunnanhallituksessa joulukuussa. Järjestelmä otetaan käyttöön kehityskeskusteluiden yhteydessä. TS kehittämisryhmä kokoontuu säännöllisesti. • Henkilöstökyselyn tulokset tasa-arvon toteutumisesta kunnassa olivat erinomaiset. • Henkilöstöpalvelut suunnittelevat palkan lisien haun selkeyttämistä ja keskittämistä osavuosisiksausten yhteyteen.
<p>15.2 Luomme kokeilu-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan malleja, selkeyttämme rakenteita ja parannamme toimeenpanokykyä</p> <p>Vastuutaho: Kansliapäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kirkastamme uuden organisaation kehittämisen mallit, roolit ja tehtävät • Luomme ja otamme käyttöön uuden kehittämisen mallin • Tuemme ketterien kokeilujen ja projektien toteutusta sekä yhteistyötä eri tahojen välillä 	<p>Henkilöstön sitoutuminen uusiin toimintatapoihin ja vanhoista pois oppiminen</p> <p>Työntekijöiden kuormittuminen jatkuvissa muutos- ja kehittämishankkeissa</p> <p>Kehittämislle ja uuden oppimiselle ei varata riittävästi aikaa</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehittämismallin päivittämistä työstettiin yhteistyössä toimialueiden kanssa. Kehittämisen johtamista tukevan salkkujärjestelmän käyttöönotto on menossa. • Yhteistoimintasopimuksen päivittämisen myötä on tavoitteena selkeyttää henkilökuntajaoksen roolia ja tehtäviä, jotta aloitteet ja henkilöstöltä tulevat ideat saadaan paremmin esille.

Vireä Tuusula

16. Kasvamme vahvasti ja hallitusti. Tavoittelemme nopeampaa väestönkasvua, monimuotoista asumista ja laadukasta elinympäristöä.

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
16.1 Valitsemme taajamien kasvusuunnat Yleiskaava 2040:ssa Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kaavoituspäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Hyväksymme Yleiskaava 2040:n 	<p>Kaavaa ei hyväksytä</p> <p>Ehdotukseen joudutaan teemmään niin suuria muutoksia, että se on käsiteltävä vielä uudestaan ehdotuksena</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Yleiskaavan ehdotus saatiin julkisesti nähtäville. Saadun palautteen perusteella sekä jatkosuunnittelun myötä todettiin tarve uuden kaavaehdotuksen laatimiselle. Uutta ehdotusta valmistettiin.
16.2 Etenemme yleiskaavan rakentamisalueiden maanhankinnassa Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Maankäyttöpäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Hankimme raakamaata vähintään 40 ha yleiskaavan 2040 mukaisilta rakentamisalueilta 	<p>Raakamaata ei saada hankittua tavoitteen mukaisesti</p>	<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> Seurantakaudella maata siirtyi kunnan omistukseen yli 45 hehtaaria.
16.3 Keskitymme kaavotöissä valittaviin kärkihankkeisiin Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kaavoituspäällikkö Kuntasuunnittelupäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Noudatamme kaavoituksen työohjelmaa ja siinä tehtyjä priorisointeja 	<p>Kärkihankkeita määritetään liikaa, jolloin niiden toteuttaminen vaarantuu</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuoden alussa kaavoitusprosessille määritellystä aikataulusta on myöhästetty melko vähän.

17. Vahvistamme elinvoimaa keskustojen monipuolisia palveluita ja viihtyvyyttä kehittämällä

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
17.1 Ratkaisemme Kunnantalon toimitilojen tulevaisuuden Hyrylän keskusta-alueella Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Tilapalveluiden päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Laadimme kunnan uusien toimitilojen tarvesuunnitelmat (hybriditoimistorakennus) Ratkaisemme kunnan toimintojen sijoittumisen keskusta-alueella 	<p>Taloudelliset, aikataululliset ja terveydelliset riskit</p> <p>Kaupalliset ja kiinteistösijoittajat yhteistyötahot eivät tule mukaan</p> <p>Hyrylän keskustasuunnitelmien eteneminen</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Esitys toimitilojen määrästä ja profiloinnista sekä tilakattauksesta kaupallisia ym. neuvotteluja varten on valmisteltu, mutta ei hyväksytty. Suunnittelun vuoropuhelua ulkosiin sidosryhmiin on edistetty. Työntekijöiden hajaantuminen väistötiloihin tulisi olla mahdollisimman lyhyt. <p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Kunnan toimintojen sijoittumista keskusta-alueella on suunniteltu useiden skenaarioiden avulla. Samaa hankkeeseen liittyvien toi-

			mijoiden tavoitteista on neuvoteltu ja suunnitteluvaraus on tehty. Asemakaavan muutos on vireillä.
17.2 Määrittelemme Tuusulan keskustojen vetovoimatekijät ja toimenpidesuunnitelmat Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Elinvoimajohtaja	<ul style="list-style-type: none"> Määrittelemme keskustojen vetovoimatekijät ja laadimme toimenpidesuunnitelman niiden vahvistamiseksi 	Elinvoimaindeksiin perustuva tutkimus ei ohjaa riittävästi päätöksentekoa.	Etenemisaste: 2 <ul style="list-style-type: none"> Elinvoimaindeksiin perustuva tutkimus tehtiin Hyrylän keskustasta v. 2017. Tehdään vertaileva tutkimus seuraavan kerran viimeistään vuonna 2021 kun muutoksia on tapahtunut enemmän. Harkitaan myös muiden keskustojen osalta.
	<ul style="list-style-type: none"> Seuraamme elinvoimaindeksin kehitystä 		Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Kehitystä seurataan jatkossa 2-4 vuoden välein.

18. Vahvistamme yritystoiminnan edellytyksiä ja työpaikkojen syntymistä aktiivisella elinkeinopolitiikalla, kaavoituksella ja edistämällä liikennehankkeita

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
18.1 Kerrytämme työpaikatonttivarantoa Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kaavoituspäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Hyväksymme Sulan ja Rykmentinpuiston yritysalueen työpaikka-alueiden kaavat 	Resurssien riittämättömyys	Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Ensimmäinen Sulan työpaikka-alueen asemakaava hyväksyttiin. Rykmentinpuiston työpaikka-alueen asemakaavaehdotus käsiteltiin KKL:ssä.
	<ul style="list-style-type: none"> Nostamme jokaisen yrityshankkeen kunnan kärkihankkeeksi ja tuotamme kaavavarantoa yritysten tarpeisiin 		Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Esitettyjä yritysalueiden kaavoja valmisteltiin käynnistettäväksi ja pieniä kaavamutoksia on valmisteltu nopeasti (Upokaskuja ja Höylääjäksi I). Kokonaisuutena työpaikka-alueiden kaavavarantoa edelleen on liian vähän.
	<ul style="list-style-type: none"> Noudatamme kaavoituksen työohjelmaa ja reagoimme nopeasti työpaikka-alueiden kehittämistarpeisiin. 		Etenemisaste: 3 kts. edellinen

19. Vahvistamme Etelä-Tuusulan kasvua. Tiivistämme ja eheyttämme Hyrylän keskustaa ja Rykmentinpuistoa.

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
---	-----------------	--	---

<p>19.1 Teemme Suutarintien kaavamuutosalueen ensimmäiset tonttikaupat</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kiinteistökehityspäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Teemme Suutarintien uuden kaavan mukaisen 1. kaavatontin kaupan viimeistään vuoden 2019 ensimmäisen kvartaalin aikana. 	<p>Kaavavalitukset, ja mahdollisten ostajiksi ilmoittautuneiden kiinnostavuuden vähentämisen, ellei ennakkomarkkinointi onnistu.</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Kahdesta tontista Valmisteltiin sopimukset ja nyttemmin neuvotellaan kolmesta tontista saman toimijan kanssa. Muista käytiin v. 2019 aikana tontinluovutuskilpailutus, mutta ehdotuksia ei saatu. Kaavavalitus viivästytti sopimusneuvottelua. Neuvottelut aloitetaan uudestaan viimeistään, kun kaavavalitus on käsitelty KHO:ssa.
<p>19.2 Saamme valmiiksi Rykmentinpuisto 3:n asemakaavan ja infran yleissuunnitelman</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Ohjelmapäällikkö Kaavoituspäällikkö Yhdyskuntatekniikan päällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Käynnistämme infran suunnittelun viimeistään kaavaluonnoksen lautakuntakäsittelyn jälkeen 	<p>Kaavavalitukset</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Asemakaavaehdotus laitetaan nähtäville ja infran yleissuunnittelu on valmistunut.
<p>19.3 Edistämme Hyrylän keskustan yleissuunnitelman toteuttamista</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hyväksymme korttelin 8067 asemakaavan Hyväksymme Suutarintien sopimukset ja puramme tähän liittyen paloaseman 		<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> Asemakaavamuutos ja aluetta koskeva maankäytösopimus hyväksyttiin. <p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Sopimukset alueen toteuttamiseen liittyen on valmisteltu Avainyhtiöt Oy:n kanssa. Vanha paloasema purettiin.

20. Tiivistämme Jokelan keskustaa rataa tukeutuen ja vahvistamme taajaman vetovoimatekijöitä

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>20.1 Edistämme Jokelan keskustan täydennysrakentamista ja tiivistymistä</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kaavoituspäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hyväksymme Konduktöörinkujan asemakaavamuutoksen Saamme valmiiksi Jokelan keskustan yleissuunnitelman 	<p>Valitukset.</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Asemakaavan muutosehdotus asetettiin julkisesti nähtäville. Asemakaavamuutoksen hyväksymiskäsittely jäi vuoden 2020 alkuun. <p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Jokelan keskustan yleissuunnitelmaluonnos on valmis ja sitä esiteltiin asukastilaisuuksissa. Yleissuunnitelma edellyttää jatkosuunnittelua ja käsittely luottamuselimissä siirtyy vuodelle 2020. Tiilitehtaan alueen kehittämiseksi on tehty Aalto-yliopiston kanssa yhteistyötä tehden oppilastöitä.

			<ul style="list-style-type: none"> Jatkamme osana Jokelan keskustan suunnittelua Jokelan koulu-keskuksen strategista kehittämissuunnitelmaa.
	<ul style="list-style-type: none"> Aloitamme vanhan Paloaseman tontin kaavoituksen 		<p>Etenemisaste: 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Jokelan paloasemalla on löydetty tontti ja se on lisätty ja hyväksytty kaavoitussuunnitelmaan. Tutkimme vanhan paloasemarakennuksen käytettävyyttä ja korjauskelpoisuutta.

21. Vahvistamme Kellokosken omaleimaisuutta ja vetovoimaa Ruukin ja Sairaalan aluetta sekä keskustaa kehittäen

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositasavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>21.1 Aloitamme Kellokosken keskustan kaavan toteuttaminen</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kaavoituspäällikkö Maankäyttöpäällikkö Elinvoimajohtaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Luovutamme keskusta-alueen asemakaavan tontteja toteuttavaksi ja käymme neuvottelut päivittäistavarakaupan tonttien kehittämisestä 	Liian vähäiset asuntomarkkinat	<p>Etenemisaste: 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuusulan kunnan kiinteistöjen kanssa tutkittiin yhden kerrostalokorttelin tai sen osan toteuttamista. Toistaiseksi muita rakennuttajia ei ole saatu kiinnostumaan ko. tonteista. Kahden päivittäistavarakaupan keskusliikkeen kanssa on Hyrylän hankkeen yhteydessä Kellokosken tonteista kerrottu, mutta vielä ei ole ollut mahdollisuutta aloittaa vakavampia neuvotteluja.
<p>21.2 Edistämme Kellokosken sairaalan uusiokäyttöprojektia, markkinointia ja yhteistyötä HUS:n kanssa</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kuntasuunnittelupäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sovimme toimenpiteistä HUS:n kanssa 	Liian heikko kysyntä, Kellokosken pieni asuntomarkkina	<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> On sovittu, että tilojen uusiokäyttöprojektin vetovastuu on HUS:lla. Kunta edistää hanketta osallistumalla neuvotteluihin ja valmistelemalla tarvittaessa kaavamutosta. Viimeksi neuvoteltu 6/2019. Kalliomaan koulu siirtyi väistöön Kellokosken sairaala-alueelle keuhkolla 2019.

22. Mahdollistamme kylien täydennysrakentamisen ja elinvoimaisuuden sekä maaseutumaisen ympäristön

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositasavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
22.1 Tuemme kylien paikallisidentiteettiä ja paikallista toimintaa	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme kehittämisprojekteja lähidemokratian, kehittämis- 	Osallisuustyön resursointi ja toteutusten vetovastuut	Etenemisaste: 5

<p>Vastuutaho: Pormestari Kuntatoimialan kehittämis- päällikkö Yhteisömanageri</p>	<p>verkostojen ja osallistuvan budjetoinnin keinoin</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämisen verkostojen ydintimien kanssa yhteistyössä järjestettiin osallistavia tapahtumia eri puolilla kuntaa. • Osallistuvan budjetoinnin ideoiden keräysvaiheen aikana (13.11.2018–15.1.2019) järjestettiin 17 Pop up ideapajaa sähköisen ja lomakekeräyksen lisäksi. Ideointivaihe tuotti 269 ideaa. Helmikuussa järjestetyissä yhteiskehittämisen työpajoissa ideoista jalostettiin ehdotuksia. Ehdotuksia syntyi 95 ja ne vietiin äänestysvaiheeseen. Äänestysvaiheeseen järjestettiin 23 pop up-äänestyspistettä. Äänestystä tuettiin kirjastoissa ja TuusInfossa. Ääniä annettiin 5011 kpl. Toteutukseen päätyi 34 äänestyksessä eniten ääniä saanutta ehdotusta 100 000€ puitteissa. Voittaneet ehdotukset toteutettiin vuoden 2019 aikana. • Vuoden 2018 loppupuolella käynnistynyt Vanhan Nuorkan avaaminen asukas- ja yhdistyskäyttöön eteni alkuvuoden aikana. Nuorkka otettiin yhteisön ja asukkaiden käyttöön joulukuussa. Yhteisötila nimettiin Kellotuvaksi. • Jokelan tiilitehtaan placemaking-projektissa tutkittiin tiilitehtaan soveltuvuutta yhteisötilaksi. Tiilitehtaan vanha ruokala avattiin pop up-yhteisötilaksi. • Paijalan vanha puukoulu otettiin yhteisötilakäyttöön. • Vuoden 2020 osallistuva budjetointi käynnistettiin lokakuussa 2019 ideoiden keruulla, joka jatkui marraskuulle. Ideoiden jalostus käynnistyi joulukuussa.
--	---	--	---

23. Kansainvälistymme ja luomme sille edellytyksiä

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositasavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>23.1 Laadimme kansainvälistymissuunnitelman</p> <p>Vastuutaho:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teemme suunnitelman kansainvälisen toiminnan tavoitteista ja toteutuksesta 		<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelman laatiminen käynnistetty yhteisellä työpajalla ja etenee.

Kansliapäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Laadimme www-sivut keskeisiltä osiltaan monikieliseksi 		Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Verkkosivuista on olemassa ruotsin- ja englanninkieliset versiot, mutta niiden sisältöä paitsi päivitetään myös parannetaan.
------------------	--	--	---

24. Hyödynnämme lentokentän ja metropolialueen tarjoamat kasvun mahdollisuudet asumisessa ja elinkeinotoiminnassa.

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
24.1 Tarjoamme lentokenttään nojautuvalle yritystoiminnalle tulevaisuuden kasvualustan Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Elinvoimajohtaja Projektipäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Olemme mukana lentokenttään liittyvässä edunvalvontafoorummeissa 		Etenemisaste: 5 (Toteutetaan koko ajan) <ul style="list-style-type: none"> Osallistumme lentokenttäyhteytyön kokouksiin

25. Kehitämme lentokenttään tukeutuvaa FOCUS aluetta ja edistämme vahvasti Kehä IV toteutusta

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
25.1 Viemme eteenpäin FOCUS-alueen toteuttamisen ja edistämme Kehä IV rakentumista Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Yhdyskuntatekniikan päällikkö Projektipäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Valmistelemme muun Focus-logistiikka-alueen maanhankintaa varmistamalla toteutusedellytyksiä Neuvottelemme Focus-alueen liikekeskusten maankäytösopimukset kaavoituksen edellyttämässä aikataulussa Selvitämme Kehä IV rahoitus- ja toteutusmallia ja sen toteutus-aikataulua pyritään nopeuttamaan 	Maanhankinnan onnistuminen. Ei synny laajaa sitoutumista Kehä IV edistämiseen.	Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Kunta hankki omistukseensa 18,1 ha suuruisen määräalan sekä teki esisopimuksen 10,2 ha suuruisen määräalan hankkimiseksi. Kahden kiinteistön osalta käynnistettiin lunastusmenettely niiden hankkimiseksi kunnan omistukseen. Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Maa-alueiden omistajien kanssa käytiin aktiivisesti neuvotteluja. Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Erilaisia rahoitusmalleja on selvitetty ja ELY-keskuksen kanssa on neuvoteltu toteuttamismalleista ja – aikatauluista. Ulkopuolinen konsultti selvittää hankkeen toteutusvaihtoehdot. Selvitys valmistuu vuoden 2020 alkupuolella.

	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitämme alueen viestintää ja markkinointia 		<p>Etenemisaste: 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Focus-hanke on seudullisesti ja jopa valtakunnallisesti uniikki sijainniltaan. Sijoittuminen aivan Suomen suurimman lentokentän kupeeseen kiinnostaa useita yrityksiä. Kehä IV asemakaavoitus alkoi virallisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) valmistumisen ja nähtävillä olon myötä. Luontoselvitysten täydennyksiä on tehty ja käyty näihin liittyen viranomaisneuvotteluja. Alueen yleistasausta ja alueen käyttöä luonnosteltiin. Voimalinjojen siirtämistä ja vesihuoltoa selvitettiin. Alueelle tehtiin pohjatutkimuksia. • FOCUS-liikekeskuksen konseptisuunnittelua on tehty maanomistajan kanssa. Ympäristökonsultti on täydentänyt pilaantuneen maaperän tietoja. • Sammonmäen asemakaava osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä ja kaavaluonnosta on valmisteltu. Viestinnän osalta Focusen nettisivuille Maankäytön ja kaavoituksen osioon lisättiin havainnekuvia ja muuta materiaalia. Sivustolle päivitetään materiaalia aina niiden valmistuttua. Kehä IV:n osallistumis- ja arviointilaisuuden jälkeen perustettiin erityisesti Sammonmäen asuinalueen asukkaita ja yrityksiä varten sähköpostilista, jota kautta tiedotetaan ajankohtaisia asioita Focus-alueelta. • Focus-alueen laajuus ja tämänhetkinen "raakamaa"-status mahdollistavat alueen markkinoinnin joko huomattavan isojen tai pienempien tonttikokojen yhdistelmänä tulevaisuuden logistiikka-keskittymänä. Pitkäjänteinen työ kunnan maanomistuksen kehittämisen ja asemakaavojen etenemisen kautta luo pohjaa markkinointisuunnitelman menestykselle toteuttamiselle.
--	--	--	---

26. Panostamme kulttuuritarjonnan monipuolisuuteen ja laatuun, ja matkailu alueella lisääntyy. Luomme mahdollisuuksia kulttuuriliikunnalle.

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
26.1 Tuoteistamme Tuusulanjärveä rohkeammin Vastuutaho: Sivistysjohtaja Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja	<ul style="list-style-type: none"> Teemme Tuusulanjärveä tunnetuksi tapahtumajärvenä ja kokemuksena 	Yhteistyön haasteet Taloudelliset riskit	Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö Tuusulanjärven alueen yrittäjien ja kulttuuritoimijoiden kanssa on aktiivista. Tuusukodon käyttö väistötilana siirtää tulevan käytön toteutusta.
	<ul style="list-style-type: none"> Luomme Tuusulanjärvelle PopUp kulttuuri-liikuntaa ja tapahtumia 		Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Tuusulanjärvelle hankittiin vuokrattavia soutuveneitä. Sarvikallio tarjoaa uusia mahdollisuuksia yhteistyölle.
	<ul style="list-style-type: none"> Vahvistamme kulttuuri- ja luontokohteiden viestintäyhteistyötä 		Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Alueen yhteismarkkinointia on tehty mm. Teemalla Kulttuuri liikuttaa ja Suksi museoon
	<ul style="list-style-type: none"> Olemme mukana toteuttamassa kotiseutupäiviä 2019 Tuusulassa 		Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Kotiseutupäivät järjestettiin ja palaute päivistä on ollut todella myönteistä.

27. Kehitämme Tuusulanjärven ja Tuusulan jokivarsien sekä vesistöjen (Jokelan lammet ja Rusutjärvi) virkistyskäyttöä ja saavutettavuutta

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
27.1 Hyväksymme Tuusulanjärven ja -joen ranta-alueiden virkistyskäytön yleissuunnitelman ja viemme sitä toteutukseen Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Kaavoituspäällikkö Yhdyskuntatekniikan päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Hyväksymme virkistyskäytön yleissuunnitelman 	Suunnitelman taakse ei saada riittävää tukea Resurssien riittämättömyys	Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Ranta-alueen suunniteltujen osaluokkien osalta edettiin sekä suunnittelussa, että toteutuksessa. Yleissuunnitelmaa laadittiin osissa, koko ranta-alueella kattava suunnitelmaa ei ole voitu vielä valmistella.
	<ul style="list-style-type: none"> Edistämme Tuusulanjärven eteläosan rantareittejä järven itä- ja länsipuolella 		Etenemisaste: 2 <ul style="list-style-type: none"> Länsipuolella toteutusta edeltävä reittitoimitus voidaan tehdä vasta kun suunnitelma on laadittu. Itäpuolella edettiin suunnitellen ja toteuttaen reitin osia.
	<ul style="list-style-type: none"> Edistämme kelluvan rantareitin toteuttamista ja hyväksymme kelluvan rantareitin asemakaavan 		Korkeat toteutuskustannukset Etenemisaste: 2 <ul style="list-style-type: none"> Kelluvaa rantareittiä valmisteltiin sisällytettäväksi Tuuskodon kaavaan, mutta asemakaavamuutos ei ole vielä ollut käsittelyssä kuntantalon väistötilaratkaisusta johtuen.

	<ul style="list-style-type: none"> Vahvistamme Jokilaaksonpuiston puistosuunnitelman 		Etenemisaste: 2 <ul style="list-style-type: none"> Alueelle on tehty luontoselvitys, Drone-kuvaus ja pieniä maisemanhoidollisia tehtäviä.
	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme Fjällbon kehittämissuunnitelman toimenpiteet 		Etenemisaste:5 <ul style="list-style-type: none"> ”Pusulaituri” –kilpailu ratkaistiin ja toteutettiin. Toimenpiteet on pääosin toteutettu, valaistuksen osalta vielä avoinna.

28. Kehitämme Tuusulan Urheilupuistoa Helsingin seudun parhaaksi omaehtoisen harrastamisen ja aktiivisen urheilun ympäristöksi ja tapahtumapaikaksi

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
28.1 Edistämme Urheilupuiston yleissuunnitelman toteuttamista Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Sivistysjohtaja Kaavoituspäällikkö Vapaa-aikapalveluiden päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Edistämme Tuusulan urheilupuiston toteutusta hyväksytyin asemakaavan pohjalta 	Suuria hankkeita odotetaan toteutettavaksi lähivuosien aikana. Hankkeita ei ole resurssoitu riittävästi. Maankäytöllinen kaavitalanne urheilukeskuksen ympäristössä uhkaa heikentää luonnon ja virkistyksen ja ulkoilureittien saatavuutta merkittävästi.	Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Selvitys monitoimihallin toteutusvaihtoehtoista ja yhtiörakenteen konserniyhtiöiden kehittämissuunnista on valmis. Alueen reitistöä parannettiin merkittävästi, kevyen liikenteen yhteyden ja kuntoportaiden luonnospirustukset ovat edenneet toteutussuunniteluun. BMX-radan tarveselvitys valmistui ja toteutussuunnitelmat valmistuvat 2020. Pysäköintialue valmistui syksyllä.
	<ul style="list-style-type: none"> Luomme Urheilupuiston toiminnan konseptin ja kunta ohjaa kehittämistä aktiivisesti sidosryhmät osallistaen 	Suuret liikuntapaikkainvestoinnit tarvitsevat yksituumaisuutta kaikkien mukana olevien tahojen kanssa. Taloudellinen kehitys ja harrastuspaikkojen maksullisuus ohjaavat myös investointien realistisuutta ja toteutumista.	Etenemisaste: 4 <ul style="list-style-type: none"> Monitoimihallin konseptin suunnittelun yhteydessä selvitetään urheilukeskuksen yhtiöiden kehittämismahdollisuuksia. Tavoitteena on johtaa urheilukeskusta kokonaisuutena, alueen toimijoiden ja Tuusulan kunnan välisenä sujuvana yhteistoimintana.

29. Uudistamme ja tehostamme kunnan palveluverkkoa kuntalaislähtöisesti päämääränä modernit, terveet ja turvalliset toimintaympäristöt sekä kohtaamisten mahdollistaminen

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
29.1 Toteutamme hyväksytyä palveluverkkosuunnitelmaa vuosille 2018-2028	<ul style="list-style-type: none"> Käynnistämme Monion rakentamisen Hyrylään 	Sisäilmaan liittyvät terveydelliset riskit, Taloudelliset riskit Hankintapäätöksestä luopuminen	Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Monion rakentaminen on uudessa kilpailutuksessa, ensimmäisestä kilpailutuksesta tehtiin valitus MAO:oon.

Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Tilapalveluiden päällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme sote-ase- man pysäköinnin jär- jestelyt ja tilamuutok- set 	Soten kanssa tehtävä yhteis- työ organisoimatta	Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Sote-aseman asiakas- ja henkilö- kuntapysäköintiä järjestettiin uu- delleen liikennemerkein.
---	---	--	---

30. Olemme edelläkävijä osallisuuden edistämässä ja yhteisöllisessä toiminnassa uudistaen sa- malla toimintatapojamme. Kehitämme kumppanuuksia ja verkostojohtamista.

Valtuustokauden tavoit- tetta toteuttava vuosi- tavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoittei- den toteutumista uhkaa- vat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seu- ranta ajalta tammi-joulukuu 2019
30.1 Viemme käytäntöön kunnan osallisuusmallin toimintatavat ja siitä joh- detut kehittämistoimenpi- teet Vastuutaho: Kansliapäällikkö Kuntatoimialan kehittämis- päällikkö Yhteisömanageri	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme osallisuus- mallin edistämisen suunnitelmaa ja osallisuus- kalenterin mukaisia toimenpiteitä 	Riittämätön resursointi stra- tegian yhteisen toimintatavan ja osallisuusmallin toimeen- panoon	Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Viemme monin tavoin teoiksi kun- nan osallisuusmallia. Pidimme avoimia kunnanhallituksen ko- kouksia, kehitimme kunnan asia- kaspalvelua, keräsimme tietoa asukkaiden palvelutyytyväisyy- destä, teimme osallistuvaa kehit- tämistä mm. Jokelan tiilitehtaan alueen placemaking- projektissa sekä Rusutjärven koulun lähilii- kuntapaikan suunnittelussa ja ra- kentamisessa, teimme päätöksiä yhdessä osallistuvassa budjetoin- nissa ja mahdollistimme asukka- iden omaehtoista toimintaa. Päivitimme osallisuuskalenteria, johon on päivitetty tiedossa ole- vat, sekä käynnistyneet että tule- vat, osallistuvat prosessit ja tilai- suudet.
	<ul style="list-style-type: none"> Viemme osallisuusmal- lia käytäntöön mm. pelaamalla kunnan osallisuuspelejä työyksi- köissä 		Etenemisaste: 3 <ul style="list-style-type: none"> Osallisuuspelejä testipeluuta jat- kettiin talven aikana ja kokemuk- set koottiin yhteen. Pelin laa- jempi käyttöönotto siirtyi vuo- delle 2020 ja peli viedään yksiköi- hin pelattavaksi syksystä 2020 al- kaen.
	<ul style="list-style-type: none"> Teemme väliarvioinnin kehittämisverkostoista valtuustokauden puoli- välissä yhteistyössä ke- hittämisverkostojen kanssa 		Etenemisaste: 5 <ul style="list-style-type: none"> Kehittämisverkostojen toiminnan väliarviointi toteutettiin touko- kuussa kehittämisverkostojen kanssa. Kehittämisverkostojen uu- det ydintiimit nimettiin kesällä ja ne aloittivat toimintansa.

31. Uudistamme kunnan brändiä ja parannamme kunnan tunnettuutta

Valtuustokauden tavoit- tetta toteuttava vuosi- tavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoittei- den toteutumista uhkaa- vat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seu- ranta ajalta tammi-joulukuu 2019
--	-----------------	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • 31.1 Viemme käytäntöön kunnan uudistunutta brändiä • Vastuutaho: • Kansliapäällikkö • Viestintäpäällikkö 	<ul style="list-style-type: none"> • Huolehdimme, että uusi ilme jalkautuu ja kaikki muu tekeminen on sen kanssa linjassa 	<p>Riittämätön resursointi uuden ilmeen teoksi viemiseen.</p>	<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uuden brändin mukainen visuaalinen ilme otettiin käyttöön keskeisten elementtien osalta. Verkkosivujen, sosiaalisen median kanavien, PowerPoint-pohjien, asiakirjapohjan, käyntikorttien, lehti-ilmoituspohjien ja kunnan yleisen markkinointimateriaalin osalta visuaalinen ilme on viety laajalle käytäntöön. Osin työ on vielä kesken ja sitä tehdään porrastetusti, esimerkiksi autojen teippauksen ja joidenkin muiden toimialue-materiaalien osalta. Käytäntöön viemistä jatketaan. • Kunnanhallituksen hyväksymää brändin lanseeraussunnitelmaa toteutettiin jo asukaslehden julkaisemisen, koululaisten vesivärien tilaamisen, markkinointikuva-pankin valmistumisen, ~~Juha Mokka~~ videoiden suunnittelun ja tekemisen sekä maailman suurimman ulkoilmanäyttelyn (AR) suunnittelun osalta. • Asuntomessuvuodelle 2020 valmisteltiin markkinointiviestintäsuunnitelma, jonka avulla kunnan brändin julkisuus ja tunnettuuden lisääminen varmistetaan.
	<ul style="list-style-type: none"> • Teemme uutta brändiä tukevaa viestintää 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunnan viestintä ja markkinointiviestintä on pitkälti uutta brändiä tukevaa. Koska kyse on koko organisaation asiasta – kaikki viestivät - käytäntöön vieminen vaatii vielä ponnisteluja.
	<ul style="list-style-type: none"> • Lisäämme kunnan tunnettuutta hyödyntämällä yhä enemmän liikkuvaa kuvaa ja sosiaalisen median eri kanavia 		<p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalista mediaa (Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn) hyödynnetään monipuolisesti ja liikkuvaa kuvaa jonkin verran (videot esim. keskeisistä tapahtumista). Käytäntöön viemistä jatketaan ja tunnettuuden eteen on tehtävä jatkuvasti töitä! • Maksettua mainontaa on jatkuvasti Googlessa, Facebookissa ja YouTubessa. Erityisesti YouTubeissa hyödynnetään videosisältöjä.

32. Parannamme kunnan tuottavuutta ja talouden tasapainoa

Valtuustokauden tavoitetta toteuttava vuositavoite 2019	Toimenpide 2019	Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit	Toimenpiteiden ja riskien seuranta ajalta tammi-joulukuu 2019
<p>32.1 Kasvatamme kunnan tontinmyyntituloja ja saavutamme vähintään talousarviossa määritellyn tason</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Elinvoimajohtaja Kaavoituspäällikkö Tilapalveluiden päällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Jatkamme aktiivista markkinointia ja vuoropuhelua rakentajatahojen kanssa Edistämme kunnan toiminnan kannalta ei-keskeisten kiinteistöjen kehittämistä ja myyntiä 	<p>Tontit eivät käy kaupaksi tavoitteen mukaisesti. Resurssien riittävyys tonttien jalostukseen ja poliittinen päätöksenteko asiassa</p> <p>Ei riittävästi tonttitarjontaa kysytyimmillä alueilla</p>	<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> Tontinmyyntien tulotavoitteet saavutettiin Suutarintien hankkeessa valmisteltiin sopimus kolmen asuinkerrostalotontin toteuttamisen osalta. Kahden tontin osalta järjestettiin tontinluovutuskilpailu, mutta se ei tuottanut tulosta. Työpaikka-alueiden ja Lahelanpelto II:n alueen toteutuksesta neuvoteltiin eri tahojen kanssa. Rykmentinpuistosta luovutettiin useita tontteja Tuuskodon myymisestä neuvoteltiin kahden tahon kanssa, myynnistä luovuttu toistaiseksi, kun päätös Tuuskodon väistötilaksi ottamisesta saatiin. Peltokaarella kokeiltiin välittäjien käyttöä, mutta kokeilun myötä ei myyty yhtään tonttia. Kunnan markkinoidessa ja myydessä tonttikauppa kävi vuoden 2019 aikana myös Peltokaarella. <p>Etenemisaste: 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Ensimmäinen, useita kehitettäviä kiinteistöjä koskeva, asemakaavaehdotus valmisteltiin ja asetettiin nähtäville. Vajaakäyttöisten kiinteistöjen päivitys käynnissä ja yhteisötalojen verkostoa selvitetään.
<p>32.2 Hillitsemme velkaantumista ja vahvistamme kunnan tulorahoitusta</p> <p>Vastuutaho: Talousjohtaja Kuntakehitysjohtaja Tilapalveluiden päällikkö Yhdyskuntatekniikan päällikkö Vesihuoltoliikelaitoksen johtaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme kunnan palveluverkkosuunnitelmaa hankkeita priorisoiden. Tavoitteenamme on, että 2023 kunnan ja vesihuoltoliikelaitoksen lainamäärä on yhteensä enintään 200 M€. 	<p>Vuosittaiset investoinnit nousivat jopa yli 50 milj. euron, kun investointien priorisoinnista vaiheistamisesta ei päästä sopimukseen. Joudumme hankkimaan vielä lisää väistötiloja, joiden kustannukset ovat nousseet rajusti markkinatilanteen takia, jolloin maksetaan markkina- vuokraa kunnan ulkopuolelle ja sisäiset vuokrat vähenevät kunnan omien tilojen jäädessä tyhjiksi.</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Koulu- ja päiväkotihankkeita edistettiin palveluverkkosuunnitelman pohjalta. Palveluverkkosuunnitelmaa päivitettiin TAE 2020 varten ja priorisoinnit tehtiin TA2020 ja palveluverkkosuunnitelman päivityksen yhteydessä.

	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme osan investoinneista perinteisestä budjettirahoituksesta poikkeavilla toteutus- ja rahoitusmuodoilla. 		<p>Etenemisaste: 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Rykmentinpuiston ja Lahelan monitoimikampuksien toteutusta harkitaan elinkaarimalleina. Toteutusmallia, jossa Kehä IV rakennettaisiin osittain ulkopuolisella rahoituksella, on selvitetty.
<p>32.3 Mahdollistamme työpaikkoja tuovien yritysten kasvua ja sijoittumista Tuusulaan, kasvatamme maanmyyntituloja</p> <p>Vastuutaho: Kuntakehitysjohtaja Maankäyttöpäällikkö Elinvoimajohtaja Kaavoituspäällikkö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Saamme Rykmentinpuiston yritystontti-alueen kaavan vahvaksi ja tontit myyntiin vuonna 2019. Painotamme työpaikkaintensiivisyyttä yritystonttien luovutuksessa. 	<p>Kaavavalitukset, riittämätön viestintä kuntalaisten ja asiansaisten suuntaan vireillä kaavoista.</p>	<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Rykmentinpuiston yritysalueen kaavaehdotus saatiin nähtäville. Hyväksymiskäsittely jäi vuodelle 2020. Tontit eivät olleet luovutuskelpoisia vielä vuonna 2019.
	<ul style="list-style-type: none"> Teemme raakamaahankintaa kohtuullisella hintatasolla keskittyen merkittävimpiin hankkeisiin. 		<p>Etenemisaste: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> Raakamaahankintaa tehtiin määrällisesti yli vuositavoitteen. Suurin osa hankinnasta kohdistuu Focus-alueelle.
	<ul style="list-style-type: none"> Teemme lisäpanostuksia kesken budjettikauden, mikäli tämä edistää akuuttiin tonttipulaan vastaamista. 		<p>Etenemisaste: 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Kaavoitusyksikköön saatiin lisäresursseja: ma. graafinen suunnittelija ja ma. kaavasunnittelija.

Strategiset indikaattorit

Sujuva Tuusula

Sujuvuuden strategiset indikaattorit	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2021	Tavoitetason seuranta 31.12.2019
Kuntalaisten tyytyväisyys kunnan palveluihin	Laaja asuinkuntaindeksi 3,53 (2016)	Laaja asuinkuntaindeksi 3,9	Sisäilma-asioissa on saatu yhteistyömuotoja kehitettyä ja tilanteita rauhoittamaan.
Yritysten tyytyväisyys kunnan palveluihin	Yritysbarometri sijoitus 22	Yritysbarometri sijoitus 10 parhaan joukossa	Taloustutkimuksen imagotutkimuksessa 2017 sijoitus on 33.
Muuttovoitto	-75	+500	-125
Joukkoliikenteen matkustajamäärä	Noin 1 milj.	Kasvaa	HSL-matkustajien määrä oli n. 1,4 kertaa suurempi kuin vuonna 2018. Tuusulan suunnan HSL-alueella tilastoitu nousujen määrä v. 2019 on ollut n. 1,934 milj. nousua.
Digitalisaatioaste (VM:n mittaristo)	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin	

Hyvinvoiva Tuusula

Hyvinvoinnin strategiset indikaattorit	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2021	Tavoitetason seuranta 31.12.2019
Koettu terveys	Tyytyväinen elämäänsä 4. ja 5 lk. 88,7%	Tyytyväinen elämäänsä 4. ja 5 lk. tyytyväisyys kasvaa	Tyytyväinen elämäänsä 4. ja 5 lk. 88,6%
Työttömyysaste	7,0%	Alle 5%	5,5%
Peruskoulun päättäneet nuoret, sijoittuminen jatko-opintoihin	100%	100%	8 oppilasta ei saanut päättötodistusta.
Kotona asuvien 75 + tuusulalaisten osuus	92,2% (2016)	93%	97,2 (2018)
Koettu turvallisuus	Liikenneturvallisuus 3,69 (2016) (1= erittäin huonosti, 5= erittäin hyvin)	Liikenneturvallisuus nousee	3,68
Työnantajakuva	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin	Tutkimusyhtäisiä kartoitettu, tulokset keväällä 2020, hakemuksia avoimiin tehtäviin (lukuun ottamatta tekniset) paljon.

Vireä Tuusula

Vireyden strategiset indikaattorit	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2021	Tavoitetason seuranta 31.12.2019
Asukasmäärä	38 646	40 700	38 605
Valmistuneet asunnot	293 asuntokanta 17 713 kpl	420	190
Työpaikkojen määrä	14 105 työpaikka-omavaraisuus 77,1 %		Työpaikkaomavaraisuus 78,4 %
Yritysten liikevaihto	2 853 106 000 €	+5% lähtötasosta	3 056 410 000 € (2018)
Matkailijoiden yöpymisten määrä (kotimaiset ja kansainväliset)	Yöpymiset yhteensä 74 841 Kotimaiset: 45 304 Ulkomaiset: 29 537	Määritetään myöhemmin	
Kävijämäärät keskeisissä kulttuurikohteissa	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin	Kävijämääriä seurataan.
Lainakanta/asukas	2 038 €	Alle 4 000 €	3 274 €
Kuntabrändin kehittyminen	Lähtötaso määritetään syksyllä 2018	Tavoitetaso määritetään syksyllä 2018	Lähtötaso saatiin syksyllä 2018 tehdyssä Suomitutkan paneelitutkimuksessa. Tavoitteena on tunnettuuden nostaminen, mikä on koko brändityön lähtökohta. Tunnettuuden seuranta-mittaus toteutettaneen ensimmäisen kerran syksyllä 2019 tai 2020 (asuntomessujenkin jälkeen). Brändityö on useiden vuosien prosessi. Seurantaa jatketaan.
Verokertymä	178 milj.€	205 milj.€	183 milj.€

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Tuusulassa 30. päivänä maaliskuuta 2020

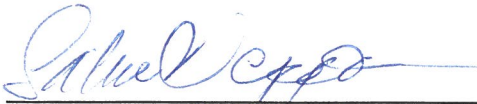
TUUSULAN KUNNANHALLITUS

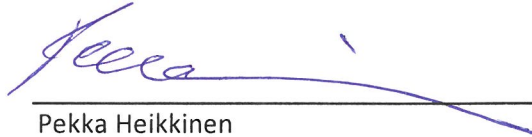
Arto Lindberg
puheenjohtaja

Harri Lipasti
kansliapäällikkö

Satu Heikkilä *Salmi Nepponen*

Pekka Heikkinen

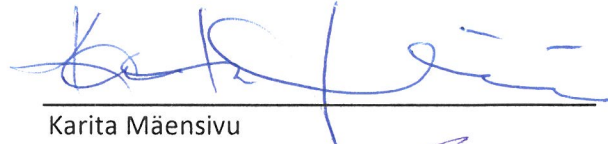
Pasi Huumantani

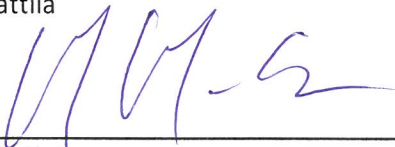
Annika Lappalainen

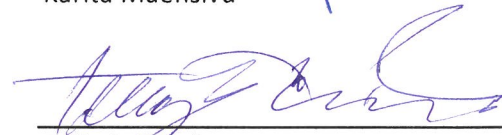
Pentti Mattila

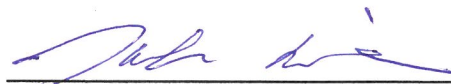
Karita Mäensivu

Mika Mäki-Kuhna

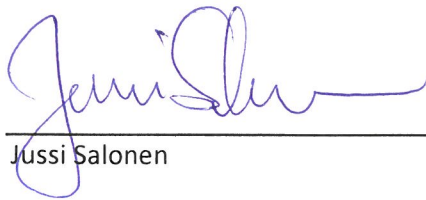
Tuija Reinikainen

Jouko Riola

Lilli Salmi

Jussi Salonen

Elina Väänänen

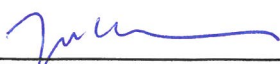
JANI PELTONEN

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Tuusulassa *Huhti* kuun *28.* päivänä 2020

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Jukka Hurskainen
JHT, KHT